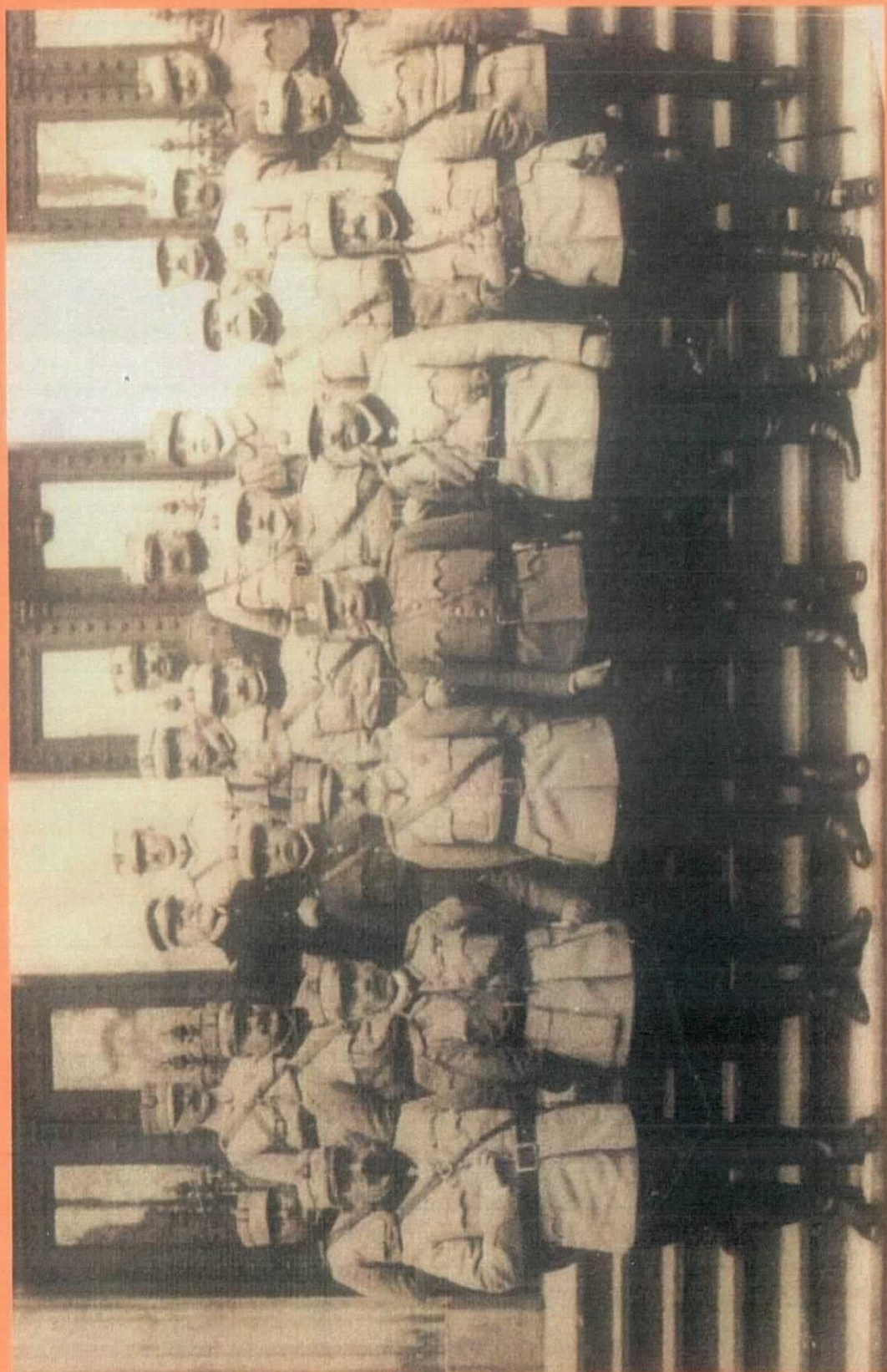
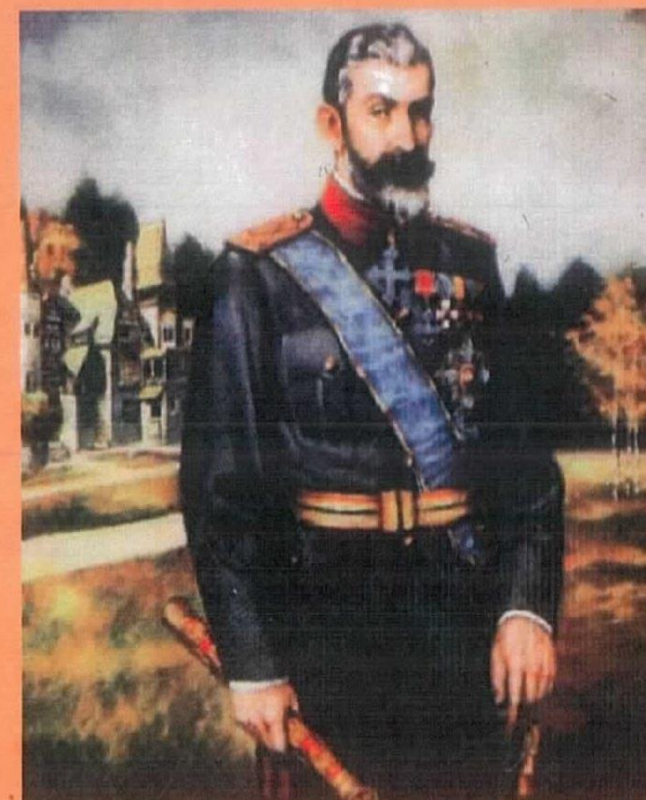

Revista de Științe Militare

*Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Nr. 1 (14)
Anul VIII, 2008

Revista de Științe Militare

*Editată de Secția de Știință Militară
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Nr. 1 (14)
Anul VIII, 2008

*Responsabilitatea integrală a asumării intelectuale
a articolelor trimise redacției aparține autorilor*

CUPRINS

• 90 de ani de statalitate românească	5
<i>General (r.) prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN</i>	
<i>Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
• Oportunități și perspective privind dotarea Forțelor Terestre ale României în condițiile interoperabilității cu armatele celorlalte state membre ale NATO	19
<i>General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI</i>	
• Infrastructura militară critică	27
<i>General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR</i>	
• Continuarea reformei în domeniul apărării	32
<i>Viceamiral (r.) dr. ing. Ion Alexandru PLĂVICIOSU</i>	
<i>Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU</i>	
• Despre tehnologie ... și nu numai !	38
<i>General-maior (r.) dr. Constantin MINCU</i>	
• Globalizare și ideologie ~ opinii preliminare	44
<i>Prof. univ. dr. Mircea UDRESCU</i>	
• Existența obiectivă și de avangardă a pensionarilor militari	51
<i>General-locotenent (r.) dr. Mihai ILIESCU</i>	
• Un nou NATO pentru un nou secol	56
<i>Maior Daniel GHIBA</i>	
<i>Maior Ovidiu LUNGU</i>	
• Securitate modernă ~ operațiile de stabilitate și operațiile în sprijinul păcii	66
<i>Conf. univ. dr. Gabriel NAGHI</i>	
• Apărare și securitate în contextul procesual al globalizării	75
<i>Cristian BANU</i>	

• Asigurare informațională și securitate națională	82
<i>Radu POPA</i>	
• Ofițerul ~ între acțiune și reflecție	87
<i>Locotenent-comandor Laurent SUDRAT</i>	
• Politica Europeană de Securitate și Apărare ~ determinări filozofice și cadrul principal	95
<i>Sorin VICOL</i>	
• Asia Centrală în spectrul evoluțiilor geopolitice și geostrategice contemporane	100
<i>Cristian ILIE</i>	
• India: mediator între Est și Vest ?	104
<i>Maior Sébastien VALLETTE</i>	
• Politica externă și de apărare a României până la ocuparea Cehoslovaciei ~ 1930-1938	110
<i>Locotenent-colonel dr. Christophe MIDAN</i>	
• Strategia Europeană de Securitate ~ "O Europă mai sigură într-o lume mai bună"	127
<i>Univers publicistic</i>	145
<i>Apariții editoriale</i>	151

90 DE ANI DE STATALITATE ROMÂNEASCĂ

*General (r.) prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN
Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU*

The article succinctly presents the most important events of the Great Union of the Romanians in 1918, from 1916 to the end of the war, in 1919.

Moreover, the international circumstances of the Great Union are analysed as well as the main documents in the archives with the purpose of revealing the truth regarding the requirements, decisions and vital actions of the country's reunification during the First World War.

The political and juridical documents of the Union, the most important being the Alba Iulia resolution, proclaimed the fulfilment of the great desideratum of the national and state unity and its fundamental democratic principles, the Romanian people and state thus gaining a respectable position among the civilised peoples and states worldwide.

Cuvinte cheie: unirea românilor; armistițiu; ideal național; Consiliu Militar Interaliat

România a intrat în furtuna Primului Război Mondial cu scopul realizării unității naționale, respectiv reunirea tuturor teritoriilor românești în cadrul frontierelor vechii Dacii, deziderat legitim și absolut necesar pentru dezvoltarea țării și progresul ei pe treptele civilizației europene.

Ca urmare, statul român a intrat în război alături de coaliția Antantei, întrucât aceasta îi recunoștea legitimitatea dezideratelor naționale. Guvernul român a semnat cu reprezentanții statelor Antantei, în luna august 1916, *Tratatul de alianță* și *Convenția militară*, care garantau integritatea teritorială a României și recunoșteau atât drepturile ei asupra provinciilor sale istorice locuite de românii din Austro-Ungaria, cât și viitoarele frontiere ale statului. Așadar, românii și-au dat seama de necesitatea ducerii propriului lor război în vederea eliberării teritoriilor străbune aflate sub stăpânire străină.

Oprirea ofensivei inamice prin victoriile de la Mărășești, Mărăști și Oituz, din vara anului 1917, a determinat zădărnicierea planurilor Puterilor Centrale de invadare a întregului teritoriu al României pentru a o desființa ca stat independent. În acest mod, a crescut prestigiul internațional al României și s-au creat condițiile favorabile înfăptuirii Marii Uniri.

Ieșirea Rusiei din război, ca urmare a revoluției, a permis armatelor dușmane să înconjoare/încercuiască România și s-o scoată din război prin “pacea” de la București.

Dar, la începutul lui noiembrie 1918, Armata României reîntră în luptă împotriva Puterilor Centrale, alături de forțele Antantei.

La sfârșitul anului 1918, în urma înfrângerilor suferite în război și a semnării armistițiului din noiembrie 1918, s-au prăbușit imperiile absolutiste din jurul României, iar poporul român a triumfat în lupta sa de secole pentru realizarea idealului național. La sfârșitul anului 1918, astfel, se încheie epopeea istorică, prin care vechiul Regat al României se unea cu celelalte provincii istorice românești, devenind *România Mare*, care cuprindea aria geo-politico-istorică a **străvechiului popor european neolatin – poporul român**, denumită aria carpato-danubiano-pontică.

Format ca popor unitar, cu statut de independență politică încă de pe vremea vechii Dacii, afirmat pregnant și în secolele XIV-XV, în lupta antiotomană, poporul român *“a asigurat și continuitatea civilizației europene occidentale”*¹, și a suportat *“în cea mai mare parte a istoriei lor medievale (iar în Transilvania, în întreaga epocă medievală)”*², jugul aspru al dominației imperiilor care îl înconjurau. Aceasta este cauza care i-a împiedicat pe români timp îndelungat să-și închege propriul stat, deși exista dorința unanimă de unire. Așa se explică unirea politică a Țării Românești cu Transilvania și Moldova, realizată la începutul anului 1600 de către Mihai Viteazul. Aceasta nu a dăinuit însă, după asasinarea marelui voievod, în august 1601.

Ideea unirii tuturor românilor a avut adânci rădăcini istorice în conștiința românilor și în cultura lor încă din Evul Mediu. În epoca modernă, prin revoluțiile din anul 1821, respectiv 1848, s-au amplificat mișcările de eliberare națională. *“Nucleul statului național român modern s-a creat la 24 ianuarie 1859, prin unirea Moldovei cu Țara Românească”*³, sub sceptrul principelui Alexandru Ioan Cuza. Principatele Unite și-au dobândit *independența prin războiul din 1877-1878*, întregindu-se, în același an, prin reunirea Dobrogei, apoi și a Cadrilaterului, în anul 1913. Ea s-a afirmat *“deplin, la sfârșitul Primului Război Mondial, prin actele istorice de la 27 martie 1918, de la Chișinău (unirea Basarabiei), de la 28 noiembrie 1918, de la Cernăuți (unirea Bucovinei), culminând cu cel de la 1 decembrie 1918, de la Alba Iulia (unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului)”*⁴. Așadar, este acum momentul, la a 90-a aniversare a înfăptuirii Marii Uniri, să scoatem în evidență aceste evenimente finale ale unirii românilor din istoricul an 1918.

Astfel, la 27 martie 1918, la Chișinău, s-a întrunit Sfatul Țării, care a dat următoarea *declarație* cu privire la unirea Basarabiei cu România: *“În numele Poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadale singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa, România”*.

¹ Guvernul României, *Semnificații europene. Unirea românilor. 1918*, Redacția publicațiilor pentru străinătate, București, 1993, p. 3.

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

După izbucnirea revoluției socialiste în Rusia, trupele rusești nu au mai vrut să lupte, refuzând să mai execute ordinele comandanților și alegându-și noi comandanți bolșevici (comuniști). Ignorarea, de către noii "comandanți" ai trupelor ruse de pe frontul românesc, a ordinelor privind regruparea și deplasarea acestora în Rusia a pus armata română într-o situație paradoxală, pentru că unul dintre aliații României (Rusia) a devenit inamicul cel mai periculos pentru statul, poporul și armata română, ceea ce a impus o decizie militară fermă. În decembrie 1917 și ianuarie 1918, ca urmare a riposte curajoase a trupelor noastre, s-a evitat colapsul politic și militar al României. Conducătorii politici ai Rusiei sovietice au răspuns prin amenințări și acțiuni îndreptate împotriva ordinii constituționale a statului român.

La 29 decembrie 1917, reprezentantului României la Petersburg (Constantin Diamandy) i-a fost înmănată o notă de protest, adresată guvernului român, prin care acțiunea trupelor române a fost etichetată drept "criminală" și îndreptată împotriva revoluției ruse.

În aceeași notă se mai preciza: *"Totodată, considerăm necesar să punem în vedere, prin intermediul ambasadei dumneavoastră, tuturor autorităților românești, că puterea sovietică nu va pregeta să ia cele mai aspre măsuri împotriva trădătorilor contrarevoluționari români, indiferent de posturile pe care le ocupă ei în ierarhia românească"*⁵.

Acesta a fost un prim act ostil al Rusiei sovietice împotriva României, iar la Iași, în tabăra de la Socola, s-a constituit un comitet bolșevic, care avea sarcini precise, cum ar fi: asasinarea lui Scerbacev (comandantul armatei ruse aliate), detronarea Regelui Ferdinand și introducerea regimului comunist în România. De aceea, în ședința Consiliului de Miniștri din 4-5 ianuarie s-a decis intervenția armatei române pentru dezarmarea trupelor ruse bolșevizate din tabăra de la Socola și trimiterea lor peste Prut. Evenimentele acestea complexe au creat o situație deosebit de gravă și în Basarabia (anexată abuziv, în 1812, la Rusia).

Românii din Basarabia s-au trezit la viață printr-un proces de redeșteptare națională în vederea autodeterminării și unirii cu țara. În primăvara anului 1917, s-au desfășurat întruniri ale românilor din Basarabia (ostași, preoți, intelectuali, studenți, țărani), care își exprimau, pe baza trecutului acestei provincii și a caracterului ei românesc, necesitatea autodeterminării.

În Basarabia au apărut ziarurile *"Cuvânt moldovenesc"* și *"Luminatorul"* (grupul românilor ardeleni și bucovineni au editat ziarul *"Ardealul"*). La începutul lui aprilie 1917 se creează Partidul Național Moldovenesc, cu scopul conducerii luptei de eliberare națională a românilor din Basarabia. O mare importanță în acest proces au avut-o militarii români din fosta armată rusească, prin constituirea, în vara anului 1917, a primelor elemente ale oștirii naționale, denumite cohorte (cete).

La 4 decembrie 1917, au început lucrările Sfatului Țării, organ politic reprezentativ al românilor din Basarabia, care avea 150 de deputați, din care 105 moldoveni (români) și 45 minoritari. La 17 decembrie 1917, a fost proclamată Republica Democratică Moldovenească, cu statut autonom în cadrul Republicii Federative Democratice Ruse. La 15 decembrie, președintele Sfatului Țării, Ion Inuleț, a fost ales și președintele acestei noi republici românești.

⁵ *Dokumēti vnesnei politike S.S.S.R.*, vol. 1 (7.XI.1917-31.XII.1918), Moscova, 1957, doc. nr. 37, p. 205.

Acțiunile politice ale românilor dintre Prut și Nistru erau puse în pericol de pretențiile și agresiunile Ucrainei și ale puterii sovietice de la Petersburg, care urmăreau perpetuarea dominației asupra acestui teritoriu românesc. Proclămarea republicii și a autonomiei sale și semnarea armistițiului pe frontul român au determinat dezagregarea armatei ruse din Moldova (dintre Prut și Carpații Orientali). Trupele ruse bolșevizate și scăpate de sub control în Basarabia urmăreau să înlăture organele legal și democratic constituite ale Basarabiei.

Forțele ruse, care se retrăgeau de pe front, s-au concentrat în spațiul dintre Prut și Nistru. Acțiunile lor generau un dublu pericol – impunerea prin forță a unui sistem politic contrar voinței populației de aici și distrugerea sistemului logistic al armatei române, ce era dispus în cea mai mare parte în această regiune. Trupele ruse au interceptat calea ferată Odessa-Tighina-Chișinău-Iași, singura comunicație care putea asigura transportul echipamentului militar românesc aflat în porturile din nordul Mării Negre. Pericolul pe care trupele ruse îl constituiau pentru conducerea politică de la Chișinău și anarhia creată în acest teritoriu românesc au impus autorităților centrale și locale din Basarabia să ceară protecție Regelui Ferdinand, statului și armatei române, pentru ca să restabilească ordinea și să asigure securitatea în acest spațiu.

Pe tot parcursul lunii decembrie 1917, s-au adresat cereri guvernului și conducerii militare de la Iași pentru intervenția trupelor noastre în Basarabia. Astfel, Comitetul județean de aprovizionare Cahul raporta șefului de stat-major al armatelor de pe frontul român: *“în tot județul domnește anarhia, viața și averea populației sunt în pericol. Să se ia măsuri pentru a tăia din rădăcină nenorocirea spre a salva populația și armata”*⁶. Într-o manieră asemănătoare a procedat și Comitetul executiv din Leova, care i-a cerut guvernului român să trimită urgent trupe din armata română pentru apărarea raionului Leova împotriva tulburărilor grave ale ordinii publice.

Sfatul Țării de la Chișinău era în pericol, deoarece acțiunile tot mai dușmănoase ale bolșevicilor au determinat Consiliul Directorilor General (care era, de fapt, guvernul) să trimită o telegramă către guvernul român cu următoarea cerere: *“... vă rugăm să binevoiți trimiterea în Chișinău a unui regiment ardelenesc cu posibilă urgență. Totodată, vă rugăm să ordonați ca acest regiment să stea la dispoziția directorului Republicii Moldovenești”*⁷.

La fel a acționat și Comitetul moldovenesc din Kiev, care i-a cerut premierului I. I. C. Brătianu: *“Fiind informați de către reprezentantul Sfatului Țării despre situația critică din Basarabia, vă rugăm să trimiteți imediat în Basarabia trupele române pentru salvarea țării”*⁸.

La cumpăna anilor 1917-1918, agresiunile detașamentelor bolșevice din Basarabia urmăreau paralizarea activității Sfatului Țării și preluarea controlului asupra instituțiilor noii Republici românești. Guvernul român de la Iași a pus la dispoziția Sfatului Țării detașamentul de voluntari ardeleni care venea din Kiev, dar, la intrarea în gara Chișinău, acest detașament

⁶ *Armata Română și Marea Unire*, Editura “Daco-Press”, Cluj-Napoca, 1993, p. 166.

⁷ Arhivele Ministerului Apărării Naționale (Arh. M.Ap.N.), fond microfilme, rola P.III.2510, c. 11.

⁸ Ștefan Ciobanu, *Basarabia*, Monografie, Chișinău, 1926, p. 184.

a fost dezarmat de trupele bolșevice. Apoi, bolșevicii au atacat, în zilele următoare, sediul Comisiei internaționale de la Chișinău pentru aprovizarea frontului românesc și au arestat militarii și funcționarii români.

Deși situația țării era gravă, guvernul român a hotărât ca, la 17 ianuarie, să acorde sprijinul militar solicitat. Ca urmare, conducerea de la Petrograd a remis autorităților de la Iași o notă ultimativă, care avea caracterul unei declarații de război.

Imediat, Lenin a ordonat ca personalul diplomatic, consular și al misiunii militare române să fie arestat, ceea ce a generat un energic și unanim protest oficial din partea șefilor misiunilor diplomatice acreditate la Petrograd, determinându-l pe Lenin să pună în libertate personalul român.

Marele Cartier General român a ordonat Corpului 6 armată român *“să respingă peste Nistru bandele ruse care ar putea încerca să treacă în Basarabia fără ordinul comandantului rus al frontului (Scerbacev, n.a.) și deci cu intenția de a jefui sau ataca trupele noastre; să asigure ordinea și regulata circulație pe calea ferată, să se facă ordine în tot ținutul Basarabiei, punându-se viața și avutul locuitorilor la adăpostul jafurilor și crimelor”*⁹.

Pentru împlinirea misiunii, Corpul 6 armată avea la dispoziție diviziile 11 și 13 infanterie, 1 și 2 cavalerie, mari unități aflate la acea dată în rezerva armatelor sau la dispoziția Marelui Cartier General. Prin trimiterea în Basarabia a celor patru divizii nu s-a slăbit capacitatea forțelor de la contact cu inamicul, dar s-a diminuat valoarea rezervelor destinate să intervină în sprijinul acestora. În hotărârea adoptată, Marele Cartier General pleca și de la premisa că Puterile Centrale vor respecta prevederile armistițiului încheiat, iar trupele destinate menținerii ordinii în cele opt zone își puteau îndeplini misiunile încredințate. Celor patru divizii destinate să acționeze la est de Prut li s-a ordonat *“să distrugă forțele de agitație existente în Basarabia; să le treacă peste Nistru sub escortă, cu trenul sau pe jos, toți soldații ruși dezertori care rătăcesc prin sate și sunt organizați în bande în scopul de a jefui și răzvrăți pe locuitori. Cei originali din Basarabia vor fi trimiși la vetrele lor”*¹⁰.

Divizia a 11-a a trecut Prutul la 23 ianuarie și a înaintat spre Chișinău, pe două coloane. Alături de comandantul diviziei, generalul Ernest Broșteanu, se afla și delegația Sfatului Țării, condusă de Ion Pelivan. La 25 ianuarie, unitățile acestei divizii s-au concentrat în raioane situate la vest de Chișinău. Generalul Constantin Prezan (viitorul mareșal) a adresat o proclamație populației din Basarabia, în care, după ce făcea o prezentare a scopului armatei române, arăta: *“Vă declar sus și tare că Oastea Română nu dorește decât ca, prin orânduiala și liniștea pe care o aduce, să vă dea puțința să vă statorniciți și să vă de săvârșiți autonomia și slobozenia voastră, precum veți hotărî voi singuri”*¹¹.

Comandantul diviziei s-a întâlnit cu Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, și cu alți reprezentanți ai autorităților republicii pentru a stabili de comun acord modalitățile intrării în oraș și evitarea unor ciocniri armate care ar putea dăuna populației. În seara zilei de 26 ianuarie, trupele române au intrat în Chișinău, fiind primite cu entuziasm de populație.

⁹ Arh. M.Ap.N., fond microfilme, rola P II.150, c. 282.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ “Ardealul”, nr. 6 din 18 ianuarie 1918.

A doua zi a intrat în oraș și comandamentul mării unități, în frunte cu generalul Ernest Broșteanu. Vestea apropierei și intrării trupelor române în Chișinău a produs mari nemulțumiri la Petrograd. În aceeași zi, Consiliul Comisarilor Poporului a hotărât ruperea relațiilor diplomatice cu România, expulzarea reprezentanților guvernului român și, mai mult, *"fondul de aur care se găsește la Moscova este declarat intangibil pentru oligarhia română. Guvernul sovietic își asumă răspunderea pentru a conserva acest fond și de a-l retrimite în mâinile poporului român"*¹².

Hotărârea unilaterală a Rusiei de rupere a relațiilor diplomatice și de confiscare a tezaurului țării agrava situația politică și militară a României. Având în vedere că, în aceeași perioadă, presiunile Germaniei pentru a obține o pace separată creșteau în intensitate, iar puterile Antantei își exprimaseră veto-ul față de perspectiva ieșirii României din război, acțiunea militară românească este temerară, dovedind, totodată, responsabilitate față de interesele naționale supreme.

În ziua de 28 ianuarie, generalul E. Broșteanu și colaboratorii săi apropiați au fost invitați la ședința Sfatului Țării, fapt ce marchează primirea oficială a armatei române.

Saluturilor de bun venit adresate armatei române, generalul E. Broșteanu le-a răspuns prin menționarea necesității unei forțe care să garanteze viața liniștită de stat, îndemnând și asigurând gazdele: *"creați-vă viața dumneavoastră cum credeți și nimeni nu se amestecă în ea. În organizarea ei noi nu vă vom împiedica"*¹³. La 6 februarie, Sfatul Țării a proclamat independența Republicii Democratice Moldovenești. În manifestul adresat populației se arăta că neatârarea este o cerință politică a vremii, iar viitorul tânărului stat depinde de voința poporului și așezămintelor sale – Sfatul Țării, Consiliul Directorilor. În ceea ce privește rolul oștirii române, în document se preciza că, prin prezența ei, *"s-a întocmit o stare prielnică pentru munca harnică și orânduită pe toate ogoarele vieții. Oștile române au venit să apere drumurile de fier și magazinele de pâine pentru front, dar ființa lor pe pământul nostru ajută așezarea orânduielii în țară și, de azi înainte, roada muncii fiecărui cetățean al republicii este cheazăuită împotriva lăcomiei răufăcătorilor. Alt scop oștile românești pe pământul republicii nu au"*¹⁴.

La Chișinău, Armata României a fost primită cu ovații, în timp ce, pe dealurile situate la vest de Tighina, trupele bolșevice au trecut la apărare, hotărâte să mențină trecerea permanentă peste Nistru. Așteptând întăriri, comandamentul diviziei a lichidat trupele bolșevice din jurul Tighinei și, apoi, a pătruns în Tighina, la 2 februarie 1918, în urma unui atac puternic¹⁵.

Deoarece trupele noastre erau dispersate, cu misiuni pentru apărarea unor obiective în afara orașului Tighina, în noaptea de 4-5 februarie 1918, trupele ruse au reocupat orașul. Marele Cartier General i-a ordonat Diviziei 2 cavalerie să constituie un detașament care să cucerească Tighina; aceste măsuri au asigurat un raport de forțe favorabile

¹² *Tezaurul României la Moscova, Documente (1916-1917)*, coordonare și studiu introductiv de Viorica Moisuc, București, 1993, doc. 45, p. 114.

¹³ Dr. Petre Cazacu, *Moldova dintre Prut și Nistru. 1812-1918*, Iași, 1924, p. 271.

¹⁴ Ștefan Ciobanu, *Basarabia, op. cit.*, p. 103.

¹⁵ *Armata Română și Marea Unire, op. cit.*, p. 170.

reluării atacului¹⁶. Pe data de 7 februarie 1918, unitățile române au recucerit orașul, forțele bolșevice fiind alungate peste Nistru. Luând sub control podul peste Nistru, de la Tighina, și întreaga cale ferată Tighina-Chișinău-Iași, Divizia 11 infanterie și-a îndeplinit misiunea încredințată¹⁷.

*„În sudul Basarabiei, acțiunile au avut un caracter mai complex, datorită rezistenței trupelor bolșevice, la care s-a asociat și o parte a populației neromânești de aici”*¹⁸. La solicitarea autorităților din Cahul, la 10 ianuarie 1918, un detașament format din subunități din Divizia 13 infanterie a trecut Prutul și a restabilit ordinea în acest raion, după care a înaintat spre Vulcănești, unde a fost oprit de unități bolșevice¹⁹.

Forțele principale ale diviziei au trecut Prutul, la 24 ianuarie 1918, și au înaintat spre Reni, Vulcănești, Bolgrad și Ismail²⁰. Prin acțiunea conjugată a două detașamente sprijinite de flota de pe Dunăre s-a asigurat pătrunderea forțelor române în Chitilia, în ziua de 25 ianuarie 1918. Pentru cucerirea localității Vâlcov s-a impus concentrarea unor forțe din trupele de uscat, marina militară și aviație. În urma unor intense bombardamente de artilerie executate de Detașamentul Dragu și de către tunurile de la bordul navelor marinei militare, după discuții cu autoritățile orașului, acesta s-a predat, la 16 februarie 1918²¹.

Ca urmare a acestor acțiuni militare, în sudul Basarabiei a fost restabilită ordinea publică și siguranța populației. După ce au fost respinse spre est, trupele bolșevice s-au concentrat la Cetatea Albă. *„Deoarece Divizia 13 infanterie a acționat într-o fâșie largă, forțele acesteia erau dispersate între Prut, Dunăre și Nistru pentru menținerea ordinii în principalele localități din sudul Basarabiei”*²². Pentru capturarea și dezarmarea forțelor bolșevice concentrate în zona Cetății Albe au fost destinate: 2 regimente, 2 brigăzi și flota de operații. *„Acționând pe trei direcții, concentric, unitățile române au dezarmat grupurile bolșevice, reușind ca, la 18 martie 1918, să intre în vechea cetate a lui Ștefan cel Mare”*²³.

În nordul Basarabiei, Divizia 1 cavalerie, dispusă inițial la Fălciu, a primit ordin să treacă Prutul și să se concentreze în zona orașului Bălți, pentru a acționa în nordul Basarabiei, până la Nistru²⁴. Mărșăluind pe trei coloane, detașamentele înaintate ale Diviziei 1 cavalerie au ocupat doar depozitele de materiale românești și abia la 23 ianuarie, odată cu sosirea forțelor principale, au pătruns în oraș, dezarmând și arestând forțele bolșevice²⁵. *„În zilele următoare, unitățile de cavalerie române au luat sub control nordul Basarabiei, cu excepția județului Hotin, ieșind, la 3 martie 1918, cu majoritatea forțelor pe cursul râului Nistru”*²⁶.

Ajuns pe linia Nistrului, Corpul 6 armată a trecut la apărare pe malul de vest al fluviului, în scopul interzicerii pătrunderii forțelor bolșevice, deoarece autoritățile bolșevice au continuat acțiunile lor pentru luarea controlului asupra Basarabiei. Marele Cartier General a destinat

¹⁶ *Ibidem*, p. 171.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*, p. 172.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, p. 173.

²⁴ Arh. M.Ap.N., fond microfilme, rola P.II.2.221, c. 92.

²⁵ *Armata Română și Marea Unire, op. cit.*, 1993, p. 173.

²⁶ *Ibidem*.

diviziile 3, 4 și 5 infanterie, care, la sfârșitul lunii februarie și începutul lunii martie, s-au concentrat în raioanele stabilite²⁷.

După ruperea relațiilor diplomatice dintre Rusia și România, din Kiev s-a dat ordinul de arestare a unor persoane oficiale și particulare române refugiate la Odessa. Consulatul român a fost închis, iar personalul expulzat și bunurile publice românești au fost confiscate. În plus, bolșevicii au rechiziționat întregul parc de automobile, avioanele, depozitele de muniție și armele de la Karlovkov și Selatina și s-a oprit deplasarea a 18 vagoane încărcate cu arme și muniții aflate în drum spre România²⁸. De la Kiev s-a transmis guvernului de la Iași un ultimatum, pentru ca *"să dea ordin categoric trupelor române care au ocupat teritoriul Republicii Federative Ruse să se retragă în granițele României, fără a aștepta din partea noastră înlocuirea trupelor care păzesc depozitele Dvs."*²⁹.

Se acorda un termen de 48 de ore pentru îndeplinirea acestei cerințe, iar *"neprimirea unui răspuns afirmativ va atrage deschiderea unei acțiuni militare viguroase din partea armatei revoluționare ruse"*³⁰. Acest demers sovietic era nejustificat și nerealist, deoarece se eluda realitatea că teritoriul românesc dintre Prut și Nistru nu aparținea, istoric și juridic, Republicii Federative Ruse, precum și faptul proclamării independenței republicii basarabene, la 6 februarie 1918³¹.

Situația României continua să fie însă destul de dificilă, Puterile Centrale executând presiuni pentru încheierea unui tratat de pace. În aceste condiții, la 8 februarie 1918, guvernul condus de Ion I. C. Brătianu a demisionat, trei zile mai târziu constituindu-se un nou guvern, condus de generalul Alexandru Averescu. Acesta a fost obligat să înceapă tratative de pace cu Puterile Centrale. Trupele germane au ajuns, la 12 martie 1918, în fața Odesei, fapt ce a dus la încetarea activității autorităților sovietice de aici³².

*"Odată ordinea restabilită între Prut și Nistru, cu sprijinul armatei române, autoritățile locale și centrale ale Republicii Democratice Moldovenești au putut organiza și conduce reluarea activităților politice și culturale, a spiritului național în rândul populației"*³³. La 10 martie 1918, a sosit la Iași o delegație condusă de Ion Inculeț, președintele republicii, și dr. Daniel Ciugureanu, primul-ministru basarabean. Aceasta a mulțumit Regelui Ferdinand și guvernului român pentru ajutorul militar acordat și a discutat problema unirii cu România³⁴.

Acțiunile populației basarabene în favoarea unirii s-au amplificat, iar în ianuarie 1918, comitetele studențești române au cerut unirea cu România. La 17 martie, zemstva județului Bălți a cerut unirea cu țara-mamă. Aceleași apeluri sunt adresate autorităților de la Chișinău și Iași de către reprezentanții zemstvelor județelor Soroca, Orhei etc.³⁵. *"Împlinirea actului unirii nu mai putea fi oprită de nicio forță"*³⁶. La 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Țării,

²⁷ Arh. M.Ap.N., fond microfilme, rola P.II.2.221, c. 94-96.

²⁸ *Armata Română și Marea Unire, op. cit.*, p. 174.

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem*, p. 175.

³³ *Ibidem.*

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ Al. Boldur, *Istoria Basarabiei*, București, 1992, pp. 505-506; Ștefan Ciobanu, *Basarabia, populația, istoria, cultura...*, pp. 104-114.

³⁶ *Armata Română și Marea Unire, op. cit.*, p. 176.

al Basarabiei, hotărăște unirea cu România. Hotărârea a fost adoptată cu 86 de voturi pentru, 3 împotriva și 36 de abțineri, 13 deputați fiind absenți³⁷. După operațiunea de votare, a fost invitată în sală delegația condusă de primul-ministru Alexandru Marghiloman. Luând cunoștință de conținutul declarației guvernului noii republici basarabene, șeful guvernului român a declarat ca primește condițiile impuse de Sfatul Țării. De la Bârlad, Regele Ferdinand a trimis o telegramă de felicitare pentru decizia luată. Ulterior, o delegație basarabească s-a deplasat la Iași, unde a prezentat Regelui Ferdinand cel Loial și guvernului Actul Unirii. *“La 9/22 aprilie 1918, Regele Ferdinand a promulgat unirea Basarabiei cu Țara, Ion Inculeț și Daniel Ciugureanu au fost numiți secretari de stat fără portofoliu, C-tin Stere a fost ales președinte al Sfatului Țării, iar P. Cazacu a fost numit în fruntea administrației Basarabiei”*³⁸.

Unirea Basarabiei a generat o bucurie imensă în rândul opiniei publice românești, urmată de manifestații, întruniri, serbări, slujbe religioase, declarații ale oamenilor politici și articole de presă.

Trebuie să menționăm hotărârea Sfatului Țării, din 27 noiembrie/10 decembrie 1918, de a renunța la condițiile de unire stipulate în actul de la 27 martie/9 aprilie ... Sfatul Țării proclama *“unirea necondiționată cu România mamă”*, el fiind ulterior desființat, toate problemele Basarabiei trecând sub jurisdicția autorităților statului român reîntregit³⁹.

Trupele române nu s-au implicat în acțiuni politice, dar, evident, prezența acestora a zădărnicit acțiunile dușmănoase ale trupelor și forțelor bolșevice, ostile îndeplinirii idealurilor românilor din acest spațiu geografic. Faptul că în Sfatul Țării au existat și voturi împotriva, iar unirea a fost votată cu unele condiții demonstrează caracterul liber al deciziei populației din Basarabia⁴⁰.

Generalul Istrati, comandantul Corpului 6 armată, i-a prezentat, la 29 aprilie 1918, Marelui Cartier General un raport în care se arăta că misiunile acestuia au constat în: *“preluarea armamentului de la populația urbană și rurală; asigurarea celei mai complete ordini; împingerea peste Nistru a ultimelor coloane ruse din Basarabia și care veneau din Moldova; asigurarea condițiilor pentru ca activitatea agricolă, economică și comercială să reînceapă; adunarea și inventarierea armamentului lăsat de armatele rusești; o purtare corectă și demnă (...), combătându-se agitațiile străinilor contra noastră”*⁴¹.

În același raport se aprecia că: *“liniștea a fost menținută; s-au ajutat proprietarii și țăranii pentru munca câmpului; suprafața cultivată întrecea cu mult pe cea de anii trecuți; s-a strâns materialul armatei ruse și s-a adunat în depozitele Ministerului de Război; s-a ameliorat foarte mult spiritul general al populației față de români”*⁴². Din conținutul raportului se desprinde aprecierea că actul unirii din 27 martie/8 aprilie 1918 se datorește și acțiunii armatei române, dar nicăieri nu se întâlnesc aprecieri din care să reiasă acțiuni destinate special influențării acțiunii și voinței autorităților și populației.

³⁷ Ion I. Nistor, *Istoria Basarabiei*, București, 1992, Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, București, 1992, p. 287.

³⁸ *Armata Română și Marea Unire*, op. cit., p. 177.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Arh. M.Ap.N., fond microfilme, rola P.II .2.510, c. 284.

⁴² *Ibidem*.

Rolul armatei române în realizarea actului unirii Basarabiei cu patria-mamă a fost elocvent sintetizat în vara anului 1918 de către Ion Inculeț, care nota în jurnalul său: *"Pentru noi, moldovenii, pentru mișcarea noastră națională, intrarea armatei române în Chișinău a fost un eveniment de primă importanță, decisiv. Elementele românești au câștigat mai mult curaj și mai multe speranțe pentru viitor"*⁴³.

La 18 octombrie 1918, la Budapesta, dr. Al. Vaida-Voevod a citit în Parlamentul ungar Declarația Comitetului Executiv al Partidului Național Român: *"Comitetul executiv al Partidului Național Român din Ardeal și Ungaria, ca organ politic al națiunii române din Ardeal și Ungaria, constată că urmările războiului îndreptățesc pretențiunile de veacuri ale națiunii române la deplina libertate națională. Pe temeiul dreptului firesc, că fiecare națiune poate dispune, hotărî singură și liber de soarta sa – un drept care este acum recunoscut și de către guvernul maghiar prin propunerea de armistițiu a Monarhiei –, națiunea română din Ungaria și Ardeal dorește să facă acum uz de acest drept și reclamă în consecință, și pentru ea, dreptul ca, liberă de orice înrăurire străină, să hotărască singură așezarea ei printre națiunile libere. Organul național al națiunii române din Ungaria și Ardeal nu recunoaște îndreptățirea acestui parlament și acestui guvern să se considere ca reprezentante ale națiunii române, ca să poată reprezenta la congresul general de pace interesele ei, națiunea română o poate încredința numai unor factori designați de propria ei Adunare Națională"*⁴⁴.

La 31 octombrie 1918, la Budapesta are loc Formarea Consiliului Național Român, care a dat următoarea declarație: *"Românii din Ungaria și Transilvania și-au constituit Consiliul Național Român ca unicul for care reprezintă voința poporului român și se bazează pe libera hotărâre asigurată de curentul vremii și de voința popoarelor libere. Trupele române prin delegații lor s-au alăturat Consiliului Național Român, în care își vor trimite exmișii (reprezentanții, n.a.) lor. Consiliul Național Român al națiunii române din Ungaria și Transilvania s-a constituit la 30 octombrie 1918 din exmișii Comitetului partidului național român și din exmișii Comitetului central român al partidului social-democrat din Ungaria. Exmișii Comitetului partidului național român sunt următorii: Teodor Mihali, Vasile Goldiș, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Ștefan C. Pop, dr. Aurel Vlad, dr. Aurel Lazăr. Exmișii Comitetului central român al partidului social-democrat sunt următorii: Ioan Fluieraș, Iosif Jumanca, Enea Grapini, Baziliu Surdu, Tiron Albani, Iosif Renoi. Consiliul Național Român stă pe baza principală a liberei dispoziții asupra sorții lor, a națiunilor, principiu fixat de președintele Wilson cu condiția păcii lumii și primit atât de partidul național român, cât și de partidul social-democrat și recunoscut din partea reprezentanței oficiale a monarhiei și a Ungariei, de asemenea, și de Consiliul național maghiar. Ca națiune liberă, dorim să ne întovărim în frățeasca armonie cu toate celelalte națiuni libere"*⁴⁵.

La 5 noiembrie 1918, la Washington, secretarul de stat Robert Lansing adresează guvernului României următorul mesaj: *"Guvernul Statelor Unite a avut permanent*

⁴³ Armata Română și Marea Unire, op. cit., p. 178.

⁴⁴ Guvernul României, Semnificații europene ..., lucr. cit., pp. 8-9.

⁴⁵ Ibidem, p. 9.

în vedere bunăstarea și integritatea viitoare a României ca țară independentă și liberă, iar înainte de existența stării de război între Statele Unite și Austro-Ungaria, un mesaj de simpatie și apreciere a fost trimis de președinte Regelui României.

Situația s-a schimbat de atunci și președintele dorește în consecință ca să vă informez că Guvernul Statelor Unite nu neglijează aspirațiile poporului român din afară ca și în interiorul granițelor Regatului. El a urmărit luptele, suferințele și sacrificiile poporului român pentru cauza eliberării de sub dușmanii și asupritorii săi, Guvernul Statelor Unite are o simpatie profundă față de spiritul de unitate națională și aspirațiile românilor de pretutindeni și nu va neglija ca, la timpul potrivit, să-și exercite influența, pentru ca drepturile politice și teritoriale juste ale poporului român să fie obținute și asigurate împotriva oricărei agresiuni externe”⁴⁶.

La 9 noiembrie 1918, la Arad, Consiliul Național Român a dat Ultimatumul adresat de Consiliul Național Român guvernului Consiliului Național Maghiar în vederea preluării puterii asupra teritoriilor locuite de românii din Transilvania și Ungaria, în care se precizează: “... trebuie încă acum să luăm puterea deplină de guvernare asupra teritoriilor locuite de Români în Ardeal și Țara Ungurească ... E lucru firesc că, față cu celelalte popoare aflătoare pe teritoriul de sub întrebare, vom respecta din partea noastră principiile lui Wilson. Modalitățile de predare a guvernării le va stabili o comisiune mixtă. Guvernul îl vom constitui în Sibiu. Răspunsul la această recercare a noastră îl așteptăm până în 12 Noiembrie a.c. la orele 6 p.m.”⁴⁷.

Guvernul de la Budapesta a respins Ultimatumul și a întreprins acțiuni dușmănoase de administrare a întregului teritoriu românesc aflat în stăpânirea Ungariei înainte de anul 1914 și a refuzat să transfere puterea publică organizațiilor locale ale Consiliului Național Român Central. Autoritățile ungare au făcut o propagandă șovină, au insultat și au denigrat pe români, i-au atârnat pe maghiarii din Transilvania împotriva administrației românești organizând conflicte, greve și revolte pe teritoriul pe care intraseră trupele române eliberatoare. Guvernul ungar a încălcat convenția de armistițiu și a concentrat trupe în apropierea liniei de demarcație, unde au provocat conflicte. În multe localități de sub ocupație maghiară a fost terorizată populația română și mulți români au fost arestați, maltratați, schingiuiți, răniți și asasinați, mai ales în zonele Arad, Zalău, Baia Mare, Oradea și Caraș-Severin⁴⁸.

Într-un memoriu din 21 martie 1919 se scria că, în ultimele 4 luni, numai în comitatul Arad au fost torturați și uciși 182 de români⁴⁹.

Consulul german la Budapesta scria: “... ungurii tratează populația română de dincolo de linia de demarcație extrem de brutal”⁵⁰. Generalul Berthelot raporta: “... ungurii se dădeau la adevărate atrocități asupra populației de naționalitate română ...”⁵¹. De aceea, Comandamentul forțelor aliate de la Salonic și Consiliul Militar Interaliat de la Versailles au fost de acord ca trupele române să înainteze spre vest (spre Ungaria, n.n.).

⁴⁶ Ibidem, p. 10.

⁴⁷ Ibidem, p. 11.

⁴⁸ Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol. III, București, pp. 373-374.

Transilvănenii cereau o cât mai grabnică eliberare a tuturor provinciilor locuite de români pentru a-i scăpa de teroare. Ca urmare, Consiliul Militar Interaliat de la Versailles a hotărât, în februarie 1919, constituirea unei zone neutre între România și Ungaria.

Când Consiliul Militar Interaliat i-a cerut guvernului ungar să retragă trupele de pe teritoriile românești, acesta a demisionat și a dat puterea "în mâinile proletariatului națiunii maghiare"⁵², care a proclamat Republica Ungară a Sfatului sub conducerea lui Bela Kun. Acesta a respins Nota Conferinței de Pace și a declarat război României și altor state vecine.

În aprilie 1919, trupele maghiare au trecut la agresiune pe văile Someșului și Crișului Repede și, apoi, au trecut la ofensivă cu forțele principale în Poarta Someșului și Poarta Mureșului. Diviziile românești au trecut imediat la contraofensivă, distrugând dispozitivul trupelor maghiare, care s-au retras în dezordine.

Comandantul armatelor aliate din Orient comunica Regelui Ferdinand: "*După ce au fost atacate de unguri, trupele române din Transilvania au respins într-o manieră strălucită forțele inamice și le-au pus complet în derută*"⁵³. După contraofensivă, la 1 mai 1919, trupele române erau pe Tisa, pe întreaga lungime a frontului. Pe 20 iulie 1919, armata ungară a trecut iar la ofensivă, a forțat Tisa și a înaintat aproximativ 50 km în dispozitivul Armatei României, care a trecut, după 4 zile, la contraofensivă și a ocupat Budapesta.

În concluzie, "*poporul român s-a angajat să urmeze calea grea a jertfei și sacrificiilor pentru realizarea unității statale a națiunii*"⁵⁴, conștient că nici combinațiile de culise și nici jocurile politico-diplomatice nu conferă unirii trăinicia necesară pentru a înfrunta secolele. Și Armata Română a săvârșit Unirea cea mare, împreună cu națiunea română, folosind toate căile și resursele ei materiale, morale și umane, prin îmbinarea dreptului cu forța pusă în slujba dreptății și adevărului⁵⁵.

Armata și-a asumat misiunea apărării unirii, integrității teritoriale și suveranității statului național, în condițiile agresiunilor unor state din vecinătatea noastră.

În acest material au fost analizate circumstanțele internaționale ale Marii Uniri și documentele principale din arhive pentru elucidarea adevărului privind cerințele, deciziile și acțiunile vitale ale reîntregirii țării în timpul Primului Război Mondial. "*Descifrarea dinamicii raportului armată-unitate națională până la etapa zilelor noastre a îndrumat firesc investigația spre problematica, de netăgăduit interes pentru fiecare cetățean, a rolului și a locului instituției militare în statul de drept și în faza integrării României în structurile europene*"⁵⁶.

Deplina întregire a unității național-politice a românilor, încheierea procesului istoric de desăvârșire a statului național român unitar, suveran, independent reprezintă o veritabilă incununare istorică a luptei neîntrerupte a poporului român pentru libertate și unitate.

⁴⁹ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe (M.A.E.), fond Paris, arhivele diplomatice. Seria: Europa 1918-1919, România, vol. 47, Fila 47 (Memoriul delegației române la Conferința de pace de la Paris, 8 martie 1919).

⁵⁰ Arhivele de stat, București, fond Xerografii RFG, pachet XVII/3. pp. 98-101.

⁵¹ *Ibidem*, fond Microfilme Franța, rola 175, c. 1087.

⁵² Arhivele M.A.E., fond Convenții, art. 181, vol. 1.

⁵³ *Ibidem*, fond Paris, Dosar nr. 54 (Telegramă către Regele Ferdinand, 27 aprilie 1919).

⁵⁴ *Armata României și Marea Unire, op. cit.*, 1993, p. 10.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 11.

Actele politice și juridice ale Unirii, culminând cu rezoluția de la Alba Iulia, proclamau înfăptuirea marelui deziderat al unității național-statale și **principiile democratice fundamentale**. Acestea asigurau poporului și statului român un loc demn în rândul popoarelor și statelor civilizate ale lumii: drepturile și libertățile cetățenești, inclusiv cele ale minorităților naționale, largi reforme și garanții sociale, condiții superioare pentru dezvoltarea culturii și spiritualității românești și crearea cadrului nou al relațiilor internaționale, dominat de marea dorință a asigurării păcii.

Deosebit de valoroasă a fost și a rămas **adeziunea la actul Unirii a minorităților naționale**, îndeosebi a sașilor, secuilor și germanilor, spiritul realist și încrederea cu care a fost privită unirea de către minoritatea maghiară. A urmat, în anul 1919, agresiunea ungară, când Armata Maghiară a trecut la ofensivă, ceea ce i-a determinat pe Aliați să permită Armatei Române să declanșeze contraofensiva și să ajungă la Budapesta.

După laborioasele desfășurări ale Conferinței de Pace din anii 1919-1920, tratatele încheiate au consacrat, și în planul relațiilor internaționale, unirea românilor, realizată de ei înșiși, în mod profund democratic. Crearea, în 1918, a României Mari (întregite), sub conducerea Regelui Ferdinand cel Loial, este **cea mai importantă înfăptuire din întreaga istorie a poporului român, fără de care ar fi de neconceput însăși existența sa**. Tocmai de aceea, ziua de 1 decembrie 1918, când la Alba Iulia se încheia și se desăvârșea Unirea, a fost desemnată ca **sărbătoarea națională a României**.

Lupta de eliberare națională a românilor pentru independență și unitate politică, pentru întregirea statului lor, pentru progres, înțelegere și cooperare între popoare, a fost călăuzită de un larg **spirit european, umanist**. Chiar înainte de 1848, a existat un autentic spirit european al unității românilor, de asimilare a marilor principii și valori ale lumii moderne și universale, ce-și găsesc locul firesc în spațiul spiritual românesc. Perceperea sau sesizarea corectă a acestor mesaje spirituale reciproce de esență europeană a determinat și ecourile favorabile pe care istoria luptei pentru unire a românilor a avut-o pe plan european și internațional, inclusiv în 1918, când ea și-a găsit un larg sprijin direct atât în mediile politice, cât și în cadrul opiniei publice internaționale. **Istoria și unirea românilor reprezintă, așadar, o parte integrantă a istoriei și a unității Europei**. Vasile Goldiș, unul dintre conducătorii poporului spre Unirea din anul 1918, a văzut în acest mare act istoric un *"etern izvor de înțeleaptă îndrumare a națiunii române"*, pe acest drum, de integrare a patrimoniului național în umanitate. Istoricul Silviu Dragomir considera Unirea ca o *"lecție politică de neasemuită valoare pentru toate timpurile"*, dar, mai ales, pentru generațiile cărora le revine o răspundere istorică ... permanentă ... în desfășurarea adeseori dramatică a evenimentelor politice.

Historia, magistra vitae – își găsește confirmarea în epopeea Unirii. După o îndelungată asuprire, românii își realizează treptat menirea lor istorică, aprofundând învățămintele bogate ale epocilor anterioare și ale celor mai recente. Unirea din anul 1918 stă, fără îndoială, la temelia existenței românilor, a societății lor, a României. Pe aceste realități istorice și actuale se construiește noua Românie democratică, cu toate problemele ei complexe, cu o permanentă încredere în destinul propriu.

În cele expuse, am considerat că este mai util să "dăm cuvântul" chiar documentelor istorice, adică faptelor epocii, așa cum au fost ele, adevărului, fără niciun comentariu care,

de multe ori, poate duce fie la "modificări optice" (cele mai vinovate se numesc falsificări !), fie la o receptare deformată sau chiar în dezacord cu esența problemei. Din impresionanta cantitate de documente referitoare la Unirea din 1918 (câteva), am selectat pe cele care exprimă unele momente **decisive**, cele mai importante. Sperăm ca o viitoare prezentare să completeze imaginea asupra amplelor desfășurări de evenimente care definesc istoria acelor ani de afirmare magnifică a poporului român sub conducerea marelui Rege Ferdinand.

Am acordat o atenție deosebită, în afara actelor celor trei momente ale Unirii, unor probleme de organizare și de punere în aplicare de către armata română a voinței naționale (Consiliul Național Român, convocarea Adunării naționale, contraofensiva armatei române pentru asigurarea preluării puterii de către organele românești legitime), relațiilor și sprijinului internațional (apelul la popoarele lumii, recunoașterea justeței Cauzei române), aspectelor esențiale ale receptării actelor Unirii în capitala țării reîntregite (transpunerea lor în decrete regale, ratificarea lor în parlament, rapoarte și cuvântări de cugetare profundă, de înaltă expresie națională). Am inclus o serie de texte care atestă, indiscutabil, adeziunea minorităților naționale la Unirea românilor în 1918. Firește că în această lucrare mai trebuiau prezentate și tratatele internaționale din anii 1919-1920, care au dat unității statului român consacrarea ei de drept internațional; iar din aceste texte, trebuiau reținute măcar articolele esențiale. Sperăm ca, într-o eventuală ediție viitoare, să putem dezvolta, măcar parțial, acele controverse care mai apar în publicistică sau chiar în unele lucrări, cu privire la caracterul și implicațiile evenimentelor anilor 1918-1920, pe plan mai larg, internațional. Ele nu pot modifica esența și importanța fundamentală a Unirii românilor. Cititorul obiectiv, interesat de adevăr, se poate convinge, pe calea informării istorice concrete, exacte, raționale despre adevăratele evenimente interne și internaționale legate de Marea Unire a românilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Adăniloae N., Iordache A., Oprescu P., Porțeanu Al., Stan A., *Unitatea națională a românilor în epoca modernă, 1821-1918*, Editura Academiei, București, 1985.
2. Botoran C., Matichescu O., *Documente străine despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
3. Fotino N., Calafeteanu I., *La consécration internationale de la Grande Union*, Revue Roumaine d'Histoire, no. 4/1978.
4. Nistor Ion, *Istoria Basarabiei*, Editura Humanitas, București, 1991.
5. Nistor Ion, *Istoria Bucovinei*, Editura Humanitas, București, 1991.
6. Pascu Ștefan, *Făurirea statului național unitar român*, Editura Academiei, București, 1983, vol. I-II.
7. Porțeanu Alexandru, *Partidul Național Român din Transilvania – factor de seamă în lupta pentru făurirea Marii Uniri*, "Revista de istorie", nr. 11/1988.
8. xxx, *Armata Română și Marea Unire*, Editura "Daco-Press", Cluj-Napoca, 1993.
9. Guvernul României, *Semnificații europene. Unirea Românilor. 1918*, București, 1993.
10. *Le mouvement social-démocrate roumain de Transylvanie à la fin de la première guerre mondiale. Sa contribution au parachèvement de l'unité de l'Etat national roumain*, "Nouvelles études d'histoire", Ed. de l'Académie, Bucarest, 1970 (pentru al XII-lea Congres internațional de științe istorice).
11. *1918 la români. Documentele Unirii*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, vol. I, 1983, vol. X, 1989.

OPORTUNITĂȚI ȘI PERSPECTIVE PRIVIND DOTAREA FORTELOR TERESTRE ALE ROMÂNIEI în condițiile interoperabilității cu armatele celorlalte state membre ale NATO

General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

The author points out the importance of equipping the Land Forces in accordance with the features that are specific to asymmetric confrontations, which must make it possible for battlegroups and modules with various sizes, structure, equipment and possibilities to be established.

Meeting this requirement implies the proper dimensioning and diversification of transportation, connection, subsistence means, as well as fire weapons in order to provide them with polyvalence, space or functional omnidirectionality.

The development of interoperability in the field of procurement with our Alliance partners is one of the prerequisites of the full integration of the Romanian Armed Forces in NATO. This can be achieved only if the necessary resources for putting into practice the procurement strategies and concepts are allocated.

Cuvinte cheie: Forțe Terestre; manevră; simetrie; asimetrie; înzestrare; război automatizat

Forțele Terestre, componentă de bază a armatei, sunt destinate să execute întreaga gamă de operații, cu caracter terestru și aeropurtat, independent și întrunit sau combinat – în compunerea unor forțe multinaționale, NATO sau UE, precum și sub mandat ONU – pe teritoriul național sau în afara acestuia, în orice zonă și pe orice direcție, pentru apărarea armată a țării sau a Alianței, promovarea valorilor păcii, stabilității internaționale și a intereselor strategice ale României.

Câmpul de luptă, ca spațiu în care se confruntă părțile beligerante, înregistrează o evoluție continuă, determinată în mod hotărâtor de dezvoltarea fără precedent a concepțiilor generale ce privesc ducerea războiului.

Conceptele *câmp de luptă cibernetizat*, *câmp de luptă digitalizat* și *război automatizat* vor influența în mod semnificativ operațiile Forțelor Terestre, creând o nouă dimensiune a spațiului de confruntare.

În contextul generat de statutul de membru al alianței euroatlantice, operațiile antiteroriste, acțiunile desfășurate în medii multinaționale și în condiții speciale (de deșert

și cu temperaturi înalte, arctice și cu temperaturi scăzute, junglă, zone locuite, cu grade variabile de dezvoltare economico-socială și diferențe culturale majore) vor avea o pondere tot mai mare în ansamblul confruntărilor în care este probabil să fie angajate, în viitorul apropiat, Forțele Terestre române.

Confruntările armate viitoare, indiferent de tipologia acestora – *război de apărare a țării, război de alianță sau de coaliție* – vor fi caracterizate, în principal, prin:

- demasificarea forțelor militare;
- concentrarea mai accentuată a forțelor în punctele decisive;
- operații întrunite și prioritar multinaționale;
- reacție rapidă și descurajantă – inclusiv prin executarea de lovituri preventive;
- capacitate sporită de manevră la toate eșaloanele.

Îndeplinirea de către Forțele Terestre a misiunilor ce le revin este condiționată, pe lângă aspectele legate de perfecționarea structurilor organizatorice și a procesului de conducere, de o abordare adecvată a dotării lor, în concordanță cu cerințele spațiului de luptă modern și cu tipurile de acțiuni posibile în cadrul operațiilor militare.

În plan conceptual, la nivelul Statului Major al Forțelor Terestre am abordat înzestrarea Forțelor Terestre, având în vedere următorii factori:

- ⇒ tipul de acțiuni militare prevăzute a se desfășura;
- ⇒ locul, rolul și misiunile Forțelor Terestre în viitor;
- ⇒ dinamica structurii Forțelor Terestre.

Totodată, considerăm că înzestrarea trebuie să conveargă către realizarea interoperabilității cu structurile militare similare ale celorlalte state membre ale NATO și către standardizarea progresivă a mijloacelor de luptă. Străduința pentru realizarea acestor două deziderate se poate materializa prin modernizarea mijloacelor actuale în sensul compatibilizării lor cu cele ale NATO și prin introducerea în dotare a noi mijloace compatibile cu acestea din urmă. Aceasta se impune cu atât mai mult, cu cât, conform angajamentelor asumate de România față de Alianță, Forțele Terestre trebuie să pună la dispoziția NATO un număr important de structuri.

Cerințele puse înzestrării Forțelor Terestre diferă, în funcție de tipul de confruntare avut în vedere. Astfel, în cazul confruntării simetrice – armată contra armată –, strategia înzestrării trebuie să le confere forțelor capacități de acțiune tridimensionale, dinamice și pulsatorii, neliniare, multidireționale, intens automatizate și digitalizate, cu un pronunțat caracter integrat, cel puțin la nivelul celulei de bază. Pe timpul confruntărilor asimetrice – armată contra forțe neregulate – caracteristice atât rezolvării unei situații de criză, cât și în operații de stabilitate și de sprijin în diferite zone de conflict armat, înzestrarea cu armament, tehnică de luptă și materiale cu destinație militară trebuie să asigure condiții optime pentru crearea de nuclee operaționale și de demasificare a structurilor.

Misiunile generale ale Forțelor Terestre, cele specifice structurilor din compunere, armelor (specialităților), precum și caracteristicile tipurilor posibile de confruntări evidențiază *rolul informațiilor* în configurarea deznodământului acțiunilor militare. În acest context, înzestrarea cu tehnică și aparatură trebuie să facă posibilă ducerea cu succes a luptei pentru informații. Impactul este relevant dacă ne referim la dotarea elementelor de cercetare

cu tehnică necesară culegerii rapide și adecvate a informațiilor și pentru transmiterea protejată și oportună la beneficiar.

Asigurarea veridicității informațiilor presupune dotarea cu o mare varietate de senzori de suprafață, îngropați sau aeropurtați, care să permită eliminarea datelor false, generate de sistemele de simulare sau de rețelele de comunicații "fantomă".

Asigurarea unei conduceri stabile și eficiente constituie o altă cerință a eforturilor de înzestrare și, în acest sens, preocupările trebuie cantonate în domeniul performanțelor mijloacelor de culegere, prelucrare și vehiculare a informațiilor.

Înzestrarea Forțelor Terestre trebuie să răspundă eficient efortului de a obține *supremația prin manevră*, ca o condiție majoră de a câștiga și a menține inițiativa pe câmpul de luptă. Adversarul trebuie pus permanent în situația de a nu putea acționa conform propriilor planuri și de a-i fi îngrădită libertatea de reacție. În acest scop, modernizarea înzestrării Forțelor Terestre trebuie să vizeze creșterea vitezei de deplasare, capacitatea de a ascunde – activ sau pasiv – forțele și mijloacele întrebuintate, posibilități mai mari de a manevra focul și dispozitivele de luptă ale trupelor.

Blocarea posibilităților de acțiune ale inamicului pe întregul câmp de luptă presupune capacitatea de a executa acțiuni în adâncime, simultan cu cele de la contact. Pentru Forțele Terestre, căile principale rămân sporirea posibilităților de a lovi cu foc inamicul pe adâncimi cât mai mari, prin *creșterea bătăii și a puterii de foc* a artileriei și realizarea aeromobilității.

Înzestrarea Forțelor Terestre trebuie să permită *opacizarea acțiunilor proprii* față de cercetarea și focul inamicului, iar aceasta se poate realiza cu mijloace tehnice performante, capabile să asigure:

- ✓ suprimarea și saturarea cercetării și mijloacelor de detecție ale inamicului, cu ajutorul unor mijloace de război electronic în întregul spectru de frecvențe;
- ✓ orbirea, saturarea sau distrugerea senzorilor;
- ✓ apărarea antiaeriană eficace;
- ✓ asigurarea posibilităților tehnice de a multiplica imaginile, de a falsifica informațiile și de a penetra sistemele de achiziție a datelor și de management informațional ale inamicului.

Inducerea în eroare a inamicului necesită mijloace care să-l facă pe acesta să perceapă denaturat realitatea sau să reușească saturarea și penetrarea mijloacelor sale de detecție. Aceasta presupune să se dispună de toată gama de măsuri și mijloace de protecție activă și pasivă a mijloacelor proprii, precum și de posibilitatea de a genera realități virtuale, pe care sistemele și senzorii adversarului să nu le poată deosebi de cele adevărate.

Corespunzător caracteristicilor specifice confruntărilor asimetrice, înzestrarea Forțelor Terestre trebuie să permită constituirea grupărilor de luptă și a modulelor diferite ca mărime, compunere, dotare și posibilități. Realizarea acestei cerințe implică dimensionarea și diversificarea corespunzătoare a mijloacelor de transport, de legătură, de subzistență, precum și a mijloacelor de foc, pentru a le asigura acestora polivalență, omnidirecționalitate spațială și funcțională.

Aspectul insular și multidirecționalitatea acțiunilor, caracteristică esențială a câmpului de luptă al viitorului, impun structurilor luptătoare o ridicată capacitate de acțiune independentă.

În planul înzestrării, aceasta impune asigurarea întregii game de mijloace de luptă pentru acțiuni militare întrunite, interarme și integrate, mijloace de transport adecvate.

Dotarea Forțelor Terestre trebuie să permită structurarea de perspectivă a acestora și participarea la angajamentele externe, or, acest lucru nu este posibil fără derularea unor programe care să asigure o bază materială performantă pentru procesul de instruire. În acest sens, în conformitate cu *Strategia de înzestrare a Armatei României*, pentru asigurarea operaționalizării structurilor destinate NATO, Forțele Terestre vor derula, în continuare, sau vor iniția următoarele **programe de înzestrare**:

- sistem de luptă individual avansat;
- transportor blindat pentru trupe;
- autoturisme de teren blindate și neblindate;
- tancul și mașina de luptă a infanteriei, cu derivate;
- armament individual și echipamente specifice pentru forțele speciale;
- sistem de armament individual tip NATO;
- punct comandă tip divizie;
- capabilități ISTAR la nivel divizie și brigadă;
- punct comandă tip brigadă;
- modernizare sistem lansator de muniție reactivă;
- sistem obuzier cal. 105 și 155 mm autopropulsate;
- sistem de rachete antitanc portabile;
- revitalizare sistem antiaerian 2x35 cu autopropulsat;
- capabilități medicale ROL 2;
- platforme de transport multifuncționale;
- echipamente și utilaje de geniu;
- radare pentru artilerie și cercetare, în câmpul tactic;
- sistem de avioane fără pilot;
- sistem integrat de comunicații și informatică;
- sistem SIGINT tactic integrat;
- aparatură optică și optoelectronică.

Toate aceste echipamente trebuie să asigure îndeplinirea capabilităților operaționale stabilite structurilor destinate NATO și, totodată, să se încadreze în prevederile standardelor acceptate de către România. În opinia noastră, principalele performanțe ce trebuie avute în vedere la realizarea sau modernizarea tehnicii sunt următoarele:

- ⇒ mobilitate și capacitate de trecere sporite;
- ⇒ putere de foc crescută;
- ⇒ polivalența focului;
- ⇒ multifuncționalitatea echipamentelor;
- ⇒ capacitate sporită de protecție a personalului, a mijlocului însuși și a echipamentelor de pe acesta;
- ⇒ trafic rapid și protejat al informațiilor între mijloace și de la acestea la alți beneficiari;
- ⇒ calități ergonomice adecvate realităților psihice, psihosomatice și fiziologice ale luptătorului.

În continuare, ne vom opri asupra cerințelor de interoperabilitate pentru câteva dintre programele de înzestrare ale Forțelor Terestre.

Dacă ne referim la "*sistemul individual de luptă avansat*", acesta trebuie să-i asigure luptătorului supraviețuirea și lupta în fața amenințărilor din partea unui posibil inamic, a unor sisteme de arme din ce în ce mai performante, precum și accesul în spațiul de luptă integrat propriu în vederea obținerii și transmiterii informațiilor în timp real.

În viitor, în cadrul spațiului de luptă integrat, se va reduce considerabil confruntarea "om – om" și "om – tehnică – om" și se vor statornici noi tipuri de condiționări, precum: "tehnică – tehnică", "tehnică – om – tehnică" și "om – mesaj – om".

În consecință, soldatul-sistem va trebui să dovedească flexibilitate, mobilitate și eficiență, pentru a face față confruntărilor militare și nemilitare frecvente, violente și de mare intensitate.

Sistemul individual de luptă avansat trebuie să asigure:

☐ mijloacele necesare care să răspundă cu oportunitate la următoarele întrebări:

✓ Unde mă găsesc acum eu – luptătorul ?

✓ Unde se găsesc forțele amice/aliate ?

✓ Unde se găsește inamicul ?

✓ Care este situația curentă ?

✓ De unde pot primi ajutor ?

☐ capacitățile operaționale pentru:

✓ integrarea în cadrul sistemului de comandă și control;

✓ realizarea efectului letal față de forțele și mijloacele inamicului;

✓ asigurarea posibilităților de orientare în spațiul de luptă;

✓ asigurarea mobilității în zona de luptă;

✓ asigurarea capacităților de a supraviețui;

✓ susținerea reciprocă a luptătorilor subunității față de factorii distructivi ai zonei de operații militare și nemilitare de mică, medie și mare intensitate.

În privința **transportorului blindat pentru trupe**, considerăm că acesta este necesar să asigure:

- deplasarea organizată și într-un ritm rapid a structurilor luptătoare;
- executarea manevrei forțelor dintr-o zonă în alta, în vederea realizării la timp a dispozitivelor de operație și introducerea acestora în luptă;
- protecție împotriva focului armamentului convențional, împotriva ADMCBRN și a mijloacelor incendiare;
- protecție mai mare la podea față de explozia minelor antiblindate sau a altor dispozitive explozive;
- compatibilitate cu transportoarele blindate pentru trupe din armatele celorlalte state membre ale NATO din punctul de vedere al comunicațiilor, calibrului armamentului, tipurilor de muniție pentru armamentul propriu, precum și al sprijinului logistic;
- creșterea confortului pentru menținerea la parametri corespunzători a capacității de luptă a personalului transportat;
- conducerea și coordonarea acțiunii subunităților.

De asemenea, sistemul trebuie să permită realizarea unor derivate, plecând de la produsul de bază.

În perspectivă, dorim să realizăm dotarea Forțelor Terestre cu un număr suficient de **tancuri** de generația a treia, care să răspundă cerințelor actuale ale spațiului de luptă integral și tendințelor de reducere a greutatei acestuia. Astfel, acesta trebuie:

- ⇒ să aibă raza de acțiune 500-600 km și o fiabilitate crescută;
- ⇒ să fie armat cu tun cu încărcare automată, capabil să asigure combaterea și distrugerea blindatelor de la o distanță de 4 000 m, cu posibilitatea de perforare a unui blindaj echivalent de 650-700 mm;
- ⇒ să dispună de un sistem compact de conducere a focului cu calculator balistic și aparatură de ochire pe timp de zi-noapte, cu amplificator de lumină reziduală și canal de imagine termală care să asigure o probabilitate de lovire de 90% și transportul focului de pe un obiectiv pe altul de către comandantul de tanc;
- ⇒ să fie echipat cu aparatură de observare, detecție și avertizare, care să permită observarea și identificarea obiectivelor antitanc și blindate ale adversarului la distanța de 5 000 m ziua și 2 000 m noaptea, precum și avertizarea prin senzori în situația detecției de către cercetarea inamicului;
- ⇒ să asigure protecție sporită prin blindaj multistratificat împotriva loviturilor perforante și cumulative, a minelor antitanc, a efectelor armelor de distrugere în masă și incendiare, precum și a muniției cu autodirijare prin infraroșu sau laser;
- ⇒ să dispună de capacități de integrare în sistemul de comunicații al brigăzii mecanizate;
- ⇒ să fie conceput în sistem modular – modulul echipajului și al agregatului energetic, modulul armamentului și muniției, modulul de legături mecanice, electronice și hidraulice.

Capabilitățile ISTAR de la nivel divizie și brigadă trebuie să asigure:

- transmiterea informațiilor brute sau prelucrate către utilizatori (inclusiv pentru nivelurile de comandă superioare și subordonate, forțele aeriene și maritime), la timp, în manieră securizată și eficientă și dincolo de limita de vizibilitate, conform cerințelor;
- transmiterea și primirea de imagini, date, informații, colectate cu ajutorul sistemelor speciale, în manieră securizată și eficientă;
- direcționarea și integrarea sistemului ISR (Informații, Supraveghere și Cercetare) și de localizare a țintelor, în sprijinul nivelului de comandă al operațiilor;
- integrarea tuturor unităților subordonate în sistemul ISTAR și facilitarea coordonării acestora cu alte mijloace de colectare a informațiilor;
- cooperarea cu alte sisteme de colectare;
- stabilirea legăturii cu alte organizații militare și civile, conform cerințelor.

Pentru îndeplinirea misiunilor sprijinului de **geniu** de către structurile specializate din Forțele Terestre, dotarea acestora va fi orientată către echipamente și utilaje de geniu interoperabile și compatibile cu cele din înzestrarea structurilor similare din armatele statelor membre ale NATO. Dorim ca aceste echipamente să fie în general multifuncționale,

să aibă o productivitate sporită, să asigure o protecție corespunzătoare pentru operatori și să fie transportabile cu mijloacele la dispoziția Alianței.

Preocupările noastre în domeniul **artileriei terestre** converg către:

- sporirea mobilității în terenuri accidentate;
- reducerea timpului necesar deschiderii focului și verificarea efectului loviturii la țintă;
- asigurarea de aparatură modernă de cercetare a câmpului de luptă în scopul descoperirii obiectivelor și al determinării precise a distanțelor până la acestea.

Realizarea acestor deziderate vizează cu prioritate:

- ✓ autopropulsarea pieselor de artilerie, sporirea mobilității în câmpul tactic prin folosirea motoarelor cu puteri cuprinse între 500-800 CP și chiar mai mult;
- ✓ creșterea bății armamentului de artilerie;
- ✓ sporirea efectului loviturii izolate prin modernizarea proiectilelor și introducerea de sisteme autodirijate pe ultima parte a traiectoriei;
- ✓ realizarea de sisteme automate pentru descoperirea țințelor și conducerea focului artileriei, care să permită determinarea rapidă a elementelor de tragere;
- ✓ realizarea de aruncătoare proiectile reactive cu 10-60 de tuburi de ghidare și băți cuprinse între 10-60 km.

Pentru a îndeplini misiunile de **apărare antiaeriană** a grupărilor de forțe din cadrul Forțelor Terestre, dotarea va fi orientată către acele sisteme de apărare antiaeriană care îndeplinesc următoarele cerințe operaționale:

❖ *pentru rachetele antiaeriene:*

- reacție rapidă în condițiile integrării stabile în sistemele de comandă, control, comunicații, calculatoare și informatică;
- angajarea simultană a unui număr mare de ținte aeriene ce atacă pe aceeași direcție sau pe direcții apropiate;
- raza de acțiune să fie de 4, 10 respectiv 25-30 km;
- să execute trageri antiaeriene, atât prin procedeul "țintă vine", cât și prin procedeul "țintă se duce";
- să posede mijloace proprii de cercetare prin radiolocație și optoelectronice;
- timpul de trecere din poziție de marș în poziție de luptă și invers să fie cât mai mic (sub 10 minute);
- nimicirea țințelor aeriene (inclusiv de dimensiuni mici) care evoluează cu viteze mari, în game de înălțimi de la 15-15 000 m, în condițiile războiului electronic și întrebuințării rachetelor antiradiație;
- probabilitatea de nimicire cu o rachetă să fie mai mare de 0,7;

❖ *pentru sistemele de artilerie antiaeriană:*

- timp scurt de reacție și răspuns;
- să asigure conducerea automatizată a focului;
- transmiterea atât a datelor despre țințele aeriene, cât și a comenzilor și rapoartelor prin sistemul automatizat de comandă-control;

- entitățile de tragere să posede mijloace proprii de culegere a informațiilor despre țintele aeriene.

Avem în vedere ca atât rachetele antiaeriene, cât și sistemele de artilerie antiaeriană să execute trageri antiaeriene în orice condiții de vizibilitate și stare a vremii, să fie prevăzute cu aparatură de recunoaștere (IFF) și să dispună de aparatură pentru antrenarea echipajelor în condițiile imitării unor situații aeriene complexe.

*

* *

Consider că realizarea interoperabilității în domeniul dotării cu partenerii noștri de Alianță constituie una dintre condițiile integrării depline a Armatei României în NATO. Acest lucru nu se poate realiza însă dacă nu sunt alocate și resursele financiare necesare pentru punerea în aplicare a strategiilor și concepțiilor de înzestrare.

În acest context, cred că trebuie identificate forme de cooperare în cadrul administrației de stat și în sectorul privat pentru realizarea angajamentelor privind pregătirea, managementul și controlul proiectelor și programelor de înzestrare/modernizare pentru obținerea efectului sinergetic al acțiunilor experților militari și civili. Această cooperare va permite susținerea nivelului tehnic al industriei de apărare din România, a industriei, în ansamblul ei, și a capacității acesteia de afirmare pe plan internațional.

INFRASTRUCTURA MILITARĂ CRITICĂ

General de brigadă (r.) prof. univ. dr. Constantin ONIȘOR

Critical military infrastructure consists of those functional and action elements, subsystems and systems of the categories of forces, of their leadership and logistics, on which depend the operational-actional functioning, competitiveness in confrontation, operational stability, safety during functioning and security of force projection in/ from the security sector.

The author presents the main criteria that determine the elements of critical military infrastructure, namely: opportune existence criterion; role criterion; security criterion; flexibility criterion, risk criterion. For instance, the role criterion means the degree to which an infrastructure element or system influences the whole or those elements taken separately, and the risk criterion highlights the fact that some of the elements of the ordinary military infrastructure can turn into critical infrastructure either unexpectedly or in case of need.

Cuvinte cheie: tehnică de luptă; competitivitate; mijloace de cercetare; performanță; amenințări și riscuri

Infrastructura militară critică, un concept nou în arta militară modernă, se înscrie și se definește între elementele ce dau viabilitate unui sistem militar, fie cu destinație de securitate, fie de apărare. În ultima vreme, apare tot mai evidentă și ca rezultat al interacțiunilor relaționale și funcționale, interne și externe ale dimensiunilor rezultate din transformarea sistemelor militare.

În general, această infrastructură critică reprezintă suportul de bază pentru ca sistemul să se identifice ca militar, să se individualizeze pe specific de securitate sau de apărare, să intre în relații cu alte sisteme cu care are diferite similarități, să se modernizeze, transforme sau operaționalizeze adecvat și oportun și, evident, să funcționeze la parametrii de performanță modernă.

Totodată, infrastructura militară critică se înscrie între elementele/componentele/sistemele infrastructurii critice naționale, dându-i acesteia, pe de o parte, mai multă complexitate și chiar un conținut periculos, iar pe de altă parte, punându-i la dispoziție câteva elemente specifice de protecție și stabilitate.

Particularitatea acesteia constă în aceea că avem de-a face cu o extindere în afara teritoriului național a unor elemente proprii, dar și cu o conectare cu sisteme de securitate internațională.

În momentul de față există o dezbatere de idei privind natura și valoarea, locul și rolul infrastructurii critice militare într-un sistem modern de securitate și/sau apărare. Părerile sunt împărțite, dar pe toți ne interesează tot mai mult, din motive de dinamică excepțională pe care acestea, în multiple planuri, le suportă de câțiva ani și le va suporta și de acum încolo. Dar, cu certitudine, cele mai importante devin problemele majore ce vizează finalitățile transformării sistemelor militare moderne, caracterizate în plan acțional prin capacități noi și îmbunătățite, în plan managerial prin structuri de comandă-control de tip high-tech și dezvoltate în rețea, care, procesual, încorporează softuri până ce sistemele de arme devin "inteligente".

În aceste condiții, cu realități și perspective tot mai evidente, credem că întregul sistem de apărare și/sau de securitate va deveni cândva infrastructura critică din cel puțin două motive: pe de o parte, fără el ori lipsa de performanță a mijloacelor ce îl formează este o vulnerabilitate de securitate și de apărare, pe care nimeni nu riscă să și-o creeze, din motive lesne de înțeles; pe de altă parte, amenințările, pericolele, provocările, sfidările și agresiunile neconvenționale îndreptate asupra unui stat vor viza cu certitudine, direct ori indirect, elemente/componente militare din sistemele de securitate și de apărare.

Caracteristicile noului context dinamic de securitate ne sugerează o problemă, și anume că, odată cu apariția/introducerea elementelor noi de infrastructură critică militară, trebuie să se realizeze și protecția lor într-un sistem integrat, național și chiar multinațional, având în vedere misiunile internaționale ale acestora în cadrul european/euroatlantic de acțiune comună/colectivă.

Delimitări conceptuale

Infrastructurile militare sunt acele elemente materiale acționale, de conducere și logistică, apte să coopereze și să colaboreze între ele, precum și facilitățile și conexiunile lor interne și cu surse și resurse civile cu loc, rol și importanță bine definite pentru stabilitatea, autoreglarea și funcționalitatea (viabilitatea) de ansamblu și pe componente ale unui sistem militar modern.

O analiză prospectivă și de detaliu a infrastructurii militare evidențiază trei categorii de elemente specifice: *comune*, *speciale* și *critice*. Infrastructurile militare comune sunt cele obișnuite și grupează acele elemente care asigură construcția și funcționarea la cea civilă a sistemului. Aceste elemente au o specificitate militară doar exterioară/ambientală, iar utilitatea lor este o completare sau dezvoltare a celorlalte și astfel își justifică existența și prezența în cadrul sistemelor și proceselor militare.

O armată, spre exemplu, va avea întotdeauna mijloace de transport – aprovizionare, surse de alimentare, ateliere de întreținere-reparații, campusuri, spații de depozitare etc. Pe parcurs sau în unele împrejurări, câteva dintre acestea pot deveni speciale sau chiar mai mult, în funcție de un nou rol pe care îl pot avea în dinamica funcționalității elementelor sau a sistemului, în ansamblu sau după alte criterii.

Așa, spre exemplu, un spațiu unde se depozitează fie și temporar explozibil devine un element special sau lipsa în instalațiile de răcire a antigelului, iarna, transformă un mijloc de luptă într-o infrastructură critică.

Infrastructurile speciale au un rol deosebit în funcționarea elementelor și proceselor sistemelor militare, asigurându-le acestora o putere de luptă sporită, calitate managerială, confort operațional și, desigur, performanță acțională. De regulă, infrastructurile speciale sunt infrastructuri de performanță, cu specificitate militară.

Spre exemplu, armamentul și tehnica de luptă, comunicațiile și informatica, procedeele acționale etc., iar unele dintre ele, mai ales cele care pot avea prin modernizare/perfecționare sau prin procese de transformare structurală și funcțională un rol mai important privind eficacitatea, performanța superioară, forța de conducere, capacitatea de autoreglare, rezistența la confruntare, stabilitatea fizică și psihică, dovedite până la nivelul întregului element/component/sistem sau în competitivitatea și confruntarea cu un alt sistem similar advers, pot intra și în categoria infrastructurilor celor critice.

Infrastructura militară critică cuprinde, așadar, acele elemente, componente, subsisteme și sisteme funcționale și acționale ale categoriilor de forțe, ale conducerii și logisticii acestora de care depind performanța operațional-acțională, competitivitatea în confruntare, stabilitatea operațională, siguranța în funcționare și securitatea proiectării forței în/din sectorul de securitate și/sau apar în situații de pace, criză și război.

Ele pot fi, în cea mai mare parte, în categoria infrastructurilor militare speciale. Nu este însă obligatoriu ca toate elementele militare care sunt sau pot deveni, la un moment dat, infrastructură critică să facă parte din această grupă de infrastructuri. Dar, este foarte posibil ca, în funcție de context, de unii factori ai situației strategice, chiar și unele elemente dintre infrastructurile obișnuite, cum ar fi, spre exemplu, alimentarea cu carburanți, accesul la diferite resurse sau unele categorii de transport să devină, la un moment dat, infrastructură militară critică.

De aceea, în definirea infrastructurii militare critice, pe care ne preocupăm să o descifrăm, pot să intervină și alte elemente, la fel de concludente, ceea ce duce la opinia că există și alte criterii mai flexibile, să le spunem de imprevizibilitate în identificarea și evaluarea unor astfel de structuri.

Infrastructura militară critică este, așadar, o grupare/categorie de elemente cu rol important/decisiv în asigurarea menirii moderne a sistemelor de securitate și de apărare, prin trecerea componentelor lor principale în capabilități și prin garantarea funcționării eficiente și performante a celorlalte elemente, a componentelor și subsistemelor acționale, manageriale și logistice în orice situație.

Infrastructura militară este considerată critică în mod deosebit datorită unor aspecte și caracteristici, după cum urmează:

- condiția/calitatea de factor principal/decisiv și unic în cadrul unui sistem militar sau a misiunii acestuia – sistemul de comunicații;
- importanța vitală pe care o au elementele ei, ca suport material sau virtual (de rețea), în funcționarea elementelor acționale principale și în derularea proceselor manageriale, de informații și a misiunilor unui sistem militar – sistemul info-decizional;
- rolul determinant, de neînlocuit și oportun, pe care îl îndeplinește în stabilitatea, fiabilitatea, siguranța, funcționalitatea și, mai ales, în securitatea sistemului, în ansamblu,

și cu caracter de permanență sau numai la un moment dat, în diferite ipostaze de (a) normalitate internă/externă – mijloacele de cercetare;

- vulnerabilitatea sporită la amenințările directe, de natură și amploare diferite, precum și la cele care vizează în integritatea lor elementele/componentele sistemelor din care fac parte – sistemul logistic;
- sensibilitatea deosebită la variația condițiilor de funcționalitate, normalitate și, mai ales, la schimbările bruște ale factorilor situației – sistemul de mentenanță.

Identificare și caracteristici

Aceste tipuri de infrastructură militară critică există pretutindeni, în orice sistem modern de securitate și de apărare și, desigur, în fiecare țară în parte și în toate ipostazele strategice ale păcii, crizei și războiului.

Infrastructura militară critică nu este stabilită în mod arbitrar și pentru totdeauna, ci doar identificată permanent/conjunctural/oportun și evaluată cu precizie ca fiind critică. Cu alte cuvinte, din mulțimea de elemente ale infrastructurii militare care fac parte dintr-un sistem de securitate sau de apărare și care contribuie la evidențierea menirii acestuia sau la îndeplinirea oricărei misiuni, numai unele sunt/devin critice.

Așadar, suntem convinși că este nevoie de identificarea și definirea unor criterii cu o sferă largă, variabilă și flexibilă de cuprindere pentru a determina elementele infrastructurii militare critice. Experiența personală și lecțiile învățate din evenimentele acestui prim deceniu al secolului al XXI-lea, preocupările noastre și ale altor structuri de securitate și cercetările științifice în domeniu ne sugerează ca principale criterii:

- *criteriul existenței permanente/prezenței oportune* (de natură organizațională), adică locul, mărimea, dispersia, anduranța, fiabilitatea și poziția unui element/component în rândul celorlalte sau în cadrul unor sisteme ale infrastructurii;
- *criteriul rolului* (de natură funcțională), înțelegând prin aceasta ce grad de determinare are un element/component sau un sistem de infrastructură asupra întregului sau asupra celorlalte elemente în parte;
- *criteriul de securitate* (de natură calitativă), de fapt, care este aportul unui element/component/sistem în siguranța, stabilitatea și capacitatea infrastructurii militare în ansamblu și pe părți;
- *criteriul de flexibilitate* (de dinamică), ce ne arată că există o permanentă schimbare și chiar o mobilitate acțională, în ceea ce privește elementele/componentele/sistemele structurii critice, unele dintre cele obișnuite transformându-se, în anumite condiții, în infrastructură critică și invers;
- *criteriul de risc* (de imprevizibilitate) evidențiază că unele dintre elementele/componentele/sistemele infrastructurii militare obișnuite pot fi sau deveni pe neașteptate ori în caz de nevoie infrastructură critică.

Putem emite, în urma acestor raționamente, o axiomă: elementele infrastructurii militare sunt/pot deveni critice/speciale în raport cu sfidările, provocările, pericolele, amenințările și riscurile aferente (asumate, impuse sau arondate) spațiului lor de locație,

la care se adaugă determinările și parametrii de structuralitate, stabilitate, de dinamică și de funcționalitate a sistemului de securitate sau de apărare pe care-l deservește și procesele pe care le cuprinde și/sau le gestionează.

De regulă, fiecare sistem de securitate/apărare și fiecare proces dinamic/alert și complex ale acestuia își are propriile infrastructuri, structuri, elemente și stări critice (a se vedea teoria sistemelor deschise).

Specialiștii străini în domeniul infrastructurii militare critice arată că elementele acestea țin mai mult de creșterea tot mai evidentă a sensibilității și vulnerabilităților lor la pericolele și amenințările externe și interne, care, astfel, afectează semnificativ relațiile interioare între elemente, componente și subsisteme. În această idee, apreciem că sunt necesari cel puțin trei indicatori cu valoare de senzori ale identificării lor în fazele critice:

✓ *indicatorul de vulnerabilitate* (componenta interioară), prin care se evidențiază prezența directă sau indirectă a slăbiciunilor elementelor și sistemelor cu rol determinant în funcționarea și securitatea întregului (sub)sistem;

✓ *indicatorul de integrare* (componenta exterioară), prin care se definesc elementele și (sub)sistemele din afară, care au un rol determinant în stabilitatea și funcționalitatea întregului constituit ad-hoc, asociat sau relaționat;

✓ *indicatorul de stabilitate* (componenta de interfață), definit de mulțimea elementelor și (sub)sistemelor militare sau civile din imediata vecinătate, care nu aparțin nemijlocit întregului funcțional, dar îi asigură acestuia relaționările de care are nevoie pentru stabilitate, funcționalitate și securitate proprie și integrată.

Deși de infrastructuri critice, în general, se vorbește mai mult începând cu primii ani ai acestui secol, iar de cele militare doar de câțiva ani, asemenea infrastructuri există de când lumea. Dintotdeauna, sistemele militare – îndeosebi fiind dinamice și complexe cu procesele asociate lor –, așa cum sunt și cele de securitate și de apărare, au avut, în funcționare și în evoluție, momente sau perioade dificile, definite de o mulțime de perturbații, disfuncționalități, pericole și amenințări, unele dintre acestea fiind asociate direct unor elemente/componente de infrastructură.

În alte cazuri, ele au rezultat din inflexibilitatea, inconsistența sau din fragilitatea exagerată a acestora, deci au avut suficiente vulnerabilități care au atras factori perturbatori/distructivi, aducându-le adesea într-o situație critică. Transformarea sistemelor militare și produsele lor se va cantona și mai mult în sfera infrastructurii militare critice datorită unicității lor pentru obținerea performanței în misiunile de securitate și apărare.

CONTINUAREA REFORMEI ÎN DOMENIUL APĂRĂRII

Viceamiral (r.) dr. ing. Ion Alexandru PLĂVICIOSU
Colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

The authors emphasise the importance of Romania's defence policy, which must provide the conceptual-organisational framework meant to the preservation, through military means, of the independence, national unity, sovereignty and territorial integrity of the Romanian state.

In the same context, the authors believe that Romania's policy must reflect an optimal balance between the will, capacity and available assets of the country as a member of the North-Atlantic Alliance, the participation in the European Union's defence structures, the country's national interests, the challenges coming from the real situation of the Romanian society and the evolution of the regional and sub-regional environment. Consequently, our country needs to approach a defence policy that is focused on a well-consolidated national dimension, represented by own, viable operational structures and capabilities, doubled by a consistent, credible and efficient foreign support.

Cuvinte cheie: capacitate de apărare; valori naționale; factor de stabilitate; forțe expediționare

Marea confruntare a secolului 20 între totalitarism și libertate s-a încheiat cu victoria forțelor libertății. Ca atare, un singur model de succes național s-a confirmat, cel al democrației și economiei de piață. Numai națiunile care garantează libertatea politică și economică și drepturile de bază ale cetățenilor vor fi capabile să-și asigure un viitor prosper.

Transformările fundamentale ale regimurilor politice din statele ex-comuniste și, ca urmare, modificarea configurației raporturilor internaționale au condus, pentru toate statele din această zonă, la necesitatea reformulării politicilor lor de securitate și apărare, conturându-se, tot mai evident, tendința de abordare multilaterală a securității individuale și colective. Elaborarea și adoptarea unor noi politici de securitate, în conformitate cu starea actuală a mediului internațional și interesele politice și strategice ale fiecărui stat, au devenit o necesitate.

În România, în absența unor modele conceptuale și operaționale bazate pe opțiuni politice și strategice clare și susținute de resursele financiare necesare, schimbările succesive din domeniul apărării și securității naționale au cunoscut, după decembrie 1989, mai multe cicluri de reorganizări și experimentări care au condus la modificări organizatorice și operaționale

în unele cazuri destul de ambiguu. Lipsite de un suport legislativ coerent, procesele de reformă din aceste domenii s-au derulat fără o strategie a securității naționale bine definită și aprobată de Parlament, fapt care a condus la derularea unei "reforme a începuturilor repetate", precum și la risipă de timp, resurse umane, materiale și financiare extrem de mare (până în prezent, numai pentru programele de înzestrare s-au cheltuit peste 10 miliarde de euro, fără ca niciun program major să fie încă finalizat). Deciziile de restructurare adoptate succesiv de conducerile instituțiilor abilitate au fost expresii ale unei obsesii a schimbării, nu un rezultat al unei concepții de reformă, fundamentată pe criteriile eficienței și performanței.

O anume lipsă de voință politică a celor care au guvernat a întârziat mult introducerea în instituțiile din domeniul apărării și securității naționale a unui control civil real consolidat, reforma din aceste instituții desfășurându-se "cu ușile închise", lipsind acel nivel de transparență specific democrației. În România, în perioada analizată, se poate constata o absență cvasitotală a implicării profesioniștilor a societății civile în domeniile politicii de apărare, a celei de ordine internă și de siguranță națională.

Securitatea națională a României

În abordarea strategiei de securitate națională a României trebuie să se țină cont, ca element fundamental, de faptul că mediul strategic internațional actual prezintă numeroase elemente favorabile pentru securitatea și apărarea țării. Ele derivă din statutul României de țară membră a NATO, participantă activă la operațiuni de menținere a păcii sub egida ONU și NATO, având încheiate, de asemenea, parteneriate strategice cu SUA și Italia, parteneriate speciale cu Franța și Marea Britanie, cu participări semnificative la Forța Multinațională de Pace din sud-estul Europei. În același timp, România este membră a UE, a ONU, a OSCE, a Consiliului Europei, dispune de acorduri/tratate cu aproape toate statele vecine. Acest cadru securizant nu trebuie însă absolutizat, avându-se în vedere posibilitatea ca, în anumite condiții, care nu țin întotdeauna cont de voința țării, întregul eșafodaj al aranjamentelor politice și strategice să poată înregistra defecțiuni. De aceea, România trebuie să dețină o capacitate de apărare proprie credibilă. Ca urmare, în noul mediu internațional se impune adoptarea unei noi viziuni asupra organizării militare a țării, asupra tipului de armată națională, reorganizarea sistemului de pregătire a populației, de mobilizare a teritoriului pentru apărare, regândirea organizării, a atribuțiilor și modalităților de acțiune ale instituțiilor și forțelor de ordine internă și de siguranță națională. De asemenea, dezvoltarea și consolidarea economiei de piață, ca factor intern, impune noi abordări în domeniul reglementărilor legale privind misiunile armatei la pace și campanie, organizarea serviciului militar, dezvoltarea forțelor în caz de criză și război, organizarea și misiunile poliției și jandarmeriei, a celor destinate asigurării coordonării la nivel național și județean a acțiunii autorităților publice, instituțiilor, regiilor și societăților naționale, întreprinderilor cu capital public și privat, rețelei sanitare, mass-mediei ș.a.

Politica de apărare a României trebuie să asigure cadrul conceptual-organizatoric și operațional destinat prezervării, prin mijloace militare, considerate ca soluție de ultimă instanță, a independenței, unității naționale, suveranității și integrității teritoriale a statului român.

În această perioadă de tranziție, politica României trebuie să reflecte un echilibru optim între voința, capacitatea și disponibilitățile țării ca membră a Alianței Nord-Atlantice, participarea în structurile de apărare ale Uniunii Europene, a intereselor naționale ale țării, provocările derivate din starea reală a societății românești și evoluția prognozată a mediului de securitate regional și subregional. Pentru România, se impune necesitatea unei politici de apărare focalizată pe o dimensiune națională bine consolidată, reprezentată de structuri și capacități operaționale proprii, viabile, dublată de o susținere externă consistentă, credibilă și eficientă. Ca urmare, Armata României trebuie să beneficieze de o planificare realistă a forțelor și mijloacelor, care să-i permită desfășurarea unor acțiuni de luptă adecvate naturii și intensității amenințărilor, în cadrul războiului național de apărare sau în contextul îndeplinirii misiunilor asumate prin tratatele la care este parte.

Strategia de securitate națională a României (2007), în care sunt prevăzute valorile și interesele naționale, are ca scop principal promovarea, protecția și apărarea acestor valori și interese. Ea se realizează nu numai prin efort național, ci și prin ajutorul oferit de aliați și parteneri în conformitate cu strategia de securitate a UE și conceptele strategice ale NATO. Valorile naționale reprezintă acele elemente de natură spirituală, culturală și materială care sunt proprii identității românești prin protejarea, promovarea și apărarea cărora se asigură existența și demnitatea cetățenilor, a națiunii și statului român. Ele constituie premisele sistemului democratic al societății noastre prin intermediul instituțiilor și organizațiilor guvernamentale și nonguvernamentale și prin acțiune civică. Această "strategie" pune la temelia construcției securității și prosperității națiunii române următoarele valori: *"democrația, libertatea, egalitatea și supremația legii, respectul pentru demnitatea omului, pentru drepturile și libertățile lui fundamentale; identitatea națională și responsabilitatea civică, pluralismul politic; proprietatea garantată și economia de piață; solidaritatea cu națiunile democratice; pacea și cooperarea internațională; dialogul și comunicarea dintre civilizații"*.

Acest ansamblu de valori constituie liantul comunităților locale și al națiunii române, dinamizatorul eforturilor generatoare de progres și modernizare, motorul armoniei dintre interesele individuale și cele naționale în conformitate cu prevederile Constituției României. Realizarea lor este garantată de *"respectul pentru suveranitatea și independența națională, caracterul național, unitar și indivizibil al României"*, unitatea fundamentată pe comunitatea de limbă, cultură și viață spirituală și pe respectul pentru identitatea specifică a cetățenilor și comunităților.

Interesele naționale ale României reflectă percepția relativ constantă și instituționalizată despre valorile naționale și asigură promovarea, protecția și apărarea valorilor prin intermediul cărora națiunea și statul își garantează existența și identitatea, își construiesc viitorul și se integrează pe deplin în UE și în NATO. Ele vizează nu numai cetățenii patriei care locuiesc pe teritoriul național, ci și ceilalți oameni ce se află în România, precum și toți românii care trăiesc în străinătate.

Deoarece securitatea și prosperitatea sunt inseparabile, progresul și securitatea națională rezultă dintr-un proces amplu de promovare și garantare a valorilor și intereselor naționale ale României, proces ce conține următoarele aspecte principale: *"integrarea reală*

și deplină în UE; asumarea responsabilă a calității de membră a NATO; menținerea integrității, unității, suveranității, independenței și indivizibilității statului român; în condițiile specifice ale participării la construcția europeană; dezvoltarea unei economii de piață competitive, dinamice și performante; modernizarea radicală a sistemului de educație și valorificarea eficientă a potențialului uman, științific și tehnologic; creșterea bunăstării cetățenilor, a nivelului de trai și de sănătate ale populației; afirmarea și protejarea culturii, identității naționale și vieții spirituale ale românilor, în condițiile create de cadrul unional european”.

Evoluțiile actuale și de perspectivă din mediile geopolitic și geostrategic în care se dezvoltă România determină luarea în considerare, pentru consolidarea unei strategii privind apărarea și securitatea națională, a următoarelor interese naționale vitale:

- existența și menținerea României ca stat național, unitar, suveran, independent, indivizibil, de drept și democratic; menținerea identității spirituale a poporului român, dezvoltarea unei culturi și a unei vieți spirituale consonante cu valorile tradiționale ale poporului român și cu vocația sa europeană;
- asigurarea unei existențe demne și protecția cetățenilor români, indiferent unde se află, în țară sau în străinătate, modernizarea societății românești și dezvoltarea unei economii de piață dinamice, viabile și competitive, participantă activă în cadrul sistemului economic internațional; valorificarea eficientă, în interesul țării, a resurselor umane și naturale de care aceasta dispune.
- asigurarea vigoriei, sănătății fizice și morale a cetățenilor, a prosperității generale a societății românești, libera afirmare a personalității umane, în condițiile deplinei exercitări a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ale cetățenilor;
- consolidarea relațiilor și realizarea compatibilității politico-militare și instituționale în cadrul UE și al NATO;
- integrarea în structurile Uniunii Europene;
- accesul nerestricțiv al României la resurse;
- participarea la schimbul internațional de valori de pe poziții de egalitate cu celelalte state ale lumii;
- prezervarea resurselor vitale și protecția mediului înconjurător, a condițiilor naturale proprii desfășurării unei vieți normale pentru toți cetățenii țării;
- afirmarea statului român ca factor de stabilitate în plan regional și continental, creșterea contribuției sale la edificarea unui climat de stabilitate și pace pe plan mondial.

Strategia militară națională

Continuarea reformei în domeniul militar este reclamată de faptul că, din punct de vedere militar, au apărut noi abordări complexe ale obiectivelor de reformă, determinate, în principal, de:

- ✓ necesitatea ca România să participe cu misiuni și obiective precise în cadrul NATO la securitatea Alianței;
- ✓ apariția amenințărilor asimetrice, respectiv a necesității unui front comun împotriva terorismului internațional;

- ✓ apariția și dezvoltarea crimei organizate și a criminalității transfrontaliere;
- ✓ creșterea, ca pondere, a amenințărilor de natură internă la adresa securității naționale, în special în perioada de tranziție la economia de piață. Privind noile riscuri și amenințări, pericolul unui război general în Europa a dispărut virtual, dar există alte riscuri și incertitudini cu care se confruntă membrii Alianței, precum și alte state din regiunea euroatlantică. Acestea se referă la conflictele etnice, încălcarea drepturilor omului, instabilitatea politică, precaritatea economică, răspândirea armelor nucleare, biologice și chimice, a armelor neconvenționale și a căilor de furnizare a acestora;
- ✓ apariția de noi concepte de ducere a războiului modern, bazate pe evoluția armamentelor și tehnicii de luptă, implementarea sistemelor moderne de comunicații și informatică, digitizarea câmpului de luptă, războiul informațional, extinderea câmpului activităților militare, inclusiv în spațiul extraatmosferic;
- ✓ redefinirea locului și rolului logisticii în cadrul acțiunilor militare.

Din punct de vedere structural, se impune analiza unei structuri de forțe operaționale românești care să corespundă standardelor NATO în activitatea de conducere, culegerea informațiilor, comunicații, logistică, planificarea apărării și managementul resurselor de apărare. Pentru aceasta, se privilegiază acțiuni în următoarele domenii:

➤ elaborarea, de către factorii implicați, a unui concept unitar privind securitatea națională și a doctrinei militare naționale și aprobarea acestor documente esențiale pentru politica în domeniu a statului, în Parlamentul României;

➤ dimensionarea forței militare românești potrivit intereselor naționale și celor ale NATO, ca o structură suplă, mobilă și flexibilă, capabilă să îndeplinească atât misiunile terestre, maritime și aeriene în orice timp, spațiu și loc rezultate din apartenența României la Alianță, cât și pe cele organizate sub egida ONU sau a OSCE. În acest scop, în cadrul summitului NATO din 21-22 noiembrie 2002, de la Praga, la care s-a hotărât începerea discuțiilor de aderare cu încă 7 state, printre care și România, principalele obiective au fost: modificarea structurală și acțională; creșterea capacității de management al crizelor; stabilirea de noi orientări ale relațiilor NATO-Rusia și NATO-Ucraina și dezvoltarea dialogului mediteranean; stabilirea pașilor necesari pentru continuarea procesului de extindere în perioada 2004-2007; participarea la misiuni de cooperare internaționale.

În *Strategia de securitate națională a României* (2007) se precizează principalele aspecte ale modernizării Armatei României, punându-se accent pe adecvarea apărării noilor condiții economice, politice și sociale, regionale, europene și globale. Statutul de membru al NATO impune: asigurarea capacităților necesare participării Armatei României la misiunile Alianței – de la cele privind apărarea colectivă la misiunile în sprijinul păcii; exercitarea unui rol semnificativ în eforturile de modernizare a proceselor decizionale și a conceptelor strategice și operaționale ale Alianței, accelerarea procesului de transformare a sistemului românesc; construcția capabilităților militare necesare pentru asigurarea îndeplinirii obiectivelor de politică externă în domeniul securității. Trecerea de la conceptele specifice apărării teritoriale la apărarea colectivă și contracararea riscurilor asimetrice impun transformarea armatei române, astfel încât aceasta să parcurgă oportune etapele planificate, îndeplinindu-și, în același timp, misiunile încredințate.

Se impune crearea unei armate moderne, deplin profesionalizate, dimensionată și înzestrată corespunzător, cu forțe expediționare mobile și multifuncționale, rapid dislocabile, flexibile și eficiente, capabile să asigure apărarea teritoriului național și participarea la apărarea colectivă și la misiuni internaționale. Industria de apărare autohtonă trebuie să realizeze echipamente și tehnică de luptă la standardele europene și ale NATO, precum și să participe la realizarea programelor majore de înzestrare a sistemului național de apărare, după cum urmează:

- să asimileze în fabricație prin cooperarea unor sisteme tehnice și sisteme de luptă;
- să modernizeze tancuri, mașini de luptă ale infanteriei, elicoptere etc.;
- să fabrice sub licență echipamente militare și, în primul rând, echipamente de telecomunicație;
- să realizeze bombe, proiectile etc. similare cu cele ale NATO în ceea ce privește caracteristicile balistice și performanțele tehnico-tactice.

Pentru realizarea compatibilității euroatlantice a tehnologiilor, a echipamentelor și produselor se impun mai multe măsuri, dintre care amintim:

- ⇒ achiziționarea unor linii moderne de fabricație a armamentului și muniției;
- ⇒ achiziția unor linii de ansamblare a munițiilor și, în primul rând, a loviturilor de artilerie;
- ⇒ asimilarea în fabricație a loviturilor de artilerie "SĂGEATĂ" și "CARGO", cu o organizare similară NATO;
- ⇒ înființarea unui centru regional pentru mentenanță și modernizarea aeronavelor de tip C-130 Hercules;
- ⇒ testarea operațională a muniției de infanterie calibru NATO 5,56 mm și 7,62 mm din nomenclatorul de fabricație al S.C. U.M. Cugir S.A.;
- ⇒ asimilarea rachetelor antitanc cu rază și putere mare de perforare;
- ⇒ modernizarea proiectilelor reactive și a rachetelor sol-aer;
- ⇒ realizarea tunului de bord pentru avioane de vânătoare;
- ⇒ realizarea bombelor de aviație ghidate prin laser.

Totodată, trebuie îmbunătățită capacitatea de apărare, întrunită și în cadru multinațional, și luate măsuri de creșterea eficacității procesului de generare a forțelor și a eficienței utilizării resurselor.

Transformarea vizează și domeniul planificării apărării, și anume: încheierea procesului de armonizare a procedurilor naționale cu cele standard ale Alianței și ale UE, perfecționarea procesului de planificare a forței, adoptarea unor noi principii și concepte operaționale, precum și elaborarea unei noi strategii militare.

DESPRE TEHNOLOGIE ... ȘI NU NUMAI !

General-maior (r.) dr. Constantin MINCU

The author presents a few conclusions of the debate that took place within the conference of the Military Science Section of the Romanian Academy of Scientists in May 2008, when some points of view were stated regarding the procurement of equipment and armament for the Romanian Armed Forces.

In this respect, the author highlights the importance of communication and information systems, C4I (C4ISR) systems for the military field, in the modern armed forces, in general, and in the Romanian Armed Forces, in particular. In this context, the experts and analysts in the field reckon that the unprecedented development of technique and technologies, the advent of state-of-the-art products and services with accelerated development have a major impact on all the categories of military technique and, implicitly, on the desired results of the actions during crisis situations or at war.

Cuvinte cheie: management; echipamente; comunicații; informatică

Secția de Știință Militară a Academiei Oamenilor de Știință din România a organizat, în cadrul ședinței trimestriale (07.05.2008), și o masă rotundă cu tema *"Tehnologii performante utilizate în câmpul de luptă"*, activitate la care au participat cu expuneri și puncte de vedere atât membri titulari și corespondenți, cât și invitați care au avut sau încă mai au un rol în înzestrarea armatei României cu echipamente și armament

Dezbaterile s-au concentrat în mod deosebit pe impactul tehnologiilor asupra acțiunilor de luptă, precum și pe capacitatea actuală a industriei de apărare autohtone, privind realizarea de echipament și tehnică de luptă la nivelul standardelor moderne.

Plecând de la realitatea că apărarea țării, precum și armata sunt de drept public și nu privat, iar prevederi clare din Constituție și din legislația specifică dau dreptul fiecărui cetățean al țării de a contribui direct sau indirect la întărirea capacității României de a se apăra, în caz de nevoie, am considerat că este potrivit ca acțiunile și procesele specifice să fie analizate și dezbătute și în cadrul Secției de Știință Militară a Academiei Oamenilor de Știință din România ~ AOS-R. Precizările sunt necesare pentru a răspunde nedumeririi și anxietății posibile în rândul unor oficiali civili și militari din unele instituții ale statului, care, considerându-se singurii deținători ai adevărului, mai întreabă uneori: *"De ce se amestecă rezerviștii astia ?"*. Răspunsul este simplu: se amestecă pentru că încă mai sunt cetățeni români, cu drepturi și îndatoriri cetățenești și, în mod sigur, le pasă. Iar în cazul special

al membrilor Secției de Știință Militară a AOSR se adaugă cel puțin un motiv: printre membrii se află trei foști șefi ai Statului Major General, șefi de direcții, profesori la instituții civile și militare de învățământ superior și unii oficiali în funcții importante ale statului român (Ministerul Apărării, Ministerul Internelor și Reformei Administrative, Președinția României etc.).

Adăugând faptul că toți dețin titlul de doctor și au ca experiență o activitate profesională și o operă importantă (cărți, manuale, studii, articole), atribute care le conferă capacitatea de analiză critică și expertiză în domeniul securității naționale și apărării țării, aceștia pot oferi puncte de vedere obiective, nevirusate de influența intereselor politice și economice conjuncturale ale unor grupuri mai mult sau mai puțin interesate de soarta țării.

Revenind la dezbaterea din 07.05.2008, să ne oprim asupra câtorva concluzii:

- Participanții au prezentat starea precară a ceea ce a mai rămas din așa-zisa “industrie de apărare”.
- S-au evidențiat politicile greșite aplicate în perioada 1990-2008 în păstrarea și consolidarea unor subdomenii cu potențial tehnologic și științific în România.
- Aplicarea unui management defectuos și uneori fraudulos, care a contribuit din plin la falimentarea unor unități productive.
- Existența unor interese nelegitime privind acapararea terenurilor pe care au fost sau sunt amplasate unitățile de producție ale echipamentelor și tehnicii de luptă (acțiunile continuă).
- Descurajarea firmelor private care au apărut în România, cu produse și servicii pentru apărare, și apelarea, uneori fără argumente, numai la importuri.
- Nepăsarea factorilor politici față de înzestrarea armatei și subfinanțarea proiectelor importante, efectuarea rectificărilor de buget exclusiv negative și instituirea unor puternice bariere birocratice și de altă natură, care să ducă la începerea procedurilor de licitație abia în lunile septembrie-octombrie ale fiecărui an, cu pierderea finanțării din lipsă de timp (acțiunea pare chiar programatică).
- Pierderea unor specialiști de mare valoare, unii cu specializări unicate, care, din lipsă de resurse și perspectivă, au fost nevoiți să plece în alte domenii sau chiar să emigreze.
- Indiferența totală a factorilor politici cu responsabilități în securitatea națională și apărare pentru exportul de echipamente și servicii, din domeniul apărării, pe piețele pe care România le-a avut și pentru acele produse care au rămas sau care puteau fi făcute competitive (exportul s-a diminuat de la 800 de milioane USD pe an, în perioada 1985-1989, la 40 de milioane USD pe an, în prezent). Explicațiile care se dau sunt fără argumente credibile și, în consecință, neconvingătoare.

Desigur că au fost exprimate și alte numeroase puncte de vedere, care, probabil, vor fi publicate în perioada imediat următoare în *Revista de Științe Militare* sau în alte publicații.

În continuare voi prezenta câteva aspecte relative la evoluțiile în domeniul sistemelor de comunicații și informatică, al sistemelor C4I (C4ISR etc.) pentru domeniul militar, în armatele moderne, în general, și în Armata României, în special.

Specialiștii și analiștii din domeniu sunt unanimi în a aprecia că dezvoltarea fără precedent a tehnicii și tehnologiilor, apariția unor noi produse și servicii performante cu o dezvoltare accelerată – mă refer, în special, la tehnologia informației, tehnologiile spațiale, sistemele de comunicații digitale, aplicațiile software performante dedicate planificării și ducerii

operației (luptei), precum și cele implementate sistemelor de arme – au un impact major asupra tuturor categoriilor de tehnică militară și, implicit, asupra rezultatelor scontate ale acțiunilor în situații de criză sau de război.

Sigur că în topul dezvoltărilor științifice și tehnologice se situează marile puteri ale lumii. Am spune că, în primul rând, SUA, care, pentru forțele sale militare, alocă resurse uriașe, în primul rând pentru exercitarea în siguranță și în condiții de performanță a comenzii și controlului la toate eșaloanele militare și în orice mediu de luptă.

Pentru a înțelege modul corect și responsabil de abordare a dezvoltărilor militare moderne am să citez remarcile unor oficiali americani de rang înalt, exprimate la Simpozionul jubiliar AFCEA¹, desfășurat la Washington D.C., în perioada 18-19 iunie 2006 (60 de ani de la înființarea organizației), activitate la care am avut onoarea să particip.

Astfel, amiralul Edmund P. Giambastiani Jr., USN, vicepreședinte al Statului Major Întrunit al Armatei SUA, a subliniat:

- importanța simpozionului jubiliar al AFCEA, solicitând o îmbunătățire și o îmbogățire a schimbului de idei și păreri între reprezentanții militari și cei ai mediului industrial în domeniul sistemelor C4ISR și al sistemelor, echipamentelor și serviciilor destinate mediului militar și civil;

- a cerut militarilor armatei SUA și aliaților să se implice în dialog sub toate aspectele (operaționale, tehnice, umane), spunând că aceștia “nu trebuie să bage capul în nisip”, lăsându-i pe cei din industrie să acționeze singuri, fără corecțiile obiective venite din partea luptătorilor;

- a cerut liderilor armatei (civili și militari) să înțeleagă evoluțiile actuale în domeniul C4ISR și în domeniile conexe, precum și progresele așteptate pe termen mediu și lung, pentru a nu fi depășiți de realități;

- ca reprezentant de vârf al armatei SUA (Vice Chairman of the Joint Chief of Staff), a punctat, cu fermitate, necesitatea unificării operaționale și tehnice a sistemelor și rețelelor armatei, în așa fel încât să dispară disfuncționalitățile grave dintre categoriile de forțe ale armatei și dintre MU (U) aparținând diverselor arme. În context, a spus că, în domeniul CIS (C4ISR), alte sisteme tehnice, categoriile de forțe nu pot și nu vor fi lăsate să devină stat în stat, cu politici autarhice, izolate. Rolul de coordonator general îl are și îl va avea Direcția Comandă, Control, Comunicații și Computere (J6) din Statul Major Întrunit.

La rândul său, generalul (ret.) Colin L. Powell, fostul secretar de stat al SUA, om cu o bogată experiență militară, a prezentat în expunerea “Soldatul și omul de stat” (Soldier and Statesman) următoarele aspecte:

- ✓ oamenilor de stat civili și militari le revin înalte responsabilități politice și morale față de luptătorii trimiși în teatrele de operații;
- ✓ soldații (în sensul de luptători) nu pot fi obiectul acțiunilor propagandistice și politicianiste, ai “lacrimilor de crocodil”, exprimate în mass-media, după ce s-au întâmplat nenorociri, soldate cu pierderi de vieți tinere;

¹ AFCEA a fost fondată în SUA, în anul 1946. În prezent, servește ca o punte de legătură între cerințele guvernamentale și capacitățile industriei, reunind membri de vârf din structuri guvernamentale, industrie și profesioniști militari care activează în domeniul tehnologiei informației, comunicațiilor și serviciilor de informații (intelligence).

- ✓ înzestrarea cu armament, echipamente IT&C și mijloace de protecție pentru militari trebuie să fie prioritatea zero a Armatei SUA, prioritate care trebuie transmisă și statelor membre ale NATO;
- ✓ războaiele și conflictele moderne au dovedit, fără tăgadă, că a crescut exponențial importanța sistemelor C4ISR, de la nivel strategic și până la soldat. Aceasta înseamnă vizualizarea în timp real a spațiului de operații (luptă), informație pertinentă pentru luptători, aspecte care le salvează viețile, mai mult decât grosimea blindajelor. Mulți politicieni și chiar militari nu înțeleg aceste evoluții sau, din comoditate sau din nepăsare, se fac că nu înțeleg;
- ✓ el, ca general, cu responsabilități majore în Războiul din Golf și mai apoi în politica SUA, înțelege pe deplin de ce trebuie protejat luptătorul, ajutat să înțeleagă că nu este singur și nu este părăsit în teatrul de operații;
- ✓ cere mai multă responsabilitate celor care trimit oamenii la război, dar uită să le asigure fondurile și echipamentele necesare.

Ceilalți vorbitori în cadrul Simpozionului jubiliar AFCEA, în plen și pe secțiuni, au prezentat sisteme, soluții și echipamente în domeniul IT&C, demonstrând pe deplin evoluțiile tehnologice uriașe din ultimii ani, în beneficiul unităților militare și al luptătorilor, dar și pentru asigurarea securității interne (Homeland Security):

- ⇒ *accent pe unificarea operațională și tehnologică* a sistemelor și rețelelor armatei (repet, *armatei*, și nu a altei entități mai mult sau mai puțin ciudate);
- ⇒ *protecția informațiilor* de voce și date;
- ⇒ *importanța crescută* a comunicațiilor prin satelit (inclusiv pentru mijloace terestre, aeriene și navale care operează din mișcare);
- ⇒ *rolul coordonator și unificator* al structurilor de tip J6;
- ⇒ *rolul și locul* centrelor de comandă protejate și rezervarea acestora;
- ⇒ *importanța menținerii* în viață a sistemelor în perioada de garanție și postgaranție, prin achiziționarea, odată cu sistemul complex, și a serviciilor de mentenanță;
- ⇒ *asigurarea mijloacelor adecvate* pentru comunicațiile necesare luptătorilor în spații urbane aglomerate, cu clădiri înalte;
- ⇒ *necesitatea lucrului interactiv permanent* în echipă, între militari și reprezentanții industriei, pentru a reuși împreună să dezvolte sisteme și soluții hardware și software performante și ușor de utilizat de către luptători;
- ⇒ *crearea și dezvoltarea* unor aplicații software personalizate la structura, dotarea și modul de acțiune al fiecărei armate din NATO pentru managementul, în timp real, al spectrului de frecvențe radio.

În ceea ce privește realitățile din Armata României, în domeniul sistemelor de comunicații și informatică, din perioada 1991-2008, ar fi foarte multe de spus. Mă rezum, de această dată, la unele considerații.

Astfel, începând cu anul 1991, la inițiativa Comandamentului Transmisiunilor de atunci, cu aprobarea conducerii Ministerului Apărării Naționale, a fost inițiată o serie de programe pentru proiectarea și realizarea sistemelor de comunicații și informatică la nivel strategic și pentru toate eșaloanele operative și tactice, în conformitate cu principiile, regulile și standardele NATO (pe măsura accesului gradat la acestea).

La baza concepției unitare aprobată de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării, prin Hotărârea nr. 0031 din 09.06.1993, au stat:

- ❖ *experiența proprie* din Armată, acumulată de-a lungul timpului în domeniul sistemelor de comunicații și informatică militară (în opinia mea, nu ar trebui ignorate, în bloc și fără discernământ, elementele valoroase, așa cum, din păcate, sunt de părere unii militari și civili);
- ❖ *experiența armatelor statelor membre ale NATO în domeniul CIS (C4ISR), transmisă armatei noastre prin:*
 - publicații, cărți, studii;
 - activitățile din domeniu organizate de Cartierul General NATO Bruxelles, în perioada 1995-2008;
 - activitățile bilaterale desfășurate în România și în străinătate cu majoritatea armatelor statelor membre ale NATO (în principal, cu SUA, Italia, Marea Britanie, Germania și Belgia);
- ❖ *exercițiile și aplicațiile multinaționale organizate în cadrul PfP și NATO, între care seria "Combined Endeavour" (1995-2008) a fost cea mai importantă în aria sistemelor CIS și C4I;*
- ❖ *structura forțelor Armatei României, în perspectiva anilor 2010-2020;*
- ❖ *organizarea conducerii armatei, pe întreaga scară ierarhică, la pace, criză și război;*
- ❖ *asigurarea relațiilor informaționale, pe baza unor reguli puse de acord cu celelalte instituții ale statului cu atribuții în domeniul securității, apărării naționale și ordinii publice, utilizând resursele existente (conceptul de "rețea de rețele", pe baza unor soluții tehnice de interoperabilitate);*
- ❖ *realizarea interconectării sistemelor proprii, pe baza concepției, principiilor și regulilor NATO, cu sistemele Alianței (HQ Bruxelles, SHAPE Mons, alte comandamente regionale).*

Ca urmare a realităților și principiilor enumerate, Sistemul de Transmisiuni al Armatei României (STAR), precum și alte proiecte demarate succesiv, în perioada 1993-2008, s-au dezvoltat (și, sper, continuă să se dezvolte) pe o bază teoretică conceptuală, ținând seama de realitățile perioadei, desigur și cu ajustările de rigoare ce țin de progresul tehnologic rapid și continuu.

Trebuie să menționez, în context, că, adesea, activitățile menționate s-au realizat într-un mediu de ostilitate, de ingerințe incorecte din partea unor indivizi și grupuri, care, nu aveau și nici nu au nimic în comun cu interesele legitime ale țării și ale armatei (problematica, din punctul meu de vedere, împreună cu argumentele pe care le pot avansa vor face, în curând, obiectul unei cărți pe care intenționez să o public).

Este de remarcat, de asemenea, că, în ultimii ani, au apărut și continuă să apară (în special, în NATO) concepte noi, cum sunt:

- ⇒ războiul bazat pe rețea;
- ⇒ infrastructura de rețea și informațională în cadrul războiului bazat pe rețea;
- ⇒ extinderea în mediul tactic a serviciilor VoIP;
- ⇒ metode noi pentru protecția comunicațiilor de voce și de date etc.

Armata României nu poate rămâne în afara acestor preocupări, însă conceptele, studiile și proiectele trebuie analizate temeinic privind impactul operațional și aspectele financiare ce le implică. Mai ... pe românește – teoria este perfectă, dar practica, într-o armată ... lăsată pe planul șapte, este cu totul altfel.

Mă gândesc la un singur exemplu: în Marea Britanie, în anul 2002, s-a luat decizia proiectării și realizării unor sisteme C4I pentru forțele terestre (așa-zisul proiect Bowman):

- ✓ durata implementării programului: 10-12 ani;
- ✓ mărimea Forțelor Terestre la pace: 114 800 de militari;
- ✓ valoarea proiectului: 3,5 miliarde lire sterline (aproximativ 5,5 miliarde USD);
- ✓ echipamentele de bază provin din SUA și din Marea Britanie.

Dacă s-ar aplica binecunoscuta regulă de trei simplă, pentru armata noastră ar rezulta:

- durata programului ar trebui să fie tot de 10-12 ani (altfel ar fi total inadecvată, datorită evoluțiilor științifice și tehnologice);
- mărimea Forțelor Terestre la pace: 48 500 oameni;
- valoarea proiectului (prin comparație) ar trebui să fie de 1,48 miliarde lire sterline (aproximativ 2,8 miliarde USD);
- suma ar reprezenta 280 de milioane USD pe an;
- dacă luăm, de pildă, alocările bugetare pe domeniul CIS pentru toată armata în anii 2001 și 2002, de aproximativ 1,5 milioane de USD pe an, asemenea sisteme vor necesita un timp real de implementare de 1 820 ani (fără comentarii !!).

Mulți responsabili civili și militari, foști și actuali, nu pot sau nu vor să înțeleagă aceste costuri și, ca urmare, alocările bugetare, chiar dacă au crescut puțin, vor menține Armata României, mult timp de acum încolo, în poziția de armată greu de condus și care nu poate face față evoluțiilor tehnologice prezentate în sinteză aici.

Dacă însă vom compara realitățile noastre cu ceea ce au afirmat responsabilii americani citați este și mai greu de precizat ce se va întâmpla în viitor. Rămâne să vedem noi sau strănepoții noștri ...

Chiar dacă tonul meu este de un pesimism realist, privind domeniul comunicații și informatică în Armata României, aș dori, în final, să adresez un călduros și sincer "*La mulți ani !*", acum, în preajma împlinirii a 135 de ani de existență, armei în care m-am format și am muncit timp de patruzeci de ani !

GLOBALIZARE ȘI IDEOLOGIE

~ opinii preliminare ~

Prof. univ. dr. Mircea UDRESCU

For some people, globalisation brings about happiness and prosperity, while for others it is the source of all bad things. Many theorists reckon that the weakening of the authority of all the governments, which is very visible currently, is owed to the technological and financial changes and to the accelerated integration of national economies in a global market economy, through the involvement of all the states in the world.

The author brings to our attention four aspects that have been drawn up by a British analyst, which are in support of the statement that not the multinational companies but the states play the main part in the way the national wealth is allotted. In this respect, the author highlights that the investments made by transnational companies have paid a bigger contribution than the programmes of the international organisations, funded by states, to the integration of the economies of the developing countries in the network of world economy.

Cuvinte cheie: globalizare; ideologie; interes național; atomizare; partid politic; capital fix

Mai mult ca oricare alt cuvânt, *globalizarea* a devenit noțiunea care a cunoscut, în ultima perioadă, o largă întrebuințare, de cele mai multe ori, pentru omul de rând, căpătând sensuri misterioase, prin ea găsimu-se răspunsuri la ceea ce este greu de explicat. Ca atare, pentru unii, globalizarea este izvorul fericirii și al prosperității, în timp ce pentru alții ea este sursa tuturor nenorocirilor, dar, pentru toți, globalizarea reprezintă drumul implacabil spre care se îndreaptă umanitatea, un proces asemănător unui destin căruia trebuie să i ne supunem.

Pentru economiști¹, globalizarea constituie o modalitate sau un sistem de abordare și de receptare pe termen lung a marilor probleme contemporane, determinate de interacțiunea multiplelor procese și fenomene economice, politice, sociale, ecologice etc. și preconizarea soluțiilor lor într-o largă perspectivă de către comunitatea internațională. În această viziune globalistă, ansamblul dobândește proprietăți pe care componentele nu le posedă și pe care este posibil să nu le dorească. Abordarea globalistă în domeniul economico-social a fost inițiată de Clubul de la Roma, organism apolitic, fondat în anul 1968. Pentru acesta, a fost prezentată în anul 1992 lucrarea "*Prima revoluție globală*", elaborată de doi membri proeminenți

¹ Niță Dobrotă, coordonator, *Dicționar de economie*, Editura Economică, București, 1999, p. 228.

ai acestui club – Aleksander King și Bertrand Schneider. Lucrarea a contribuit la înțelegerea proceselor globale și la adoptarea măsurilor de politică economico-socială pentru asigurarea unei perspective globale a lumii. Pe un plan mai larg, în condițiile în care comunicațiile au devenit universale, informațiile instantanee și transporturile planetare, lumea s-a transformat treptat într-o entitate cu trăsături globale, cu tendințe spre o piață globală și spre un sistem social global. Fără ca organismele statale să înceteze să-și mai joace rolul lor național, se acceptă că probleme majore legate de dezvoltarea economică, alimentația populației, poluarea mediului, echilibrul ecologic etc. nu mai pot fi rezolvate decât la scară globală. De aceea, în analiza problematicii internaționale se operează deja cu două paradigme diferite: *mondial* și *național*.

Pe această linie, Forumul economic mondial de la Davos, din 1996, a marcat formalizarea business-ului și a comerțului. Dar, la numai un an de la lucrările Forumului, președintele și fondatorul acestuia atrăgea atenția asupra capcanelor globalizării economice, arătând că societatea prinsă în vârtejul globalismului, în societatea-rețea (network society), nu trăiește numai momente atractive, ea trebuind să facă față unor reajustări dureroase pentru categorii întregi de oameni. Din acest punct de vedere, societatea-rețea este mai puțin echitabilă și mai puțin coerentă decât mediul economic deja existent, ceea ce face ca decalajul dintre bogați și săraci să se adâncească și mai mult.

În accepțiune curentă, ideologia desemnează totalitatea ideilor și concepțiilor care reflectă, într-o formă teoretică mai mult sau mai puțin sistematizată, interesele și aspirațiile sociale și determină menținerea, justificarea, consolidarea sau schimbarea relațiilor existente în interiorul grupurilor sociale. Între acestea și pe ansamblul societății, în general, ea exercită o influență activă asupra tuturor laturilor vieții sociale, accelerând sau frânând progresul social. Ideologia dominantă în orice societate este dată de ideologia partidului aflat la conducerea statului, deoarece acesta stabilește obiectivele și dispune de utilizarea resurselor generale.

La rândul lor, partidele politice sunt formate din mai mulți oameni, uniți prin comunitatea concepțiilor politice și ideologice care dau contur intereselor pe care le promovează și le apără, devenind, astfel, reprezentanții formali ai unor mase sociale.

În raport cu partidele politice, statul apare ca formă politică de organizare a întregii societăți, către care se orientează toate grupările sociale, în cadrul unor granițe, de regulă, unanim recunoscute. Forța politică conducătoare a statului este dată de partidul de guvernământ, care îndrumă întreaga dezvoltare a societății. De la apariția sa și până în prezent, statul a reprezentat autoritatea națională supremă la care s-au raportat cetățeanul și obștea, atât în ceea ce privește drepturile, cât și obligațiile, statul fiind, totodată, și instrumentul care proteja raporturile cetățeanului cu străinătatea.

Pe măsură ce globalizarea se accentuează, apar și comentarii, din care rezultă că, *“în generațiile anterioare, politica socială se baza pe credința că națiunile și, în cadrul lor, orașele își puteau controla bogățiile; acum se deschide o prăpastie între stat și economie”*², deoarece capitalurile economice se mișcă repede, fără ca statele să poată să le controleze traseele. Prin diminuarea pârghiilor economice, statele sunt puse în situația de a constata situații paradoxale, ca cele menționate de Martin Woollacott în 1997, un recunoscut analist

² Richard Sennett, *Something in the city: the spectre of uselessness and the search for a place in the world*, Times Literary Supplement, 22 septembrie, 1995, p. 13.

al proceselor globalizării: *"Trustul suedezo-elvețian Asea Brown Boveri a anunțat că își va reduce forța de muncă din vestul Europei cu 57 000 de persoane și va crea alte locuri de muncă în Asia. A urmat Electrolux, care a făcut publică disponibilizarea a 11 la sută din forța sa de muncă din toată lumea, cele mai mari reduceri de efectiv urmând a afecta Europa și America de Nord ... În numai zece zile, trei firme europene au concediat atâția oameni cât se apropie de numărul propus de noile guverne din Franța și Anglia pentru crearea de noi locuri de muncă. Este de notorietate faptul că, în Germania, numărul celor concediați s-a ridicat la un milion în ultimii cinci ani, în timp ce companiile germane construiesc de zor fabrici în Europa de Est, Asia și America Latină. Dacă industria vest-germană se deplasează în masă în afara Europei Occidentale, atunci toate discuțiile despre cea mai bună strategie guvernamentală împotriva șomajului sunt lipsite de relevanță"*³.

O asemenea stare de lucruri, deși se recunoaște cu greutate, consacră faptul că, într-o lume în care capitalurile nu mai au domiciliu fix, iar fluxurile financiare ies de sub autoritatea guvernelor naționale, multe părgghii economice ale statului nu mai funcționează, iar cetățeanul ce se raportează la o entitate statală are o neplăcută percepție a lucrurilor ce scapă de sub control. Pentru acesta, sensul capital al ideii de globalizare constă în caracterul nedefinit, dezorganizat și brutal sub care se manifestă procese ce-i marchează existența și față de care statul se arată neputincios.

În era informaticii, cetățeanul știe că, nu de mult, în discursurile despre universalitate, conceptele de civilizație și cultură insuflau speranță într-o ordine universală modernă, susțineau dorințele cetățenilor de pretutindeni de a schimba lumea în mai bine, fundamentau ideologii care mobilizau mase ce se angajau la eforturi majore în aceste direcții. Deși formal este explicată, globalizarea este percepută de foarte mulți cetățeni ca fiind ceva ce nu se dorește să se facă, dar totuși li se întâmplă, indivizi, grupuri și chiar popoare fiind nevoiți să se supună unei voințe anonime, dar care poartă o mască ciudată, numită globalizare. De-a lungul erei moderne, mândria cetățeanului era strâns legată de statul său, deoarece acesta *"a avut tocmai rolul de structură care își cerea dreptul la legalitate și se mândrea cu suficiente resurse pentru a stabili și impune regulile și normele care reglementează bunul mers al lucrurilor într-un anumit teritoriu; regulile și normele sperau să transforme contingenta în determinare ..., hazardul în regularitate, pe scurt, pădurea primitivă într-o grădină impecabil cultivată, haosul în ordine"*⁴.

O asemenea proiecție a rolului statului se baza pe acceptarea dominației acestuia asupra resurselor supreme ale puterii sociale, acoperite de suveranitatea economică, suveranitatea culturală și suveranitatea militară, prin care se institua și se menținea o anumită ordine de stat, fiind *"... de negândit o capacitate eficientă de a face ordine care să nu fie susținută de abilitatea de a apăra eficient teritoriul împotriva concurenței celorlalte modele de ordine atât din afară, cât și din interiorul teritoriului ... și de abilitatea de a reuni atâtea resurse culturale cât să susțină identitatea și specificitatea statului prin cumularea identității distinctive a cetățenilor săi"*⁵.

³ Martin Wollacott, *Bosses must learn to behave better again*, The Guardian, 14 iunie 1997.

⁴ Zigmunt Bauman, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura Antet, București, 1995, pp. 66-67.

⁵ *Ibidem*, p. 68.

În aceste condiții, politica globală a oricărui stat se manifesta prin demersurile pe care le făcea pentru afirmarea suveranității depline asupra teritoriului pe care îl controla, scena globală fiind dată de politici interstatale care, prin negocieri sau prin lupte armate, vizau delimitarea clară a granițelor în interiorul cărora se manifestau suveranitatea legislativă și cea executivă a fiecărui stat. Apariția celor două blocuri politice de confruntare, la care s-a adăugat grupul țărilor nealiniat, aflat sub influența și sub presiunea primelor două, a obligat statele ca, pentru abilitatea de a supraveghea ordinea și legea, să încheie alianțe și să renunțe la atribute de bază ale suveranității.

Desființarea istorică a cortinelor de bloc, pe fondul acceptării unor reglementări economice la nivel suprastatal, a făcut să apară state care supraveghează numai parțial piața economică și piața populației, fiind lipsite de autoritate în interiorul teritoriului în schimbul mirajului egalității de șanse în afara acestuia.

Cu principalele repere de suveranitate subrezite (suveranitatea economică, suveranitatea culturală și suveranitatea militară), statele naționale devin tot mai mult instrumente de impunere a unor reglementări exterioare, ceea ce l-a făcut pe analistul francez Laurent Zucchini să exprime destul de plastic: *"În cabaretul globalizării, statul face striptease, iar la sfârșitul reprezentației, rămâne în chiloți: forța de represiune. Cu baza materială distrusă, cu suveranitatea și independența anulate, cu clasa politică anihilată, statul-națiune devine un simplu serviciu de securitate pentru megacompanii ... Noi stăpâni ai lumii nu trebuie să guverneze direct. Ei însărcinează guvernele naționale să le administreze afacerile"*⁶.

Ultimele două decenii scot în relief faptul că, în interesul independenței lor de mișcare, finanțele globale, libertatea comercială și industria informațională au stimulat fragmentarea politică a scenei mondiale. Acum mai bine de patruzeci de ani, Milovan Djilas, intelectual sârb, a dat glas următoarei intuiții: *"În perioada anului 2000, pe continentul nostru vor fi șapte state: Europa Unită și ... Serbia, Croația, Slovenia, Bosnia și Herțegovina, Macedonia și Muntenegru"*. Procesul de atomizare a cuprins Iugoslavia, fosta URSS, Cehoslovacia și sunt semne evidente ale acestuia în Belgia, Spania, Italia etc., în timp ce Europa Unită se găsește în plin proces de integrare, parcelarea teritorială și statală și integrarea constituind fațete ale aceluiași fenomen: globalizarea.

Concomitent cu procesele de atomizare și integrare pe principii noi a entităților teritorial-statale, se constată un puternic fenomen de concentrare și centralizare a capitalurilor, având drept rezultat consolidarea marilor firme transnaționale. În această direcție, statisticile constată că⁸: un număr de corporații au vânzări anuale de bunuri și servicii care depășesc 100 de miliarde de dolari, cum ar fi Mitsubishi (Japonia), Exxon, General Motors, Ford, IBM, Mobil (SUA), Royal Dutch Shell (Olanda și Marea Britanie), Daimler-Crysler (Germania și SUA).

Volumul cifrei de afaceri al unor companii depășește produsul intern brut al multor state cu economii avansate, ca, de exemplu: General Motors are o cifră de afaceri

⁶ Laurent Zucchini, *Ségrégation ordinaire à Washington*, Le Monde, 25 septembrie 1997, p. 14.

⁷ Silviu Neguț, *Introducere în geopolitică*, Editura Meteor Press, București, 2006, p. 162.

⁸ *Ibidem*, pp. 185-186.

mai mare decât produsul intern brut al Danemarcei, Ford mai mare decât al Norvegiei, Royal Dutch Shell mai mare decât al Turciei. Adevărata pânză de păianjen în care se manifestă firmele transnaționale este bine exprimată de următorul exemplu, menționat în literatura de specialitate: când cineva cumpără cu 20 000 de dolari un autoturism considerat un produs american, fabricat de o companie americană, sunt puține șanse ca această persoană (cumpărătorul) să știe unde ajung banii pe care i-a dat, aceștia având următoarea destinație: 6 000 merg în Coreea de Sud – pentru operațiuni de rutină și pentru cele de asamblare, 3 000 merg în Japonia pentru componentele principale (motor, planetare etc.), 1 500 merg în Germania pentru design, 800 merg în Taiwan, Singapore și Japonia pentru micile componente, 500 merg în Marea Britanie pentru serviciile de reclamă și de marketing și circa 1 000 de dolari merg în Irlanda și Barbados pentru prelucrarea datelor. În asemenea condiții, statele respective s-au angajat să protejeze și să apere fluxurile de informații, de capitaluri și de bunuri legate de activitatea unor asemenea firme.

Majoritatea studiilor închinete fenomenelor globalizării constată slăbirea puterii statului sau difuziunea autorității statale. Mulți teoreticieni consideră că slăbirea autorității tuturor guvernelor, care este foarte vizibilă în prezent, se datorează schimbărilor tehnologice și financiare și integrării accelerate a economiilor naționale într-o economie de piață globală, prin implicarea protectoare a statelor lumii. Cei care susțin conținutul benefic al globalizării arată că tocmai nereușitele guvernelor în a gestiona problemele economice și sociale au reprezentat cauza liberalizării piețelor. De aceea, voit sau nevoit, guvernele care au eșuat în încercarea de a gestiona economia națională, de a menține scăzută rata șomajului, de a susține o anumită creștere economică, de a reduce deficitul în balanțele de plăți, de a controla rata cursurilor de schimb valutar etc., și-au deschis piețele naționale, cedând, astfel, presiunilor făcute de organisme financiare internaționale.

Nu întâmplător, unul dintre cei mai buni analiști ai fenomenului globalizării, britanica Susan Strange, a identificat patru ipoteze majore care susțin afirmația că firmele multinaționale și nu statele au ajuns să joace rolul principal în modul în care se produce și se repartizează bogăția națională, astfel⁹:

- statele și-au retras în mod colectiv trecuta lor participare la proprietatea și controlul asupra industriei, serviciilor și comerțului și chiar asupra îndrumării cercetării și inovației în tehnologie;
- investițiile făcute de companiile transnaționale au contribuit mai mult decât programele organizațiilor internaționale, finanțate de către state, la integrarea economiilor țărilor în curs de dezvoltare în rețeaua economiei mondiale, la dezvoltarea acestor state și la creșterea nivelului de trai al locuitorilor lor;
- în extrem de importanta zonă a relațiilor management-angajați, companiile multinaționale au ajuns să preia de la guverne rolul principal în rezolvarea conflictelor de muncă;
- firmele internaționale, prin intermediul pieței, escamotează politicile de impozitare, precum și de altă natură ale statelor.

⁹ Susan Strange, *Retragerea statului. Difuziunea puterii în economia mondială*, Editura Trei, București, 2002, pp. 27-36.

Cauză și efect al globalizării, Uniunea Europeană, prin Tratatul de la Maastricht, marchează trecerea de la cooperarea economică, în contextul unei piețe unice, la realizarea unei integrări instituționale pluridimensionale. Noul stadiu de integrare se speră să se atingă prin¹⁰:

- ❖ Crearea unei uniuni economice și monetare și promovarea dezvoltării armonioase și echilibrate a activităților economice în ansamblul Comunității, asigurarea creșterii durabile și neinflaționiste concomitent cu protejarea mediului, atingerea unui înalt grad de convergență a performanțelor economice și a protecției sociale, întărirea coeziunii economice și sociale, precum și a solidarității dintre statele membre.
- ❖ Afirmarea identității Uniunii Europene pe arena internațională prin punerea în practică a unei politici externe și de securitate comune, care ar putea conduce, în timp, la o apărare comună.
- ❖ Întărirea protecției drepturilor și intereselor resortisanților statelor membre prin instituirea unui cetățenii a Uniunii Europene.
- ❖ Dezvoltarea unei strânse cooperări în domeniile justiției și afacerilor interne.

Integrarea europeană, ca proces cu dinamică specifică, nu poate fi disociată de fenomene globale mai cuprinzătoare, ca mondializarea schimburilor, intensificarea competițiilor între industrii și servicii, mondializarea rețelelor financiare etc. În acest mediu, integrarea europeană poate fi considerată o formă de adaptare a statelor membre la fenomenele globaliste, prin punerea în comun a suveranității naționale, pentru ca, în numele Uniunii Europene, să se dispună de o mai mare independență și o marjă mai mare de răspuns la acțiunile globale. Construcția europeană nu desființează statul-națiune, dar îl pune pe acesta în situația de a-și reclădi echilibrele între interior și exterior, între centru și periferie, între instituția statală și societate.

De acum, pentru țările din Uniunea Europeană, între economia mondială și economia națională mai apare o corelație importantă între economia națională și economia blocului economic dat de Uniunea Europeană. Ca atare, piața mondială nu mai apare ca interacțiune a piețelor naționale, ci ca interacțiune a piețelor blocurilor economice cu economiile țărilor ce se găsesc în afara acestora, Uniunea Europeană, ASEAN și NAFTA fiind câteva exemple de astfel de blocuri economice, cu un grad mai ridicat sau mai scăzut de integrare națională.

Din punct de vedere politic, pe fondul procesului de integrare, statul național este supus unor presiuni crescânde, el fiind nevoit să-și redetermine consistența funcțiilor, multe atribute ale acestuia transferându-se către suprastructuri regionale. În mod firesc, concomitent cu diluarea atributelor statului-națiune, apreciem că și personalitatea partidelor politice capătă profunde redefiniri.

Din moment ce România a aderat la Uniunea Europeană, aceasta s-a angajat solemn să atingă anumite standarde în plan economico-social, să-și alinieze fondul legislativ, acceptând necondiționat primatul legilor europene în raport cu cele naționale. În acest context, pentru viitor, România trebuie să atingă obiective ce sunt monitorizate de organismele suprastatale ale Uniunii Europene. Pe cale de consecință, și partidele politice sunt puse în situația de a fi lipsite de fondul ideologic de bază care, în condiții de suveranitate, se centrează

¹⁰ Silviu Neguț, *op. cit.*

pe stabilirea obiectivelor naționale și pe proiectarea modalităților de atingere a acestora, iar forma concretă de manifestare ideologică determină diferențe de conținut între partidele aflate în competiție, ceea ce face posibil ca partidele de stânga să se deosebească radical față de cele de dreapta, iar mesajele fiecărui partid să se individualizeze cu claritate în rândul alegătorilor.

Pentru statele care acceptă normele integrării, partidele politice se văd puse în situația de a nu mai putea să stabilească obiective naționale atractive, în mod independent, și nu mai pot arăta calea pe care trebuie să se concentreze eforturile naționale.

Principalele probleme care vizează economia, fiscalitatea, apărarea, învățământul, mediul etc. se stabilesc într-un cadru suprastatal, iar guvernelor le rămâne doar să mobilizeze societatea în această direcție. Dacă, până la integrare, ideologia partidelor se concentra în două direcții – stabilirea obiectivelor sociale și proiectarea modului în care acestea puteau fi atinse, după integrare, partidele politice au foarte puțin de lucru la stabilirea obiectivelor și încearcă să-și păstreze culoarea politică cu precădere în ceea ce privește programele de realizare a acestora.

Dar, diferențierea de program fiind din ce în ce mai mică, culoarea politică a mesajelor ideologice devine tot mai ștearsă, iar alegătorii înțeleg din ce în ce mai greu care sunt deosebirile ideologice, ceea ce face ca interesul social față de partide și de ideologiile lor să scadă continuu, absenteismul de la acțiunile de votare fiind deseori justificat de convingerile că oricine vine la putere face același lucru. Și aceste comportamente sunt cu atât mai evidente, cu cât din ce în ce mai mulți oameni sărăcesc și sunt puși în situația să migreze spre alte meleaguri, de care se leagă speranța unei vieți mai bune. De multe ori, și pentru cea mai mare parte dintre noii rătăcitori ai globalizării meleagurile speranței devin numai miraje.

EXISTENȚA OBIECTIVĂ ȘI DE AVANGARDĂ A PENSIONARILOR MILITARI

General-locotenent (r.) dr. Mihai ILIESCU

Starting from structure, objectives, available assets and personnel, the National Association of the Military Reserve and Retired Personnel is representative of its members and their families, of the military retired personnel, in their relations with the Ministry of Defence, the authorities and the central and local public institutions as well as other similar institutions and organisations in the country and abroad.

The Association believes that the fulfilment of its desiderata and objectives brings about new obligations, competent and demanding responsibilities for the leadership at all levels, generates new and profound comrade-like feelings and requires self-sacrifice, understanding, competence, professional and causal integrity in representing the Association in its relations with the Armed Forces, the Parliament, the parliamentary and governmental institutions as well as the civil society.

Cuvinte cheie: protecție socială; capacitate operațională; politica de apărare; trecut național și militar

Biroul executiv central al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră "Alexandru Ioan Cuza" – ANCMRR este onorat de oportunitatea oferită de Secția de Științe Militare a Asociației Oamenilor de Știință din România de a folosi acest spațiu editorial pentru a prezenta câteva repere care să ajute la identificarea obiectivelor, dezideratelor și preocupărilor acestei structuri asociative reprezentative a pensionarilor militari proveniți din Ministerul Apărării.

Este arhicunoscut faptul că, în perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial, armata română, suportând tot felul de servituți, lipsuri și privațiuni, împreună cu corpul cadrelor militare a reușit, cu eforturi uriașe, să asigure condiții pentru apărarea statului național român unitar și indivizibil, contribuind din plin și la realizarea unei industrii de apărare, să participe la construirea unor obiective economice care se impuneau în perioada respectivă și să se afirme, ca și în prezent, de altfel, în relațiile militare externe.

Acest corp de cadre militare, aflate în rezervă sau în retrageră, având deja un statut propriu legiferat, este compus din generali și amirali, ofițeri de comandă și stat-major, ingineri, medici farmaciști, economiști, istorici, logisticieni, informaticieni, maiștri militari și subofițeri și sergenți reangajați.

Ascendentul major al constituirii acestui corp de cadre militare în rezervă sau în retragere și drepturile și facilitățile acordate prin lege sunt pur motivate, printre altele, și de următoarele considerente:

- marea majoritate au servit în armată între 25 - 40 de ani;
- s-au aflat în serviciul de luptă permanent în raioane fortificate construite în anii '50 - '60;
- în anul 1968 au fost în raioanele de luptă, în tranșee, sub arme, cu inamicul în față, ca la război;
- în dispozitivele divizioanelor de rachete AA și de radiolocație, în celulele de luptă – permanent;
- în misiunile de pază și apărare a frontierei pe apă și uscat;
- în revoluția din decembrie 1989 au fost sub arme, sub focul dușmanului văzut și nevăzut, unde armata a avut 1/3 din totalul pierderilor și peste 600 de răniți. Acțiunea și comportamentul armatei și al cadrelor sale de comandă au fost factorul principal al victoriei revoluției române, evitându-se o intervenție din afară și pericolul unui eventual război civil;
- în Somalia, Angola, Bosnia, Irak, Afganistan, în cadrul trupelor KFOR și ale NATO, ostașii români au fost și mai sunt și azi sub arme, în condiții de pericole permanente, specifice situației de război.

De asemenea, nu pot fi uitate situațiile deosebite de crize politice și militare, cum au fost: criza rachetelor din Cuba, războiul Malvinelor, invadarea Cehoslovaciei și altele, înglobate în perioada *războiului rece*, dar și *cald*, pentru că *războiul rece* se putea transforma oricând într-un război real, cu toate consecințele sale.

Ca urmare a noii strategii de securitate națională a României și a integrării depline a țării noastre în Alianța Nord-Atlantică s-a impus și se va impune și în continuare modernizarea tehnică simultan cu procesul de restructurare a armatei, bineînțeles cu efectul inerent de disponibilizare a crizelor și, ca atare, creșterea corpului de cadre în rezervă și în retragere.

În aceste condiții, a apărut nevoia constituirii unei structuri asociative, care să cuprindă un segment foarte important al societății românești, care să sintetizeze prevederile măsurilor de protecție socială a acestor categorii de militari, ale armonizării cu structurile NATO și permanenta intervenție normativă pentru garantarea drepturilor fundamentale ce li se cuvin cadrelor militare în rezervă și în retragere, pensionari militari proveniți din Ministerul Apărării.

Astfel, a luat ființă *Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră "Alexandru Ioan Cuza"*. Asociația s-a constituit în baza *Legii 502/2004 privind asociațiile pensionarilor* și a statutului propriu și cuprinde cadre militare în rezervă sau în retragere provenite din Ministerul Apărării, fiind continuatoarea nobilelor tradiții ale organizațiilor cadrelor militare în rezervă și în retragere existente în țara noastră din anul 1864, precum și moștenitoarea patrimoniului deținut de acestea.

Scopul principal al Asociației constă în instituționalizarea dialogului social între pensionarii militari și Ministerul Apărării, cu instituția prezidențială, Guvernul și Parlamentul României, cu celelalte instituții publice centrale și locale în vederea asigurării protecției și respectării drepturilor și libertăților dobândite prin lege, pentru asigurarea contribuțiilor sociale și la viață decente pentru ei și familiile acestora, dar și pentru organizarea și desfășurarea unor activități legate de profilul Ministerului Apărării.

ANCMRR este persoană juridică română de drept privat, de utilitate publică, independentă, democratică, apolitică, nonprofit și deschisă. *Deviza* asociației este *"PATRIE, ONOARE, DEMNITATE"*, definitorie, de altfel, pentru felul în care membrii săi au trăit, gândit și muncit ca activi și pe care au căutat să o mențină în cadrul societății civile, după încetarea raporturilor de servicii cu Ministerul Apărării.

Asociația funcționează sub înaltul patronaj al președintelui României, în calitatea sa de comandant al Forțelor Armate, și sub patronajul Ministerului Apărării, ministrul fiind desemnat Președinte de onoare al ANCMRR.

În consonanță deplină cu specificul nonpolitic și scopul ei principal, Asociația poate solicita sprijin partidelor sau organizațiilor politice în inițierea, susținerea sau promovarea unor legi și acte normative ce vizează protecția socială a cadrelor militare în rezervă și în retragere.

Asociația poate să susțină comandanți independenți pentru consiliile locale și Parlamentul României.

În spiritul deciziei asumate, care reprezintă, de altfel, crezul cadrelor militare în rezervă și în retragere – CMRR, Asociația realizează *cerințele* necesare colaborării cu structurile guvernamentale și administrative ale țării în vederea îndeplinirii aspirațiilor și nevoilor în domeniile militar și de protecție socială.

Potrivit scopului principal prevăzut prin statutul social adoptat, Asociația și-a formulat obiective generoase, care pot fi rezumate astfel:

- ✓ promovează valorile civice ale statului de drept și întărirea relațiilor societății civile cu armata, interesele, valorile și simbolurile naționale ale României;
- ✓ promovează sentimentele de camaraderie dintre cadrele militare în rezervă și în retragere și cadrele miliare aflate în activitate, precum și cu veteranii de război;
- ✓ acționează permanent cu sprijinul moral, material și financiar al Ministerului Apărării și al altor instituții abilitate – pentru îmbunătățirea protecției sociale a CMRR precum și a familiilor acestora;
- ✓ contribuie la întărirea capacității operaționale a Armatei prin participarea la elaborarea de studii, concepte privind doctrina și arta militară, de regulamente și acte normative specifice cu caracter militar, stimularea cercetării științifice de specialitate în cadrul Universității Naționale de Apărare și în academiile categoriilor de forțe armate;
- ✓ promovează și susține inițiative privind pregătirea profesională a personalului armatei, lărgirea orizontului tehnico-științific și cultural, desfășurarea de activități recreative sau caritabile;
- ✓ realizează și dezvoltă relațiile de colaborare cu asociații similare din țară și din străinătate, în concordanță cu politica de apărare și relațiile externe ale statului român și ale armatei sale;
- ✓ contribuie la cultivarea trecutului național și militar al poporului român, la educarea tineretului în sprijinul dragostei față de patrie.

Structura Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră este constituită pe principiul administrativ-teritorial, în filiale cu personalitate juridică și subfiliale, astfel:

- la nivelul reședințelor județelor și sectoarelor Municipiului București se constituie filiale;
- în celelalte localități ale județului se pot constitui subfiliale.

ANCMRR are, în prezent, 46 de filiale, 88 de subfiliale și în jur de peste 25 000 de membri.

Plecând de la structură, obiective, componență și disponibilități, ANCMRR este reprezentativă pentru membrii săi și familiile acestora, pentru pensionarii militari, în relațiile cu Ministerul Apărării, cu autoritățile și instituțiile publice centrale și locale, precum și cu alte instituții și organizații similare din țară și din străinătate, îndeplinind cumulativ toate condițiile prevăzute de lege pentru asemenea structuri asociative.

Celelalte structuri asociative ale CMRR, care desfășoară activități în legătură cu domeniul apărării, se pot afilia la ANCMRR, stabilind raporturi de subordonare sau de colaborare pe bază de protocoale și convenții, conform legislației în vigoare, cele afiliate bucurându-se de toate drepturile și facilitățile asigurate membrilor ANCMRR.

Competențele, domeniile de responsabilitate, structura funcțională și a organelor de conducere, precum și drepturile și îndatoririle membrilor Asociației sunt prevăzute în statutul acesteia.

Conducerea Asociației remarcă, începând cu 01.08.07, colaborarea fructuoasă realizată cu Ministerul Apărării, conducerea acestuia și a structurilor centrale, cu asociațiile afiliate și cu care colaborează, sollicitudinea și înțelegerea totală manifestate pentru îndeplinirea scopurilor și obiectivelor asumate de către ANCMRR.

Apreciem, în mod deosebit, noile oportunități pentru consolidarea și dezvoltarea parteneriatului între ANCMRR și Ministerul Apărării. Identificând corect domeniile și elementele de interes comun, rolul și locul părților (guvernamentală – Ministerul Apărării și neguvernamentală – ANCMRR), se poate încheia un protocol eficient, în care ANCMRR, valorificând experiența și potențialul cadrelor militare în rezervă și în retragere în unele domenii de responsabilitate și externalizate ale Ministerului Apărării, pe bază de proiecte, ar putea organiza și desfășura activități din sfera administrativă, culturală, educațională, recreativ-sportivă, de reconversie profesională, de solidaritate socială, evidența, pregătirea și utilizarea rezervei voluntare.

Un interes major îl reclamă accesarea, pentru asemenea proiecte, de fonduri structural-europene, în condițiile în care ONG-urile sunt eligibile și chiar recomandabile, potrivit normelor europene, pentru asemenea proiecte.

Desigur, plecând de la sumarul celor prevăzute, se poate aprecia că activitatea Asociației este complexă, dar și benefică pentru pensionarii militari.

Actuala conducere a ANCMRR, instalată la Conferința Națională Extraordinară în 31.05.2007, consideră că îndeplinirea dezideratelor și obiectivelor induce noi obligații, răspunderi competente și exigente pentru organele de conducere la toate nivelurile, generează noi și profunde sentimente camaraderești și solicită tuturor dăruire, înțelegere, competență, probitate profesională și cauzală în reprezentarea ANCMRR în relațiile cu Armata, Parlamentul, instituțiile parlamentare și guvernamentale, precum și cu societatea civilă.

Suntem convinși că, pe lângă problemele identificate și aflate în evidență, sunt încă multe alte probleme, care își așteaptă rezolvarea. Unele probleme apar inerent, în raport cu noile condiții politice, militare, economice, sociale interne și internaționale.

Important este ca Asociația să "țină pasul cu vremea" și să ne adaptăm mereu la tot ce este nou și benefic CMRR și familiilor acestora, având în atenție obiectivele și sarcinile asumate de Asociație.

În acest context, apreciem că direcțiile noastre de acțiune trebuie să fie corelate și cu prioritățile ce apar în mod firesc în munca noastră și să ne concentrăm eforturile la toate nivelurile pentru:

- asigurarea înțelegerii superioare a rolului și locului ANCMRR în raport cu armata activă și societatea românească;
- cinstirea trecutului istoric al armatei și poporului român, concomitent cu venerarea înaintașilor;
- recunoașterea și menținerea ridicată a ștachetei devizei noastre *"PATRIE-ONOARE-DEMNITATE"*;
- cunoașterea reală a nevoilor și năzuințelor membrilor Asociației și "lupta" pentru asigurarea unor condiții de stare socială și de viață decentă pentru CMRR, a familiilor lor, condiții de asistență medicală corespunzătoare statutului de cadru militar în rezervă și în retragere.

Cu toții știm că viabilitatea unei organizații depinde, în mare măsură, de calitatea conducerii și a tuturor membrilor acesteia.

Armata în rezervă și în retragere dispune de numeroase capacități intelectuale, spirituale, de eminenți specialiști în toate domeniile de activitate, dar, din păcate, nu toți și-au arătat disponibilitatea față de această Asociație, care îi reprezintă și ale cărei eforturi din cei aproape 18 ani de existență sunt încorporate în toate drepturile și facilitățile recunoscute pensionarilor militari.

Având în vedere această constatare, adresându-mă cadrelor militare în rezervă și în retragere cu reale posibilități fizice, intelectuale și morale și cu profunde sentimente camaraderesti, doresc să închei prin a sublinia câteva deziderate:

- *REȚINE ! Înscrierea în ANCMRR poate fi în interesul tău !*
- *NU EZITA ! Aceasta poate fi o oportunitate pentru a te asocia cu foștii camarazi și a te menține ca persoană dinamică și eficientă în plan social !*
- *ATENȚIE ! Filiala ANCMRR de pe raza județului sau a sectorului în care domiciliezi te așteaptă !*
- *NU UITA ! Aceasta este o șansă pentru a reuni energiile și pentru a ne reprezenta mai bine interesele comune !*

UN NOU NATO PENTRU UN NOU SECOL

Maior Daniel GHIBA
Maior Ovidiu LUNGU

In the military specialists' opinion, the Bucharest NATO Summit represented an "element of continuity" between the Riga Summit and the 2009 anniversary Summit, because it emphasised the important progress made in implementing the ambitious projects and initiatives launched at the Riga Summit, with a focus on NATO ongoing enlargement, the relations with the countries in the Western Balkans and the Black Sea Wider Region, the energy security, the NATO partnership reform, NATO's role in Afghanistan and Kosovo, the cooperation with other international organisations, the strategic partnership with the EU and the UN.

The authors highlight the main issues approached within the summit, the achievements as well as the unfulfilments of this reunion. In this respect, the two authors mention the fact that the fundamental issues regarding the Alliance's future transformation in the defence area were too little discussed: strategic transformation and planning reform, military capabilities transformation respectively.

Cuvinte cheie: apărare colectivă; război rece; extinderea NATO; aderare; consens

Summitul NATO de la București a venit într-un moment în care voința și convingerile colective ale Alianței sunt testate în mod profund. Implicit în fiecare dezbatere despre și asupra NATO există o întrebare simplă, dar profundă: are Alianța imaginația strategică necesară pentru a aborda numeroasele noi amenințări și provocări emergente în noua lume a NATO? Competiția în domeniul energiei, proliferarea armelor de distrugere în masă, amploarea globală a terorismului, epidemiile, încălzirea globală, apărarea cibernetică, dezorganizarea și distrugerea infrastructurii vitale și, desigur, Afganistanul oferă fundalul lucid pentru o serie de summituri care vor avea loc în perioada 2008-2010. Împreună, toate acestea pot demonstra dacă Alianța desfășoară activitatea de planificare corespunzătoare în vederea asigurării succesului sau se pregătește de eșec¹.

Un eveniment istoric atât pentru România, cât și pentru Alianța Nord-Atlantică, cel mai mare summit din istoria NATO de până acum, s-a desfășurat în perioada 2-4 aprilie, la București, în Palatul Parlamentului. Summitul a reunit delegațiile la cel mai înalt nivel ale celor 26 de state membre și ale celor 23 de state partenere, din rândul cărora alte două – Albania și Croația – au fost invitate, cu acest prilej, să se alăture organizației.

Așa cum este precizat și în *Declarația* de după summit, principalele obiective ale întâlnirii la vârf au constat în²:

- continuarea procesului de extindere a Alianței;

¹ Julian Lindley-French și James Townsend, concluzii după summitul NATO, <http://www.nato.int/>

² Jaap de Hoop Scheffer, *Declarația NATO după summitul de la București*, <http://www.nato.int/>

- întărirea capacităților Alianței de a răspunde actualelor și noilor amenințări de securitate specifice secolului XXI;
- evaluarea progreselor semnificative pe care le-a făcut în ultimii ani pentru transformarea NATO, convenind că acesta este un proces care trebuie să continue;
- reafirmarea valorii durabile a legăturii transatlantice și a NATO ca for esențial de consultări pe tema securității între Europa și America de Nord, a solidarității și coeziunii, precum și angajamentul asupra viziunii comune și valorilor democratice pe care le împărtășim, cuprinse în Tratatul de la Washington;
- reiterarea principiului indivizibilității securității aliate ca scop central al Alianței pentru asigurarea apărării colective solide.

Aceste obiective îndrăznețe, dar, în același timp, realiste au făcut ca agenda summitului să fie una extrem de importantă și foarte încărcată. Câteva dintre jaloanele principale ale tematicii summitului s-au regăsit și în declarațiile date de Secretarul general al NATO, Jaap de Hoop Scheffer, la Ohrid, în Republica Macedonia, unde s-a desfășurat Forumul de securitate al Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic, declarații în care acesta preciza că extinderea Alianței în Balcani, securitatea energetică și pacificarea Afganistanului sunt, în acest moment, cele mai mari provocări pentru viitorul NATO. De altfel, situația reconstrucției Afganistanului și a suportului acordat de țările membre ale NATO pentru aceasta au constituit un punct important pe agenda desfășurării lucrărilor summitului, iar principalul scop l-a constituit necesitatea stabilirii unei strategii pentru Afganistan, pornind de la premisele specifice teatrului, caracterizate de nevoia unei prezențe mai robuste în acest teatru de acțiune al forțelor Alianței, o instruire mai bună a armatei afgane și o mai bună colaborare cu organizațiile internaționale.

O altă problemă sensibilă pe agenda summitului de la București a constituit-o situația din Balcani. În acest sens, se așteaptă ca membrii Alianței să adopte o viziune clară pentru viitorul Balcanilor, ținând asigurarea unui Kosovo stabil și a unui un angajament sporit al NATO față de Bosnia și Herțegovina, Muntenegru și Serbia.

Nu în cele din urmă, agenda summitului a inclus discuții cu privire la valoarea uriașă a parteneriatelor NATO pe glob și a necesității transmiterii unui mesaj ferm prin care să se înțeleagă că Alianța este pregătită să facă față noilor probleme, cum ar fi apărarea antirachetă, securitatea energetică și apărarea împotriva atacurilor cibernetice. În plus față de ce anticipa Jaap de Hoop Scheffer să se discute pe timpul summitului, au fost purtate discuții referitoare la problema Mării Negre, cooperarea dintre NATO și principalele organizații internaționale (ONU, UE, OSCE), parteneriatul NATO-Rusia.

Toate aceste puncte în discuție au făcut ca aprecierile tuturor participanților să fie extrem de pozitive și să se considere că summitul de la București va rămâne în istoria NATO ca un moment cheie pentru Alianță, pentru România și pentru securitatea tuturor.

Principalele concluzii ale summitului de la București

Înainte de toate, ar trebui să încercăm să răspundem la câteva dintre întrebările pe care și le pun nu numai specialiștii, ci și mare parte din populația României care a participat și observat, direct sau indirect, desfășurarea summitului. De exemplu, ce reprezintă NATO ? Care este

scopul esențial al NATO ? Este misiunea NATO aceeași pe care a avut-o mereu de la înființare și până în prezent sau s-a modificat ?

NATO reprezintă legătura transatlantică prin intermediul căreia securitatea Americii de Nord este în permanență conexiune cu securitatea Europei. Ea este manifestarea practică a efortului colectiv depus de către membrii săi pentru susținerea intereselor lor comune în problema securității³.

Scopul esențial al NATO este acela de a asigura libertatea și securitatea tuturor membrilor săi prin mijloace politice și militare, în conformitate cu Tratatul Nord-Atlantic și cu principiile Cartei Națiunilor Unite. Încă de la începuturile sale, Alianța a depus eforturi pentru stabilirea unei ordini juste și durabile, bazată pe valorile comune ale democrației, drepturilor omului și în conformitate cu litera legii. Acest obiectiv al Alianței a dobândit o nouă semnificație odată cu sfârșitul războiului rece, deoarece, pentru prima dată în istoria de după război, perspectiva îndeplinirii lui a devenit o realitate⁴.

În ceea ce privește misiunea NATO, opinăm că aceasta rămâne aceeași, adică *apărarea colectivă a membrilor săi*. Ceea ce s-a schimbat este mediul în care NATO trebuie să acționeze pentru a realiza acest lucru. Evoluțiile mediului internațional de securitate se încadrează într-o etapă de reșezare a relațiilor dintre state, organizații și organisme internaționale, precum și dintre numeroși actori nonstatali, cu influență la nivel global. Aceste noi provocări cu care Alianța s-a confruntat odată cu sfârșitul războiului rece au făcut necesare și iminente transformările prin care NATO a trecut în ultimul deceniu. Iar aceste schimbări sunt evidente dacă este să analizăm toate transformările prin care Alianța a trecut până la summitul de la București. Acest remarcabil proces de transformare a început în 1991, cu prima schimbare a *conceptului strategic* al Alianței de după terminarea războiului rece, urmată de o deschidere a Alianței către parteneriate cu țările din fostul bloc comunist. Primul pas spre extinderea Alianței a fost făcut în septembrie 1995, când, în urma întocmirii unei analize în acest sens, au fost publicate și distribuite țărilor partenere interesate de acest subiect concluziile rezultate, în documentul intitulat "*Studiul asupra extinderii NATO*". Studiul a examinat chestiunea "*de ce și cum*" pentru viitoarele admiteri în Alianță, iar principiile descrise în acesta rămân baza atitudinii deschise a NATO privind invitația la aderare adresată potențialilor noi membri.

În privința modului de extindere a NATO, "*de ce*", studiul a concluzionat că, odată cu terminarea războiului rece și dispariția Tratatului de la Varșovia, existau atât necesitatea, cât și ocazia unică de întărire a securității din întreaga zonă euroatlantică, fără a se crea noi linii de demarcație⁵. Acest proces de extindere s-a concretizat, pentru prima dată, la summitul de la Madrid, din iulie 1997, când, la sfârșitul unui proces de deliberare complex și de dialoguri intense, individuale cu țările partenere interesate, șefii de stat și de guvern au invitat Republica Cehă, Ungaria și Polonia să înceapă discuțiile de aderare cu NATO, cele trei state aderând oficial la NATO în martie 1999.

Procesul de extindere al Alianței a continuat și s-a concretizat din nou prin invitarea de către șefii de stat și de guvern ai țărilor membre ale NATO, la summitul de la Praga, din noiembrie 2002, a altor șapte state – Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, România,

³ Office of Information and Press, *NATO Handbook*, Bruxelles, 2001, p. 30.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 61.

Slovacia și Slovenia să înceapă discuțiile de aderare cu NATO. Dar, programele și deciziile care au pregătit intrarea Alianței în secolul XXI au fost stabilite pe timpul summitului aniversar de la Washington, din aprilie 1999, organizat cu prilejul împlinirii a 50 ani de existență a Alianței. Acestea au fost reflectate în Comunicatul summitului de la Washington și în *conceptul strategic*. Conceptul strategic pregătea Alianța în vederea dificultăților și oportunităților secolului XXI și stabilea dezvoltarea militară și politică a acesteia în viitor. Prin noul concept strategic, Alianța admitea că *"apariția unor noi riscuri complexe asupra păcii și stabilității euroatlantice, acestea incluzând opresiunea, conflictele etnice, dezastrele economice, prăbușirea ordinii politice și proliferarea armelor de distrugere în masă"* a stabilit scopurile și sarcinile Alianței pentru viitor și a reflectat hotărârea țărilor membre de a menține capacitățile militare necesare îndeplinirii tuturor misiunilor Alianței⁶.

Revenind la summitul de la București, am asistat la invitarea unor noi membri – Albania și Croația și la promisiunile făcute Macedoniei; am văzut îmbunătățirea parteneriatelor, în special cu Ucraina și Georgia. În opinia noastră, NATO a făcut un pas extraordinar, afirmând că Ucraina și Georgia vor fi membre ale Alianței. Este un angajament al NATO în fața celor două state, o promisiune care era așteptată.

În plus, NATO a remis o declarație privind Afganistanul, care articulează viziunea comună a Alianței și angajamentul pe termen lung pentru securitate, reconstrucție și dezvoltare în această țară.

De asemenea, NATO a luat o decizie importantă în ceea ce privește apărarea antirachetă, după ce, până de curând, vorbeam doar despre studii de fezabilitate, despre potențiale amenințări și reacții. NATO a mers ... un pic mai departe la București, recunoscând că există amenințări sporite privind rachetele balistice și a recunoscut contribuția sporită pe care SUA o au în programul de apărare antirachetă în scopul protejării teritoriilor și populațiilor Alianței. Tot din punctul de vedere al programului de apărare antirachetă, a fost reiterată dorința de a colabora cu Rusia, întrucât scutul nu este direcționat contra Rusiei, ci pentru îmbunătățirea securității NATO împotriva amenințărilor cu rachete, iar o colaborare în acest sens cu Rusia nu ar putea să fie decât benefică pentru securitatea tuturor actorilor implicați.

Este adevărat că unii analiști consideră că, de fapt, rezultatul summitului de la București a marcat mai degrabă o nereușită a diplomației americane. Acest lucru este argumentat prin susținerea fără rezerve de către Washington a extinderii Alianței spre Est, în ciuda amenințărilor rusești și a reticenței partenerilor europeni, obiectivele disputate fiind ratate în totalitate (Washingtonul nu a reușit nici măcar să calmeze opoziția elenă, propunerea de aderare a Macedoniei fiind respinsă cu o minoritate de voturi). De aceea, se poate spune că summitul de la București nu transmite un mesaj favorabil în sensul extinderii NATO.

International Herald Tribune comenta, la finele summitului, că *"Eșecul Statelor Unite de a convinge Franța, Germania, Italia și Spania să accepte începutul negocierilor cu Ucraina și Georgia a fost interpretat de țările din estul și centrul Europei drept un semn de slăbiciune a Alianței în fața Moscovei"*.

Agenția germană DPA aprecia că, în urmă cu jumătate de secol, Secretarul general al NATO, Lord Ismay, declarase că obiectivul Alianței era acela de a "menține americanii

⁶ *Ibidem*, p. 22.

în cadrul organizației și rușii în afara ei”. Astfel, liderii NATO au fost nevoiți să decidă la București dacă ar trebui să mențină Rusia “în afară” sau să aibă o relație prietenoasă cu această țară, a adăugat agenția. Pe de altă parte, “pe plan militar, Franța și-a reluat locul în Alianța Nord-Atlantică”, a menționat *Le Figaro*. Publicația a făcut referire la declarația istorică a liderului din Hexagon, Nicolas Sarkozy, privind revenirea Franței în structurile integrate de comandă ale NATO și suplimentarea efectivelor din Afganistan.

Nici concluziile ziarelor de peste Ocean nu au fost prea optimiste în privința rezultatului summitului de la București.

CNN, de exemplu, scria, făcând referire la divergențele din cadrul NATO privind semnalele transmise Ucrainei și Georgiei, că președintele american George W. Bush nu a irosit niciun moment pentru a agita spiritele în cursul vizitei la Kiev, înainte de a se deplasa la București. Cu mai puțin de zece luni înainte de încheierea mandatului, Bush a încercat să dea un imbold unei moșteniri în domeniul politicii externe, calificată de mulți analiști ca fiind la un pas de dezastru, după cum comenta *CNN*.

Deși Bush susține că aderarea Ucrainei și Georgiei este în interesul Alianței, o serie de state membre ale NATO privesc cu reticență acest demers și susțin că nu este recomandabil în acest moment să irite Moscova și mai mult, deja vehement opusă proiectului scutului american antirachetă din Europa de Est.

Statele europene, care reprezintă majoritatea membrilor Alianței, depind în proporție de peste 40% de resursele energetice ale Rusiei, iar poziția lor este, în consecință, explicabilă. Aici se naște o întrebare la care, probabil, timpul ne va da răspunsul: Vor fi vreodată Ucraina și Georgia invitate să adere cu drepturi depline la NATO ? Punctul nostru de vedere este că acest lucru nu va fi posibil, atâta vreme cât Rusia, ca putere regională și globală, își va menține sfera de interes și influență trasată încă de pe timpul domniei țarului Petru I.

O problemă sensibilă pe timpul summitului a reprezentat-o neinvitarea Macedoniei la aderarea la NATO. Din acest punct de vedere, *New York Times* concluzionează că summitul a reprezentat “o respingere fără precedent a politicii americane într-o Alianță care este dominată de Washington, iar semnalele percepute de Moscova trădează starea de confuzie”. Dacă analizăm din punctul de vedere al respectării principiilor și normelor democratice și consensuale de funcționare a Alianței, considerăm că, de fapt, summitul de la București demonstrează că NATO reprezintă încă o instituție în care principiile de bază care au constituit și constituie fundamentul Alianței sunt aplicate integru de oricare dintre membrii Alianței. Astfel, în cazul neinvitării Macedoniei la aderarea la NATO, adevărata problemă nu a constituit-o lipsa de consens din cadrul Alianței sau faptul că Washingtonul nu a reușit să calmeze opoziția elenă, ci, pur și simplu, divergențele dintre cele două state implicate în conflict, Grecia și Macedonia. Din punctul de vedere al Alianței, neinvitarea Macedoniei a demonstrat, încă o dată, că principiul consensului este și va rămâne fundamental în luarea deciziilor în cadrul acesteia.

În concluzie, procesul de aderare la NATO necesită existența consensului tuturor membrilor Alianței pentru invitarea altor state europene de a adera și, totodată, asigură fiecărui membru dreptul de a lua decizia de invitare/acceptare, în conformitate cu procedurile constituționale naționale proprii. La momentul aprobării Tratatului de către Congresul American, în anul 1949, acesta a obținut asigurarea din partea președintelui Truman că toate

procesele de lărgire a NATO ce vor urma vor fi transmise către Senat pentru obținerea consimțământului acestuia. Această procedură a fost respectată cu strictețe în toate momentele în care Alianța a primit în cadrul ei noi membri⁷.

Revenind la reacțiile generate în presa internațională de către summit, nu putem să nu prezentăm cititorului și reacția media după prima și ultima participare, în calitate de președinte, a lui Vladimir Putin la lucrările Consiliului NATO-Rusia.

Astfel, cotidianul *Le Figaro* relatează în ediția electronică faptul că, la șase ani de la crearea Consiliului NATO-Rusia, președintele rus a înregistrat un prim succes la București, după aderarea la Alianța Nord-Atlantică a țărilor baltice și a altor republici semnatare ale Pactului de la Varșovia. În fața unei Rusii hotărâte să se folosească de puterea sa redobândită, Occidentul ezită între cooperarea pentru adaptarea la globalizare și confruntarea ideologică moștenită din timpul războiului rece, pe baza logicii sferelor de influență, subliniind că această ambiguitate nu a putut fi eliminată la summitul de la București.

La rândul său, *Libération* scria că la primul și ultimul său "Summit NATO", Vladimir Putin nu a lăsat deloc garda jos în fața unei organizații care pare în plină expansiune către Est, situație pe care președintele rus o resimte ca pe o amenințare. În ultima zi a summitului, la București a apărut un lider "mereu în gardă, crispat și prost dispus", după cum comenta cotidianul francez.

Și presa elvețiană a acordat spații ample summitului NATO-Rusia de la București, cotidianul *Tribune de Genève* caracterizând apariția lui Vladimir Putin drept "o mână de fier într-o mânășă de catifea". "Înainte de întâlnirea cu omologul său american, președintele rus s-a dovedit în același timp constructiv și combativ", potrivit comentariilor unui diplomat occidental, a scris publicația elvețiană.

Agenția americană *Associated Press* a considerat însă că președintele american și omologul său rus au încercat să atragă atenția asupra cooperării, declarând că războiul rece s-a încheiat, dar conflictele privind securitatea au rămas nerezolvate.

Cotidianul *Le Temps* a accentuat pragmatismul liderului rus, care a preferat să enumere riscurile pe care le-ar antrena o postură amenințătoare față de Moscova. "Puteți să vă dispensați de Rusia în lupta împotriva terorismului sau în operațiile desfășurate în prezent în Afganistan?", au fost întrebările lansate de Putin la conferința de presă.

Subliniind că soluția de compromis găsită la summit mulțumește pe toată lumea, Agenția *Reuters* s-a concentrat pe discursul împăciuitoare al președintelui rus, care declara: "Să fim prieteni, oameni buni!".

Din păcate însă, au fost prea puțin discutate problemele fundamentale ale transformării viitoare ale NATO în sfera apărării: transformarea strategică și reforma planificării, respectiv transformarea capabilităților militare.

Din perspectiva evoluțiilor conturate în decursul ultimilor ani și din cea a dinamicii conceptului strategic, rezultă că trebuie continuat procesul de transformare și adaptare a NATO la noile realități, în direcția asumării de misiuni specifice unui organism cu responsabilități globale în domeniul securității. Toate acestea, pentru că NATO va trebui să-și asume

⁷ CRS Report for Congress, *NATO Enlargement*, Senate Advice and Consent, februarie 2008, p. 13.

și pe mai departe operații complexe, în contextul implicării în procese de stabilizare și reconstrucție, să consolideze cooperarea civili-militari, să aibă în atenție cooperarea cu alte organizații, protecția trupelor, superioritatea informațională și susținerea de forțe expediționare în teatre de operații îndepărtate, nivelul de ambiție al Alianței din punctul de vedere al capacității de angajare în operații urmând să sporească în mod considerabil.

Privire în viitor

În acest moment, există numeroase provocări cu care se confruntă NATO. Opinăm că o provocare majoră este aceea că, în prezent, nu toți europenii văd bunăstarea, prosperitatea, dezvoltarea politică și democrația de care se bucură ca fiind strâns legate de investițiile în domeniul securității și apărării.

Considerăm că unul dintre motive este că natura amenințărilor s-a schimbat. Sigur că și pe timpul Uniunii Sovietice, când exista *războiul rece*, aveau loc dispute privind cheltuielile pentru apărare. Dar, era o logică clară și o amenințare clară. Astăzi, când vorbim despre terorism, proliferare, consecințe ale statelor eșuate, ne confruntăm cu amenințări mult mai diferite. Credem că e nevoie să ne focalizăm asupra a ceea ce înseamnă aceste amenințări, a modului în care să reacționăm la ele și să continuăm investițiile.

Un al doilea element critic este întărirea ideii că securitatea depinde încă de cooperarea transatlantică, că SUA, Canada și Europa formează împreună o comunitate democratică transatlantică în fața căreia se află aceleași amenințări și unde poate exista eficiență în abordarea acestor amenințări doar dacă o vom face împreună. Două dintre cele mai critice provocări pe care le avem în față sunt consolidarea investiției în securitate și consolidarea angajamentului pentru un parteneriat transatlantic⁸.

Pornind de la aceste proiecții, Alianța este obligată să aibă o abordare comprehensivă a operațiilor, să-și consolideze cooperarea cu alte organizații în domeniu, să reformeze sectorul decizional, să flexibilizeze utilizarea resurselor, iar în domeniul transformării capabilităților, să definitiveze NRF, asigurând viabilitate deplină conceptului, să dezvolte un sistem de apărare antirachetă al său, să continue eforturile de reducere a deficitului de capacități de transport aerian strategic etc.

Specialiștii militari apreciază că actualul summit a pus un accent aparte pe rolul NATO în ceea ce se numește "procesul de reunificare a Europei", pe chestiunea parteneriatelor⁹. Procesul de transformare va viza extinderea parteneriatelor pentru pace. Serbia, Bosnia și Herțegovina, dar și Muntenegru au devenit, se cunoaște, membre ale Parteneriatului pentru Pace (PfP) – primul pas pe calea aderării la NATO – în decembrie 2006. Dar, deși acum toate țările din regiune întrețin relații instituționalizate cu Alianța – prin apartenența la aceasta,

⁸ Kurt Volker, secretar adjunct pentru Afaceri Europene și Eurasiatice în Departamentul de Stat al SUA, Conferință susținută la Heritage Foundation, publicată prin amabilitatea Centrului de Cercetări și Informații al Ambasadei SUA la București.

⁹ Colonel conf. univ. dr. Dan Stroescu, colonel conf. univ. dr. Ion Coșcodaru, *Summitul NATO de la București – o nouă etapă în transformarea Alianței*, în volumul *Dinamica mediului european de securitate*, Sesiunea internațională de comunicări științifice, 22-23 noiembrie 2007, București, Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", București, 2007, p. 505.

includerea în programul Parteneriatului pentru Pace sau prin intermediul Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic, deși toate împărtășesc obiectivul integrării euroatlantice, situația de securitate din Balcanii de Vest este încă departe de a fi ideală, fără să ofere nicio garanție că "soluția" Kosovo va pune capăt tensiunilor din regiune¹⁰.

Problemele de securitate ale Balcanilor reprezintă, o dată în plus, argumentul că Alianța va trebui să pună un accent mai mare pe cooperarea regională, stimulând-o și insistând ca fostele părți implicate în conflict să demareze acțiuni în comun, să aibă o mai mare încredere una în cealaltă. Integrarea euroatlantică, bazată pe solidaritate și valori democratice, rămâne în continuare necesară pentru stabilitatea pe termen lung a regiunii la care ne referim.

Așa cum se prognoza înaintea summitului, spațiul caspico-asiatic a constituit și va constitui un punct sensibil al Alianței în perimetrul raporturilor cu Federația Rusă. Neinvitarea Georgiei, țară ce beneficiază de un dialog intensificat și care avea toate șansele de a accede într-o etapă viitoare în NATO, să adere la procesul MAP, pas premergător aderării la Alianță, constituie un moment decizional în stabilirea viitoarelor ambiții pe care Alianța le nutrește pentru extindere.

Pe fundamentul parteneriatului strategic NATO-Rusia, securitatea spațiului euroatlantic se va consolida și mai mult prin invitarea acestuia să conlucreze mai strâns cu NATO, în spiritul cooperării pentru întărirea acestui parteneriat și pentru atingerea obiectivelor propuse. Totuși, la acest moment, liderii Rusiei se confruntă cu o mare dilemă, pe de o parte tendința de a critica vehement Occidentul, pentru extinderea influenței în interiorul fostului areal al dominației ruse, dar, pe de altă parte, liderii de la Kremlin înțeleg că statele occidentale nu îi sunt dușmani, ci parteneri într-o lume în care amenințările la adresa securității naționale și securității globale s-au schimbat complet. Astfel, invitația adresată Rusiei de a participa activ la realizarea scutului antirachetă constituie o provocare care trebuie urmărită cu interes din punctul de vedere al percepției fenomenului de către liderii de la Kremlin.

Chiar dacă Macedonia nu a fost invitată să se alăture Alianței, invitarea Croației și Albaniei reprezintă un moment cheie în participarea efectivă a acestora la realizarea stabilității și stabilizării regiunii, de a promova în zonă valorile proprii Occidentului și lumii transatlantice, de a da o altă perspectivă, europeană și euroatlantică, acestui spațiu al dramatismelor și încercărilor continue.

În opinia specialiștilor militari, summitul NATO de la București a reprezentat un "element de continuitate" între summitul de la Riga și summitul aniversar din 2009, pentru că a consemnat progresele importante înregistrate în implementarea proiectelor și inițiativelor ambițioase lansate la summitul de la Riga, cu focalizare pe continuarea extinderii NATO, relațiile cu țările din Balcanii de Vest și regiunea extinsă a Mării Negre, securitatea energetică, reforma parteneriatului NATO, rolul NATO în Afganistan și Kosovo, cooperarea cu alte organizații internaționale, parteneriatul strategic cu UE și ONU.

Deși nu există vreo îndoială în privința puterii statelor membre ale NATO, lipsa consensului a exacerbat reactivitatea, timiditatea și incertitudinea într-un moment în care principala organizație strategică de securitate a Occidentului trebuie să fie percepută ca având o gândire

¹⁰ Dr. Amadeo Watkins, Srdjan Gligorijevic, "NATO și Balcanii: Pledoarie pentru o integrare sporită", *Revista NATO*, vara 2007.

cuprinzătoare despre vasta lume în care trebuie să-și desfășoare activitatea. Rezultatul este o formă de negare și nevroză în plan strategic, în care detaliile au luat locul actului de conducere, iar indecizia este mascată cu grandilocvență. De aceea, nu este nicio surpriză că, într-un astfel de mediu, termenul de "strategie" a devenit cel mai folosit cuvânt în limba engleză. Trebuie doar să examinăm slaba performanță a celor mai mulți dintre membrii NATO din punctul de vedere al îndeplinirii Angajamentelor de la Praga privind Capabilitățile pentru a înțelege nivelul autoiluzionării. Pentru binele popoarelor țărilor Alianței, această stare de fapt trebuie să ia sfârșit cât mai curând.

NATO trebuie să acționeze în vederea soluționării celor mai profunde dileme din domeniul planificării, dacă dorește să rezolve contradicția internă a extinderii, întăririi capabilităților și proiecției efectului. Implicarea și eficiența acțiunilor Alianței Nord-Atlantice în stabilizarea mediului internațional de securitate vor fi influențate însă de raportul dintre diversitatea punctelor de vedere ale membrilor și unitatea de idealuri, valori și interese care-i unesc.

Esența este următoarea: chiar dacă există o nevoie acută de un nou concept strategic al NATO pentru a actualiza eforturile Alianței, elaborarea unei astfel de strategii este în pericol să devină încă un exercițiu de birocrăție și înaltă inutilitate, așa cum s-a întâmplat, parțial, în cazul *conceptului strategic* din 1999. În mod regretabil, nu este vorba doar de amenințările propriu-zise cărora trebuie să le facă față membrii NATO, ci chiar de cultura care a fost creată pentru a evita confruntarea cu acestea.

Să nu înțelegem greșit, NATO are nevoie de un concept strategic actualizat, dar de unul care va realiza în mod corespunzător convergența și unitatea eforturilor pe baza efectelor în cazul planificării apărării și a forțelor în sprijinul unui nivel de ambiție pentru întreaga Alianță. Pentru a face acest lucru, trebuie să ne confruntăm cu noi înșine. Din păcate, reuniunea de la București nu a dat consistența așteptată de toată lumea conceptului "un nou NATO pentru un nou secol".

Nevoia este presantă. În Afganistan, responsabilitatea în privința managementului riscurilor se mută de la liderii politici la comandanții operaționali, care nu dispun însă de suficientă autoritate și nici de destule instrumente și resurse pentru a asigura succesul, fiind apoi învinuiți de eșec. Acest lucru este profund injust și foarte lipsit de sens. În era securității totale către care se îndreaptă NATO, unde toată puterea la nivel național va trebui să fie mobilizată în plan transnațional, o astfel de pretenție strategică nu numai că este nefericită, ci se va dovedi și periculoasă în timp.

De aceea, la București ar fi trebuit să înceapă procesul renovării strategice de care Alianța are o nevoie acută. O astfel de renovare ar putea avea patru mari componente.

În primul rând, este nevoie să fie stabiliți din nou *vectorii din domeniul planificării* din Directiva Politică Generală ca bază pentru un nou concept strategic. Acest lucru va trebui să includă modernizarea Articolului 5, ca parte a unei noi arhitecturi strategice de apărare (inclusiv apărarea antirachetă, apărarea cibernetică și rolul forțelor nucleare ale Alianței într-o nouă concepție de descurajare) și a rolului forțelor armate ale Alianței (care să dețină atât capabilitățile necesare pentru efectul strategic, cât și capacitatea de a susține operații) în combaterea la scară globală a terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă.

În al doilea rând, este nevoie de o *umbrelă politică* la cel mai înalt nivel pentru a începe dezbaterile despre un concept strategic. Necesitatea de a menține dinamica modernizării

Alianței ar putea fi afectată de programul alegerilor din SUA. De aceea, cel puțin, ar fi nu numai util, ci și fezabil, să se convină și să se reafirme principiile fundamentale ale Alianței în secolul XXI. Ideal, pentru summitul care va sărbători 60 de ani de la înființarea NATO, la începutul lui 2009, ar trebui să fie pregătită și finalizată o Cartă Atlantică.

În al treilea rând, *procesul de reformă a planificării* trebuie accelerat, astfel încât, în 2010, NATO să poată desfășura cel puțin două operații întrunite majore și alte șase asemenea operații mai mici, pe baza dezvoltării unor capacități și capacități pe care și le poate permite. În acest scop, modelul transformării va trebui să fie adaptat pentru a reduce costurile per militar, care determină ca forțele europene să fie mult prea mici și amplifică dilema capabilitate-capacitate. O astfel de forță va solicita un proces integrat suplu de planificare a apărării la nivelul Alianței, care să combine personalul din domeniul planificării apărării și al investițiilor pentru apărare într-o funcție de planificare centrală.

În al patrulea rând, marea eră a *extinderii NATO* se apropie de sfârșit. Totuși, întreaga concepție de parteneriat trebuie să se schimbe. Dacă NATO dorește să devină punctul strategic central de securitate pe care trebuie în mod cert să-l constituie, atunci parteneriatul trebuie să însemne atât efect strategic, cât și stabilitate regională. Acest lucru înseamnă deschiderea accesului la parteneriat pentru statele din lume cu aceeași orientare, care doresc să contribuie la misiunea strategică de stabilizare a NATO. Unor state precum Australia, India, Japonia și Coreea de Sud, care sunt doar câteva dintre cele care nu urmăresc aderarea, ar trebui să li se ofere accesul la principalele standarde de planificare care pot restabili Occidentul ca fundament al securității ferme într-o eră incertă.

Securitatea reală va însemna o capacitate credibilă a NATO de a se angaja în toate formele de cooperare și la toate nivelurile de coerciție prin parteneriat cu alte instituții și state partenere vitale. Într-adevăr, securitatea înseamnă parteneriat în secolul XXI. Totuși, construirea unui nou parteneriat strategic va însemna îndrăzneală de sus în jos, nu o schimbare graduală de jos în sus. Altfel, planificarea va deveni, pur și simplu, o gestionare a declinului și niciunul dintre noi nu își poate permite acest lucru.

Numai strategia adevărată – nu burocrăția – poate defini cu adevărat prioritățile, iar dezvoltarea acelei strategii va solicita o conducere politică informată, curaj politic și un nou consens într-o Alianță angajată (și dornică să investească) în privința rolului de creare a efectului strategic pentru care a fost creată NATO.

Acesta este motivul pentru care un nou concept strategic “cu dinți” și ferm este vital într-o nouă eră strategică.

Acesta este motivul pentru care Articolul 5 trebuie reactualizat ca fundament al credibilității militare a Alianței în centrul unei noi arhitecturi strategice de apărare.

Acesta este motivul pentru care țările membre ale NATO trebuie să acționeze în vederea întăririi tratatelor din domeniul echilibrului militar și al neproliferării cu posibilitatea acestora de a asigura contraproliferarea, inclusiv prin sisteme antirachetă relevante.

Acesta este motivul pentru care Alianța trebuie să creeze forțe capabile și dornice să abordeze lista strategică de sarcini a zilei de mâine și să ofere toate formele de putere de securitate prin intermediul conducerii civil-militare.

SECURITATE MODERNĂ

~ operațiile de stabilitate și operațiile în sprijinul păcii ~

Conf. univ. dr. Gabriel NAGHI

Given that the security environment is ever changing, complex and potentially dangerous as a consequence of the emergence and continuation of some non-military and unconventional risks, it is difficult to foresee and estimate when, by whom or in what way Romania's security can be threaten.

Being unable to foresee the evolution of political-military phenomena, so much the more their influence on the globalised society, the author believes that an inventory of the instruments that are available for the Romanian state and the super-state institutions in which Romania takes part is necessary.

Subsequently, based on this analysis, one can identify the policies, strategies, concepts and programmes that are required in order to harmonise Romania's efforts with the ones of the international institutions, for shaping a new architecture of stability and, implicitly, of security.

Cuvinte cheie: amenințare cu forță; vectorizare militară; luptă antidrog; asistență militară

Delimitări conceptuale

❖ Factori de instabilitate

Strategia de Securitate Națională a României statuează ca interese primordiale – altfel spus, chintesențe ale dezideratului de echilibru al macrosistemului din care România face parte – “(1) integrarea reală și deplină în Uniunea Europeană; (2) asumarea responsabilă a calității de membru al Alianței Nord-Atlantice; (3) menținerea integrității, unității, suveranității, independenței și indivizibilității statului român, în condițiile specifice ale participării la construcția europeană; (4) dezvoltarea unei economii de piață competitive, dinamice și performante; (5) modernizarea radicală a sistemului de educație și valorificarea eficientă a potențialului uman, științific și tehnologic; (6) creșterea bunăstării cetățenilor, a nivelului de trai și de sănătate ale populației; (7) afirmarea și protejarea culturii, identității naționale și vieții spirituale ale românilor, în condițiile create de cadrul unional european”¹.

Din cele șapte direcții de acțiune statuate în strategie observăm că domeniul (3) de interes este un deziderat deja echilibrat², iar celelalte șase vizează seturi de politici menite să refacă decalajele și, de ce nu, dezechilibrele față de un set axiologic euroatlantic.

¹ *Strategia de Securitate Națională României*, 2006, p. 9.

² Prin utilizarea verbului substantivat “menținerea”, legiuitorul sugerează că un echilibru a fost atins, astfel noul deziderat pe domeniu fiind mai degrabă reafirmarea statu-quo-ului decât un obiectiv la finalul unui proces evolutiv.

În baza principiului *"per a contrario"*³, putem conchide că orice acțiune sau inacțiune a terților care afectează procesele de echilibrare din domeniile (1)-(2) și (4)-(6) sau afectează echilibrul statuat în domeniul (3) sunt factori de dezechilibru din perspectiva României.

❖ **Instrumentele puterii de stat**

"Strategia Statelor Unite pentru combaterea terorismului"/"US Strategy for Combating Terrorism" statuează, pe lângă cele, deja clasice, patru instrumente ale puterii de stat (diplomația, serviciile de informații, puterea economică și puterea militară), alte patru instrumente, astfel: informațiile, puterea financiară, organismele responsabile de aplicarea legilor și sistemul juridic⁴.

❖ **Operații militare (altele decât războiul)**

Din perspectiva socio-politică, dezechilibrele interstatale sunt definite în literatura de specialitate drept *crize*. Tipologia crizelor este adeseori asimilată cu instrumentele prin care se confruntă actorii statali (de ex., criză diplomatică sau criză economică), însă în vocabularul politologilor nu este inclus și conceptul de *"criză militară"*. Cel mai adesea, acest concept este substituit cu conceptele de "escaladare militară" sau "intimidare militară", concepte care mai degrabă sugerează nu o stare de fapt, cum este cazul "crizei", ci un set de măsuri pentru corectarea "unei stări de fapt nedorite".

Acceptând maturizarea comunității internaționale, în ansamblului, și renunțarea (temporară măcar și la nivel declarativ) la axioma *"war is policy by other means"*⁵, propunem abordarea tuturor valențelor instrumentului militar cu excepția valenței de instrument de război⁶.

□ **Operațiile de stabilitate**

Operațiile de stabilitate sunt acțiuni și misiuni desfășurate (de regulă, fără confruntare armată) în scopul descurajării, prevenirii conflictelor, restabilirii, menținerii, impunerii și edificării păcii, păstrării (restabilirii) ordinii constituționale, acordării ajutorului umanitar.

Deci, operațiile de stabilitate sunt activitățile în care instrumentul militar al puterii de stat este folosit pentru descurajarea războiului, rezolvarea conflictului, promovarea păcii și sprijinul autorităților civile în vederea soluționării crizelor interne.

Evident, operațiile de stabilitate nu exclud folosirea forței sau amenințarea cu forța. Atunci când alte instrumente ale puterii naționale nu pot să influențeze sau să diminueze o situație potențial ostilă, forța militară poate fi angajată pentru a-și demonstra hotărârea și capacitatea de a sprijini celelalte instrumente ale puterii naționale sau pentru încheierea situației de conflict în termeni favorabili, cu evitarea pierderilor și distrugerilor inutile.

Principalele tipuri de operații de stabilitate sunt: combaterea terorismului, controlul armamentelor⁷, sprijinul operațiilor antidrog, asistența umanitară și civică, asistența acordată

³ Principiu utilizat în logica juridică, având la bază axioma negării negației.

⁴ *The US Strategy for Combating Terrorism*, The White House, pp. 15-16, 25.

⁵ Karl von Clausewitz (1873), *"On war"*.

⁶ În viziunea autorului, războiul este cel mai mare dezechilibru pe care entitățile îl pot crea și, chiar dacă în urma acestuia se re-echilibrează politico-militar o regiune, războiul tinde să creeze factori de dezechilibru longevivi ce tind să se reactiveze la dispariția presiunii militare directe.

⁷ Autorul nu se va opri la analiza domeniului "controlul armamentelor" pe baza argumentului prezenței extrem de reduse a instrumentului militar în negocierea acordurilor/tratatelor și la acțiunile de monitorizare a implementării acestora.

unei națiuni, evacuarea necombatanților⁸, impunerea de sancțiuni, operațiile de pace și demonstrația de forță.

□ *Operațiile de pace (operațiile în sprijinul păcii)*

Operațiile în sprijinul păcii (*Peace Support Operations*) reprezintă acele operații de răspuns la criză, conduse imparțial, conform principiilor Cartei ONU, desfășurate, de regulă, în sprijinul unei organizații internaționale cu vocație globală/regională și recunoscută ca atare (ONU, UE, OSCE) în scopul păstrării/restaurării păcii. Pentru executarea unei operații în sprijinul păcii, forța este mandată de una dintre cele trei organizații.

Literatura de specialitate consacră șase tipuri de operații ce intră în categoria "operațiilor în sprijinul păcii", astfel: prevenirea conflictelor (*conflict prevention*), realizarea păcii (*peacemaking*), construcția păcii (*peace building*), menținerea păcii (*peacekeeping*), impunerea păcii (*peace enforcement*), ajutorul umanitar (*humanitarian relief*). Aceste operații vor fi abordate pe larg în capitolul dedicat operațiilor în sprijinul păcii.

❖ **"Vectorizarea militară" a instrumentelor puterii**

Propunem un concept nou: "vectorizarea militară". Acest concept, în viziunea noastră, transformă un concept din științele exacte (vector) într-un instrument de interpretare a unor fenomene asociate științelor politice.

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române (ediția 1998), vectorul presupune "... o unitate de măsură, o direcție și un punct de aplicație"⁹. Din perspectivă politică, propunem conceptul de vectorizare ca fiind, pe lângă o acțiune aplicată pe un subiect, cu un anumit scop, și promotorul/purtătorul altor acțiuni aparent colaterale, care provin din alt domeniu, dar care concură la realizarea aceluiași deziderat.

Conceptul de "vectorizare militară" este, astfel, conceptul care reflectă nu doar aplicarea forței militare asupra unui actor statal, ci și capacitatea acestei acțiuni de a avea, în mod intenționat, implicații/repercusiuni asupra altor domenii socio-politice, cum ar fi diplomația, economia, diseminarea informațiilor sau asigurarea administrării justiției.

Operațiile de stabilitate

◆ **Combaterea terorismului**

Conceptele de "combatere" sau "contracacarea terorismului" circumscriu totalitatea măsurilor antiteroriste și contrateroriste luate de entități statale și suprastatale pentru protejarea siguranței cetățenilor și evitării manipulării unor decizii politice prin amenințarea sau recurgerea la forță a unor grupări subnaționale. Combaterea terorismului se face prin tactici, tehnici și proceduri specifice și vizează atât măsuri defensive (antiterorism), cât și ofensive (contraterorism).

Antiterorismul cuprinde acțiunile întreprinse de către guvern pentru a contracara pericolul, incluzând măsurile speciale inițiate de structurile militare, de organe de ordine

⁸ Evacuarea necombatanților va fi abordată succint în partea destinată asistenței umanitare, operațiune care presupune inclusiv evacuarea personului civil periclitat de evoluția unor crize inter- sau intrastatale.

⁹ Dicționarul Explicativ al Limbii Române (1998), p. 1154.

și de profesioniștii pe linie de protecție și pază pentru reducerea probabilității unui atac împotriva unui obiectiv.

În contrapondere, contraterorismul se referă la acțiunile întreprinse ca ripostă la un eveniment terorist, mergând de la folosirea echipelor tactice într-o situație de luare de ostatici până la bombardarea teritoriului unei țări care patronează o anumită acțiune sau un anumit grup terorist.

În ansamblu, combaterea terorismului se realizează, de regulă, prin următoarele tipuri de acțiuni:

- prevederea – se urmărește anticiparea acțiunilor teroriste;
- prevenirea și descurajarea actelor teroriste;
- intervenția (riposta) este forma de acțiune violentă executată de forțele destinate combaterii actelor teroriste.

Deși nu este instituția cu rol de conducere în combaterea terorismului și are capacități limitate pentru contracararea riscurilor asimetrice și transfrontaliere, inclusiv a terorismului, structurile Ministerului Apărării sunt responsabile pentru protejarea propriului personal, obiectivelor militare, forțelor, tehnicii și echipamentelor dislocate, precum și pentru sprijinul susținut al combaterii terorismului.

◆ **Sprijinul operațiilor antidrog**

Sprijinul militar acordat luptei antidrog cuprinde acțiunile desfășurate de unitățile din Ministerul Apărării în zona de responsabilitate, în favoarea organismelor și instituțiilor autohtone și internaționale, responsabile cu lupta antidrog, pentru depistarea, monitorizarea și contracararea producerii, traficului și utilizării ilegale a drogurilor.

Sprijinul operațiilor antidrog pe teritoriul național, ca operație de sprijin, sau în afara acestuia, ca operație de stabilitate, constă în susținerea unităților specializate pentru interzicerea producerii, transportului și distribuției drogurilor. Unitățile din compunerea Ministerului Apărării pot acorda asistență elementelor specializate în operații antidrog prin planificarea și pregătirea operațiilor, sprijinul logistic al forțelor, folosirea în comun și închirierea tehnicii și altele.

Atât în România, cât și în țările membre ale NATO și ale UE măsurile active antidrog cad în responsabilitatea unor alte instituții decât Ministerul Apărării, în special în a celor denumite generic "minister al internelor". Există însă două situații în care instituțiile din domeniul apărării pot participa la operațiile antidrog, și anume:

- operațiile antidrog multinaționale, în care o țară trebuie să acorde sprijin unui alt stat sau unor organizații internaționale;
- sprijinul acordat structurilor și instituțiilor abilitate în lupta antidrog, în măsura în care acestea nu reușesc să acopere întreaga gamă de acțiuni specifice operațiilor antidrog.

◆ **Asistența militară pe timpul tulburărilor civile**

Sarcina restabilirii ordinii publice și menținerii acesteia îi revine, în principal, forțelor de ordine legal abilitate (poliție, jandarmerie, pompieri etc.), iar la nevoie, se apelează la ajutorul armatei. Istoria postdecembristă României oferă exemple de asemenea cazuri în care a fost necesară implicarea armatei pentru a restabili ordinea publică și pentru a determina

unele categorii profesionale să apeleze la mijloace legale, pașnice, pentru a-și cere drepturile și nu la forță și violență.

Într-un stat pot apărea și situații de conflict social, atunci când forțele de ordine sunt depășite de evenimente, iar ordinea publică, specifică democrației constituționale, este amenințată semnificativ. În acest caz, instituția militară intervine pentru restabilirea ordinii legale, potrivit misiunii sale de garantare a democrației constituționale. Potrivit Constituției României, armatei îi revine și misiunea de a garanta democrația constituțională, în următoarele condiții:

- ✓ în situația decretării stării de urgență sau a stării de asediu (cazuri în care forțele de ordine sunt depășite de evenimente, nemaiputând restabili ordinea publică);
- ✓ în situația în care autoritățile locale ordonă intervenția militarilor din zona lor de responsabilitate, fie în sprijinul forțelor de ordine, fie pentru intervenții umanitare, în cazul unor calamități naturale în localitatea de reședință și împrejurimi.

◆ **Sprijinul general pentru impunerea legii civile**

Sprijinul general constă în acordarea de sprijin militar adițional instituțiilor responsabile cu impunerea legii civile. În condițiile prevederilor legale în vigoare, unitățile din Ministerului Apărării pot să ofere sprijin cu informații și să pună la dispoziție tehnică, instalații și alte servicii. Acest tip de asistență este limitat la situațiile în care folosirea personalului din afara Ministerului Apărării este necorespunzătoare sau inefficientă din perspectiva costului sau a timpului, precum și atunci când asistența nu pune în pericol securitatea națională sau operativitatea militară.

Asistența nu poate implica personalul Ministerului Apărării în activități nemijlocite de impunere a legii și se poate acorda doar acolo unde nu există probabilitatea de confruntare directă dintre armată și populația civilă, cu excepția situațiilor în care legea reglementează expres acest lucru.

◆ **Impunerea de sancțiuni**

Impunerea de sancțiuni constă în utilizarea măsurilor coercitive stabilite de către un organism de securitate (ONU, OSCE) cu drept de a aplica aceste măsuri în scopul interzicerii unor activități specifice în anumite zone geografice. Aceste zone pot fi stabilite în spațiul aerian, pe mare sau pe uscat.

Impunerea de sancțiuni împotriva unui stat se realizează prin utilizarea măsurilor coercitive pentru a interzice intrarea sau ieșirea, pe sau respectiv din teritoriul național al statului în cauză, a unor categorii determinate de bunuri sau persoane. Acțiunile de impunere a sancțiunilor sunt de natură militară și concură la îndeplinirea atât a unor obiective politice, cât și a unor obiective militare.

Obiectivul politic constă în a determina un stat sau grup de state să se conformeze hotărârilor, respectiv obiectivelor autorității locale care le-a adoptat. Obiectivul militar constă în stabilirea unei "bariere" selective, permițând doar bunurilor autorizate să fie introduse ori scoase de pe teritoriul supus impunerii sancțiunilor.

◆ **Demonstrația de forță**

Demonstrațiile de forță au rolul de a arăta hotărârea de intervenție a forțelor multinaționale și se materializează prin creșterea vizibilă a capacității de luptă a forțelor desfășurate într-o anumită zonă de interes, încercând, prin aceasta, să soluționeze o anumită situație strategică, situație care, dacă nu ar fi rezolvată, ar aduce prejudicii respectivului stat.

Operațiunile forțelor trebuie să confere credibilitate angajamentelor asumate, dar să nu amenințe direct pe niciuna dintre părți. Utilizarea demonstrațiilor de forță are, în primul rând, rolul de a intimida forțele generatoare de conflict și de a dezamorsa tensiuni prin descurajarea anumitor actori (state sau nonstate), evitându-se prin aceasta utilizarea efectivă a forței militare împotriva acestora.

Forțele multinaționale execută demonstrații de forță din trei motive: pentru a-i sprijini pe aliați, pentru a-i descuraja pe agresorii potențiali și pentru a-și spori propria influență în zona de interes.

O demonstrație de forță eficientă demonstrează capacitatea de executare a misiunii și de susținere. Deși confruntarea militară nu este de dorit, demonstrațiile de forță pot escalada rapid și neașteptat. Structurile militare care îndeplinesc misiuni de demonstrație de forță iau în calcul faptul că lupta este probabilă și se pregătesc corespunzător.

Operațiunile de pace

□ **Prevenirea conflictelor**

Prevenirea conflictelor (*conflict prevention*) presupune acțiuni conduse în baza Capitolului VI din Carta ONU. Dislocările de forțe sunt destinate descurajării și constrângerii părților și trebuie să fie credibile, ceea ce necesită o dotare de luptă și un mandat întărit conform Capitolului VII al Cartei ONU. Acțiunile ce pot fi desfășurate sunt: inițiativele diplomatice, reformarea sistemului de apărare/securitate al statului respectiv, desfășurarea preventivă de forțe în scopul prevenirii transformării disputelor/neînțelegerilor în conflicte armate sau al răspândirii lor, consultări, avertizări, inspecții, monitorizări și misiuni militare de căutare a dovezilor (*fact-finding*).

În cadrul prevenirii conflictelor pot fi întreprinse următoarele acțiuni militare: avertizare timpurie; supraveghere; sprijin pentru reforma sistemului de securitate și instruire; dislocarea preventivă. În scopul sprijinirii prevenirii conflictelor, forțele militare pot desfășura acțiuni de impunere a sancțiunilor și embargoului, obligând părțile să reducă nivelul de ostilitate.

□ **Realizarea păcii**

Realizarea păcii (*peacemaking*) constă în acțiunile diplomatice desfășurate după începerea unui conflict, în scopul stabilirii cât mai rapid a unor înțelegeri de încetare a focului sau de pace. Aceste acțiuni pot fi: asigurarea bunelor oficii, mediere, conciliere, presiuni diplomatice, izolări internaționale sau impunerea sancțiunilor. Este realizată cu prioritate prin mijloace diplomatice.

Sprijinul militar în realizarea păcii este indirect, sub forma activităților de planificare sau de stat major sau de punere la dispoziție a mijloacelor militare. Acesta include misiunile de prevenire a conflictelor, precum cercetarea, supravegherea și misiuni de impunere a păcii, sub forma sancțiunilor.

□ **Construcția păcii**

Construcția păcii (*peace building*) urmează unei perioade de conflict și cuprinde acțiuni care sprijină măsurile politice, economice, sociale și militare îndreptate spre identificarea acelor instituții/resurse care pun bazele reale ale păcii. Acțiunile de acest tip urmăresc cimentarea unei păci fragile, dezvoltarea contactelor și inițiativelor reconciliante, pe termen lung, și reconstrucția economică. Atributul principal în astfel de operații îl au organizațiile internaționale și neguvernamentale.

Forța militară este însărcinată să asigure un cadru securizat și stabil acestor acțiuni. Acțiunile forței sunt vizibile și au un impact deosebit asupra populației, punând în evidență beneficiile forței, însă nu trebuie creată dependență față de ajutorul dat de militari. În acest sens, comunitatea locală trebuie să pună în aplicare strategii de dezvoltare pe termen lung.

□ **Menținerea păcii**

Menținerea păcii (*peacekeeping*) constituie o operație care se execută, de regulă, cu consimțământul tuturor părților importante implicate într-o dispută. Bazate pe Capitolul VI al Cartei ONU, operațiile de menținere a păcii sunt menite să autorizeze și să faciliteze implementarea unui acord de încetare a focului, armistițiului sau a altor asemenea înțelegeri și să sprijine eforturile diplomatice destinate ajungerii la unele înțelegeri politice pe termen lung.

Menținerea păcii implică observarea, monitorizarea, supravegherea și asistența părților aflate în dispută. Pentru realizarea obiectivelor, Forța se bazează pe legitimitatea recunoscută de către toți beligeranții și de organizațiile internaționale sau regionale.

□ **Impunerea păcii**

Impunerea păcii (*peace enforcement*) este o operație executată în baza Capitolului VII din Carta ONU și se diferențiază de menținerea păcii, deoarece se aplică forța militară sau amenințarea cu folosirea ei, în scopul impunerii respectării soluțiilor sau sancțiunilor menite să instaureze sau să mențină pacea și ordinea. Spre deosebire de menținerea păcii, operația se desfășoară într-un mediu în care consensul tuturor părților nu a fost obținut sau este incert.

În desfășurarea unei operații de impunere a păcii există o strânsă legătură între obiectivele politice și cele militare. Scopul unei astfel de operații nu este de a învinge/distruge un inamic, ci, mai ales, de a constrânge, obliga sau convinge părțile să respecte un mod de rezolvare a situației stabilit. Pentru atingerea acestor obiective, organismul internațional trebuie să stabilească o forță militară puternică și bine dotată, în scopul realizării unei capacități de descurajare/convingere.

În cadrul acestei operații, pot fi îndeplinite următoarele sarcini: separarea forțată a beligeranților, stabilirea și supravegherea zonelor protejate, sancționarea și impunerea

zonei interzise/periculoase, interzicerea mișcării/deplasării sau asigurarea acesteia, instaurarea și menținerea ordinii și protecția asistenței umanitare.

Trecerea de la operația de menținere a păcii la operația de impunere a păcii necesită un nou mandat, elaborarea unor reguli de angajare adaptate noii situații, întărirea și reconfigurarea forței pentru noul tip de misiune sau chiar înlocuirea ei cu o forță special destinată impunerii păcii. Este posibilă tranziția de la menținerea păcii (peacekeeping) la impunerea păcii (peace enforcement) cu aceeași forță, fără pauză operațională, doar în condițiile în care acea forță a fost pregătită și dotată pentru ambele tipuri de operație, încă de la intrarea în teatru.

Decizia privind tranziția de la operația de impunere a păcii la operația de menținere a păcii va ține cont de nivelul de respectare a acordurilor de către toate părțile și va fixa etapele de trecere la acele proceduri specifice menținerii păcii sau chiar la înlocuirea forței de impunere cu una de menținere a păcii.

□ **Ajutorul umanitar**

Ajutorul umanitar (*humanitarian relief*) constă în acele acțiuni directe, desfășurate de forța militară pentru alinarea suferinței umane. Ca operație distinctă în sprijinul păcii, ajutorul umanitar se materializează în următoarele domenii:

- ajutorul de urgență – presupune asigurarea mijloacelor de salvare a vieții, iar forța sprijină organizațiile de ajutor umanitar, guvernele și sectorul civil; în orice moment, militarii forței sunt gata să intervină cu forțe și mijloace de salvare a vieților;
- operația de ajutor umanitar – constă în ajutor de urgență, punerea la dispoziție a proviziilor, sprijinul agențiilor și comunităților locale privind reconstrucția pe termen lung; ajutorul umanitar este imparțial, dar sprijinul unei părți, aflată în dificultate umanitară, este perceput totdeauna ca fiind părtinitor, existând, astfel, posibilitatea de sabotare a ajutorului;
- activitățile de reconstrucție – se referă la reconstrucția infrastructurii facilităților vitale (hrană, apă, adăpost, combustibili), susținerea și garantarea drepturilor omului; reconectarea la sistemele de apă și electricitate, săparea de fântâni, reconstrucția școlilor, spitalelor și căilor de comunicații sunt câteva exemple de activități de reconstrucție, care trebuie predate, în cel mai scurt timp posibil, către autoritățile civile.

*

Instrumentul militar tinde să fie platforma inițială de implementare a soluțiilor unor dezechilibre zonale cu implicații în potențiala beligeranță a unor actori. Dislocarea preventivă a forțelor în scopul avertizării timpurii, supravegherii sau restaurării legii și ordinii depășește, evident, valența de instrument de război a puterii militare.

Observația anterioară ne obligă să reiterăm complexitatea climatului de securitate, pe de o parte, și obligativitatea instrumentului militar de a se adapta la acesta, pe de altă parte. Aceste aspecte ne permit să concluzionăm că instrumentul militar este suficient de versatil să gestioneze în faza incipientă orice tip de criză care atentează la "pacea" regională.

Instrumentul militar al statului/entității suprastatale prin versatilitate și expediționaritate constituie platforma inițială de vectorizare a celorlalte instrumente ale puterii de stat (entității suprastatale) în gestionarea crizelor cu impact în spectrul militar sau care depășesc abilitățile de răspuns în volum simetric a celorlalte instrumente ale puterii de stat.

BIBLIOGRAFIE

1. Arăvădoaice G., Naghi G., Niță D., *Sfârșitul terorismului ?*, Editura Antet, Filipeștii de Târg, 2002.
2. Bădălan Eugen, Frunzeti Teodor, *Acțiunile militare altele decât războiul*, Editura Militară, București, 2001.
3. Bădălan E., Arsenie V., Văduva G., *Eseu despre arta strategică*, Editura Militară, București, 2005.
4. Frunzeti, T., *Lumea 2005*, Editura CTEA, București, 2005.
5. Frunzeti, T., *Operațiuni militare în sprijinul păcii*, Editura Academiei Trupelor de Uscat, Sibiu, 2000.
6. Moștoflei C., Dușu P., *Armata României și garantarea democrației constituționale*, Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", București, 2005.
7. Mureșan M., Văduva Gh., *Războiul viitorului, viitorul războiului*, București, 2006.
8. Mureșan M., Văduva Gh., *Strategia de parteneriat, parteneriat strategic*, București, 2004.
9. Sava C., Monac C., *Stările excepționale*, Editura Forum, București, 2000.
10. Stăncilă Lucian, Orheanu Miluță, *Elemente de artă militară – posibile soluții*, Editura DBH, București, 2003.
11. Stoia N., *Evoluția fenomenului terorist și implicații asupra acțiunilor militare*, în Buletinul Academiei Forțelor Terestre, nr. 3/2004.
12. *Buletinul Universității Naționale de Apărare*, nr. 3 și 4/2004.
13. *Doctrina NATO pentru operațiunile de sprijin al păcii*, București, 1996.
14. F.T.-1, *Doctrina operațiilor Forțelor Terestre*, București, 2004.
15. *Doctrina pentru operațiile întrunite multinaționale*, SMG, București, 2001.
16. F.T.-2 *Manualul pentru organizarea de stat major și operații ale Forțelor Terestre*, București, 2005.
17. Joint Pub 3-07, *Joint Doctrine for Military Operations Other Than War*, 16 iunie 1995.
18. *Legea nr. 42/2002 privind participarea Forțelor Armate la misiuni în afara teritoriului statului român*, București, 2004.
19. *Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului*.
20. *Ordonanța de urgență nr. 1 (21 ianuarie 1999) privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență*.
21. SMG/PF - 3 *Doctrina pentru operații întrunite ale Forțelor Armate*, București, 2003.
22. SMG/PF - 3.15, *Manualul pregătirii și executării misiunilor militare în afara teritoriului statului român de către contingentele naționale*.
23. *Strategia militară a României*, București, 2004.

APĂRARE ȘI SECURITATE ÎN CONTEXTUL PROCESUAL AL GLOBALIZĂRII

Cristian BANU

The extremely complex current reality, in which globalisation is the central subject, brings to attention the issue of security and implicitly the ones of peace and war, correlated with dilemmas regarding the state monopole on armed violence and the use of armed force at the level of state societies, as well as at the global level.

The extremely rapid transformations that take place at the level of the global society and their obvious consequences have designed security in a triple hypostasis: individual, national and international, most of the time, global security being invoked, especially as far as the latter case is concerned. The changes that occur at global level require the timely redefinition of the security concept, taking into account the specific availabilities of the state and non-state actors to project and manifest different visions regarding the challenges to security.

Cuvinte cheie: globalizare; menținerea păcii; război economic; mijloace militare; război antiterorist

Război vs. apărare și securitate în contextul globalizării

Globalizarea, fapt evident, este procesul care, inevitabil, cuprinde toate domeniile care, într-un mod sau altul, dau sens, substanță și orizonturi devenirii societății umane. Economia, cultura, politica, știința și rezultatele ei tehnice cunosc, în forma cea mai înaltă, efectele aplicate ale globalizării. Dar, firesc, conflictele armate violente, războaiele, în ultimă instanță, prin întreaga lor problematică, nu puteau face excepție. Cu un amendament însă, care îi proiectează, conceptual și practic, înțelegerea și contextul globalizării: războiul, ca confruntare violentă între două grupări armate, are conotații globale nu prin aria de desfășurare propriu-zisă, ci prin implicațiile pe care le determină în plan global, prin natura determinărilor sale și prin consecințele manifeste pe care le provoacă. Așadar, războiul este sau, mai degrabă, poate fi caracterizat de "contaminare" globală în temeiul următoarelor argumente: jocul geopolitic care i-a determinat declanșarea, desfășurarea și obiectivele; scopurile geostrategice urmărite; actorii implicați, direct sau indirect, în declanșarea și desfășurarea acestuia; natura și conținutul procedurilor care i-au determinat nemijlocit declanșarea; formele de desfășurare; consecințele previzibile, dar și neanticipate ale conflictului; actorii nonstatali implicați în pregătirea, declanșarea și desfășurarea conflictului; repercusiunile asupra mediului de securitate regional și global; implicațiile internaționale ale instituirii și menținerii păcii, ale stabilității postconflict, precum și ale reconstrucției infrastructurale, dar și suprastructurale;

determinările, dar și consecințele culturale ale războiului; complexitatea dată a înfruntării. Acest ultim argument din suita prezentată impune, practic, complexitatea gestionării eficiente a securității internaționale, în mod special a securității statale sau asumate colectiv prin alianțe sau prin apartenența la diferite organizații și organisme supranaționale.

Pentru că, pe fond, în contextul activ al globalizării, apărarea și securitatea, ca valori indispensabile dezvoltării societății umane, sunt proiectate fie de eterogenitatea potențială a posibilităților de declanșare a unui conflict armat, fie de amploarea activă sau tacită a acestuia, fie de consecințele anticipate, dar și de cele neanticipate, fie de reacțiile declanșate de acest eveniment.

Rezultă de aici că *apărarea și securitatea*, de fapt, *apărare prin securitate*, sunt *concepțe de stare*, cu acțiune cvasipermanentă, ca răspunsuri proactive, dar și reactive la sursele și resursele stării de insecuritate. Iată de ce gestionarea eficientă a securității internaționale, implicit a celei globale nu este posibilă decât prin cunoașterea tipologică temeinică a războiului, așa cum se poate desfășura acesta în condițiile dezinvolve ale postmodernității, precum și a unității dintre riscuri, pericole și amenințări, deopotrivă "stimulatori" ai consolidării preventive a securității. Relevăm, în acest sens, reprezentarea tipologică a războiului ca determinare de maximizare preventivă, proactivă și reactivă a securității (în continuare, vom utiliza, în câmpul teoretic al demersului nostru, termenul de *securitate*, acesta incluzându-l, în ecuația geopolitică și geostrategică a realizării stabilității internaționale, dar și în doctrinele, strategiile și filozofiile principalilor actori globali, statali și nonstatali, și pe cel de *apărare*), transferat, cum subliniam, în corpul conceptual și acțional al securității.

Războiul informațional epatează celelalte forme de manifestare a conflictelor armate, în primul rând prin caracterul său continuu prezent în spectrul eterogen al informației. Practic, războiul informațional sfidează frontierele de orice fel, spațiul este nelimitat, țintele sunt de largă, practic, de maximă reprezentare socială și vizează supremația informațională ca sursă esențială a maximizării generale a puterii. Rezultă că războiul informațional este un suport operațional permanent, indispensabil promovării active a securității, afirmându-se pe două planuri: contracararea tuturor manifestărilor specifice ostile și, evident, menținerea continuă a superiorității operaționale.

Războiul cibernetic, complementaritate postmodernă a războiului informațional, poate submina semnificativ starea de securitate, în accepțiunea conferită și asumată analitic în acest demers teoretic, prin: crearea haosului informațional; distrugerea surselor, a rețelilor și a purtătorilor de informații; implementarea dimensiunii informaționale; perturbarea rețelilor informaționale ale potențialului adversar și protejarea celor proprii; dezinformarea adversarului și intoxicarea informațională a acestuia.

Războiul psihologic, de asemenea o formă continuă de manifestare nonviolentă a tendințelor de exercitare a supremației geostrategice, utilizează strategia de influențare psihologică, de descurajare, înfricoșare, deturnare și diversiune. Se angajează în termenii generalității operaționale, dar se afirmă potrivit determinărilor specifice ale domeniului vizat. În teatrele de operații, operațiile psihologice ~ *PSYOPS* au o importanță strategică deosebită.

Războiul mediatic are, nici nu se putea altfel, un caracter continuu și, în principal, vizează: manipularea și dezinformarea populației, dar și a sistemului decizional; consolidarea

forței morale a structurilor proprii, cultivarea încrederii în sistemul de valori pe care îl afirmă și în forțele armate proprii și, implicit, descurajarea și demoralizarea adversarului și transferarea sprijinului populației în propriul beneficiu.

Războiul economic este expresia postconcurențială a înfruntării economice, în care starea de concurență se transformă în criză, iar criza în conflict. În procesul globalizării economice și informaționale presupune o beligeranță complexă și strategii conexe, vizând, în fapt, cucerirea piețelor și dominanța în spațiul resurselor. Implică, în complementarități flexibile, toate celelalte formule beligerante, violente sau nonviolente, de asigurare a securității.

Războiul cosmic, departe de a fi un război pentru cucerirea spațiului cosmic, este, putem spune, un război a cărui infrastructură, situată în spațiul cosmic, alimentează domeniile informaționale, mediatice, economice și militare în folosul societății informaționale, ca resursă de consolidare a securității, prin instituirea unei ordini stabile și lucrative a lumii. Această realitate, tot mai mult în puterea tot mai multor țări, induce, aparent contradictoriu, dar și complementar, creșterea vulnerabilităților societății și descurajarea războiului, ca efect intrinsec al principiului acțiune-reacțiune.

Războiul cultural nu este, cum facil s-ar putea crede, un război între valori, este o modalitate de expresie a războiului economic, potențat de stimularea conflictelor și a intoleranței etnice și religioase; a extremismelor și fundamentalismelor. Este una dintre laturile cele mai sensibile ale securității.

Războiul geofizic face posibile: provocarea unor fenomene, atribuite până în prezent exclusiv naturii, care pot afecta grav spații întinse, cu toate consecințele antrenate de asemenea procedee; modificarea calității elementelor vitale ale vieții: aer, apă, sol; transformarea mediului, creșterea catastrofală a nivelului apelor etc.

Războiul genetic nu este un război dovedit, dar este un război posibil, formulă asimetrică a înfruntării continue. Este precursoriat de războiul biologic și de cel întreținut și dominat de folosirea armelor de distrugere în masă. Coordonatele sale probabile de manifestare pot consta în: obținerea, prin mijloace genetice, a unor performanțe ale luptătorilor mult superioare celor cunoscute; crearea de mutanți; crearea unor sisteme de influențare, prin mijloace genetice, a comportamentului unor populații; apariția și proliferarea terorismului genetic.

Războiul purtat prin mijloace militare se configurează, tot mai mult, a fi adiacent tipurilor de războaie menționate, o soluție complementară și, în ultimă instanță ..., ultima soluție. În prezervarea și salvagardarea securității, armatele – singurele instituții specializate în utilizarea și gestionarea violenței armate, vor fi angajate tot mai frecvent în a se subordona voinței comunității, generând forța de lovire a structurilor violente care amenință stabilitatea, prosperitatea, democrația, drepturile fundamentale ale omului. Sunt, și în perspectiva afirmării plenare a stării de securitate, soluția proximală la care se apelează, recurgându-se la ea potrivit unor principii temeinic asumate și laborios respectate.

Războiul antiterorist este, probabil, tipul de război specific dacă nu veacului XXI, cel puțin, apreciem noi, primei sale jumătăți. Pentru că, evidențele mediului internațional o dovedesc, riscurile, pericolele și amenințările lumii de azi, care alimentează statornic condiția insecurității converg în terorism, ca formă a desăvârșirii doctrinare și acționale a terorii.

Din cele prezentate, chiar și în maniera succintă impusă de nevoia de esențial, rezultă că niciuna dintre formele de război menționate nu poate "trăi" prin ea însăși, nu se poate desfășura de sine stătător, niciuna dintre acestea nu se poate desfășura fără manifestarea nemijlocită sau virtuală a tuturor celorlalte, între acestea existând puternice interdependențe, fiecare, într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin, îndeplinind activ, implicit, atributul complementarității.

De asemenea, este evident că *apărarea* și *securitatea* se realizează, se mențin și se afirmă geopolitic și geostrategic prin componentele lor organice, violente sau nonviolente, sens în care își distribuie condiția, iar, atunci când este nevoie, și reacția, în spectrul care îi definește atributul: securitate informațională, securitate cibernetică, securitate psihologică, securitate mediatică, securitate economică, securitate împotriva potențialului beligerant cosmic, securitate culturală, securitate geofizică, securitate genetică, securitate militară, securitate antiteroristă.

Dimensiunile securității în procesul globalizării

Actualitatea extrem de complexă a zilelor noastre, în care, oricum am privi-o, globalizarea este tema centrală, aduce inevitabil în atenție problematica *securității* și, implicit, pe cele ale *păcii* și *războiului*, corelate cu dilemele referitoare la monopolul statului asupra violenței armate și la folosirea forței armate atât la nivelurile societăților statale, cât și în plan global. Transformările extrem de rapide care se produc la nivelul societății globale și consecințele evidente ale acestora au proiectat *securitatea* într-o triplă ipostază: individuală, națională și internațională, cel mai adesea în acest ultim caz invocându-se securitatea globală. Mutațiile care se produc la nivel global impun redefinirea oportună a conceptului de securitate, luând în seamă disponibilitățile specifice ale actorilor statali și nonstatali de a proiecta și de a manifesta viziuni diferite vizavi de provocările la adresa securității. Redefinire care nu este posibilă fără discernerea dimensiunilor care îi potențează, sectorial sau general, viabilitatea, eficiența și determinarea, la acestea referindu-ne succint în continuare.

Securitatea umană, concept frecvent utilizat în analizele de securitate, în special în spectrul abordărilor nonmilitare, este în centrul atenției politice și politico-militare, în principal în temeiul următoarelor considerente: omul reprezintă elementul esențial și primordial al oricărei forme de organizare socială, gradul de realizare extrem de complexă a securității acestuia denotând gradul de realizare a securității entității sociale căreia îi aparține, pentru demersul de față raportându-l la societatea exprimată național-statal; starea de securitate a condiției umane, indiferent de coordonatele și perspectiva abordării, este un proces politico-social, deopotrivă complex și sensibil, dată fiind multitudinea valorilor și a intereselor la care sunt raportate așteptările oamenilor, adesea acestea situându-se în contradicție cu sistemul de norme care le cuantifică existența socială în spectrul securității individuale, organizaționale, național-statale sau supranaționale; securitatea individului este un summum de valori funcționale care dau sens și substanță stării de securitate – politică, economică, socială, culturală, ecologică¹, statului revenindu-i rolul de a conceptualiza și a norma,

¹ J. Nef, *Human Security and Mutual Vulnerability: The Global Political Economic of Development and Underdevelopment*, Ottawa, IDRC Books, 1999, p. 218.

ca status social, securitatea individului; tendința generală ca analizele pe temele securității să vizeze colectivitățile umane și nu individul, statul devenind, astfel, obiectul de referință al securității; securitatea umană este diferită de securitatea statului, mult mai importantă decât aceasta și, nu în ultimul rând, determinantă a acesteia². În contextul demersului nostru, întreținut conceptual de starea și condiția securității, se poate aprecia că *"securitatea umană reprezintă o stare ce exprimă percepția absenței riscurilor, pericolelor și amenințărilor la adresa existenței valorilor și intereselor indivizilor umani, dar și proceselor de formare și de gestionare a acestei percepții"*³.

Dimensiunea politică este reflectată din două perspective: *internă*, în care este susținută și afirmată prin conceptele de "bună guvernare" și "proastă guvernare", și *externă*, în care este raportată la securitatea internațională. Dacă, din perspectiva securității internaționale, prin dimensiunea politică a securității relevăm nivelul de viabilitate și operaționalitate a independenței, suveranității și libertății statale, din perspectivă internă proiectăm securitatea pe coordonatele bunei guvernări⁴: gradul de implicare a decidenților; dorința reflectării în norme a demnității umane, asumarea publică a responsabilității, transparența demersului decizional, în toate formele și etapele sale; eficiența deciziilor asumate și a acțiunilor întreprinse.

Dimensiunea economică, valoare extrem de controversată a securității statale sau suprastatale, rezidă în: capacitatea de a gestiona problemele sensibile ale vitalității economice – inflația, șomajul, calitatea vieții, dezechilibrul economic cu piața externă, lipsa oportunităților economice, dependența de resursele naturale externe; capacitatea de a menține independența producției militare, ca expresie a puterii economice; fluiditatea raporturilor întreținute pe piața globală, în sensul în care acestea provoacă acutizarea inegalităților economice; comerțul ilegal cu ființe umane, droguri, armament și muniții, arme de distrugere în masă; sărăcia cronică și de amploare etc.

Dimensiunea socială, aflată în intercon condiționare nemijlocită cu toate celelalte dimensiuni ale securității, determină, de fapt, prin număr și calitate, puterea statului și politicile pe care le promovează la nivel național și internațional. Este dimensiunea cea mai sensibilă a securității, determinând-o dintr-o dublă ipostază: beneficiar și producător de securitate.

Dimensiunea culturală a securității comportă, esențial, trei aspecte: determinările culturii asupra securității, influențele securității asupra culturii și existența unei culturi de securitate care să permită înțelegerea corectă a complexității acestei problematice.

Dimensiunea ecologică a dezvoltat, în ultimul timp, în problematica securității, teme și preocupări majore, determinate de repercusiunile pe care le poate provoca. Avem în vedere sensibilitatea organică intrinsecă a securității în raport cu probleme precum: distrugerea ecosistemelor, schimbarea climei, afectarea gravă a biodiversității, distrugerea stratului de ozon, poluarea excesivă a naturii; reducerea, diminuarea și distribuția inegală a resurselor; sărăcia, foametea, degradarea terenurilor cultivabile și a resurselor de apă. Menționăm

² Ken Boath, *Noi idei despre strategie și securitate internațională*, Editura Polirom, 1991, p. 37.

³ Teodor Frunzeti, Alexandra Sarcinschi, *Securitatea internațională. Dimensiuni, strategii și politici*, în volumul "Lumea 2007", Editura CTEA, București, p. 84.

⁴ Hyden Goran, Julius Coort, *Governance and Development*, în "World Governance Discussion Paper" I, United Nations University, 2001, p. 412.

că, stricto sensu, doar distrugerea ecosistemelor este de natură ecologică, toate celelalte repere fiind, într-o măsură sau alta, consecințe nemijlocite sau colaterale ale degradării ecologice.

Dimensiunea militară a securității este în relație directă, pe de o parte, cu interesele geopolitice și geostrategice, declarate sau implicite, ale unui actor statal sau nonstatal și, pe de altă parte, cu vulnerabilitățile, amenințările și riscurile de natură militară care conturează mediul internațional.

Practic, nu doar aparent decisivă și definitorie, dimensiunea militară a securității concentrează în exercițiul ei – la pace, în situații de criză, în caz de război și în stare postconflict, toate celelalte dimensiuni care complementarizează organic securitatea, întrunind operațional toate celelalte expresii tipologice ale războiului.

Determinări de ordin geopolitic și geostrategic asupra conceptelor de apărare și securitate în spațiul european și euroatlantic

Uniunea Europeană și Alianța Nord-Atlantică își proiectează conceptual și acțional strategiile de apărare și de securitate în funcție nemijlocită de condițiile de ordin geopolitic și geostrategic care, pe de o parte, le determină și de care, pe de altă parte, sunt provocate.

Pentru că, este clar, apărarea și securitatea în Europa unională și în Alianța Nord-Atlantică, stări și realități asumate și promovate complementar, au resurse determinative în geopolitica și geostrategia pe care le proiectează și le promovează cei doi actori semnificativi ai scenei globale. Ne vom referi, în continuare, la această emisferă a determinării, o putem numi “intrinsecă” sau “pozitivă”.

Relativ la Uniunea Europeană, determinările intrinseci ale conduite geopolitice și geostrategice privind apărarea și securitatea le găsim conceptualizate în *Strategia europeană de securitate*, însuși titlul acesteia sintetizând, cum nu se poate mai inspirat, motivația geopolitică a forului european unional: “O Europă sigură într-o lume mai bună”. Generat de nevoia inevitabilă de a-și asuma un rol activ mult mai pronunțat în demersul global de gestionare a noilor tipuri de riscuri și amenințări, “Documentul Solana”, cum este cunoscut, după numele artizanului său, vizează, în această perspectivă, obiectivele geostrategice ale Uniunii Europene, acestea consistând în:

- *reacția la amenințări și combaterea acestora*, temă geostrategică potrivit căreia Uniunea Europeană consideră că noile tipuri de amenințări îi impun ca “prima linie de apărare” să fie în afara Uniunii;
- *construirea securității în vecinătate*, teză geostrategică potrivit căreia Uniunea Europeană apreciază că “trebuie să creeze noi linii de separație în Europa”;
- *ordinea internațională bazată pe multilateralism eficace*, sens în care Uniunea Europeană militează pentru dezvoltarea unei societăți internaționale puternice, cu instituții internaționale funcționale, societate guvernată de principiile dreptului internațional.

Perspectiva geostrategică a “Strategiei europene de securitate” îi impune Uniunii: necesitatea de a fi “mai activă în urmărirea obiectivelor”, “mai coerentă” în coordonarea instrumentelor și a capacităților existente și să fie “în măsură să coopereze cu partenerii”.

Importanța „Strategiei europene de securitate” rezidă în faptul că definește cadrul strategic al gestionării și asigurării propriiei securități.

În ceea ce privește Alianța Nord-Atlantică, sensul și motivația geopolitică a conceptualizării apărării și securității sunt definite în Tratatul Atlanticului de Nord, în acest sens stipulându-se valorile determinante ale organizației⁵: apărarea libertății popoarelor din NATO și a moștenirii și civilizației comune; favorizarea bunăstării în regiunea Atlanticului de Nord; apărarea colectivă pentru asigurarea păcii și a securității. Dar, esență coezivă a demersului nostru teoretic, geopolitica determină geostrategia în cazul Alianței Nord-Atlantice, aceasta fiind afirmată cu titlul fundamental de „principiul indivizibilității securității aliate”⁶.

În acest sens, „o apărare colectivă solidă a populațiilor, teritoriului și forțelor noastre”, se afirmă în Declarația summitului de la București, „este scopul central al Alianței și rămâne sarcina de securitate cea mai importantă pe care o avem”.

Din perspectiva programatică a documentului menționat, securitatea euroatlantică și internațională⁸ este nemijlocit determinată de: măsura în care Forța Internațională de Asistență și Securitate, mandatată de ONU, reușește să-i imprime Afganistanului, ca stat, un viitor pașnic, democratic, lipsit de amenințarea terorismului; eficiența menținerii ferme a securității și stabilității regionale în Balcani; dezvoltarea colaborării operaționale în domeniul menținerii păcii și în contracararea amenințărilor și provocărilor la adresa comunității internaționale; accentuarea operațională a luptei împotriva terorismului, individual sau colectiv, oricare i-ar fi motivația sau forma de manifestare.

Factorii menționați sunt, în același timp, indicatori de raportare a viabilității operaționale a conceptelor de apărare și securitate cum întocmai sunt asumate atât în spațiul european unional, cât și în regiunea euroatlantică.

BIBLIOGRAFIE

- ***, *Carta ONU*, cap. VI, art. 12.
- ***, *Integrarea europeană. Dimensiunea de securitate și apărare a Uniunii Europene*, Seminar științific, 23 iunie 2006, Editura Centrului Tehnico-Editorial al Armatei, București, 2006.
- ***, *România în Europa și în lume. 1990-2007*, Editura Militară, București, 2007.
- Frunzeti Teodor, Zodian Vladimir (coordonatori), *Lumea 2005 – Enciclopedie politică și militară*, Editura Centrului Tehnico-Editorial al Armatei, București, 2005.
 - Fukuyama Francis, *The End of History*, articol publicat în *The National Interest*, nr. 16, 1989.
 - Manole Ilie, *România și noul mediu de securitate după atentatele teroriste din septembrie 2001. Percepții în străinătate*. Comunicare științifică în volumul „România și consolidarea rolului acesteia ca furnizor de securitate”, Editura Academiei Naționale de Informații, 8 aprilie 2005.
 - Moore Mike, *Multilateral Meltdown*, articol publicat în revista *Foreign Policy*, ianuarie-februarie 2003.
 - Sarcinschi Alexandra, *Vulnerabilități, risc, amenințare. Securitatea ca reprezentare psihosocială*, Editura Militară, București, 2007.
 - Tamaș Sergiu, *Geopolitica*, Editura Noua alternativă, București, 1995.
 - Târâncop Cătălin-Marius, *Pulsul strategic*, Editura Militară, București, 2004.

⁵ Tratatul Atlanticului de Nord, Washington, D.C., 4 aprilie 1949.

⁶ Declarația summitului NATO de la București, 3 aprilie 2008, p. 1, Agerpres.

⁷ *Ibidem*, p. 1.

⁸ *Ibidem*, pp. 2-5.

ASIGURARE INFORMAȚIONALĂ ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

Radu POPA

Information collection in peacetime plays an important part at war, too, because "the information that is important in peacetime wins battles at war".

All information processes within the organisations in the national security system condition each other and are subject to some well-defined, logically arranged laws, their management being established with a view to providing the information cycle on the route source-communication channel-receiver.

The information for national security is not meant for only one sender, it is usually disseminated towards the users who are in charge of the main activities of the state and who must analyse and explain them in the specific information context and communicate them to the national decision-making bodies, in a hierarchical manner.

Cuvinte cheie: securitate națională; destabilizare economică; exporturi și importuri strategice; rețele teroriste

Informațiile pentru ansamblul activităților de conducere a statului, a proceselor economico-financiare și de altă natură pot fi integrate¹, în general, în două categorii distincte:

> *informații pentru securitate de necesitate națională*, care se referă la apărarea valorilor și realizarea obiectivelor naționale fundamentale, precum și la protejarea funcțiilor națiunii, ca unitate în diversitate, și a resurselor informaționale, energetice și umane;

> *informații de interes național*, care privesc căile de realizare, susținere și promovare a intereselor naționale fundamentale.

Apreciem că informațiile pentru securitate națională ar putea fi grupate în următoarele categorii:

- *informații de interes național*, care se culeg și circulă în mediul internațional (mondial);
- *informații de interes național* (inclusiv cele despre elementele și acțiunile ostile), culese, transmise, prelucrate și diseminate în interiorul teritoriului țării;
- *informații de interes departamental* (companii, firme) din mediul intern sau internațional sau de interes zonal (ale organelor puterii de stat centrale și locale);
- *informații publice și relațiile dintre cetățeni în mediul intern (în țară) și internațional.*

¹ xxx, *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, 2004, p. 9.

În opinia noastră, ponderea aproximativă a acestor categorii de informații în volumul total vehiculat pe teritoriul național ar putea fi cea menționată în *tabelul alăturat*.

Categoria informațiilor de interes național	Ponderea informațiilor
Informații pentru securitate, care se culeg și circulă în mediul internațional	20-25%
Informații pentru securitate, dobândite de pe teritoriul național	25-30%
Informații de interes departamental și zonal	10-15%
Informații publice și relațiile dintre cetățeni	30-45%

Așadar, considerăm că 40-50% din totalul informațiilor care se culeg, transmit, prelucreză și diseminează pe teritoriul țării privesc activități implicate în securitatea națională.

În accepțiunea noastră, informațiile care privesc securitatea națională ar putea cuprinde cel puțin următoarele categorii:

- ❖ Informații privind relațiile și activitățile internaționale, precum și contraspionajul extern:
 - ⇒ colaborarea țării noastre cu ONU, OSCE, Uniunea Europeană, NATO și alte organisme internaționale;
 - ⇒ politica internă și externă a statelor, activități diplomatice și consulare cu țările unde există personal acreditat;
 - ⇒ resursele de materii prime, producția industrială și cercetarea științifică pe plan mondial;
 - ⇒ cooperarea economică internațională cu țări din Uniunea Europeană, cu SUA și alte state ale lumii;
 - ⇒ colaborarea cu instituții financiar-bancare internaționale (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială), Banca Europeană și cu alte instituții similare regionale sau naționale, supravegherea pieței bursiere, stadiul datoriilor externe;
 - ⇒ activități militare externe, organizarea forțelor armate, instalațiile militare, capacitățile de producție, dezvoltare tehnologică și de cercetare științifică pentru apărare a statelor care prezintă interes pentru securitatea națională, indicii de trecere la producția de război, mobilizare, aplicații militare nenotificate în vecinătatea granițelor, redислоcări de forțe etc.;
 - ⇒ situația unităților militare, de poliție și jandarmi aflate în diferite teatre de operații, cooperarea acestora cu forțele altor state aflate în zona respectivă, nevoile lor operaționale, financiare, materiale și de altă natură;
 - ⇒ resursele energetice (clasice, nucleare etc.) și informaționale ale statelor, modalități de dezvoltare și utilizare a acestora, capacități de export;
 - ⇒ siguranța națională, ordinea publică, structura etnico-socială, religii, credințe, cultură, tradiții, sănătatea și valorile naționale ale statelor din regiunea țării noastre și din alte zone de interes ale lumii;
 - ⇒ acțiunile unor state privind manipularea opiniei publice internaționale în favoarea acestora;
 - ⇒ criminalitatea transfrontalieră și infracționalitatea în statele vecine și europene, care afectează securitatea țării noastre, schimbul de date și cooperarea cu INTERPOL, EUROPOL și organele de poliție din alte state interesate;

- ⇒ fluxuri umane migratoare și rețele teroriste care au ca țintă România, intențiile acestora, modul de acțiune și timpul când au în vedere ajungerea în țară;
 - ⇒ activitatea în străinătate a emigranților români, respectarea drepturilor lor umanitare de către statele de reședință, implicarea lor în acțiuni de criminalitate organizată;
 - ⇒ acțiunile grupurilor de influență din diferite state în favoarea României, sprijinul și încurajarea acestora;
 - ⇒ manifestările internaționale politice, diplomatice, economice, financiare, culturale, militare etc. care au legătură cu securitatea națională a țării, determinarea abordării realiste și pozitive a intereselor românești, prevenirea acțiunilor ostile și denigratoare, recunoașterea valorilor naționale;
 - ⇒ acțiuni antistatale, care afectează interesul național al României, state și forțe implicate, scopuri urmărite, modul de desfășurare preconizat, vulnerabilități și termene probabile de desfășurare;
 - ⇒ secrete de stat, valori naționale, tehnologie și lucrări științifice cu caracter secret etc., care sunt cunoscute în alte țări pe baza acțiunilor de spionaj ale acestora;
 - ⇒ măsuri ale unor state pentru împiedicarea accesului țării noastre la sistemul informațional internațional.
- ❖ Informații privind activitățile și relațiile interne:
- acțiuni politice asupra statului român și a conducerii sale la nivel central (președinte, parlament, guvern), departamental sau local pentru organizarea sau paralizarea activității acestora;
 - activități ale unor grupuri ostile aflate pe teritoriul național pentru destabilizarea economică, energetică, financiar-bancară, comerț, transporturi și telecomunicații, asistență medicală și socială, exploatarea resurselor naturale ale țării etc.;
 - acțiuni împotriva structurilor militare, de siguranță națională și ordine publică, afectarea organizării și funcționării acestora, lipsirea lor de mijloace de luptă specifice, de echipamente de comunicații și de transport, influențarea lor psihologică și a stării de sănătate, atacarea depozitelor de armament și muniție ale acestora;
 - acțiuni împotriva sistemelor naționale de transport aerian, maritim (fluvial) și terestru (feroviar și rutier) pentru paralizarea activităților economice și a vieții sociale, întreruperea fluxurilor de circulație a materiilor prime, mărfurilor, produselor destinate asigurării securității naționale, populației etc.;
 - manifestări contrare statului ale unor grupuri etnice, religioase, structuri sociale etc., sprijinul acestora din exterior, intenții, modul preconizat de acțiune și forțe implicate;
 - derularea exporturilor și importurilor strategice, activitatea companiilor (firmelor) și instituțiilor implicate în desfășurarea optimă și oportună a acestora;
 - agresiune împotriva rețelelor și structurilor informaționale naționale, de comunicații, calculatoare și senzori, precum și asupra Internetului, interzicerea accesului la acestea și împiedicarea utilizării lor corecte;

- acțiuni de terorism, criminalitate organizată, corupție, sabotaj etc., care implică forțe (grupuri) externe și interne, ce vizează infrastructura teritorială, interesele de stat și/sau private;
- traficul financiar ilicit și "spălarea" banilor de către grupările mafioate constituite în România;
- acțiunile speculative de pe piața de mărfuri pentru creșterea nejustificată a prețurilor în favoarea unor grupuri de interese;
- identificarea rețelilor de spionaj (politic, economic, militar, social etc.) și împiedicarea acțiunii acestora asupra organelor și instituțiilor statului;
- acțiuni îndreptate asupra capacității de luptă și a forței psihomorale a structurilor militare, de siguranță națională și a populației;
- activitatea, protecția și siguranța la obiectivele cu grad înalt de periculozitate (nucleare, chimice, biologice, radiologice, hidrotehnice etc.), identificarea acțiunilor cu caracter terorist asupra acestora;
- organizarea, managementul și executarea activităților privind situațiile de urgență, participarea firmelor, organizațiilor neguvernamentale și a populației la acestea;
- existența, pe teritoriul național, a unor capacități de fabricare a produselor interzise prin convenții internaționale;
- transportul în vederea reținerii sau tranzitarea pe teritoriul național a unor grupuri teroriste sau militare capturate pe diferite teatre de operații;
- vulnerabilitățile și amenințările informaționale privind securitatea națională;
- acțiuni de dezinformare, dezorientare și descurajare a populației pentru pierderea încrederii acesteia în conducerea statului și a autorităților locale, crearea sentimentului de neîncredere sau chiar de aversiune față de Uniunea Europeană și NATO;
- manipularea organelor de justiție și de legislație ale statului pentru adoptarea de decizii nejuste și contrare interesului național privind proprietatea, în favoarea unor grupuri sau cetățeni corupți.

O parte dintre acțiunile menționate, asupra cărora statul trebuie să dispună de informații certe și oportune, se regăsesc și la nivel departamental, al companiilor (firmelor) economico-financiare, precum și în domeniul informațiilor publice care, dacă nu sunt cunoscute și prevenite, pot afecta grav stabilitatea, ordinea internă și funcționarea instituțiilor economice, energetice, de transport și comerciale, uneori cu implicații pe termen mediu și lung.

Din cele prezentate rezultă rolul deosebit al informațiilor cu impact asupra securității naționale a statului nostru, fără de care procesele decizionale la nivel central și local nu ar putea reflecta fidel realitatea obiectivă și nu ar permite optimizarea acțiunilor preconizate în conformitate cu interesul național. Trebuie însă menționat că inexistența oportună a unor categorii de informații privind securitatea națională nu va da dreptul organelor de decizie să întârzie sau să nu ia decizii în problemele fundamentale ale apărării statului nostru.

Culegerea informațiilor pe timp de pace are un rol important și pentru situații de război, întrucât² *"cu informațiile importante din timp de pace se câștigă bătăliile în timpul războiului"*.

Toate procesele informaționale din cadrul organizațiilor din sistemul securității naționale sunt condiționate reciproc și supuse unor legi bine definite, ordonate logic și condiționate reciproc, prin instituirea unui management al lor, în vederea asigurării ciclului informațional pe traseul *sursă – canal de comunicații – receptor*.

Trebuie avut în vedere rolul deosebit al calității informațiilor pentru securitatea națională, care exprimă sinteza laturilor și însușirilor esențiale ale obiectelor, fenomenelor și proceselor.

Informație de calitate este aceea care creează valoare prin întrebuintarea sa și se caracterizează prin următoarele elemente:

- ⇒ este relevantă pentru scopul său și suficient de exactă;
- ⇒ este destul de completă pentru problema la care se referă;
- ⇒ s-a obținut dintr-o sursă credibilă;
- ⇒ este comunicată în timp oportun pentru scopul său;
- ⇒ gradul de detaliere este suficient pentru utilizator;
- ⇒ este comunicată printr-un canal corespunzător;
- ⇒ poate fi înțeleasă și însușită ușor de către utilizator.

Informațiile pentru securitate națională nu se adresează unui singur destinatar, ci, de regulă, se distribuie pe utilizatorii care răspund de principalele activități ale statului, aceștia urmând să le analizeze și interpreteze în contextul informațional specific și să le comunice organelor naționale de decizie, într-o manieră ierarhizată.

Evidențiem caracterul de continuitate și fermitate a măsurilor de asigurare informațională a securității naționale, determinat de importanța socială a acestora ca mijloc principal pentru prevenirea surprinderii în cazul unor acțiuni antistatale din exterior și/sau din interior. Nu trebuie neglijat rolul important al populației și al organelor administrației publice locale în sprijinirea proceselor informative și a serviciilor naționale de informații, care poartă răspunderea principală pentru culegerea oportună a datelor, prelucrarea, analiza corectă și diseminarea lor rapidă la factorii de decizie legali ai statului nostru.

BIBLIOGRAFIE

1. xxx, *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, București, 2004.
2. xxx, *Securitatea națională la început de secol XXI*, Editura AISM, București, 2001.
3. xxx, *Strategia de securitate națională a României*, București, 2007.
4. Alexandrescu C., Teodorescu C., *Războiul electronic contemporan*, Editura Sylvi, 1999.
5. Anghel N. Gh., Anghel Gh. Gh., *Componente ale securității României*, Editura Societății Tempus, București, 1996.
6. Bădălan Eugen, *Securitatea României, actualitate și perspective*, Editura Militară, București, 2001.
7. Liteanu Traian, *Securitate și instituții*, Editura ANI, București, 2004.
8. Toffler Alvin și Heidi, *Război și anti-război*, Editura Antet, 1995.

² C. Weinberger, P. Schweizer, *Următorul război mondial*, Editura Antet, 1997, p. 162.

OFIȚERUL

~ între acțiune și reflecție ~

Locotenent-comandor Laurent SUDRAT
~ Marina Națională a Franței ~

The article defines the characteristics a military commander should have, irrespective of the level of responsibility, although it pays special attention to the strategic one. A military commander should be an organiser, an administrator and a judge at the same time.

Moreover, he should be a man of great character, an intelligent one and he should show initiative, everything against the background of rich knowledge in the military field.

"A man of action who thinks", thus the forehead and the chin complement each other not only in a natural but also in a strong manner.

Cuvinte cheie: școală de comandă; cultură; sistem; armată modernă

"Nu există bogăție fără oameni". Acest celebru aforism al lui Jean Bodin ar putea fi scris cu litere de aur pe frontispiciul tuturor edificiilor militare, atât timp cât valoarea unei armate este dată, azi, ca și ieri, de calitatea personalului său. Structuri ierarhice prin definiție, forțele armate caută, în mod firesc, să recruteze și să pregătească pe acei comandanți care ar putea, atunci când situația o cere, să comande în luptă și să obțină victoria. Acestea aspiră să sporească numărul persoanelor superioare ale căror calități le predestină înaltelor funcții de concepție și administrație, o necesitate accentuată de actualele circumstanțe.

Mai mult, armata trebuie să fie organizată, echipată și antrenată în funcție de operațiile deseori destul de neclar definite, de multiplele scenarii, din care cea mai mare parte nu se vor realiza, din fericire, niciodată, dar care se impun printr-o prudență principială. Forțele umane administrate de această instituție destinată să lupte se bucură, în consecință, de un statut foarte special în cadrul societății, statut care va putea fi reafirmat ca derogând de la regulile curente ale cetățenilor. În acest sens, autoritatea responsabilă de personalul militar, în ciuda câtorva concesi marginale dictate de influența epocii, va rămâne cvasiabsolută și va continua să se extindă la extrem, până la acest exorbitant "drept de risc al vieții". La capătul unor astfel de mize, armatele se vor înscrie, fără contestație, pe un drum remarcabil.

Pentru a stimula și a releva aceste provocări vitale, armata are nevoie de comandanți cu temperamente variate, deși, per total, aceștia împart un soclu comun de valori:

- ❖ *gânditorii*, care caută să sesizeze necunoscutul zilei de mâine;
- ❖ *organizatorii*, care se ocupă de așa-zisa propagandă intensivă;
- ❖ *conducătorii*, sub autoritatea cărora se află forțele.

* Articolul, cu titlul original "Le front et le menton: penser et agir pour l'officier", a apărut în publicația *La Tribune bilingue du CID/Collège Interarmées de Défense*, Franța, iunie 2006. Versiunea în limba română a apărut în revista *Gândirea Militară Românească*, nr. 6/2006, pp. 17-23.

În mod curent comparăm omul care gândește cu omul de acțiune sau, altfel spus, cum a numit în mod agreabil Jean Guittou printr-o sintagmă – *“le front et le menton”* (fruntea și bărbia). Primul termen ne duce spre abstractizare și legi generale, în timp ce al doilea se referă mai degrabă la concret și la realizarea imediată. Ar putea părea hazardat să pretindem să-i clasăm în absolut conform unei ierarhii de valori. Cred că această analiză merită a fi nuanțată dintr-o perspectivă realistă. În grade diverse, ofițerul este constrâns să gândească și să acționeze.

Ceea ce și propune acest demers este să contribuie la o *reînnoire a definiției comandantului militar*, relevând câteva perspective relative la acest diptic *gândire-acțiune*.

În acest sens, ne bazăm pe realitatea unor uzanțe militare, a exigențelor lor și a calităților cerute pentru a le exersa, înainte de a aborda dificilul exercițiu al selecției elitelor, susținute de concepte caracterologice. Primatul verificat al temperamentului unui ofițer ne va permite astfel să propunem câteva reajustări ale utilizării resurselor umane la nivel înalt.

“Multi sunt vocati, pauci vero electi”¹

Pentru a da o formă decentă demersului nostru, vom adopta o clasificare a nivelurilor ierarhice, distingându-le, pe gradele și echivalentele interarme incluse:

- *șefii “subalterni”*, de la gradul de locotenent la cel de locotenent-colonel, care asigură conducerea unităților de bază în cadrul specific unei armate sau al unei specialități. Dominanța lor este priceperea. Ei sunt rareori solicitați pentru sarcini din alte domenii și, în general, se află în subordine sau în calitate de specialiști;
- *șefii “superiori”*, de la colonel la general de divizie, care își exersează activitatea pe două paliere: la conducerea unităților întrunite sau în cadrul administrației centrale;
- *“marii șefi”*, de la rangul de general de corp de armată, ale căror sarcini comportă întotdeauna un cumul al funcțiilor de administrație, de comandă și de relație strânsă cu autoritățile civile și politice.

Să facem o trecere în revistă a acestor trei tipuri de ofițeri:

❖ *șeful subaltern* este, înainte de toate, un om de acțiune, în contact cu oamenii, asociat unui tehnician ce lucrează cu materiale și sisteme de arme. Acțiunea sa are loc la nivel tactic, chiar operativ, relativ ușor de manevrat. În afară de ideal, autoritate și energie, i se cer armonia între corp și spirit, simțul datoriei și spiritul de disciplină. Aceste calități umane compensează în mare parte eventualele deficiențe în domeniul culturii. Bunul-simț și un anume realism curent vor constitui aspectul cel mai căutat al inteligenței;

❖ funcțiile *șefului superior*, de stat major sau comandant presupun întotdeauna experiență, solide cunoștințe militare și de observație:

⇒ *șeful unei mari unități* (comandant de regiment, de vas de rangul întâi sau de bază aeriană) trebuie, între altele, să prezinte trăsăturile unui conducător: caracter,

¹ *“Mulți chemați, puțini aleși”* – cuvinte din *Evangelia lui Matei*. Se referă la viața de apoi și la paradisul rezervat unui număr foarte mic dintre cei ce candidează la el (n. red.).

voință și simțul responsabilității. Dar, la eșalonul la care se află, autoritatea, dinamismul, agerimea nu pot compensa nicio deficiență în procesul de organizare, virtute fundamentală, pentru care trebuie să combine acțiunea unor elemente extrem de diverse;

⇒ ofițerul de stat major participă la funcțiile de conducere generală, pregătind deciziile și veghind la îndeplinirea lor. Prima funcțiune presupune aptitudinea de analiză și sinteză, agerimea spiritului, imaginația îmbogățită prin experiență. Cea de-a doua necesită claritate, ordine și spirit de înfăptuire;

⇒ calitățile cerute unui șef superior sunt, desigur, numeroase și variate. Uneori, ele se găsesc reunite în același individ. Iar, cel mai adesea, ofițerul, fără a da dovadă de o deficiență marcantă, este caracterizat de o virtute specială. Această trăsătură predominantă ar trebui să determine folosirea lui și a carierei sale: un caracter puternic, orientat spre comandă, capacități intelectuale speciale pentru stat major, ca și un echilibru între aceste calități, toate acestea ar trebui să-l situeze undeva în fruntea ierarhiei.

❖ *Comandantul* nu este în mod necesar nici un mare spirit, nici un om generos, dar este un om de caracter care, numit în fruntea unui organism foarte important, ia deciziile cele mai juste, știind să aprecieze mizele și să-și asume riscuri. El se situează, de preferință, la "nivel strategic". Cazul generalului Eisenhower, în preajma debarcării de la 6 iunie 1944, este adesea citat drept exemplu emblematic al responsabilităților revenite unui singur om, singur aflat în ipostaza de a "*demonstra meritul de a fi știut să riște mizele supreme*". După modelul conjurațiilor lui Hernani², un mare comandant este cel care își fixează obiective ambițioase și urmează la sigur căile strâmte și periculoase ale succesului: "*Ad angusta per angusta ...*"³. Odată formată, armata îi așteaptă pe acei Colbert⁴ (să-i acordăm lui Louvois⁵ spiritul întrunit ...) ai timpurilor moderne: legiuitori, administratori avizați, responsabili-șefi organizatorici, i-am numi noi astăzi, al cărăr rol este primordial. Cum ar trebui selecționați ?

Această categorisire ternară, oricât de criticabilă ar fi, prezintă avantajul de a evidenția calitățile cerute de fiecare nivel de responsabilitate. Ea ne permite acum să rafinăm selecția ofițerilor, bazându-ne pe primatul culturii și, mai ales, al caracterului.

² "Bătălia pentru Hernani" – celebra dispută între clasici și romantici, care a avut loc la Teatrul Francez cu ocazia premierei dramei cu același titlu de Victor Hugo (1830) – n. red.

³ "*La rezultate strălucite se ajunge pe căi înguste, trudnice*".

⁴ Om de stat francez (1619-1683), membru al Academiei Franceze, recomandat lui Ludovic al XIV-lea de către Mazarin. A fost însărcinat cu responsabilități în domeniul construcțiilor, finanțelor, al administrației publice, secretar de stat la Casa Regală și la Marină. A reorganizat finanțele, justiția, marina (n. red.)

⁵ Om de stat francez (1639-1691), unul dintre reorganizatorii armatei franceze, ministru al afacerilor externe, administrator al construcțiilor, artelor și manufacturilor (n. red.).

“Un militar ar trebui să aibă atât caracter, cât și spirit”⁶

Mărturiile istorice sunt numeroase în ceea ce privește asocierea dintre acțiune și reflecție și, adesea, cu scrisul, la o anume persoană, după cum o demonstrează Jean François Deniau⁷ în lucrarea *“La double passion. Ecrire ou agir”* (2004). Complicitatea între pană și spadă a ilustrat mari destine. De la Iulius Caesar la De Gaulle, trecând prin Vauvenargues, Alfred de Vigny (fiind plictisit în garnizoană și oferindu-ne admirabila *“Servitude et Grandeur militaires”*⁸), Richelieu, Napoleon, Stendhal și Clemenceau, mereu aceste două făclii au călăuzit lumea. Dar, a scrie sau, pur și simplu, a reflecta necesită cunoștințe culturale de referință.

Cultura, percepută ca o specializare și o aprofundare, este o îmbogățire de cunoștințe profesionale de bază. Nu ne putem imagina un inginer fără cultură științifică, nici un angajat al băncii fără cultură financiară. La fel, unui ofițer nu-i poate lipsi în niciun caz cultura militară. Ideologia care a avut tendința de a diminua substanțial partea acestei materii în formarea ofițerilor de acum douăzeci de ani, în numele unei viziuni moderniste, nu a avut alt efect decât diminuarea spiritului de corp. Din fericire, această tendință pare azi să se fi schimbat, datorită mai ales exemplului pragmatic al armatelor anglo-saxone, care plasează, fără echivoc, instrucția militară pe primul plan al formării ofițerilor lor, în locul în care în Franța sunt privilegiate, încă, cursurile universitare. Întoarcerea la formarea “leadershipului” în școlile de ofițeri este dăătoare de speranță, dar mentalitățile vor trebui să evolueze pentru a plasa instrucția militară și umană, prin toate formele sale practicate de “crapahut”⁹ (terestră, aeriană și nautică), în primul nivel al materiilor studiate.

Relativ la cultura generală, aspectul a fost citat de generalul De Gaulle ca fiind *“adevărată școală de comandă”*. Într-adevăr, într-un sens mai larg, cultura – combinație de mai multe discipline școlare – este o formare a spiritului. Ea luminează, extinde, aprofundează gândirea, permite reunirea, dominarea întregului, înțelegerea legilor superioare ale aranjării evenimentelor și lucrurilor.

Această cultură este un germene bun; și atunci, ne mai trebuie aluatul.

Într-adevăr, cultura trebuie să hrănească inteligența. Neasimilată cum trebuie, ea devine dăunătoare, pentru că deformează perspectivele, duce la orgoliu și la frivolitate,

⁶ Napoleon.

⁷ Născut la Paris, în 1928. Jurnalist, eseist, romancier, deputat european, ambasadorul Franței în Spania (1976), Mare Ofițer al Legiunii de Onoare (2006), membru al Academiei Franceze. A creat, la Strasbourg, “Premiul Saharov pentru libertatea spiritului”. A participat la redactarea Tratatului de la Roma (n. red.).

⁸ Lucrarea grupează trei texte care, în epocă, i-au adus autorului un succes răsunător. În trei contexte diferite – republică, monarhie și imperiu, Alfred de Vigny oferă mărturii rare despre viața militară (n. red.).

⁹ “Crapahut” este o asociație omnisportivă, creată în anul 1901, la Sainte-Foy-lès-Lyon, în departamentul Ronului (n. red.).

predispoze la scepticism, dispersează: *"Nu există om cultivat. Există doar oameni care se cultivă"*, spunea mareșalul Foch.

Această cultură, ce irigă inteligența, nu poate fi relevantă decât prin caracter; să ne gândim la capitolul din *"Fil de l'Épée"*, consacrat acestui subiect: *"omul de caracter îmbrățișează acțiunea cu orgoliul meseriei (...); fără obligația lui abătută de sclav, grație jocului divin al eroului (...), trebuie ca o virtute să ofere ordinului militar un ideal reținut, să-i confere, prin elită, unitatea tendințelor, să întrețină ardoarea și să hrănească talentul. Caracterul va fi acest ferment ..."*.

Pentru a distinge omul de caracter, trebuie să recurgem la caracterologie, această știință care ne ajută să pătrundem în ceea ce determină comportamentul unui om, pentru a aplica o grilă structurantă necesităților militare.

Clasamentul pe caracteristici fizice, realizat de către Cornelius Heymans¹⁰, oferă un tablou impresionant al caracterelor umane prin combinarea a trei componente fundamentale: emotivitatea, activitatea și rezultatul acesteia. Fără a proceda la răspândirea teoriei, să ne reamintim totuși că:

- emotivitatea acționează ca un puternic factor de susținere. Diminuarea sa antrenează implicit o diminuare a efectelor sale, dar, în același timp, favorizează stabilirea unei anume detașări;
- activitatea măsoară "spiritul de acțiune", aptitudinea de a căuta, a realiza, a face mai multe lucruri. Ea favorizează optimismul și inspirația;
- rezultatul ține cont de modul de reacție la un eveniment dat, de natură imediată sau mai târzie, ca urmare a maturizării și agregării.

Combinarea acestor proprietăți permite identificarea unei tipologii a caracterelor, distingându-i în special pe cei entuziaști, pe sangvinici și pe flegmatici.

Pe acest fond, trebuințele armatelor se traduc prin caracterologie, prin utilizarea sa ca instrument benefic al selecției. Șeful, pentru că el trebuie să știe să convingă și, uneori, să impună, trebuie să posede un caracter marcant: ne imaginăm cu mult mai bine oameni entuziaști și sangvinici care să-și conducă semenii decât oamenii caracterizați prin emotivitate, deși activi.

Cu toate că istoria a relevat superioritatea unor șefi ce aparțineau acestor două categorii, nu trebuie să-i subestimăm totuși pe flegmatici. Gânditori devotați abstracției, ponderați, profunzi, dotați cu o excelentă memorie, unii nu sunt mai puțin tenace în acțiune: sens în care Joffre a lăsat să se deruleze, fără neclintire, angoasanta retragere din august 1914 până la redresarea de pe Marna¹¹.

După lansarea acestor piste de reflecție cu ce propuneri am putea veni ?

¹⁰ Medic belgian, Premiul Nobel, 1938.

¹¹ Campanie în Primul Război Mondial, finalizată cu victoria armatelor aliate franco-britanice, conduse de către Joffre, asupra ofensivei germane, comandată de Moltke, nevoită să se retragă (n. red.).

“Un om deosebit este cel care vede repede, departe și just”

Acest aforism al lui Montesquieu ne duce cu gândul la observarea comportamentului și a caracterului.

O primă pistă promițătoare constă, în ciuda inevitabilelor dificultăți de aplicare, într-o accentuare a sistemului de filiere în lumina rezultatelor individuale și caracterologice.

Direcțiile de resurse umane au dezvoltat procedee care pătrund în cunoașterea intimă a oamenilor și detectează “înăltele lor potențiale”. Dar, criteriile de deciptare a aptitudinilor sunt foarte marcate de tendința franceză a elitismului academic.

În termeni realiști, un saint-cyrien care a obținut un clasament modest în școală, va avea el, oare, la 23 de ani, cea mai mică șansă de a accede într-o zi în funcții înalte, chiar dacă are rezultate remarcabile în exercițiul de comandă ? Și ce este el, a fortiori, decât un ofițer marcat de tara originală a unei recrutări mai puțin prestigioase ?

Or, finalitatea armatei se află în luptă. Totul este în van dacă, în ziua chemării, comandanții noștri nu ne duc spre victorie. Marina franceză din anul 1940 era una dintre cele mai mărețe din lume, dar putem crede că, la distrugerea din 27 noiembrie 1943, unii dintre șefii săi au fost lipsiți totuși de caracter.

Ca un corolar, este bine să înțelegem că autoritățile politice nu apreciază generalii cu un caracter foarte impetuos, cu un temperament docil, cu un ideal afirmat, cu reacții foarte dure. În tradiția noastră republicană iacobină, militarul cu caracter este cu siguranță așteptat pe teatrele de operații, dar ar fi izolat, de conveniență, de către grupurile de putere în care s-ar simți stingherit. Pentru anumite spirite, un anume sentiment de plictiseală de la înaltul comandament – în ciuda câtorva contraexemple frapante – relevă această ipoteză.

Credem totuși că soluția voinței de orientare a celor mai buni ofițeri trebuie să fie caracterul, singurul criteriu realmente discriminant, căci este singurul revelator al resurselor profunde: *“Trebuie ca maestrii să aibă suflete de maestri”* (Charles De Gaulle, *Le Fil de l'Épée*).

Afectările variate, în situația încadrării și în operații, rămân momente privilegiate pentru a-i releva pe cei ce posedă stofă de șef !

Sistemul, instrument central al promovării, face legătura între numeroase variabile, putându-se rezuma la două aspecte: calitatea tangibilă a serviciilor întreprinse și aptitudinea presupusă să ocupe funcții superioare.

Prin această legătură, a calităților intelectuale echivalente, pot fi evidențiați în mod facil cei ale căror caractere sunt cele mai frapante.

Firește, armata modernă are mare nevoie de oameni abili pentru sarcinile de concepție, de reformatori îndrăzneți, ca și de gestionari avizați în lucrări de înaltă fidelitate, care nu necesită nici bravură, nici carismă excepțională; caracterul lor poate fi mai puțin marcat. Ei apar astăzi destul de numeroși.

În această logică, este esențial să-l facem să acceadă la funcții în care excelează pe ofițerul selecționat, fără a-i impune un parcurs contraproductiv, rigid prin anumite “posturi obligatorii”. Din acest unghi, anglo-saxonii fac în mod oportun o comandă operațională cu adevărat “dominantă”, rezervată câtorva, dar specialiștii orientați spre filiere tehnice

(învățământ, logistică, prospecție ...) beneficiază de adevărate perspective în carieră. În Franța, trecerea prin posturi de comandă importante rămâne necesară. În Marină, putem vedea adesea ofițeri cu traiectorii promițătoare plasați în vârful marilor edificii de luptă, dar aceste funcții nu sunt mulțumitoare în mod vizibil; încrederea echipajului lor nu este spontan cerută. Se pare că foarte greu părăsesc această comandă fără necazuri, această trecere obligatorie fiind efectuată pentru a-și regăsi ambițiile pariziene. Este un sistem viciat, prin dogmatism, care nu-i poate pune la comanda instrumentului de luptă pe cei care îi conduc. Rari sunt ofițerii apti să exceleze la fel de bine ca și "patroni" în cadrul unui regiment de infanterie aflat în teatru sau la o divizie de studii și planuri generale de stat major sau de cabinet ministerial. Acestei resurse prețioase trebuie să-i oferim experiența cea mai largă în viitorul apropiat; altora, adică marii majorități, trebuie să le lăsăm orientarea clar definită prin filiere, însoțită de o rentabilizare perenă a expertizelor cerute mai ales de formarea complementară a unei jumătăți de carieră.

O a doua axă de reformă constă într-o așa-zisă întinerire a marilor șefi.

Fără a asimila societatea noastră îmbătrânită unei gerontocrații, practicând "întinerirea" demagogică, cum a sugerat recent Régis Debray ("Planul argintiu, modestă propunere"), vom observa că, în armată, perioada de accedea la responsabilități este mai apropiată de cea a retragerii ... Napoleon, în ceea ce-l privește, era general de divizie la 26 de ani și comandant al artileriei armatei la 27 de ani¹² ! Acest caz este, cu certitudine, atipic; cu toate acestea, britanicii, etalon militar cu care ne comparăm, promovează astăzi generali la 45 de ani. Ar fi de dorit să se inspire din acest exemplu. Avantajele unei astfel de măsuri ar fi multiple: corpul coloneilor și al maiorilor s-ar revigora și stimula, influența șefilor noștri s-ar înscrie pe un termen mai lung; s-ar diminua constrângerile lor politice și s-ar afirma fără ambiguitate că un general este și un om de acțiune, atât timp cât această vârstă simbolică, de 45 de ani, se impune ca fiind cea a deplinei capacități fizice, permițând marile elanuri ale marilor proiecte. Recunoașterea responsabililor militari de către societatea civilă și-ar regăsi echilibrul. Într-adevăr, este evident că un drum performant ajustează nivelurile de folosință, respectiv un colonel și un general de brigadă, ca și spiritul unui înalt funcționar distins din imaginarul colectiv al francezilor.

Aceste numiri vor afirma, în cele din urmă, că puterea politică nu va face "mofturi" pentru a consolida rolul elitelor militare în peisajul public francez, oferindu-le, prin longevitate, un loc semnificativ în aparatul de stat.

"Calitatea esențială a unui comandant general este fermitatea caracterului

și hotărârea de a învinge cu orice preț"¹³

În epoca sateliților și a rachetelor de croazieră, performanța războiului cunoaște superioritatea tehnică, iar metoda de planificare pare să reducă rolul șefului la o parte minimă și la conferințele de strategie ale lui Coutau-Bégarie.

¹² Campania din Italia (1796).

¹³ Napoleon.

Ar părea totuși periculos să ne adâncim în această iluzie scientiștă. Într-adevăr, succesele militare vor continua să rezulte din marea parte a calităților personale ale câtorva oameni plasați în fruntea semenilor lor. Alexandru cel Mare, Hannibal, Attila, Napoleon sau Nelson își vor găsi noi încarnări, validând acest concept atemporal.

În timp de pace durabilă sau, mai degrabă, de “ne-război”, cum definim această stare de crize periferice și de amenințare difuză, intangibilă, contra intereselor noastre, cu siguranță, este mai dificil să faci să apară marii șefi de mâine.

Totuși, renunțând la câteva himere mai degrabă franțuzești, precum intelectualitatea înverșunată a elitelor noastre și un imperativ de parcurs mai convenabil, am putea să trecem peste toate acestea. Sarcină delicată, dar cât de determinantă ! Cred că este o datorie de comandă.

Fruntea și bărbia nu se opun, dimpotrivă, se completează în mod armonios, constituind două părți indisolubile ale aceleiași fețe, cea a ofițerului: această paradigmă trebuie să ne convingă să fim, fără complexe sau lașitate, “oameni de acțiune care gândesc”, după fericita expresie sincretică a lui Michel Godet.

A gândi, a scrie, a acționa: în istorie, războinici meditativi au știut să se strecoare printre interstițiile unui destin de glorie și de răsunete de lungi și fructuoase momente de introspecție, de scriitură și de vis.

Traducere și adaptare:
Alina PAPOI

POLITICA EUROPEANĂ DE SECURITATE ȘI APĂRARE

~ determinări filozofice și cadrul principal ~

Sorin VICOL

The coordinates and the principled framework within which the European Security and Defence Policy manifests, which derive from the explicit formulations that determine the Common Foreign and Security Policy, as well as from the adjacent documents, evince praxeological values, such as: the observance of human dignity, freedom, democracy, equality, rule of law, as well as human rights, including the rights of the persons who belong to minorities, in a society characterised by pluralism, indiscriminate, tolerance, justice, solidarity and equality between women and men; the developing contribution to peace, security, planet's enduring development, solidarity and mutual respect between peoples, free and equitable trade, poverty elimination and human right protection, especially children rights, as well as the strict observance and the development of international law, including the observance of the UN Charter principles.

Cuvinte cheie: apărare și securitate europeană; demnitate umană; mari puteri; forță militară

Asumarea, după prealabila proiectare, definire și conceptualizare, a responsabilităților care decurg din operaționalizarea Politicii Europene de Securitate și Apărare, este un fapt cu semnificative determinări filozofice. Determinări care, proiectate într-un cadru principal coerent și stabil, conferă viabilitate strategică Pilonului 2 al Uniunii Europene, cel care susține Uniunea prin Politica Externă și de Securitate Comună, incluzând aici și Politica Europeană de Securitate și Apărare.

Determinarea filozofică a Politicii Europene de Securitate și Apărare

Perspectiva istorică a analizei apariției și evoluției înțelegerii filozofice și doctrinare a Politicii Europene de Securitate și Apărare ne conduce spre anii imediat următori celui de-al Doilea Război Mondial, când, epuizată de aproape șase ani de război, Europa se regăsea, practic, în paradigma altei identități. O identitate care îi schimba semnificativ statutul geopolitic, geoeconomic și geostrategic, relevante fiind următoarele considerente: statele europene afirmate istoric ca puteri cu vocație globală au realizat relativ repede că și-au pierdut statutul de mari puteri, consecința acestei mutații istorice profunde configurând *de facto* incapacitatea acestora nu numai de a proiecta și a susține forța militară necesară

menținerii imperiilor coloniale, ci și de a gestiona productiv propria securitate; pe fondul discrepant denotat, pe de o parte, de slăbiciunea generală a statelor europene și, pe de altă parte, de proliferarea îngrijorătoare a revigoratei amenințări sovietice, rolul principal în gestionarea și asigurarea securității vest-europene i-a revenit Alianței Nord-Atlantice și SUA, Europa devenind, în fapt, *"un protectorat militar de facto al SUA"*¹; complexitatea și urgența problematichilor economice ale reconstrucției europene au captat într-atât preocupările liderilor politici ai comunității democratice europene, încât teme relative la apărarea și securitatea europeană nu s-au bucurat de privilegiul priorității în tratatele europene; prioritatea determinărilor de natură economică, dar și o anume presiune transoceanică au făcut ca problematica mecanismelor comunitare de securitate și apărare, precum și a susținerii sale suprastructurale să intre și să staționeze într-un con de umbră, fiind revitalizată la începutul anilor '90, când se produce încheierea fundamentelor normative și instituționale ale înțelegerii nevoilor de securitate și apărare; înființarea NATO anulează, pentru moment, intenția statelor fondatoare ale Uniunii Europei Occidentale care, în Tratatul de la Bruxelles, au prefigurat tema și condiția *"apărării colective europene"* și au evitat duplicarea eforturilor de apărare, competențele militare ale Uniunii Europei Occidentale fiind transferate Alianței Nord-Atlantice. Într-adevăr, înființarea NATO, prin filozofia sa explicită, a răspuns convingător nevoii de securitate a comunității europene occidentale, influențând pozitiv procesul reconcilierii franco-germane, demers fundamental pentru condiția integrării europene, care a alimentat decisiv unitatea europeană, cum ea însăși a fost prefigurată în cadrul instituțiilor schițate prin declarația solemnă rostită de către șeful diplomației franceze, Robert Schuman, la 9 mai 1950. Dar, trebuie subliniat că, în pofida acestui trend prioritar al evoluției europene asumate istoric, ideea apărării și securității comune nu s-a volatilizat din preocupările liderilor politici și ale societăților democratice europene, tema ca atare fiind neîncetat prezentă, mai mult sau mai puțin manifest, și ca o provocare la adresa supremației americane în gestionarea securității Europei Occidentale.

De fapt, *"eforturile timpurii de a crea o organizație militară europeană au introdus două teme conexe care au fost permanent prezente în dezbaterile ulterioare: pe de o parte, dorința statelor europene de a avansa pe calea integrării politicilor lor, inclusiv în domeniul militar, și, pe de altă parte, recunoașterea indispensabilității angajamentului strategic american, a puterii militare americane și a Alianței conduse de americani pentru securitatea europeană"*².

Aceste teme, inseparabile în procesul proiectării apărării și securității europene, au fost, uneori, compatibile în evoluția societății europene occidentale postbelice, alteleori constituind sursa unor divergențe semnificative între cei doi poli ai uniunii transatlantice.

Sfârșitul abrupt, dar previzibil al războiului rece a accentuat necesitatea angajării *de facto*, dar și *de jure* a unei politici externe și de securitate europene comune. Consecință a Tratatului de la Maastricht, Uniunea Europeană nu mai percepea condiția comună a politicilor

¹ Cf. Zbigniew Brzezinski, *Living with a New Europe*, National Interest, no. 6, vara 2000.

² Cf. Robert E. Hunter, *The European Security and Defence Policy: NATO & Companion or Competitor*, www.rand.org/publications/MR.

externe și de apărare doar ca pe o simplă aspirație, ci ca pe o angajare complementară absolut necesară integrării economice și politice. Or, tocmai această realitate, tot mai lipsită de echivocuri, indecizii și stagnare, a determinat apariția și conturarea dezvoltărilor celui de-al doilea pilon al sistemului instituțional al Uniunii Europene, constituit din *Politica Externă și de Securitate Comună ~ PESC*, al cărui element principal este *Politica Europeană de Securitate și Apărare ~ PESA*. Unitatea de gândire, abordare și perspective referitoare la problematica acestei teme se evidențiază în contextul Tratatului de la Maastricht, când, pentru prima dată, prevăzându-se necesitatea dezvoltării acestui domeniu, se precizează că *"Politica Externă și de Securitate Comună va include toate chestiunile legate de securitatea Uniunii, inclusiv eventuala punere în cadru a politicii comune de apărare care poate, în timp, să conducă la o apărare comună"*³. Art. 17-2 al Tratatului merge mai departe, definind misiunile de tip Petersberg, care includ misiuni umanitare și de salvare, misiuni de menținere a păcii și misiuni pentru forțele luptătoare în managementul de criză, inclusiv impunerea păcii.

Un pas mai mult decât hotărâtor în încheierea și asumarea unei înțelegeri politice și practici comune cu privire la problematica apărării și securității europene este realizat odată cu Declarația Comună asupra Apărării Europene, expresie ultimă a summitului franco-britanic, desfășurat la Saint Malo, la 4 decembrie 1998. Subliniind, în afara oricărui echivoc, nevoia Uniunii Europene de a deține, cu scopul de a răspunde oportun, eficient și convingător crizelor internaționale, capacitatea de acțiune autonomă, sprijinită de forțe armate credibile și de mijloacele de a decide folosirea și pregătirea acestora, Declarația prevedea ca *"Uniunea să-și creeze structurile răspunzătoare și capacitatea de a analiza situațiile, surse de intelligence proprii și capacitate de planificare strategică proprie"*⁴.

Pe măsură ce procesul de coagulare a identității instituționale europene de securitate și apărare se afirmă în coordonatele geopolitice și geostrategice ale devenirii europene, se conturează tot mai clar determinările filozofice, filozofia însăși a acestei opțiuni indispensabile construcției europene. Este relevantă, în acest sens, precizarea metodologică a lui Javier Solana, care arată că *"Politica Europeană de Securitate și Apărare nu reprezintă un proces de militarizare a construcției europene. Principalul său obiectiv, chiar de la început, a constat în promovarea Uniunii ca actor politic global, capabil să mobilizeze toate resursele la dispoziție – economice, comerciale, politice, diplomatice și militare pentru a acționa coerent și eficient în arena internațională"*⁵.

Cadrul principal al misiunilor și responsabilităților Politicii Europene de Securitate și Apărare

Este evident că proiectarea și, apoi, coagularea conceptuală și afirmarea operațională a Politicii Europene de Securitate și Apărare au fost jalonate și, mai mult, întreținute genetic de principii, valori principale și practici principale generate, în fapt, de înseși argumentele

³ Cf. Tratatului de la Maastricht, Cap. 2, Secț. a II-a, Art. 11-2.

⁴ Cf. Declarației Comune asupra Apărării Europene, St. Malo, 4 decembrie 1998, Art. 2, al. 3.

⁵ Cf. Europa ~ Actor global, discurs rostit în Consiliul Europei, 14 noiembrie 2004, www.europa.eu.

istorice și filozofice ale unei asemenea opere – construcția, în procesul alert al globalizării, a unei Europe care să răspundă provocărilor complexe și grave ale secolului XXI, din forul condiției ei integrale.

PESA, perspectiva diacronică ne arată acest lucru, este, progresiv, parte a marilor etape ale construcției europene care, prin obiectivele prefigurate și asumate, au vizat definirea și împlinirea unei Europe unite din punct de vedere teritorial, politic, economic, juridic, al apărării și al unei securități eficiente, o Europă căreia sistemul de tratate unionale să îi confere un statut propriu și inconfundabil în arena mondială.

În acest sens, Articolul J3 din corpul Tratatului de la Maastricht îi trasează Consiliului European responsabilitatea formală de a *“defini principiile și orientările generale ale Politicii Externe și de Securitate Comune, inclusiv pentru problemele care au implicații în domeniul apărării”*⁶.

Coordonatele și cadrul principal de manifestare a Politicii Europene de Securitate și Apărare, decurgând din formulările explicite care statuează Politica Externă și de Securitate Comună, dar și din documentele adiacente celor fundamentale, denotă valori praxiologice, precum: *“respectarea demnității umane, a libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați”*⁷; *“afirmarea contribuției la pacea, securitatea, dezvoltarea durabilă a planetei, solidaritatea și respectul reciproc între popoare, comerțul liber și echitabil, eliminarea sărăciei și protecția drepturilor omului, în special a drepturilor copilului, precum și respectarea strictă și dezvoltarea dreptului internațional, inclusiv respectarea principiilor Cartei ONU”*⁸; dezvoltarea solidarității politice reciproce a statelor membre, în contextul definirii și asumării unionale a obiectivelor și intereselor strategice ale Politicii Externe și de Securitate Comune/Politicii Europene de Securitate și Apărare; lipsa oricărui imixtiuni sau atingeri doctrinare sau operaționale ale Politicii Europene de Securitate și Apărare, a caracterului specific al politicii de securitate și apărare a Alianței Nord-Atlantice; ridicarea și consolidarea credibilității politice a Uniunii Europene, în perspectiva afirmării acesteia ca actor global influent și respectat; stipularea și asumarea obligativității statelor membre de a acorda ajutor, prin toate mijloacele de care dispun, în situații în care teritoriul unui stat din Uniunea Europeană este supus unei agresiuni armate, invocându-se Art. 51 din Carta ONU; corelarea complementară a responsabilităților asumate, pe de o parte, în cadrul NATO și, pe de altă parte, în cadrul Uniunii Europene, ca fundament operațional al asigurării apărării colective.

Din perspectiva aceluiași considerente, mai putem aprecia: Politica Europeană de Securitate și Apărare, păstrându-și personalitatea operațională și identitatea istorică, este semnificativ influențată de substanța filozofică și detaliile strategice aplicate în politica lor de securitate și apărare de SUA și NATO; Politica Europeană de Securitate și Apărare

⁶ xxx, *Treaty on European Union*, consolidated version, 24 December 2002, p. 17.

⁷ Cf. *Tratatului de la Lisabona*, Cap. I, Secț. I, Art. 2.

⁸ *Ibidem*, Art. 4.

a conceptualizat și promovează un model democratic de apărare colectivă, cu valențe instituționale supranaționale, care se situează doctrinar între conceptul de "apărare națională", așa cum era acesta definit și aplicat în formula clasică, și cel de "apărare colectivă", împus de politica de alianță; Politica Europeană de Securitate și Apărare reprezintă modalitatea prin care interesele unionale exced caracterul național al politicii de securitate și apărare, context care potențează condiția și spiritul constructiv al Uniunii Europene.

BIBLIOGRAFIE

- ***, *Conceptul de securitate națională al Federației Ruse*, www.president.kremlin.ru.
- ***, *Declarația Comună asupra Apărării Europene*, St. Malo, 4 decembrie 1998, Art. 2, al. 3.
- ***, *Documentele summitului NATO de la București*, 3-4 aprilie 2008.
- General-locotenent dr. Bădălan Eugen, general de brigadă dr. Frunzeti Teodor, *Forțe și tendințe în mediul de securitate european*, Editura Academiei Forțelor Terestre, Sibiu, 2003.
- Brenner Michael J., *Europe's New Security Vocation* (Mc Nair Paper No. 66), Institute for National Strategic Studies, National Defense University, Washington D.C., 2002.
- Chifu Iulian, *Analiză de conflict*, Editura Politeia-SNSPA, București, 2004.
- General-maior Ciupea Ioan, *Elemente conceptuale și acționale privind pregătirea și desfășurarea operațiilor de stabilitate și în sprijinul păcii*, în *Gândirea Militară Românească*, nr. 1, ianuarie-februarie 2005.
- Ghica Luciana Alexandra, Zulean Marian (coordonatori), *Politica de securitate națională*, Editura Polirom, 2007.
- Hunter Robert E., *The European Security and Defence Policy: NATO & Companion or Competitor*, www.rand.org/publications/MR.
- www.europa.eu.
- www.rfe/re/Newsline, oct.-dec. 2006.

ASIA CENTRALĂ ÎN SPECTRUL EVOLUȚIILOR GEOPOLITICE ȘI GEOSTRATEGICE CONTEMPORANE

Cristian ILIE

The geopolitical changes in Central Asia point out a series of aspects that are relevant to this area, such as: the existence of a different perception regarding the character, philosophy, mechanisms and instruments of the strategies meant to impose and ensure stability and security; the encouragement of Central Asian states to politically and economically develop towards open societies, a fact that is considered as an attempt to distance from the influence of the Russian Federation; the relatively weighted increase in the capital institutions in these countries, the main reason being that the economies are not attractive enough in this respect; the geopolitical evolutions in the countries in the Central-Asian pentagon are determined, to a certain extent, by the expertise that is provided by the technical apparatus, as well as by the diplomatic, political, economic, geopolitical or geostrategic theories they adopt and, obviously, promote.

Cuvinte cheie: instabilitate geopolitică; magistrale de transport; conflicte locale; deficit de securitate

Ceea ce, până la încheierea războiului rece, era considerată efectiv a fi *terra incognita*, după prăbușirea, în pantecele Asiei, a edificiului multinațional totalitar sovietic, entitatea pentagonală central-asiatică s-a impus în jocul relațiilor internaționale prin intensificarea atenției și interesului actorilor geostrategici ai mediului internațional.

În perspectivă specifică, interesul principalilor actori ai scenei internaționale față de condiția în permanentă transformare a Asiei Centrale este determinat esențial de: instabilitatea geopolitică cronică a statelor din regiune și, într-o anumite măsură, a tentațiilor geostrategice îndreptate spre acest spațiu; faptul că, într-o anumite contrarietate, Asia Centrală a devenit concomitent o zonă-tampon și o bază de susținere a luptei împotriva teritoriului, după cum reprezintă și o placă turnantă a crimei organizate, în toate ipostazele sale; estimările specialiștilor și analiștilor de profil care consideră că spațiul central-asiatic este principalul rezervor de resurse energetice pentru următoarele decenii ale dezvoltării globale¹ și, implicit, linia întâi a frontului luptelor atât pentru controlul resurselor, cât și al sistemelor magistrale de transport; caracterul puternic eterogen al aspirațiilor culturale, regiunea consemnând istoric interferența, cursivă sau alertă, a unor "blocuri" de cultură și civilizație, aflate în geometria geostrategică a actorilor

¹ Michael Hess, *Central Asia: Mackinder Revisited ? Connections: The Quarterly Journal*, vol. III, No. 1, martie 2004, pp. 97-99.

care și-au exercitat dominația asupra acestui spațiu². Prăbușirea sistemului de organizare totalitară a societății multinaționale sovietice și apariția entităților statale succesoare au denotat, ca o primă caracteristică, preluarea și, în unele cazuri, intensificarea metodelor totalitare de administrare a societății adaptate, evident, noului mediu geopolitic.

În reprezentarea succintă a caracteristicilor geopolitice care configurează starea și condiția statelor *Asiei interioare* consemnăm: dispariția hegemonismului sovietic a fost urmată, după o anume ezitare, de neohegemonismul rusesc și de intervenția economică, politică și militară a unor importanți actori internaționali; grupări importante de populații își au propriul stat, dar baza ideologică a acestuia, precum și paradigmele de organizare instituțională a societății sunt greu de definit; *"regiunea se caracterizează printr-un accentuat deficit de securitate, instabilitate economică, șomaj, sărăcie, instituții politice și ale societății civile în curs de formare, încălcări frecvente ale drepturilor omului, corupție și radicalism istoric"*³; evoluții politice și geopolitice imprevizibile, pe fondul lipsei cronice a experienței statale; valorile democrației sunt captive ale unei false percepții și, implicit, sunt pervertite potrivit intereselor paternaliste care domină activitățile și existența statelor central-asiatice; faptul cel mai important petrecut după obținerea independenței a constat în refacerea impetuoasă a sistemului instituțional religios, evident cel de factură islamică, acesta fiind prioritatea absolută a conducerilor și autorităților statale⁴; lipsa unei ideologii politice naționale și incapacitatea curentă de a o elabora au permis intensificarea și, într-un anume fel, instituționalizarea propagandei și a demersului factual politic pe suport religios, cu consecințe manifeste în creșterea riscului de afirmare a fundamentalismului istoric, generator activ de crize și conflicte interetnice.

Deficitul stării de securitate în Asia Centrală

Stările de criză, tensiunile și conflictele s-au manifestat în regiune înainte de colapsul istoric al sistemului sovietic. Nu greșim dacă afirmăm că, în forme mai mult sau mai puțin evidente, acestea au avut un anume nivel de permanență în creuzetul multietnic și multinațional sovietic.

Putem spune, astfel, că deficitul de securitate în regiunea Asiei Centrale, dar și în proximitatea estică a acesteia are un anume grad de cronicitate, cu o evoluție amprentată de specificul evoluției generale a sistemului sovietic și, apoi, a realităților postsovietice. Care ar fi reperele geopolitice ale deficitului de securitate care alimentează starea de instabilitate în regiune și, prin contaminare transfrontalieră, în proximitatea largă a acesteia?

Le vom menționa, în concentrări cauzale și determinative, astfel:

- exacerbaria tensiunilor locale în conflicte armate între statele caucaziene, ca efect aparent întârziat, dar minuțios programat în laboratoarele sovietice ale construcțiilor național-etnice;

² Teodor Simion, *Regiunea Caucaz Transcaucazia. Reflecții geopolitice și geostrategice*, Editura UNAp., București, 2005, pp. 172-186.

³ Constantin Hlihor, *Geopolitica și geostrategia în analiza relațiilor internaționale contemporane*, UNAp., București, 2005, p. 70.

⁴ Shirin Akiner, *Pursuing Military Stability in Central Asia*, Stockholm International Peace Research Institute, 2005, p. 10.

- alimentarea conflictelor locale și a stărilor de tensiune și de criză cu teza indiscutabilă a secesiunii pe două paliere: secesiunea de Federația Rusă a republicilor caucaziene și secesiunea de fostele republici sovietice, aflate în procesul coagulării și al afirmării ca entități național-statale;
- “redesenarea” continuă, în vremea exercițiului totalitar sovietic, a frontierelor dintre statele caucaziene și ale Asiei Centrale a creat o sursă de permanentă ostilitate între statele în cauză, acumulată constant, situație aflată, atunci, sub controlul puterii comuniste centrale, iar acum sub cel al autorităților de la Moscova, care, în felul acesta, își continuă exercitarea influenței Rusiei renăscute;
- sentimentul insecurității a dominat și domină atât relațiile dintre statele Asiei Centrale, cât și relațiile dintre acestea și țările vecine;
- amenințările care aplanează asupra regiunii – incluse, latente sau reale, au determinat statelor din acest spațiu un comportament contradictoriu, generat de evaluarea și calificarea percepției acestor amenințări: apropierea fie de Moscova, fie de Occident.

Deficitul de securitate care se manifestă în regiune este, în ultimă instanță, produsul incapacității majorității statelor din zonă de a fi capabile să își asigure propria securitate, după cum o cauză o constituie educarea inițiativelor pe care acestea și le-au asumat în domeniul operațional al apărării și securității. Avem în vedere inițiativa comună a Uzbekistanului, Kârgâzstanului și Kazahstanului de a înființa structuri militare de *peacekeeping*, care să gestioneze normalizarea situației din Tadjikistan. Dar, deosebirile majore în ceea ce privește prioritățile angajate în construirea strategiilor de securitate în cele trei state, precum și gradul diferit al percepțiilor relative la riscurile și amenințările la adresa securității au determinat ineficiența acestei inițiative⁵.

Revendicăm și inițiativa lansată în 1996 de către Uzbekistan și Kârgâzstan de creare a unei zone libere de arme nucleare în Asia Centrală, inițiativă la care au aderat, în anul 2002, și celelalte trei state ale pentagonalei central-asiatice. Dar, lucrurile s-au oprit aici, poate și din motivul că aceste state fac parte din CSI, aflându-se, practic, sub “umbrela modernă” a Moscovei.

În aceeași notă reținem decizia Kazahstanului, Kârgâzstanului și Uzbekistanului, în 1994, de a coagula instituțional o uniune economică de tip comercial⁶. La numai un an, statele fondatoare hotărăsc să își lărgescă sfera de activitate în domeniul securității, sens în care se decide înființarea unui Consiliu Interaliat al Ministerelor Apărării, dar, în cele din urmă, totul a eșuat, în urma acuzelor reciproce privind asumarea rolului de hegemon în regiune⁷.

Unda de șoc produsă de evenimentele de la 11 septembrie 2001 a atins, cu o anume intensitate, și Asia Centrală. Consecințele sunt vizibile în mutațiile geopolitice și geostrategice care s-au produs în zonă, în reacțiile actorilor noului mediu internațional de securitate, în metamorfozele politicilor și strategiilor de acțiune care pot genera, după scopurile vizate, securitatea/insecuritatea Asiei Centrale. La timpul prezent, apreciem că trei sunt problemele

⁵ Niklas Swanstrom, *The Prospects for Multilateral Conflicts Prevention and Regional Cooperation*, în *Central Asia*, în *Central Asian Survey*, martie 2004, pp. 45-53.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

care întrețin atenția actorilor cu interese explicite sau implicite în această regiune: amenințarea teroristă la adresa securității și stabilității; securizarea zăcămintelor petrolifere și a magistrelor energetice de către consumatorii relevanți din Asia și din Occident; reconstrucția democratică a societăților statale renăscute după colapsul istoric al totalitarismului sovietic.

Actorii interesați și implicați, direct sau indirect, în Asia Centrală sunt: SUA, Federația Rusă, Japonia, UE, China, OSCE, NATO și, în logica intereselor istorice, Turcia și Iranul. Simpla desfășurare nominală a acestora, cunoscute fiind natura și profunzimea geostrategică a intereselor pe care le au, generează concluzia că, în perioada imediat următoare, Asia Centrală va deveni spațiul de manifestare a unor puternice rivalități geopolitice și geostrategice care însă vor avea o cu totul altă desfășurare decât a celor specifice războiului rece. Există și presupuziția că terorismul, amenințările teroriste și necesitatea luptei comune împotriva acestora, dar și a protejării afacerilor și a mediului energetic sunt motive mult mai puternice pentru a uni decât cele care ar putea separa.

Reperle semnificative ale mutațiilor geopolitice din Asia Centrală indică: existența unei percepții diferite cu privire la caracterul, filozofia, mecanismele și instrumentele strategiilor de impunere și asigurare a stabilității și securității, fundamental acestea agreând fie soluțiile și rezolvările regiunii, fie pe cele ale actorilor statali sau nonstatali care și-au oferit serviciile în regiune; încurajarea statelor din Asia Centrală să evolueze, politic și economic, spre societăți deschise⁸, fapt apreciat ca o tentativă de îndepărtare de influența Federației Ruse; evoluțiile geopolitice din țările pentagonului central-asiatic sunt, într-o anumită măsură, determinate de expertiza care le este oferită de aparatul tehnic, precum și de teoriile diplomatice, politice, economice, geopolitice sau geostrategice pe care le adoptă și, evident, le promovează; evoluțiile politice sunt influențate și de prezența unor actori cu aspirații, declarate sau nu, de hegemon regional; incapacitatea cronică a statelor din regiune de a-și asigura prin forțe proprii securitatea externă; structura definitorie a populației este bazată pe popoare iraniene și turcice, realitate care conferă o anumită specificitate strategiilor generale de dezvoltare a societăților respective, în sensul persistenței puternice a curentului tradiționalist-istoric; regiunea central-asiatică reprezintă spațiul cel mai amplu de întâlnire și conviețuire a civilizațiilor ortodoxă și musulmană, fapt care amprentează evoluția geopolitică a Asiei Centrale, în sensul promovării unui anumit conservatorism în demersul general al dezvoltării istorice; în general, puterea politică este exercitată, într-o manieră discutabilă democratic, de partidele care au descins din fostele structuri politice comuniste, în practica acestora fiind evidente practicile sistemului din care promovau; viața politică este, în general, anostă, sistemul politic propriu fiecărei țări consemnând, din perspectiva percepției publice validată electoral, un grup de 2 la 4 partide, celelalte având un rol eminamente decorativ; tentativele de democratizare a societăților au fost reprimare, reacțiile Occidentului fiind moderate, ceea ce poate însemna că este pretabilă situația existenței politice de construcție și afirmare echilibrată a valorilor democratice; tendința de sorginte totalitară de concentrare și păstrare a puterii se manifestă în toate statele pentagonului central-asiatic.

⁸ Stephen Blank, *The Prospects of Russian-American Partnership: The Georgian Litmus Test*, în *Central Asia-Caucasus Analyst*, 30 ianuarie 2004.

INDIA

~ MEDIATOR ÎNTRE EST ȘI VEST ? ~

Maior Sébastien VALLETTE
~ Armata Franceză a Aerului ~

The author writes about India, from the viewpoint of the role it may play as a mediator between the East and the West, the most important argument in this respect being the capacity the country has to enrich one's culture with others and cultivate differences without calling them into question.

At first, he mentions the economic and strategic cooperation with the United States of America, one of India's privileged partners, as well as the military cooperation with Israel.

Then, he mentions the new emerging triangle consisting of India, China and Russia, India's relations with the two countries, as well as the diplomatic and economic relations with the European Union.

In the end, the author mentions India's desire to join the UN Security Council as a permanent member, concluding that this state would probably be an interesting mediator in negotiations to resolve international crises.

Cuvinte cheie: pondere geopolitică; decalaj economic; negociere; cultură indiană; mediator

Se spune că India este cea mai mare democrație din lume, fiind, în același timp, descrisă ca o "putere săracă". Această cvasiantinomie este tipică pentru India, o țară care combină bogăția cu sărăcia într-un amestec aproape natural, dar și cultural. Aici s-a născut budismul, aici s-a stabilit islamismul, iar creștinismul este prezent fără a deranja larga majoritate a hindușilor. Această capacitate de a îmbogăți o anumită cultură cu ajutorul altora și de a cultiva diferențele fără a le aduce în discuție este, probabil, punctul forte al Indiei. Alegerea de a fi o națiune nonviolentă, nealiniată și în plină expansiune îi face dificilă înțelegerea, indicând, totodată, căi posibil de urmat pentru Occident.

Având peste un miliard de locuitori, India este a doua țară în lume din punctul de vedere al populației, după vecina sa, China. Totuși, cu o rată a natalității necontrolată

* Articolul, cu titlul original "L'Inde: médiateur entre l'Orient et l'Occident ?"/"India: Mediator between the East and the West ?", a apărut în publicația *La Tribune bilingue du CID/Collège Interarmées de Défense*, Franța, mai 2008. Versiunea în limba română a apărut în revista *Gândirea Militară Românească*, nr. 3/2008, pp. 117-121.

de către politicile guvernamentale și cu o populație tânără, acest subcontinent ar putea câștiga cursa demografică până în 2030. Elementul uman, combinat cu teritoriul vast (3 287 590 km², al șaptelea în lume ca mărime), îi conferă acesteia un loc special pe scena internațională. Deși ignorată îndelung de marile puteri, în special după proclamarea independenței, în 1947, trebuie amintit faptul că, la începutul secolului al XVIII-lea, India reprezenta 22,6% din veniturile mondiale și ocupa primul loc¹, chiar înaintea Chinei. Visul puterii, către materializarea căruia sunt îndreptate politicile actuale ale Indiei, nu ține numai de domeniul economic: el implică și redobândirea, de către India, a poziției de partener privilegiat în relațiile internaționale și mai cu seamă în regiunea Asiei Centrale și de Sud-Est.

Un nou partener: Statele Unite ale Americii

În mai 1958, senatorul John Fitzgerald Kennedy se adresa Congresului, afirmând despre India că aceasta reprezenta cheia către o Asie democratică. În viziunea lui, economia acesteia se baza pe un echilibru fragil, între amenințări și garanții, el adăugând că, în acel moment, ea se afla la punctul crucial și precar de răscruce dintre succes și eșec. Kennedy a atras atenția asupra faptului că importanța reușitei programului indian consta și în exemplul pe care acesta îl putea oferi pentru viitorul economic al altor state subdezvoltate. Să fi fost aceasta o dovadă de clarviziune sau doar simplu pragmatism geopolitic? Orice ar fi fost, concluzia este că, 50 de ani mai târziu, după o perioadă marcată de tensiuni semnificative, Statele Unite au devenit unul dintre partenerii privilegiați ai Indiei, cu o poziție economică și strategică similară celeia din 1958.

Cum se poate explica această schimbare de atitudine? Cel mai probabil prin faptul că Statele Unite și, în special, administrația Bush au devenit conștiente de capacitățile Indiei și de ponderea ei geopolitică. Hotărându-se să se alăture mișcării, Statele Unite par a urmări să se folosească de influența lor asupra subcontinentului care iese din poziția sa permanentă de nealinieră. Această schimbare de poziție a Indiei este, de asemenea, un factor al reconcilierii. Atacurile din 11 septembrie 2001 au contribuit la crearea unor zone de înțelegere între cele două puteri. Problematika teroristă a reprezentat centrul preocupărilor indiene pentru foarte mulți ani.

Prin autorizațiile primite pentru transferul produselor sensibile, precum este uraniul îmbogățit, India a obținut recunoașterea din partea Washingtonului, în ciuda faptului că nu a semnat tratatul de nonproliferare. Această excepție de la regulă a fost posibilă datorită stabilității politice manifestată în India după obținerea independenței. Aura lui Ghandi, care a conferit țării sale statutul de "putere morală", încă planează asupra Republicii Indiene, chiar dacă unii dintre conducătorii ei declară că testele nucleare din 1998 au întărit-o mai mult decât nonviolența profesată de către Mahatma.

¹ Angus Maddison, *L'économie chinoise, une perspective historique*, OECD studies, Paris, 1998.

Deși această cooperare nucleară este partea cea mai vizibilă, ea reprezintă, totuși, doar o parte dintr-o mult mai complexă politică economică. Statele Unite sunt pregătite să-i asigure Indiei mijloacele necesare declanșării celei de-a doua revoluții verzi, care ar putea satisface necesitatea hrănirii acestor miliarde de guri flămânde. În același timp, efortul făcut în direcția exploatării și prelucrării ecologice a cărbunelui ar trebui să-i permită Indiei să-și accelereze dezvoltarea industrială. La nivel militar, colaborarea indo-americană se traduce și prin ponderea vânzărilor de arme din Israel către India. Grație autorizației oferite de către Statele Unite, Israelul poate exporta echipamente precum radarele aeropurtate, devenind astfel cel de-al doilea furnizor important de armament pentru India, după Rusia, partenerul istoric.

În orice caz, este evident că acțiunea americană nu este un simplu act de altruism. Motivațiile sale ascunse constau, probabil, în dorința de creare a unei contraponderi regionale, dacă nu chiar globale, pentru China. Prin acceptarea întăririi relațiilor cu Statele Unite, India recuperează decalajul economic pe care îl avea față de vecinul său și vrea, în modul cel mai pragmatic, să obțină recunoașterea din partea marilor puteri ale lumii. Indiferent cum însă, India nu-și va sacrifica nici reînnoita cooperare cu China, nici tradiționala cooperare energetică și militară cu Rusia.

Un nou triumf: India-China-Rusia

India și China reprezintă doi giganți învecinați, deveniți inamici în urma războiului din 1962. Această rană, nevindicată încă, nu a împiedicat însă ca cele două țări să-și reînnoiască legăturile economice într-o atmosferă diplomatică mai destinsă. Faptul că India a recunoscut, în 2003, suveranitatea Chinei asupra Tibetului a dat o nouă însuflețire relației lor. Fără a fi deloc neînsemnată, ținând cont de prezența pe teritoriul indian a lui Dalai Lama și a peste 100 000 de refugiați, poziția adoptată la New Delhi demonstrează voința de a surmonta persistentele probleme bilaterale de la graniță. Redeschiderea, în iulie 2006, a trecătorii Nathu La² din Munții Himalaya, care fusese închisă din 1962, constituie un nou exemplu în acest sens. Recunoașterea, de către chinezi, a Sikkim-ului ca făcând parte din India reprezintă o confirmare a acestor evoluții diplomatice.

Din punctul de vedere al comerțului, progresul a fost remarcabil. Cunoscând o creștere de 7 ori în 6 ani, din 2000 în 2006, pentru a ajunge la mai mult de 20 de miliarde de dolari, schimburile comerciale au stat la baza multora dintre acordurile financiare, agrare, informaționale și energetice. Cele două state, ale căror necesități energetice sunt colosale, par să-și dorească să ajungă la o înțelegere în acest domeniu, îndeosebi prin investiții comune în rezervele petroliere sirieni. În noiembrie 2006, când Hu Jintao a vizitat India, un comunicat

² Trecătoarea Nathu La este situată pe străvechiul Drum al Mătăsii, 75% dintre schimburile comerciale realizate între cele două țări făcându-se, la începutul secolului XX, prin acest punct de trecere.

comun arăta faptul că cele două țări vor "încuraja colaborările între întreprinderile lor, inclusiv prin explorarea și exploatarea în comun a resurselor de hidrocarburi din terțe țări"³.

Astfel, rolul de zid de apărare pe care Statele Unite și-ar dori ca India să-l joace are anumite limite, chiar dacă elitele indiene rămân suspicioase la adresa vecinului lor și fac cu regularitate demonstrația cooperării militare cu americanii, în special în cadrul Oceanului Indian. Însă, tocmai conștientizarea puterii potențiale a sinergiei dezvoltate între acești doi giganți l-a făcut pe fostul ministru Jairam Ramesh, membru al Partidului Congresului, să publice cartea "Making sense of Chindia" ("Dând sens Chindiei").

Rusia, principalul furnizor de armament al Indiei, ocupă, de asemenea, o poziție deosebită. Ca unica țară care a încheiat un acord de cooperare tehnică și militară cu Rusia, India a rămas fidelă națiunii care a contribuit la garantarea integrității ei teritoriale pentru o lungă perioadă; dincolo de asta, dependența energetică a Indiei o obligă să mențină legături strânse cu principala deținătoare a resurselor globale de petrol și de gaze naturale. Rusia are posibilitatea de a acoperi nevoile energetice în creștere ale Indiei pentru încă multe decenii. Efectiv, progresul economiei indiene a cunoscut o accelerare puternică în sectorul serviciilor, care nu presupune decât o minimă infrastructură. Totuși, sectorul industrial este înapoiat și suferă de o lipsă de investiții, care ar trebui să reprezinte scopul principal al preocupărilor viitoare, fie și numai pentru a-i permite să-și îmbunătățească mijloacele de producție și să limiteze exporturile.

Ce fel de relații cu Europa ?

Încă din 1962, India a avut relații diplomatice cu EEC ~ Comunitatea Economică Europeană. A fost una dintre primele țări care a întreprins această acțiune și, de atunci, a continuat să dezvolte legături în toate domeniile de interes comun. Uniunea Europeană de astăzi și India se aseamănă în privința diversității culturale și acest lucru este în favoarea acestuia din urmă, chiar dacă unitatea indiană este mult mai marcată după eforturile lui Ghandi de a unifica țara. În 2004, potrivit *Fondului Monetar Internațional* ~ FMI, către Uniunea Europeană s-au îndreptat 22% din exporturile Indiei, importurile din UE reprezentând 17%, pentru un total de 17 miliarde. Acest comerț este important și este, de multe ori, efectul unei cooperări bilaterale. Ar fi recomandat dacă ar fi dezvoltată o strategie europeană mai globală. Una dintre marile povești de succes este reprezentată de către cooperarea în domeniul ambiental. În septembrie 2005, a fost semnat un plan comun de acțiune între Uniunea Europeană și India, cu scopul de a o ajuta pe aceasta din urmă să facă față provocărilor de mediu legate de dezvoltarea sa economică rapidă. Degradarea mediului ar avea un impact de necontestat asupra sporirii, dacă nu chiar a agravării sărăciei, mai ales în rândul populației rurale. Provocarea demografică a Indiei face ca procesul să fie

³ "Joint declaration by the Republic of India and the People's Republic of China", New Delhi, 21 noiembrie 2006, www.pmindia.nic.in

mult mai stringent, fiind nevoie ca deciziile în materie de tehnologie și consumatori să fie luate la timp. De asemenea, agricultura este o arie cheie în demersul întreprins cu scopul de a continua încercarea de a hrăni o populație care este deja foarte numeroasă și în creștere constantă. În sfârșit, problema deșeurilor generate de populație este una dintre preocupările majore ale Indiei în acest domeniu, în care Uniunea Europeană beneficiază de expertiză corespunzătoare.

Un model indian obscur

Felul în care India absentează din dezbaterile majore ale politicii internaționale și crizele regionale este semnificativ. Între puterile asiatice, India se află în umbra Chinei, care are mult mai multă influență pe scena internațională. Totuși, modelul de dezvoltare a Indiei este mult mai democratic decât cel al vecinei sale. Deși, cu siguranță, este mult mai puțin impresionant în momentul de față, perspectiva este destul de încurajatoare. Unul dintre aspectele cele mai reprezentative pentru modelul indian este capacitatea sa de a "digeră" foarte diversele tendințe care s-au succedat la guvernare. Naționaliștii și socialiștii nu au reușit să influențeze semnificativ progresul indian și, cu siguranță, nici cultura indiană. La 26 ianuarie 1950, Republica India și-a afirmat laicitatea și vocația socială a democrației sale. Centralizarea puterii este, în egală măsură, atenuată de funcționarea sistemului castelor, la nivel local. Plasându-se pe al treilea loc în lume în privința populației musulmane, cu mai mult de 150 de milioane⁴, India își poate demonstra capacitatea de a reuni comunități fără a cădea în comunitarism. Cu siguranță, nivelul de reprezentare islamic este slab (12% din populația indiană), din cauza împărțirii între India și Pakistan, în 1947⁵, dar interesul deosebit rezidă în reprezentarea sa și coabitarea sa în India. Guy Sorman, în cartea sa numită *"The Genius of India"* (*"Geniul Indiei"*), explică cum fac parte sufiștii din cultura indiană, în special în cântece și dansuri. Taj Mahalul, unul dintre simbolurile indiene, este de proveniență musulmană. Acțiunile naționalismului hindus (Hindutva) îndreptate împotriva islamului sunt cele ale unei minorități și sunt contracarate de combinația reușită. Indienii musulmani preferă să rămână în India decât să meargă în Pakistan. În fine, diaspora indiană, foarte bine stabilită în Statele Unite ale Americii și ale cărei venituri medii sunt acolo mult mai mari decât media națională din SUA, reprezintă un alt motiv pentru legăturile strânse. Universitățile americane vin și "recrutează" studenți indieni pentru a studia matematica și IT, domenii în care India a dezvoltat abilități speciale de-a lungul anilor.

Această capacitate de a-i uni pe oameni, de a-i face să trăiască împreună, în ciuda diferențelor clar marcate, arată cu ce ar putea contribui India la negocierile internaționale. Când a fost în Consiliul de Securitate al ONU, a votat împotriva Rusiei în problema cecenă, în ciuda legăturilor sale foarte strânse cu Rusia.

⁴ Pe primul loc, Indonezia, iar pe al doilea, Pakistanul.

⁵ Această divizare, cu scopul creării unui stat musulman, a fost una dintre condițiile puse independenței Indiei.

Această viziune asupra lumii, pe care Ghandi a întărit-o în India și care este totodată motivul pentru o astfel de discreție, este probabil valoarea adăugată și complementul viziunii noastre occidentale.

Un membru permanent al Consiliului de Securitate ?

India nu face un secret din dorința sa de a deveni membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU. Candidatura sa a fost înaintată împreună cu Germania, Brazilia și Japonia. Însă, firește, această problemă este complicată, deoarece înseamnă aducerea în discuție a puterii deținute de cei cinci membri din prezent ai Consiliului de Securitate: SUA, Franța, Marea Britanie, Rusia și China. Și totuși, în calitate de unul dintre cei mai importanți furnizori de trupe ONU, India își arată devotamentul pentru această organizație, care este conformă cu valorile sale. În plus, datorită mărimii sale demografice, dezvoltării sale curente și, mai presus de toate, viziunii sale asupra lumii, care se distinge de cea a celor cinci membri din prezent, India ar putea fi un mediator interesant în negocierile de rezolvare a crizelor internaționale. A o lăsa în afara acestor dezbateri pentru prea mult timp ar fi, probabil, o eroare geostrategică din punctul de vedere al relațiilor internaționale. Europa și Franța își pot juca aici cea mai bună carte față de India.

Recunoașterea puterii Indiei ar putea fi benefică imaginii Occidentului, care crede că poate impune un model consumerist peste tot, în special de la căderea comunismului. India nu este perfectă, dar continuă să urmeze o cale intermediară. Ar fi dificil să primească o parte din prăjitura pentru care principalii beneficiari poartă deja un război de influențare. Totuși, este interesant să avem în vedere o anecdotă privitoare la Gandhi, spre sfârșitul vieții sale, relatată de Guy Sorman. Un jurnalist l-a întrebat pe Mahatma: "*Ce credeți despre civilizația occidentală ?*" și Ghandi a răspuns: "*O civilizație occidentală ? Da ... Cred că ar fi o idee bună*".

***Traducere și adaptare:
Iulia NĂSTASIE***

POLITICA EXTERNĂ ȘI DE APĂRARE A ROMÂNIEI PÂNĂ LA OCUPAREA CEHOSLOVACIEI (1930-1938)

Locotenent-colonel dr. Christophe MIDAN

The author brings to our attention the role and importance of the Romanian armed forces between 1930 and 1938, seen from the political perspective.

In this respect, the author approaches the equilibrium policy chosen by the personal regime of Carol II. Romania signed a series of agreements/commercial treaties with Germany, Italy, France, the United Kingdom, but failed to deliver as far as the military or security field are concerned.

The München Agreements did not bring about serious changes for Romania. London refused to provide Romania with facilities regarding the armament sales and the security connections with France were pretty precarious. Moreover, the Reich was perceived as a danger rather than a partner.

Cuvinte cheie: schimburi economice; relații bilaterale; garanții economice; protocol; echilibru european

Din luna februarie 1938, regimul personal al lui Carol al II-lea este confruntat cu primele provocări în materie de politică externă. Născut într-un context internațional din ce în ce mai incert, el alege o politică de echilibru, rezumată de Armand Călinescu: cultivând în același timp alianțele anterioare, suntem „*de acord să nu provocăm (pe germani) și să încercăm apropiere de Italia. Reluare mai amicală cu Polonia*”¹.

Observarea acordurilor comerciale, considerate ca primă etapă politică de către conducătorii români², este suficientă pentru a rezuma această strategie care se vrea echilibrată, dar care este extrem de greu de pilotat: astfel, cu Germania sunt semnate acordurile din 23 martie 1935, 21 iunie, 10 octombrie și 10 decembrie 1938 și 23 martie 1939, în timp ce schimburile

¹ Armand Călinescu, *Însemnări politice*, Editura Humanitas, București, p. 401.

² *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial*, Editura Militară, București, 1989, 3 volume, vol. I, p. 141.

nu fac decât să crească începând din 1935. Cu Italia, sunt semnalate tratatele comerciale în 13 februarie 1937, 14 iulie și 3 decembrie 1938, care prevăd, între altele, importuri de material militar. Cu Franța, principalele acorduri de cumpărarea de redevențe sunt semnate pe 5 mai 1936, 31 ianuarie și 8 martie 1938 și pe 31 martie 1939 ... În sfârșit, cu Regatul Unit, România semnează acordurile din 2 mai 1937, 2 septembrie 1938 și 11 mai și 12 iulie 1939³.

Este dificil să se măsoare efectele acestei politici în 1938. Sigur, diversificarea comercială funcționează și fără a avea o perspectivă politică clară. Mai ales, în ciuda eforturilor, nu reușește să semneze niciun nou acord militar sau de securitate cu marile puteri și eșuează în tentativele sale de aprofundare a tratatelor anterioare.

Mai întâi, relațiile cu Marea Britanie sunt dificile. Pentru partea britanică, amintirea cabinetului Goga persistă, iar Bucureștiul se îndoiește de Londra: într-adevăr, *Anschluss*-ul, realizat pe 12 martie 1938, intervine la câteva săptămâni după vizita Lordului Halifax la Berlin, pe 17 februarie: cu toate că intențiile germane sunt clare, responsabilul britanic a rămas mut. Bucureștiul deduce că *Anschluss* – perceput „foarte negativ”⁴ în România, deoarece asigură o netă progresiune a *Reich*-ului în Europa Centrală – a fost acceptat, chiar autorizat, de către Regatul Unit, în ciuda caracterului său total opus Tratatului de la Versailles. În martie, un nou element face ca Bucureștiul să aibă îndoieli față de prietenia britanică: cabinetul Chamberlain declară că niciun guvern englez nu-și va asuma automat obligații într-o regiune care nu interesează Regatul Unit la înălțimea Franței sau a Belgiei: cum subliniază ambasadorul român la Londra, susținerea Angliei nu a fost promisă României și nu va fi acordată⁵. Nu mai există iluzii asupra unui eventual ajutor britanic în caz de atac contra României.

Pe 8 iulie 1938, Carol al II-lea primește totuși consimțământul guvernului britanic pentru o vizită oficială în Marea Britanie, „onoare” care i-a fost refuzată câteva luni mai devreme ca urmare a alegerii guvernului Goga⁶. Dar, acest semn de normalitate nu este suficient pentru a reda încrederea în Marea Britanie: politica britanică de *appeasement* cu *Reich*-ul pe subiectul Cehoslovaciei rămâne un motiv prea mare de îngrijorare pentru București. Or, în august 1938, Lordul Walter Runciman, ministrul britanic al Comerțului, primește ca misiune să ajungă la un „*acord satisfăcător în această spinoasă chestiune care atingea, pe mai multe laturi, suveranitatea statului cehoslovac*”. Apoi, pe 22 și 23 septembrie 1938, Neville Chamberlain îl întâlnește pe Hitler la Bad Goddenberg, unde abordează subiectul sudeților. O săptămână mai târziu, acordurile de la München sunt semnate și aprobate de către Camere, glasul discordant al lui Churchill rămânând izolat. Pentru Carol al II-lea este clar că „*guvernul britanic era hotărât de a rezolva (criza) pe așa-numita cale pașnică*,

³ Gheorghe Gheorghe, *Tratatele internaționale ale României 1921-1939*, Editura Politică, Cluj-București, 1980, 2002, pp. 572-575.

⁴ Raport al atașatului militar francez la București din 20 martie 1938, SHAT 7N 3052.

⁵ Eliza Campus, *Din politica externă a României. 1913-1947*, Editura Politică, București, 1980, pp. 362-366.

⁶ Prince Paul de Hohenzollern-Roumanie, *Carol II, roi de Roumanie*, Editura Denoël, traduit d'anglais par Janine Hérisson et Henri Robillot, titlul original *King Carol II. A life of my Grandfather*, Londra, 1988 (1990 pour l'édition française), Paris, pp. 258-259.

adică a cedării în fața pretențiunilor dictate sudeților de Hitler". Această judecată este departe de a fi izolată în România, unde reprobarea este aproape unanimă. Armand Călinescu nu ezită să rezume, pe 26 septembrie 1938, *"În Răsărit, se crede că Anglia a încetat de a fi o mare putere !"*. Nu se știe unde se va opri această politică de compromis, cu atât mai mult, cu cât Regatul Unit semnează un acord de neagresiune cu Germania pe 30 septembrie 1938. Bucureștiul se teme de acum înainte că Londra și Berlinul se pun de acord pe spatele micilor state, în pofida angajamentelor anterioare și Carol al II-lea afirmă că britanicii *"prea au pierdut din vedere partea morală, sprijinul sufletesc și (...) camaraderia care trebuie s-o dea alcătuirea Securității Colective"*.

În sfârșit, la Societatea Națiunilor, concepțiile Marii Britanii și ale României referitoare la reglarea conflictelor sunt în contradicție. De la început, se condamnă la București ideea unui Directorat în patru, inițiată în 1933 și susținută de la Londra. Ceea ce displace este mai ales aplicarea acestui principiu de negociere restrânsă asupra chestiunii cehoslovace⁷. Nicolae Petrescu-Comnen, în numele Înțelegerii Balcanice, răspunde ferm la declarația de intenții a *Foreign Office* de a găsi direct o înțelegere cu Germania și Italia care ar contribui la menținerea păcii: el afirmă că Înțelegerea Balcanică și Societatea Națiunilor se numără printre cele mai bune garanții de securitate pe continent și că nici nu se pune problema să *"schimbe regulile jocului"* tratând securitatea în cadrul unei consultații restrânse⁸. Mai târziu, pe 16 septembrie 1938, România refuză orice reformă a statutului de organizare a Societății Națiunilor, care tinde să-i subordoneze acțiunea la cea a marilor puteri, opunându-se încă o dată Londrei ...

Acordurile de la Munchen au totuși ca efect determinarea României să încerce o nouă apropiere cu Londra¹⁰. Carol al II-lea face o vizită în Europa Occidentală în noiembrie 1938. Merge mai întâi în Marea Britanie, din 15 în 18 noiembrie, ceea ce ilustrează bine prioritatea politicii sale externe. Scopul acestui voiaj este triplu: mai întâi, creșterea schimburilor economice cu Londra, pentru a o face să se intereseze de supraviețuirea României; apoi, obținerea garanțiilor de securitate; în sfârșit, dinamizarea vânzărilor de armament.

Rezultatele sunt amestecate. Pe plan economic, nu există niciun progres, Londra refuzând orice modificare semnificativă a schimburilor, pe motivul unei supraevaluări a prețurilor române sau al creării unei zone de comerț preferențial la Est. Or, dacă aspectul economic nu este cel mai important, el este văzut la București ca un indicator *"de cele mai largi intenții către România pe un plan politic"*. În materie de vânzări de armamente, eșecul este la fel de complet, Londra refuzând orice facilitate României, cel puțin pentru moment.

⁷ Gheorghe Buzatu, *"Preliminarii ale celui de-al Doilea Război Mondial"*, în *Revista de istorie militară*, nr. 2/1990, pp. 28-31, Carol II, *În zodia Satanei*, Editura Universitaria, București, 1994, pp. 79-87, Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 398 și Stan Stângaciu, Octavian Burcin, Ovidiu Miron, Adrian Bălan, *Ordinea internă și apărarea României în anii 1939-1941*, Editura All Educational, București-Timișoara, 1999, p. 14.

⁸ Mihai Manea, Bogdan Teodorescu, *Istoria Românilor de la 1821 până în 1989*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1994, p. 273.

⁹ *Din politica externă a României 1913-1947...*, p. 363.

¹⁰ *Ordinea internă și apărarea României ...*, pp. 15-16.

În sfârșit, britanicii, fideli liniei lor din luna martie, nu-și propun să acorde nicio garanție României. În total, întrevederile sunt politicoase, dar nu rezultă nimic: jurnalul *The Scotsman* constată cu luciditate: "Regele Carol ar putea să se întoarcă în România cu o opinie mai bună despre bunăvoința britanică și o apreciere mai măsurată a bunului simț britanic"¹¹. Însă, "bunăvoința britanică" este departe de a fi evidentă! Relațiile bilaterale vor rămâne reci până la invadarea Cehoslovaciei, care va provoca – în sfârșit – un electroșoc în Regatul Unit.

În ceea ce privește Franța, legăturile de securitate există, dar rămân prea slabe. România dorește o reafirmare solemnă a garanțiilor franceze și aprofundarea lor, la fel ca și o importantă investiție militară franceză în România prin mijlocul vânzărilor de arme. Dar, Franța refuză să semneze un acord care ar angaja-o prea direct și ea subordonează exporturile de armament nevoilor sale interne. Pe de altă parte, din cauza propunerii sovietice de a interveni militar în folosul Cehoslovaciei¹², Franța continuă să îndemne la un acord româno-sovietic¹³: ea nu găsește decât neînțelegere la București.

Doar mediile militare franceze continuă să susțină o politică angajată față de România: "Germania continuă manevra sa de disociere de Europa Centrală, ale cărei rezultate sunt net aparente la ora actuală. România, care s-a ținut până aici într-o rezervă corectă față de această putere, suportă influența sa ideologică și comercială. Partidele de extremă dreaptă române își întorc privirea către Axa Roma-Berlin. Cu toate acestea, Franța conservă influențe puternice în România. Noi trebuie să menținem aici poziția noastră militară continuând asistența în înarmarea României contra anumitor garanții de fidelitate de a nu ceda Germaniei un loc preponderent pe care ea nu este dispusă să îl ia. Trebuie o acțiune în forță pentru a contrabalansa Germania"¹⁴. La fel, în zonă, atașatul militar continuă să ducă o acțiune decisă¹⁵, dar vocile militarilor par a fi puțin ascultate la Quai d'Orsay și la Consiliu, care se mulțumesc să dea răspunsuri dilatorii și regrete politicoase în fața "lacunelor și erorilor" care intervin în tratarea cererilor române în materie de garanții și de înarmare¹⁶. În sfârșit, relația franco-română este deservită de personalitatea ministrului Franței la București, T. d'Omersson, "om de lume curtenitor (...) care nu înțelege absolut nimic din politică și joacă acolo (în România) niciun rol"¹⁷.

Semnarea acordului de la München, "cea mai mare gafă a diplomației (tuturor) timpurilor", după Carol al II-lea, contribuie la răcirea relațiilor bilaterale. La fel cum se pedepsește Londra,

¹¹ Maurice Pearton, "British Policy Towards Romania 1939-1941" (Politica britanică către România 1939-1941), în *Anuarul Xenopol*, nr. 2/XXIII, 1986, Iași, pp. 527-552, pp. 527-529, Carol II, roi de Roumanie ..., pp. 264 și *Din politica externă a României 1913-1947...*, p. 392.

¹² În zodia Satanei..., pp. 80-82.

¹³ Raport francez din 21 martie 1938 asupra vizitei ministrului Rusiei Alexandrovsky la București, SHAT 7N 3130-2.

¹⁴ Raportul nr. 8/S din 23 ianuarie 1938 al atașatului militar francez la București, SHAT 7N 3052.

¹⁵ Christophe Midan, Maria Georgescu, *Un exemple de coopération bilatérale: les attachés militaires français en Roumanie et roumains en France (1860-1940)* (Un exemplu al cooperării bilaterale: atașatii militari francezi în România și români în Franța (1860-1940)), Editura Militară, București, 2003, pp. 251-252.

¹⁶ Telegrama nr. 4 912 din 20 mai 1938 de la legația României în Paris, Arhivele Ministerului Apărării Naționale (Arh. M.Ap.N.), 333/78 F. 36.

¹⁷ Notă asupra României pentru M. Laval, f.n., f.d., SHAT 7N 3055.

i se reproșează Franței moliciunea sa, abandonarea principiului intangibilității frontierelor și nerecurgerea la Societatea Națiunilor pentru acest dosar¹⁸. Nu i se poate ierta această capitulare, pierderea prestigiului său și deci punerea în pericol a echilibrului european, fondat prin Tratatul de la Versailles, asupra certitudinii că ea va interveni în caz de amenințare asupra unui aliat: a doua zi după München, atașatul militar român la Londra nu ezită să scrie într-un raport: *"Franța devine putere de a doua mână în Europa"*¹⁹. Carol al II-lea se îngrijorează constatând că Cehoslovacia, ca și România, dispune totuși de un acord de asistență mutuală cu Franța, care nu a fost pus în practică. El reproșează chiar Parisului – și Londrei – că au făcut presiuni pentru ca Beneș să accepte acordul de la München: *"nu numai că democrațiile cele mari au admis încălcarea tuturor drepturilor națiunilor mici, dar au și împiedicat pe victimă să se apere"*²⁰.

Atașatul militar francez vede clar, încă din 5 noiembrie 1938, riscul pe care îl are München-ul asupra relațiilor bilaterale: *"România este acum la o răspântie în ceea ce privește atașamentul său față de Franța. (...) România ar putea, se pare, să treacă rapid într-un sens care o îndepărtează de noi dacă nu utilizăm dispozițiile favorabile la adresa noastră, care mai subzistă încă din fericire. (...) unul dintre motivele profunde ale acestei crize morale rezidă în îngrijorarea pe care au creat-o interpretările tendențioase sau doar eronate ale atitudinii Franței în afacerea Cehoslovaciei. Problema a fost plasată aici aproape în toate mințile pe plan sentimental. Rolul jucat de Franța la München (...) a fost judecat cu o extremă severitate. (...) Franța nu mai apare în fața tuturor celor din România ca puterea ce emană o solidă prietenie și pe care se puteau sprijini în mod ferm. Îndoiala s-a născut și vor trebui de acum înainte mai mult decât raționamente pentru a modifica această stare de spirit"*²¹.

Într-adevăr, apărătorii cei mai fideli ai alianței cu statele democratice, ca Nicolae Titulescu sau Ioan Hudiță, mărturisesc că nu mai înțeleg reacțiile franceze²². În ceea ce privește pragmaticii, ei se îndoiesc din ce în ce mai mult de puterea franceză. Nu îl voi cita decât pe Valeriu Pop, altădată francofil convins, care declară, în cadrul unui voiaj în Europa, în 1938: *"în Germania: mulțumire generală, îndeosebi în masele muncitorești și țărănești, datorită măsurilor cu caracter larg social realizate de regim; munca intensă și organizată, producție excepțională, (...) nicio dușmănie față de Franța. Dacă s-ar ajunge la un război, hotărârea de a merge până în pânzele albe, fără defecțiune. (...) Franța: debandadă politică, socială și morală. Grevele se țin în lanț. Nu se muncește. În multe locuri: proprietarul*

¹⁸ În *zodia Satanei* ..., p. 81, *Ordinea internă și apărarea României* ..., p. 59 și *Din politica externă a României 1913-1947*..., pp. 382-383.

¹⁹ Buletin de informații de la atașatul militar român la Lodran, din 2 octombrie 1938, citat în Alesandru Duțu, Lenuța și Andrei Nicolescu, Alexandru Oșca, *Atașatii militari transmit* ..., 2001, vol. III (1938-1939), Europa nova, București, 2003, pp. 55-77.

²⁰ În *zodia Satanei* ..., pp. 79 și 81.

²¹ Raportul nr. 110/S al atașatului militar francez la București din 5 noiembrie 1938, SHAT 7N 3052.

²² Ioan Hudiță, *Jurnal politic. 1940*, Institutul European, Iași, 1998-2000, Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 361 și George G. Potra, "Nicolae Titulescu în 1938" în *Magazin istoric*, nr. 7-9/2000 și mai 2001, document transmis prin Internet.

hotelului și cu familia cară bagajele călătorilor, câmpuri goale, aproape nu se văd copii la sate; dezinteres, lipsa oricăror preocupări patriotice. Nimeni nu vrea să audă de război, (francezii) hotărâți să nu-l admită, ori, dacă guvernul i-ar băga într-un conflict armat, să nu se bată. (...) Rezistența militară a Franței se va prăbuși lamentabil, ca un castel de cărți de joc”²³.

În luna noiembrie 1938, un raport francez precizează “sentimentele de atașament la cauza franceză, pe care le manifestă în mod obișnuit România pe plan politic și economic, la fel ca și simpatiile individuale, sunt supuse unei încercări. (...) Nu mai credem să putem conta în România pe prietenia franceză, impresie care vine să întărească comentariile presei noastre asupra necesității unei politici de retragere”. La aceasta se adaugă o “intensă propagandă germană” care exploatează această fisură. În fine, “se vorbește de altfel la București, ca urmare a numirii unui nou ministru al Înarmării (a se înțelege al Dotației), de presupusa tendință germanofilă, de o ruptură eventuală a contractelor de înarmare franceze a căror executare înregistrează atâtea întârzieri (rectificat cu mâna “anumite întârzieri !”), și transferul acestor comenzi industriei germane care se crede că este gata să livreze în cele mai scurte termene. (...) Promisiunile nu sunt suficiente. Ar trebui dimpotrivă să i se dea României semne de considerație și de interes care ar putea calma susceptibilitățile sale (...) și ar justifica în ochii săi înclinațiile sale, într-un cuvânt i-ar permite să proclame că nimic nu s-a schimbat între ea și Franța”²⁴: las cititorul să judece finețea acestei analize ..., dar și propunerile care nu aduc nimic concret !

Câteva zile mai târziu, după vizita de la Londra, Carol merge în Franța din 18 în 21 noiembrie, pentru a încerca să redinamizeze relațiile bilaterale. Rezultatele economice sunt decepționante, cu toate că superioare celor obținute în Marea Britanie: responsabilii francezi explică că fac deja maximum posibil cu acordurile asupra redevanțelor și nu pot decât să crească foarte moderat celelalte contribuții de importuri și mai ales cerealele pe care le propune Bucureștiul²⁵. Numai la sfârșitul lui decembrie 1938 se va contura o strângere a legăturilor economice, în fața atitudinii din ce în ce mai agresive a Germaniei. În ceea ce privește înarmarea, bilanțul este de asemenea destul de decepționant, în ciuda promisiunii de accelerare a livrărilor. În sfârșit, în materie de garanții, Franța confirmă acordurile anterioare, dar se rezumă la vorbe frumoase și refuză să le aprofundeze, anumiți responsabili emițând chiar câteva rezerve asupra posibilității lor de aplicare după acordurile de la München. Per total, Franța se angajează la câteva gesturi simbolice, cum ar fi ridicarea legației sale de la București la nivel de ambasadă²⁶, pe 30 noiembrie, sau organizarea unor manifestații care să celebreze prietenia franco-română²⁷, dar ea nu depășește acest nivel.

²³ Valeriu Pop, *Amintiri politice 1936-1945*, Vestala, București, 1999, pp. 218-219.

²⁴ Raportul de la Statul Major al Armatei 1, Biroul 2, din 14 noiembrie 1938 asupra evoluției raporturilor franco-române, SHAT 7N 3052.

²⁵ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, Scripta, București, 1995-1998, 3 volume, vol. II, studiu introductiv ..., p. 22.

²⁶ Depeșa Havas din 30 noiembrie 1938, SHAT 7N 3055.

²⁷ *Din politica externă a României 1913-1947...*, pp. 396-398.

Pe 6 decembrie 1938, semnarea la Paris a pactului de neagresiune franco-german trezește aceleași îndoieli asupra voinței franceze ca și cele resimțite deja față de Marea Britanie²⁸. Pentru atașatul militar român la Paris, acest tratat reprezintă o manieră de a deturna expansionismul german către Est, pentru a lăsa timp Franței de a se reface²⁹, aceasta fiind “frământată de lupte sociale și economice” și de “propaganda coloanei a V-a”. Sigur, se recunoaște faptul că Franța face mult mai mult pentru România decât Marea Britanie, dar ea este considerată incapabilă de a se angaja militar pentru a o apăra³⁰.

La fel, relațiile cu Reich-ul rămân “dominate de numeroase rezerve și suspiciuni”³¹. În ciuda creșterii schimburilor și a primelor livrări de material militar la începutul anului 1938, există teama influenței economice germane, care este văzută ca o inserare a Germaniei în sfera politică, mai degrabă decât o simplă asociere³². Lucid, un raport francez explică că “României îi este frică de extensiunea germană”³³, în timp ce Armand Călinescu afirmă pe 13 martie 1938, a doua zi după Anschluss, că “evenimentele din Austria nu sunt întâmplătoare. Ele sunt o etapă în planul de expansiune germană, care cuprinde: stat național integral și cucerire de debușeuri și materii prime în răsărit. Dunărea – bulevard comercial și strategic între Est și Vest. Toate statele care au fost așezate aici au suferit mari presiuni – Austria, apoi Cehoslovacia, ar urma România”. Pe 24 mai, el scrie: “Nu putem fi nici cu rușii, nici cu germanii. Dacă suntem cu rușii victorioși, ne amenință bolșevismul. Dacă suntem cu germanii, victoria [lor înseamnă] subjugare economică și apoi politică. Am mai cunoscut această (...) și atunci era un Hohenzollern, rudă (a regelui) și cavaler. Totuși, umilințe. Ce ar fi un aventurier de origine joasă (Adolf Hitler)”³⁴. Pe 6 iulie 1938, Carol al II-lea constată că România “îndur(ă) atâtea să nu (se) arunc(e) definitiv în brațele lui Hitler”, dar că el nu poate accepta un asemenea risc: “Eu rămân la părerea mea, adică a păstra cât mai mult independența noastră politică și economică”³⁵. La aceste pretenții românești răspunde nemulțumirea Berlinului, care nu primește răspunsul la propunerile lui și urmărește cu îngrijorare represiunea antilegionară și, mai ales, procesul lui Corneliu Z. Codreanu. Totuși, Reich-ul nu face din acest fapt un *casus belli*, interzicându-și orice acțiune directă în materie³⁶.

Acordurile de la Munchen nu fac decât să intensifice temerile române, care văd în Reich mai mult un pericol decât un partener. Din 6 octombrie, locotenentul-colonel Titus Gârbea,

²⁸ Ordinea internă și apărarea României..., p. 10 și Alesandru Duțu, 1940 – Drama României. Rapt și umilință, București, Editura Universal Dalsi, 2000, p. 33.

²⁹ România în anii celui de-al Doilea Război Mondial..., vol. I, p. 182.

³⁰ Armand Călinescu, p. 384 și În zodia Satanei..., pp. 82-93.

³¹ Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic. 1919-1939, Editura Militară, București, 1981, p. 314.

³² România în anii celui de-al Doilea Război Mondial..., vol. I, pp. 140-141.

³³ Raportul nr. 8/S din 23 ianuarie 1938 al atașatului militar francez la București, SHAT 7N 3052.

³⁴ Armand Călinescu, op. cit., pp. 383 și 391.

³⁵ Carol al II-lea, Însemnări zilnice, vol. I, p. 194.

³⁶ Legația va traduce chiar în extenso rechizitoriul acuzării. Radu-Dan Vlad, Procesele lui Corneliu Zelea Codreanu, 1938..., Editura Majadahonda, 1938-2000, pp. 47-48 și Armand Călinescu, op. cit., pp. 381, 383 și 395-396.

atașat militar român la Berlin, înțelege că Germania nu se va opri aici: *"Victoria germană în Europa Centrală (adică acordul de la München) depășește cu mult simpla alipire a 3 milioane de sudeți. Ea se exploatează acum prin acțiunea concentrică polono-maghiară și printr-o acțiune de subminare care să ducă la o separație între Boemia și Slovacia, eventual la o frontieră comună polono-maghiară în Rusia Subcarpatină. (...) Retragera președintelui Beneș este un nou obiectiv atins. (...) O întrebare (se pune): acum că Germania a răpus Cehoslovacia, încotro își va îndrepta efortul ? (...) Efortul se menține în Europa și nu către vest, fiindcă în această parte populația deasă și industrializată chiar în caz de victorie nu poate face loc surplusului german de oameni și produse. Efortul se va menține către est și sud-est, fiindcă în această parte Marile Puteri cedează mai ușor, așa cum s-a văzut cu Cehoslovacia, fiindcă statele sunt mai mici, mai ușor de manevrat după dușmăniile lor, fiindcă populația este mai rară și fiindcă în această parte se găsește ceea ce-i lipsește Germaniei îndeosebi: hrană și carburanți. (...) Prin aceasta suntem direct vizați"*³⁷.

Această analiză este reluată de Marele Stat Major român: afacerea sudeților nu ar fi decât prima fază, care ar trebui să fie urmată de o penetrare către gurile Dunării, adică către România, cu atât mai mult, cu cât un atac către vest, către Polonia sau URSS, este mult mai puțin probabil din cauza modului în care sunt echipate armatele occidentale, polone și sovietice³⁸.

La întoarcerea din voiajul său în Europa Occidentală, Carol al II-lea efectuează o vizită privată în Germania, din 22 în 28 noiembrie, oprindu-se la Berchtesgaden pentru o întâlnire, controversată, cu Hitler³⁹. Sursele se contrazic asupra ambianței întrevederii⁴⁰ și asupra motivelor acestei vizite, dar, în general, rezultatele sunt încurajatoare. Germania propune să mai crească încă importurile de petrol și produse derivate. *Reich-ul* se angajează să furnizeze în schimb arme, chiar dacă nimic nu este semnat imediat.

Această vizită nu-i permite totuși României să înlăture pericolul nazist. În momentul acordului de la München, Hermann Göring l-a prevenit pe Gheorghe Brătianu: *"Pentru moment, nu avem nimic împotriva României, dar nu avem, de asemenea, nimic pentru România ... Ar trebui să știm mai limpede că România nu vrea să ne fie adversară, nici prin legăturile cu Societatea Națiunilor, nici prin vreo altă combinație sau sistem de alianță"*: o vizită particulară în Germania după două deplasări oficiale în Franța și în Marea Britanie nu poate fi suficientă pentru Berlin. În plus, întrevederea nu reprezintă un succes: pe 24 noiembrie, când Adolf Hitler propune o alianță României, garantându-i frontierele sale actuale, dar subordonând protecția sa la ieșirea din Societatea Națiunilor, la renegarea tuturor alianțelor

³⁷ Alesandru Duțu, Lenuța și Andrei Nicolescu, Alexandru Oșca, *Atașatii militari transmit...*, vol. I, Europa nova, București, 2001, pp. 34-37.

³⁸ Raport al M.St.M. asupra expansiunii germane în sud-estul Europei către gurile Dunării, f. d. (probabil 27 ianuarie 1939), Arh. M.Ap.N. 948/323.

³⁹ Ansamblul depeșelor Havas din 15 în 25 noiembrie 1938, SHAT 7N 3055.

⁴⁰ Unii vorbesc de o întrevedere din ce în ce mai tensionată, pe măsură ce Carol refuză propunerile pregătite de către *Reich*, în timp ce alții vorbesc de o ambianță festivă culminând cu un banchet. Neagu Cosma, *Culisele palatului regal. 1930-1940*, Editura Globus, București, 1990, pp. 291-292, Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, vol. II, studiu introductiv ..., p. 22, 1940 – *Drama României* ..., pp. 32-33 și Ioana Damaskin, *op. cit.*, p. 243.

anterioare și la denunțarea Tratatului de la Versailles, Carol al II-lea "resping(e) categoric", tonul ridicându-se atunci între cei doi șefi de stat, cel puțin după cum relatează anumite surse. La fel, acordurile comerciale pregătite de către Göring, prea exclusive, sunt respinse de către Carol⁴¹ ...

Câteva ore mai târziu, în noaptea dinspre 29 spre 30 noiembrie 1938, asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu și a altor treizeci de legionari închiși îl irită pe Adolf Hitler, care tocmai îi ceruse lui Carol să elibereze "patrioții". Urmează o criză diplomatică⁴²: ambasadorul Germaniei este rechemat și nu va veni în România decât pe 30 ianuarie 1939.

Între timp, Reich-ul își manifestă furia prin diverse mijloace: mai mulți membri ai Corpului diplomatic român suferă refuzul acreditării, industriașul Malaxa nu este primit în audiență etc. Per total, concludă un raport militar, "*în fața atitudinii diplomatice a Germaniei, se explică că guvernul român are sentimentul de a se găsi în fața unui adversar care ar rupe contractul pentru a pregăti orice antrepriză pe ascuns*". În același timp, guvernul român deplânge "*o presiune economică germană de care el ar vrea sincer să scape*". El cedează totuși printr-un nou acord economic, de o anvergură mai slabă decât cel precedent, este adevărat, semnat pe 10 decembrie 1938. Există, de asemenea, și o presiune politică, Reich-ul continuând să-i reproșeze lui Carol "măsurile severe" luate față de membrii scăpați teferi din Garda de Fier; ea este, în sfârșit, și militară: la jumătatea lui ianuarie 1939, reprezentantul român la Geneva își informează guvernul că *Wehrmacht*-ul va forma un "Corp român", însărcinat să atace regatul în caz de nevoie⁴³. Pe 24 februarie 1939, crearea acestui Corp este confirmată, la fel ca și vocația sa "română" și prioritatea cadrelor șvabe și saxone care cunosc limba română, la care se adaugă legionarii exilați⁴⁴. Există, în sfârșit, teama de acțiunea "elementelor nazificante" infiltrate, văzute ca "agenții executori" ai Germaniei⁴⁵ ...

Pe 27 ianuarie 1939, Marele Stat Major indică, după un studiu al SS, că Germania va ataca România în această primăvară. Cea mai probabilă intenție a Germaniei în acest an ar fi "penetrarea" către sud-est prin România, pentru a controla gurile Dunării, a-și amenaja o puternică bază maritimă în Marea Neagră și a-și crea o bază de operațiuni mare și puternică pentru a putea trece apoi la "ultima și cea mai importantă etapă a misiunii sale către sud și est". Deci, concludă analistul român, "*obiectivul principal și imediat al Germaniei va fi România*"⁴⁶.

Întoarcerea reprezentantului german la București, la sfârșitul lui ianuarie 1939, nu este suficientă pentru a normaliza situația. "*Răceala între rege și Germania*" persistă.

⁴¹ "Prin atitudinea demnă avută în fața Cancelarului german, regele român și-a semnat cu anticipație actul de abdicare". 1940 – *Drama României* ..., p. 33. Din contră, în *Carol II, roi de Roumanie* ..., pp. 265-266, prințul Paul asigură că întrevvedere este "pozitivă" și notează că Hitler afirmă că nu susține "țintele frontaliere" ungare. A se vedea și Valeriu Pop, *op. cit.*, p. 219, pentru o viziune intermediară.

⁴² *Din politica externă a României 1913-1947*..., p. 446, *Carol II, roi de Roumanie* ..., pp. 266 și *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial*..., vol. I, p. 182.

⁴³ Raport al atașatului militar francez la București din 26 ianuarie 1938, SHAT 7N 3053.

⁴⁴ Neagu Cosma, *op. cit.*, pp. 281.

⁴⁵ *În zodia Satanei*..., pp. 59-60.

⁴⁶ Studiu din 27 ianuarie 1939 de la Secția 2 a M.St.M., Arh. M.Ap.N, 948/149.

La jumătatea lunii februarie 1939, colonelul Gerstenberg, trimis de Göring, pune „numeroase întrebări cvasibrutale referitoare la persoana regelui, a anturajului său, la fel ca și la politica României, la personajele influente susceptibile să ia în mână afacerile țării etc.”; „Ne putem gândi”, continuă atașatul militar francez, „că asemenea vorbe urmăresc să creeze o anumită ambianță – de îngrijorare, de exemplu – și că sunt făcute intenționat”⁴⁷.

Dar, între cele două state nu este totul negativ: relațiile economice se accentuează: exporturile de grâu către Germania, de exemplu, cresc de patru ori în raport cu 1937, iar cele de porci, de boi și de petrol continuă să sporească. O misiune economică germană sosește la București pe 13 februarie 1939⁴⁸. Ea se concentrează asupra petrolului: din 1938 în 1939, exporturile către *Reich* trec de la 31,5 la 50% din producția totală⁴⁹.

Ministrul Afacerilor Străine, Grigore Gafencu, explorează atunci calea unei înțelegeri politice cu Germania: pe 1 februarie 1939, Hermann Göring răspunde că „atâta vreme cât România nu ne e dușmană, Ungaria nu are de așteptat din partea noastră nici un sprijin împotriva granițelor României”, dar că el înțelege ca România să nu se angajeze „direct sau indirect” contra *Reich*-ului. O înțelegere rămâne deci posibilă. De fapt, Germania moderează cu adevărat pretențiile ungare și se opune în particular la orice agresiune a Ungariei asupra României sau, după o fază de ezitare, ideii propuse de contele Istvan Csakz de un „stat independent” în Transilvania. În cadrul unei vizite în *Reich*, Valeriu Pop constată în cercurile conducătoare germane „sentimente amicale față de România”, la fel ca și „lipsă de simpatie față de pretențiile ungurești”. Simultan, pe 13 decembrie 1938, Carl Clodius constată o evoluție pozitivă a discursului român față de Germania⁵⁰. În ianuarie-februarie 1939, problema adeziunii României la Pactul antikomintern este dezbătută la București, dar nu se decide nimic. Faptul că problema a fost pusă arată totuși drumul parcurs de București în câteva luni⁵¹. La fel, în materie economică, Carol fixează politica sa în martie: „Înțelegere cu Germania. (Dar) nu ne desolidarizăm de ceilalți și nu ne aruncăm în brațele Germaniei. Nu te legi de cei slabi, nici de cei nenorocoși”⁵².

Relațiile cu Italia nu sunt semnificative. Pe plan economic, schimburile se dezvoltă, dar România nu găsește decât puține bunuri italiene pentru a compensa exporturile sale. Doar în iarna 1938-1939, schimburile reîncep să crească, cu importuri de motorină de camion⁵³ în schimbul unei creșteri a livrărilor militare, care rămân totuși cu mult deasupra celor din Cehoslovacia sau din Germania.

Pe plan politic, România, care vede Axa Roma-Berlin ca un tot, nu duce încă o politică italiană specifică. Mai ales, relațiile bilaterale rămân dificile. Ele sunt dominate de problema susținerii de către Italia a Ungariei și accesoriu prin interpunerea ei în afacerea de la frontiera

⁴⁷ Rapoarte din 6 și 18 februarie 1939 ale atașatului militar francez la București, SHAT 7N 3053.

⁴⁸ *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial...*, vol. I, p. 148.

⁴⁹ Cifre oficiale de la Societatea Națiunilor și de la domnul Wenger, primăvara anului 1939, SHAT 2N 235.

⁵⁰ Mihail Corneliu Lungu, Ioana Alexandra Negreanu, *România în jocul marilor puteri. 1939-1940*, Curtea Veche, București, 2003, p. 151, 1940 – *Drama României...*, pp. 29-36 și Valeriu Pop, *op. cit.*, p. 218.

⁵¹ *Din politica externă a României. 1913-1947...*, p. 447-454.

⁵² Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 407.

⁵³ Raport al atașatului militar francez la București din 31 ianuarie 1939, SHAT 7N 3053.

de nord a Iugoslaviei. Cu toate acestea, Italia respectă reținerea germană asupra subiectului și, încurajând în același timp revizionismul ungar, îl descurajează pe amiralul Horthy în privința unui atac asupra României⁵⁴. Totuși, această atitudine pozitivă nu este cunoscută la București și deci nu i se acordă credit Italiei. Fără a fi rele, relațiile rămân înghețate, în ciuda voinței române de a ajunge la un acord la sfârșitul anului 1938⁵⁵.

În fine, relațiile cu URSS nu sunt nici ele fericite. Pe 30 martie 1937, Carol al II-lea notează deja că "pentru noi, tot USSR (*sic*) rămâne punctul slab"⁵⁶. Într-adevăr, pe 15 iunie, Litvinov îl primește pe Titulescu – atunci simplu senator – și îi specifică faptul că "față de atitudinea României (*sic*), vechile angajamente și promisiuni sunt anulate"⁵⁷. La începutul anului 1938, reprezentantul sovietic Mihai Ostrovski este rechemat: postul său rămâne vacant, un simplu însărcinat cu afaceri, Butenko, asigurând interimatul⁵⁸. Or, la începutul lunii februarie 1938, el dispare: Moscova somează Bucureștiul să clarifice această poveste⁵⁹. După anchetă, se dovedește că el a dispărut în Italia⁶⁰. Este înlocuit de un alt însărcinat cu afaceri, Kukoliev, tot "prin interim": nu va mai exista nicio numire oficială de reprezentanți până la ultimatumul teritorial din iunie 1940 ...

Pe 23 mai 1938, Carol al II-lea consideră că "*situația (României) este cea mai urâtă, din cauza Rusiei*"⁶¹. Într-adevăr, în iunie, Litvinov previne legația română la Moscova "*că nu va mai accepta note diplomatice (...) în care, vorbind de Basarabia, s-ar întrebuința expresia teritoriu român; de asemenea, nu va mai accepta nici expresiunea malul românesc al Nistrului, nici aceea de frontieră, nici măcar aceea de grăniceri români*"⁶². În lunile care urmează, în ciuda eforturilor franceze pentru a apropia pozițiile române și sovietice și pentru a permite trecerea Armatei Roșii prin România pentru a da ajutor Cehoslovaciei, tonul devine mai dur: în toamna anului 1938, Litvinov ridică problema Basarabiei, în cadrul unei declarații de presă la Geneva⁶³. În decembrie, conducătorii români refuză propunerea sovietică de pact al Mării Negre⁶⁴. În ciuda voinței exprimate de guvernul român, pe 18 februarie 1939, de "*menținere a raporturilor pașnice de bună vecinătate cu URSS*"⁶⁵, relațiile sunt departe de a se ameliora.

În afara acestei relații se pune de asemenea problema unei "Ucraine independente" și de o împingere a acestui nou stat către România. Într-adevăr, în afară de cei 767 400 km²

⁵⁴ 1940 – *Drama României ...*, pp. 34 și 47-48.

⁵⁵ Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 401.

⁵⁶ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, vol. I, p. 32.

⁵⁷ Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 351.

⁵⁸ Alexandru-Murad Mironov, "1934. Deschiderea de legații la București și Moscova", în *Magazin istoric*, nr. 5, mai 2000, document transmis prin Internet.

⁵⁹ Raport al atașatului militar francez la București din 21 februarie 1931, SHAT 7N 3052.

⁶⁰ Acesta va fi capturat și executat pentru trădare, ca și fostul său superior, Mihai Ostrovski.

⁶¹ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, vol. I, pp. 144-145.

⁶² Alexandru Cretzianu, "Politica de pace a României față de Uniunea Sovietică", în Gh. Buzatu, coordonator, *România cu și fără Antonescu*, Editura Moldova, Iași, 1990, p. 59.

⁶³ "Nicolae Titulescu în 1938", *op. cit.*

⁶⁴ *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic ...*, p. 93.

⁶⁵ Raport al atașatului militar francez la București din 19 februarie 1938, SHAT 7N 3053.

în URSS, mișcarea naționalistă ucraineană revendică nu mai puțin de 17 600 km² în Basarabia, la fel ca și 14 900 km² în Ucraina subcarpatică cehoslovacă și 130 600 km² în Polonia⁶⁶. „România se îngrijorează și se îngrijorează cu dreptate”, afirmă pe 1 februarie 1939 atașatul militar francez la București, „căci Ucraina, putere militară dacă se desprinde (de URSS), poate ataca România în Basarabia”⁶⁷. Această mișcare îngrijorează cu atât mai mult, cu cât ea este foarte activă în România și poate produce tulburări importante⁶⁸; în consecință, în ciuda ostilității dintre România și Uniunea Sovietică, este refuzată încercarea de a slăbi URSS-ul prin susținerea acestei mișcări naționaliste, ceea ce limitează posibilitățile de manevră românești față de Moscova.

Pe plan regional, regimul personal al lui Carol al II-lea se deschide spre trei priorități complementare: găsirea unui acord cu Ungaria, neutralizarea Bulgariei, prin apropierea ei de Înțelegerea Balcanică, și consolidarea Micii Înțelegeri, opunându-se, mai ales, dezmembrării Cehoslovaciei.

Primul pas în această politică ar fi putut fi facilitat de atitudinea inițială a Ungariei, care, în vara anului 1937, sfătuită de Italia, propune o normalizare în cadrul conferinței de la Sinaia. Dar România nu sesizează ocazia: pentru motivele electorale, ea refuză concesiile care îi sunt cerute de minoritatea ungară⁶⁹. După formarea cabinetului Goga, perspectiva noilor alegeri, anunțate pentru luna martie, întârzie reluarea negocierilor, pe care regimul personal al lui Carol al II-lea le neglijează până în aprilie 1938. Dar, când el le relansează, *Anschluss*-ul a schimbat raportul de forțe și negocierile se reiau pe cu totul alte baze⁷⁰.

Dar, de acum înainte un acord poate fi găsit numai cu prețul abandonării clauzelor militare ale tratatelor de pace: pe 23 august 1938, Mica Înțelegere și Ungaria semnează la Bled și la Budapesta un acord care recunoaște dreptul la înarmare al Ungariei în schimbul angajamentului celor două părți de a renunța la forță una contra alteia. Normalizarea este de necontestat, pentru că există un acord, dar folosul pe care îl poate trage România este mai mult decât nesigur: Ungaria își vede acordat dreptul de a se înarma, în schimbul unui avantaj căruia nu i se poate garanta aplicarea. În plus, România refuză să semneze un tratat analog cu Cehoslovacia⁷¹, ceea ce blochează orice altă avansare.

Or, în timpul crizei sudeților, Ungaria se apropie de politica germană⁷² și reneagă progresiv această apropiere timidă⁷³. Opunându-se Micii Înțelegeri, ea pune în lumină

⁶⁶ „Hartă și studiu etnografic realizate de naționaliștii ucraineni, începând de la care putem deduce eventualele revendicări teritoriale”, Arh. M.Ap.N. 948/323.

⁶⁷ Raport al atașatului militar francez la București din 1 februarie 1939, SHAT 7N 3053.

⁶⁸ Sinteză asupra organizațiilor ucrainene în România, f. d., Arh. M.Ap.N. 948/323 F. 94-102.

⁶⁹ Acordul trebuie să fie finalizat în toamna anului 1937 și PNL se opune atunci la orice concesiie de amploare de teamă de a alimenta retorica partidelor de opoziție și, mai ales, de extremă dreaptă.

⁷⁰ Studiul nr. 1 151 de la Institutul de Studii Europene de la Strasbourg din 19 aprilie 1938, SHAT 7N 3055.

⁷¹ Ioan Scurtu, Gheorghe Ionescu, Eufrosina Popescu, *Istoria României între anii 1918-1944, culegere de documente*, Editura Militară, București, reediție 1982, pp. 395-396, *Din politica externă a României. 1913-1947...*, pp. 518-519, *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic...*, pp. 193 și 256.

⁷² *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial...*, vol. I, p. 184.

⁷³ Lucrare colectivă a Institutului de studii istorice și social-politice pe lângă Comitetul Central al PCR, *Probleme de politică externă a României: 1918-1940*, Editura Militară, București, 1977, pp. 377-380.

revendicările asupra Ucrainei subcarpatice. Încurajată de Berlin⁷⁴, presa ungară devine în curând abundentă în articole revizioniste⁷⁵. În luna noiembrie 1938, armata ungară întărește trupele sale la granița română (și cehoslovacă). Bucureștiul răspunde printr-o întărire a Armatei 1, însărcinată cu frontul de Vest⁷⁶: apropierea din vară, în care nu s-a crezut niciodată cu adevărat, nu mai este decât o amintire ... Pe 13 ianuarie 1939, situația se agravează odată cu adeziunea Ungariei la Pactul antikomintern și cu retragerea sa din Societatea Națiunilor⁷⁷, în timp ce poziția de opunere a celor două armate se continuă la infinit.

Al doilea pas al politicii regionale române, referitoare la întărirea Înțelegerii Balcanice și a apropierei sale cu Bulgaria, pare mai reușit. Tratatul inițiat de Turcia în 1936 și garantat de România în 1937 conduc la semne diverse din partea Bulgariei. În februarie-martie 1938, Înțelegerea Balcanică constată că apropierea pozițiilor respective permite să se proiecteze semnarea unui acord cu Sofia. Apoi, *Anschluss*-ul și amenințările germane asupra Cehoslovaciei arată interesul unei uniuni dinamice a micilor state⁷⁸. În mai-unie 1938, avansările permit să se aibă intenția unui acord la termen scurt⁷⁹.

Pe 31 iulie 1938, acordul de la Salonic, referitor la neagresiunea între Înțelegerea Balcanică și Bulgaria, este semnat efectiv⁸⁰. El autorizează reînarmarea bulgară⁸¹ și renunță la aplicarea elementelor relative la frontiera de sud din Tratatul de la Lausanne, în schimbul unui angajament explicit al Bulgariei de a renunța la forță pentru a-și expune argumentele⁸².

Pe moment, această apropiere "*a cărei inițiativă revine în mare parte regelui Carol*" pare un succes și "*produce cel mai bun efect asupra cercurilor politice române*". Tensiunile descresc semnificativ între Bulgaria și România și se vorbește chiar de "un climat de prietenie"⁸³. Bucureștiul consideră într-adevăr angajamentul Sofiei ca fiind sincer. Bulgaria, se crede, se leagă de Înțelegerea Balcanică, atât în numele neagresiunii, cât și în numele intereselor rezultate din poziția sa de mic stat, doritor să se apere⁸⁴.

Contrar tratatului cu Ungaria, care pare steril⁸⁵, acordul de la Salonic deschide, un timp, calea integrării Bulgariei în sânul Înțelegerii Balcanice: în toamnă, această perspectivă pare chiar apropiată⁸⁶, dar succesele germane în Cehoslovacia vor împiedica evoluția, Bulgaria relansând o politică revizionistă pe care o vede că poate funcționa. După conferința de la München, incidentele de frontieră se reiau, chiar dacă ele nu sunt, într-un prim timp,

⁷⁴ *Din politica externă a României. 1913-1947...*, pp. 448-450.

⁷⁵ *1940 - Drama României* ..., p. 36 și următoarele.

⁷⁶ XXX, *Armata Republicii Socialiste Române. Tradiții și contemporaneitate*, Editura Militară, p. 69.

⁷⁷ xxx, *Caracterul politicii militare a României în perioada dintre cele două războaie mondiale*, București, Editura Militară, 1975, p. 69.

⁷⁸ *1940 - Drama României* ..., p. 21.

⁷⁹ *Din politica externă a României. 1913-1947...*, pp. 362-373 și 381.

⁸⁰ Ioan Scurtu ..., *Istoria României între anii 1918-1944* ..., p. 395.

⁸¹ Abolirea părții a IV-a din Tratatul de la Neuilly. *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic* ..., p. 256.

⁸² *Tratatul internațional ale României* ..., p. 574.

⁸³ Raportul nr. 59/S al atașatului militar francez din 9 iulie 1938, SHAT 7N 3055 și "*Situation des marines de guerre au 1er janvier 1939*".

⁸⁴ *Din politica externă a României. 1913-1947...*, pp. 362 și 374.

⁸⁵ *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic* ..., pp. 193-195.

⁸⁶ Raport asupra istoricului Înțelegerii Balcanice, aprilie 1940, SHAT 7N 3053.

considerate cu adevărat serioase. În februarie 1939, regele Boris al III-lea ridică încă o dată problema Dobrogei în fața lui Galeazzo Ciano⁸⁷. La începutul lunii martie 1939, România întărește prezența sa militară la frontiera bulgară, chiar dacă cifra de trei divizii suplimentare, anunțată de Sofia, este exagerată. În același timp, Bulgaria cheamă Franța și Marea Britanie să dea "sfaturi bune" Bucureștiului și denunță vexațiile a căror victimă ar fi populația bulgară din Dobrogea⁸⁸. În martie 1939, vizita prim-ministrului bulgar Kiosseivanov la Ankara pecetluiește oficial sfârșitul perioadei de "destindere", acesta subordonând orice nou pas înainte deschiderii cu România asupra revizuirii frontierei din Dobrogea⁸⁹, ceea ce Bucureștiul nu poate decât să refuze.

Acest semieșec nu înseamnă totuși că Înțelegerea Balcanică se destramă. În sânul celor patru, relațiile rămân satisfăcătoare, România și Turcia, mai ales, făcând cauză comună în numeroase situații⁹⁰. Sigur, Marele Stat Major se teme, în octombrie 1938, că alianța "poate eventual suferi influența pe care Italia și Germania o vor exercita asupra unora din statele componente"⁹¹, dar, aparent, se observă o strângere a alianței: șefii de Stat Major ai celor patru țin o lungă conferință de lucru din 28 noiembrie în 6 decembrie 1938, în cursul căreia este vorba în același timp de Bulgaria și de stabilirea planurilor de operații comune. Sunt semnate mai multe protocoale bilaterale, cum ar fi, de exemplu, cooperarea fluvială româno-iugoslavă, posibilitatea forțelor grecești de a trece prin Iugoslavia sau legăturile dintre armate⁹².

Al treilea moment al politicii regionale de securitate se referă la Cehoslovacia și la menținerea Micii Înțelegeri. Este de departe capitolul cel mai presant și cel mai dificil. România susține în totalitate Cehoslovacia și afirmă voința sa de a refuza orice acord de rectificare a frontierelor în detrimentul acesteia. În cadrul ședinței din luna mai 1938 a Micii Înțelegeri și, apoi, în 15 septembrie a anului curent, reprezentantul român Nicolae Petrescu-Comnen se opune cu fermitate propunerii Budapestei de a schimba compensațiile teritoriale cu o neutralitate a României și a Iugoslaviei în caz de dezmembrare a Cehoslovaciei: "România nu va comite niciodată un (atare) act de felonie", spune el. În aprilie 1938, Bucureștiul autorizează zborul la mare înălțime în spațiul său aerian și escala pe teritoriul său a bombardierelor sovietice cu destinația Cehoslovacia și proiectează chiar, cel puțin în teorie, "posibilitatea trecerii prin România a forțelor sovietice destinate să susțină Cehoslovacia"⁹³, ceea ce, datorită relațiilor de acum înainte execrabile între cele două state, reprezintă un efort enorm.

Pe 6 septembrie 1938, Nicolae Petrescu-Comnen îl asigură pe ministrul Franței la București, Adrien Thierry, că România va respecta angajamentele sale în caz de atac

⁸⁷ 1940 – Drama României ..., p. 36.

⁸⁸ Rapoarte ale atașatului militar francez la București din 25 noiembrie 1938, 7 și 10 martie 1939, SHAT 7N 3053.

⁸⁹ Probleme de politică externă a României: 1918-1940 ..., pp. 380-381.

⁹⁰ Depeșa agenției Havas din 21 iunie 1938, SHAT 7N 3055.

⁹¹ România în anii celui de-al Doilea Război Mondial..., vol. I, p. 164.

⁹² Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic ..., pp. 240-242.

⁹³ Ibidem, p. 266, raport francez din 21 martie 1938 asupra vizitei ministrului Rusiei Alexandrovsky la București, SHAT 7N 3130-2 și Din politica externă a României. 1913-1947..., pp. 385-405.

contra Cehoslovaciei; pe 11 septembrie, el îi confirmă această decizie ministrului Afacerilor Străine francez Georges Bonnet la Geneva; pe 15 septembrie, în fața propunerii statelor mari de a nu aduce problema în fața Societății Națiunilor, el asigură că, în caz de atac contra Cehoslovaciei, urmat de o intervenție franco-britanică, România, dar și Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică se vor angaja rapid alături de Cehoslovacia. Această intervenție poate fi văzută totuși ca un prim pas înapoi, România subordonând de acum înainte intervenția sa, care decurge totuși din acordurile sale de apărare, la o intervenție franco-britanică. Orice ar fi, în ajunul conferinței de la München, guvernul român își grăbește omologii britanici și iugoslavi să se opună cu orice preț la o împărțire a Cehoslovaciei și îi asigură de sprijinul său dacă ei o apără⁹⁴.

După acordul de la München, România nu poate decât să se incline, dar refuză ansamblul propunerilor de mărire a teritoriului său în detrimentul Cehoslovaciei, la fel ca și cererile anumitor partide slovace de a lua sub protecția sa o parte din teritoriul Slovaciei. Interesată în menținerea unui stat cehoslovac care, chiar amputat, rămâne un furnizor de armament și poate reprezenta încă un aliat care nu este de neglijat în cadrul Miciei Înțelegeri, România continuă să susțină cu cea mai mare energie independența Cehoslovaciei până în martie 1939. De altfel, pentru această atitudine ea va primi mulțumiri repetate din partea guvernului cehoslovac, pe 10 octombrie, și apoi într-un mesaj oficial difuzat de Radio Praga pe 2 noiembrie 1938⁹⁵.

Acordurile de la München conduc totuși la deteriorarea stării din Mica Înțelegere. Mai întâi, în ciuda eforturilor române, apar contradicțiile⁹⁶: încă din luna mai, propunerile române de susținere a Cehoslovaciei se lovesc de neînțelegerea Belgradului⁹⁷ și nicio acțiune coordonată nu este dusă de către alianță⁹⁸. Pe de altă parte, slăbirea Cehoslovaciei, cel mai puternic din cei trei aliați, este vizibilă⁹⁹. Consecințele demografice, criza de încredere și pierderile materiale sunt evidente. Mai ales, principalele linii de fortificații sunt abandonate și uzinele Skoda, esențiale ansamblului Miciei Înțelegeri, trec în mare parte sub control german, chiar dacă își continuă un timp livrările. În aceste condiții, consideră Carol al II-lea, "*victoria (germană) pe frontul răsăritean (este deja) câștigată cu 50%*"¹⁰⁰.

Consecințele politice interne Miciei Înțelegeri ale acordului de la München sunt funeste: de la sfârșitul lui septembrie, prim-ministrul iugoslav, Milan Stojadinovic, consideră că "de vreme ce (Praga) a accepta cedarea, tratatul (Miciei Înțelegeri) nu mai e în vigoare". Responsabilii români nu împărtășesc această viziune și se agață de menținerea alianței, dar ei nu pot face abstracție de slăbirea sa: în caz de atac contra României, devine puțin probabil

⁹⁴ 1940 – *Drama României* ..., pp. 32-33.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 29, *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic* ..., pp. 195-196, *Din politica externă a României 1913-1947*..., pp. 385-392, Ioan Scurtu ..., *Istoria României între anii 1918-1944* ..., p. 396.

⁹⁶ *Din politica externă a României. 1913-1947*..., p. 396.

⁹⁷ Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 397.

⁹⁸ Notă de la Biroul 3 al M.St.M. din 28 mai 1938, SHAT 7N 3055.

⁹⁹ *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic*..., pp. 193 și 274-275.

¹⁰⁰ *În zodia Satanei*..., p. 79.

că Iugoslavia va interveni și nesigur că o Cehoslovacie amputată poate să o facă. Bucureștiul continuă să afirme că se bazează pe Mica Înțelegere și face totul pentru a o menține în viață, dar în realitate se sprijină din ce în ce mai puțin pe această structură, politica regională românească fiind de acum înainte îndreptată în special spre Înțelegerea Balcanică. De exemplu, după decembrie 1937, nu mai are loc nicio reuniune a șefilor de Stat Major din Mica Înțelegere, atunci când înainte ele erau periodice, și acordul de cooperare și de legătură între Franța și Mica Înțelegere, proiectat în lunile precedente, este abandonat. De fapt, Marele Stat Major român recunoaște, pe 27 octombrie 1938, că Mica Înțelegere, cu toate că nedizolvată în mod formal, este de fapt inexistentă prin amputarea Cehoslovaciei. Această concepție o întâlnește pe cea care prevalează în Franța și în Marea Britanie, pentru care *„forța morală a Micii Înțelegeri ca factor de rezistență și ca element de cimentare a «Securității Colective» a fost desconsiderată”*¹⁰¹.

În schimb, România se mulțumește cu o înțelegere bilaterală cu Iugoslavia și face totul pentru a menține instrumentele juridice care creează alianța. Bucureștiul încearcă să coordoneze cu Belgradul o rezistență în fața revizionismului ungar, cu un anumit succes, prințul regent Paul al Iugoslaviei deplasându-se în România pentru consultări, pe 4 noiembrie 1938. Dar, situația se complică din cauza mijlocirii Italiei, care încearcă să aplaneze diferendul ungaro-iugoslav găsimd un teren de înțelegere între cele două țări, eventual în detrimentul României (și Albaniei). În ianuarie 1939, domnește cea mai mare confuzie. După atașatul militar francez, *„este aproape imposibil să se vadă clar”*: se pare că Iugoslavia, *„în acord cu Germania și Italia”*, a pacificat relațiile sale cu Ungaria și vrea de acum înainte *„să canalizeze expansiunea ungară prin intermediul revendicărilor teritoriale ungare către România, pe care ar sacrifica-o pentru a-i salva pe cei ce se simt amenințați”*¹⁰². Totuși, pe 22 februarie, România semnează cu Iugoslavia un protocol confidențial de prelungire a alianței de apărare bilaterală din 7 iunie 1921¹⁰³, unul din pactele fondatoare ale Micii Înțelegeri și, la începutul lunii martie 1939, ambasadorul Iugoslaviei la București îl asigură pe atașatul militar francez că *„Principele Paul al Iugoslaviei și Regele României sunt în cei mai buni termeni și în acord complet”*¹⁰⁴. Nu se știe ce valoare se poate acorda acestor semne contradictorii, numai că linia sinuoasă urmată de Belgrad nu este cea a unui aliat franc și loial ...

România continuă astfel să acționeze în direcția Poloniei, dar *„trădarea”*¹⁰⁵ colonelului Beck în cadrul afacerii cehoslovace¹⁰⁶ semnează sfârșitul apropierei de Polonia: aceasta revendică din ce în ce mai deschis regiunea Teschen și refuză să susțină România în acțiunea sa în folosul partenerului său din Mica Înțelegere¹⁰⁷. Din martie 1938, scurgeri de informații

¹⁰¹ *Ibidem*, pp. 88-89, *România în anii celui de-al Doilea Război Mondial...*, vol. I, p. 152 și următoarele și Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 397.

¹⁰² Raport din 4 noiembrie 1938 și raport al atașatului militar francez la Belgrad nr. 30 498 din 12 sau 22 (cifră suprapărită), noiembrie 1938, SHAT 7N 3055.

¹⁰³ *Ordinea internă și apărarea României ...*, p. 17.

¹⁰⁴ Raport al atașatului militar francez la București din 5 martie 1939, SHAT 7N 3053.

¹⁰⁵ Carol al II-lea, *Însemnări zilnice*, vol. II, pp. 36 și 38.

¹⁰⁶ *Din politica externă a României. 1913-1947 ...*, pp. 387-393.

¹⁰⁷ *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic ...*, pp. 193-195.

lasă de gândit că Ungaria și Polonia s-au pus de acord asupra unei împărțiri a Slovaciei, cu acordul contelui Ciano, ministrul italian al Afacerilor Străine. Aceste elemente sunt confirmate de *Foreign Office*, care dezvăluie românilor înțelegerea secretă cu Ungaria, în total dezacord cu aranjamentul româno-polonez din 1937¹⁰⁸. Înainte de München, aceste informații sunt totuși imposibil de verificat și alianța polono-română pare să funcționeze, șeful Marelui Stat Major român efectuând chiar o vizită la Varșovia, din 30 mai în 5 iunie 1938, unde se discută despre contractele de armament și de cooperare între cele două State Majore¹⁰⁹. Totuși, pe 28-30 septembrie, Polonia își descoperă jocul și colonelul Beck adresează un ultimatum Cehoslovaciei asupra regiunilor Teschen și Frysztat¹¹⁰ ...

Cu acordurile de la München, revendicările poloneze se referă la alte teritorii cehoslovace și Polonia îi propune chiar României, la sfârșitul lunii octombrie 1938, să împartă succesiunea Cehoslovaciei sau, în lipsă de aceasta, să susțină Ungaria în revendicările sale teritoriale în detrimentul Cehoslovaciei, în schimbul unui acord asupra *statu quo*ului în Transilvania, propuneri pe care Carol le refuză cu dispreț. În același timp, colonelul Beck îi cere României să se pună de acord cu Ungaria, dacă trebuie, în privința unei rectificări de frontiere, dar Carol al II-lea refuză chiar să ia în considerare o astfel de părere. Rezultă o reluare a climatului de suspiciune din epoca Titulescu: Bucureștiul se teme ca Varșovia să nu fi ajuns în secret la un acord cu Ungaria, autorizând anexarea unei părți a Transilvaniei române contra unui sprijin ungar în alte dispute teritoriale¹¹¹ ...

¹⁰⁸ Acesta prevede într-adevăr consultări pentru toate problemele legate de frontiere.

¹⁰⁹ Raport al atașatului militar francez la București din 8 iunie 1938, SHAT 7N 3055.

¹¹⁰ Dumitru Preda, "O alianță cu interese asimetrice", în *Magazin istoric*, februarie 2001.

¹¹¹ *Ibidem*, "Situation des marines de guerre au 1er janvier 1939", în *zodia Satanei...*, pp. 82 și 96, Armand Călinescu, *op. cit.*, pp. 306 și 391 și 1940 – *Drama României* ..., p. 29.

O EUROPĂ MAI SIGURĂ ÎNTR-O LUME MAI BUNĂ STRATEGIA EUROPEANĂ DE SECURITATE

Bruxelles, 12 decembrie 2003

Introduction

Europe has never been so prosperous, so secure nor so free. The violence of the first half of the 20th Century has given way to a period of peace and stability unprecedented in European history.

The creation of the European Union has been central to this development. It has transformed the relations between our states, and the lives of our citizens. European countries are committed to dealing peacefully with disputes

and to co-operating through common institutions. Over this period, the progressive spread of the rule of law and democracy has seen authoritarian regimes change into secure, stable and dynamic democracies. Successive enlargements are making a reality of the vision of a united and peaceful continent.

The United States has played a critical role in European integration and European security, in particular through NATO. The end of the Cold War has left the United

Introducere

Europa n-a fost niciodată atât de prosperă, atât de sigură și nici atât de liberă. Violența din prima jumătate a secolului al XX-lea a lăsat locul unei perioade de pace și stabilitate fără precedent în istoria europeană.

Crearea Uniunii Europene reprezintă elementul central al acestei dezvoltări. Aceasta a transformat relațiile între statele

noastre și viețile cetățenilor noștri. Țările europene sunt angajate să rezolve disputele pe cale pașnică și să coopereze prin intermediul instituțiilor comune. În toată această perioadă, răspândirea progresivă a statului de drept și a democrației au făcut posibil ca regimurile autoritate să se transforme în democrații sigure, stabile și dinamice. Lărgirile succesive transpun în realitate viziunea despre un continent unit și pașnic.

Statele Unite au jucat un rol important în integrarea europeană și în securitatea europeană, în special prin NATO. Sfârșitul războiului rece a lăsat Statele Unite într-o poziție dominantă ca actor militar.

* A Secure Europe in a Better World, European Security Strategy, Brussels, 12 December 2003.

** Aprobată de către Consiliul Uniunii Europene la Bruxelles, la 12 decembrie 2003, și concepută sub îndrumarea Înaltului Reprezentant al Uniunii Europene Javier Solana (<http://www.consilium.europa.eu/cms3-fo/showPage.ASP?id=266&lang=RO&mode=g>)

*** Nicio țară nu este capabilă să facă față pe cont propriu problemelor complexe ale prezentului.

States in a dominant position as a military actor. However, no single country is able to tackle today's complex problems on its own.

Europe still faces security threats and challenges. The outbreak of conflict in the Balkans was a reminder that war has not disappeared from our continent. Over the last decade, no region of the world has been untouched by armed conflict. Most of these conflicts have been within rather than between states, and most of the victims have been civilians.

As a union of 25 states with over 450 million people producing a quarter of the world's Gross National Product (GNP), and with a wide range of instruments at its disposal, the European Union is inevitably a global player. In the last decade European forces have been deployed abroad to places as distant as Afghanistan, East Timor and the DRC. The increasing convergence of European interests and the strengthening of mutual solidarity of the EU makes us a more credible and effective actor. Europe should be ready to share in the responsibility for global security and in building a better world.

I. THE SECURITY ENVIRONMENT ~ GLOBAL CHALLENGES AND KEY THREATS

Global Challenges

The post Cold War environment is one of increasingly open borders in which the

Cu toate acestea, nicio țară nu este capabilă să facă față pe cont propriu problemelor complexe ale prezentului.

Europa încă se mai confruntă cu amenințări și provocări de securitate. Izbucnirea conflictului din Balcani a reamintit faptul că războiul nu a dispărut de pe continentul nostru. De-a lungul ultimului deceniu, nicio regiune din lume nu a rămas neatinsă de un conflict

As a union of 25 states with over 450 million people producing a quarter of the world's Gross National Product (GNP), the European Union is inevitably a global player ... it should be ready to share in the responsibility for global security and in building a better world.'

armat. Majoritatea acestor conflicte s-au derulat mai degrabă în cadrul statelor decât între ele și majoritatea victimelor au fost civili.

Ca uniune de 25 de state cu peste 450 de milioane de oameni, care produc un sfert din Produsul Intern Brut (PIB) mondial și având o gamă largă de instrumente la dispoziție, Uniunea Europeană este, inevitabil, un actor global. În ultimul deceniu, forțele europene au fost dislocate în străinătate în locuri îndepărtate, precum Afganistan, Timorul de Est și Republica Democrată Congo. Convergența crescândă a intereselor europene și întărirea solidarității mutuale a Uniunii Europene ne fac să fim un actor credibil și eficient. Europa ar trebui să fie pregătită să contribuie la asumarea responsabilității pentru securitate globală și la construirea unei lumi mai bune.

I. MEDIUL DE SECURITATE ~ PROVOCĂRI GLOBALE ȘI AMENINȚĂRI PRINCIPALE

Provocări globale

Mediul post-război rece este caracterizat de granițe din ce în ce mai deschise și în care

* Ca uniune de 25 de state cu peste 450 de milioane de oameni, care produc un sfert din Produsul Intern Brut (PIB) mondial, Uniunea Europeană este, inevitabil, un actor global ... Ar trebui să fie pregătită să contribuie la asumarea responsabilității pentru securitate globală și la construirea unei lumi mai bune.

internal and external aspects of security are indissolubly linked. Flows of trade and investment, the development of technology and the spread of democracy have brought freedom and prosperity to many people. Others have perceived globalisation as a cause of frustration and injustice. These developments have also increased the scope for non-state groups to play a part in international affairs. And they have increased European dependence – and so vulnerability – on an interconnected infrastructure in transport, energy, information and other fields.

Since 1990, almost 4 million people have died in wars, 90% of them civilians. Over 18 million people world-wide have left their homes as a result of conflict.

In much of the developing world, poverty and disease cause untold suffering and give rise to pressing security concerns. Almost 3 billion people, half

the world's population, live on less than 2 Euros a day. 45 million die every year of hunger and malnutrition. AIDS is now one of the most devastating pandemics in human history and contributes to the breakdown of societies. New diseases can spread rapidly and become global threats. Sub-Saharan Africa is poorer now than it was 10 years ago. In many cases, economic failure is linked to political problems and violent conflict.

Security is a precondition of development. Conflict not only destroys infrastructure, including social infrastructure; it also encourages criminality, deters investment and makes normal economic activity impossible. A number of countries and regions

aspectele interne și externe ale securității sunt indisolubil legate. Fluxurile comerciale și de investiții, dezvoltarea tehnologiei și răspândirea democrației au adus multor oameni libertate și prosperitate. Alții au perceput globalizarea ca fiind cauzatoare de frustrare și injustiție. Totodată, aceste evoluții au contribuit la lărgirea sferei de acțiune de care dispun grupurile nonstatale pentru a juca un rol în afacerile internaționale. Și tot ele au sporit dependența Europei – și, deci, și vulnerabilitatea – de o infrastructură interconectată, mai ales în domeniul transportului, energiei, informației etc.

Din 1990, aproape 4 milioane de oameni au murit în războaie, 90% dintre ei fiind civili. Peste 18 milioane de oameni de pe glob

și-au părăsit casele în urma unor conflicte.

În cea mai mare parte a lumii în curs de dezvoltare, sărăcia și boala cauzează suferințe nespuse și dau naștere

unor presante preocupări de securitate. Aproape 3 miliarde de oameni, jumătate din populația lumii, trăiesc cu mai puțin de 2 euro pe zi. 45 de milioane de oameni mor anual de foame și malnutriție. În prezent, SIDA este una dintre cele mai devastatoare pandemii din istoria umanității și contribuie la decăderea societăților. Noi boli se pot răspândi rapid și pot deveni amenințări globale. Africa Subsahariană este mai săracă acum decât era în urmă cu 10 ani. În multe cazuri, eșecul economic este legat de problemele politice și de conflictul violent.

Securitatea este o condiție a dezvoltării. Conflictul nu numai că distruge infrastructura, inclusiv infrastructura socială, dar încurajează

45 million people die every year of hunger and malnutrition ... Aids contributes to the breakdown of societies... Security is a precondition of development.*

* 45 de milioane de oameni mor anual de foame și malnutriție ... SIDA contribuie la decăderea societăților ... Securitatea este o condiție a dezvoltării.

are caught in a cycle of conflict, insecurity and poverty.

Competition for natural resources – notably water – which will be aggravated by global warming over the next decades, is likely to create further turbulence and migratory movements in various regions.

Energy dependence is a special concern for Europe. Europe is the world's largest importer of oil and gas. Imports account for about 50% of energy consumption today. This will rise to 70% in 2030. Most energy imports come from the Gulf, Russia and North Africa.

Key Threats

Large-scale aggression against any Member State is now improbable. Instead, Europe faces new threats which are more diverse, less visible and less predictable.

Terrorism: Terrorism puts lives at risk; it imposes large costs; it seeks to undermine the openness and tolerance of our societies, and it poses a growing strategic threat to the whole of Europe. Increasingly, terrorist movements are well-resourced, connected by electronic networks, and are willing to use unlimited violence to cause massive casualties.

The most recent wave of terrorism is global in its scope and is linked to violent religious extremism. It arises out of complex causes. These include the pressures of modernisation, cultural, social and political crises, and the alienation of young people living in foreign societies. This phenomenon is also a part of our own society.

Europe is both a target and a base for such terrorism: European countries are targets and have been attacked. Logistical bases for Al Qaeda cells have been

criminalitatea, îndepărtează investițiile și face imposibilă activitatea economică normală. Un anumit număr de țări și regiuni sunt prinse într-o succesiune de conflicte, insecuritate și sărăcie.

Competiția pentru resurse naturale – în special pentru apă – care se va agrava din cauza încălzirii globale în următoarele decenii va fi probabil sursa unor probleme suplimentare și a unor mișcări migratoare în diverse regiuni din lume.

Dependența energetică reprezintă o preocupare specială pentru Europa. Europa este cel mai mare importator de petrol și gaz din lume. În prezent, importurile reprezintă aproximativ 50% din consumul său de energie. Majoritatea importurilor de energie provin din Golf, Rusia și Africa de Nord.

Principalele amenințări

Agresiunea la scară largă împotriva oricărui stat membru este improbabilă în prezent. În schimb, Europa se confruntă cu noi amenințări, care sunt mult mai variate, mai puțin vizibile și mai puțin previzibile.

Terrorism: Terorismul pune viețile în pericol; impune costuri enorme; caută să submineze deschiderea și toleranța societăților noastre și reprezintă o amenințare strategică crescândă pentru întreaga Europă. Din ce în ce mai mult, mișcările teroriste dispun de resurse importante, sunt conectate prin rețele electronice și sunt dispuse să folosească violența nelimitată pentru a face cât mai multe victime.

Cel mai recent val de terorism are o amploare globală și este legat de un extremism religios violent. Cauzele sale sunt complexe și sunt legate în special de presiunile exercitate de modernizare, de crizele culturale, sociale și politice și de înstrăinarea tinerilor care trăiesc în societăți străine. Acest fenomen face parte și din societatea noastră.

uncovered in the UK, Italy, Germany, Spain and Belgium. Concerted European action is indispensable.

Proliferation of Weapons of Mass Destruction is potentially the greatest threat to our security. The international treaty regimes and export control arrangements have slowed the spread of WMD and delivery systems. We are now, however, entering a new and dangerous period that raises the possibility of a WMD arms race, especially in the Middle East. Advances in the biological sciences may increase the potency of biological weapons in the coming years; attacks with chemical and radiological materials are also a serious possibility. The spread of missile technology adds a further element of instability and could put Europe at increasing risk.

The most frightening scenario is one in which terrorist groups acquire weapons of mass destruction. In this event, a small group would be able to inflict damage on a scale previously possible only for States and armies.

Regional Conflicts: Problems such as those in Kashmir, the Great Lakes Region and the Korean Peninsula impact on European interests directly and indirectly, as do conflicts nearer to home, above all in the Middle East. Violent or frozen conflicts, which also persist on our borders, threaten regional stability. They destroy human lives and social and physical infrastructures; they threaten

Europa este atât țintă, cât și bază pentru un astfel de terorism: țările europene sunt ținte și au fost atacate. Baze logistice ale celulelor Al Qaeda au fost descoperite în Marea Britanie, Italia, Germania, Spania și Belgia. O acțiune europeană concertată este indispensabilă.

Proliferarea armelor de distrugere în masă este, potențial, cea mai mare amenințare la adresa securității noastre. Regimurile tratatelor internaționale și aranjamentele privitoare la controlul exporturilor au încetinit proliferarea armelor

*The last use of WMD was by the Aum terrorist sect in the Tokyo underground in 1995, using sarin gas. 12 people were killed and several thousand injured. Two years earlier, Aum had sprayed anthrax spores on a Tokyo street.**

de distrugere în masă și a vectorilor acestora. Cu toate acestea, în momentul de față intrăm într-o nouă și periculoasă perioadă, în care am putea asista la posibilitatea unei curse a înarmărilor cu arme de distrugere în masă, în special în Orientul Mijlociu.

Progresul în științele biologice poate spori puterea armelor biologice în anii ce vor urma; atacurile cu materiale chimice și radiologice sunt, de asemenea, o posibilitate serioasă. Și proliferarea tehnologiei balistice reprezintă un alt element de instabilitate și se poate constitui într-un risc crescând pentru Europa.

Cel mai înfricoșător scenariu este cel în care grupurile teroriste ar dispune de arme de distrugere în masă. În acest caz, un grup mic ar putea fi capabil să provoace distrugerii pe care le-ar fi putut produce înainte numai un stat sau o armată.

Conflicte regionale: Probleme precum cele din Kashmir, regiunea Marilor Lacuri și Peninsula Coreea au un impact direct

* Armele de distrugere în masă au fost folosite pentru ultima oară de către secta teroristă Aum în atentatul cu gaz sarin de la metroul din Tokio, în 1995. 12 persoane au fost ucise și alte mii au fost rănite. Cu doi ani înainte, Aum răspândise bacili de antrax pe o stradă din Tokio.

minorities, fundamental freedoms and human rights. Conflict can lead to extremism, terrorism and state failure; it provides opportunities for organised crime. Regional insecurity can fuel the demand for WMD. The most practical way to tackle the often elusive new threats will sometimes be to deal with the older problems of regional conflict.

State Failure: Bad governance – corruption, abuse of power, weak institutions and lack of accountability – and civil conflict corrode States from within. In some cases, this has brought about the collapse of State institutions. Somalia, Liberia and Afghanistan under the Taliban are the best known recent examples. Collapse of the State can be associated with obvious threats, such as organised crime or terrorism. State failure is an alarming phenomenon, that undermines global governance, and adds to regional instability.

Organised Crime: Europe is a prime target for organised crime. This internal threat to our security has an important external dimension: cross-border trafficking in drugs, women, illegal migrants and weapons accounts for a large part of the activities of criminal gangs. It can have links with terrorism.

Such criminal activities are often associated with weak or failing states. Revenues from drugs have fuelled the weakening of state structures in several drug-producing countries. Revenues from trade in gemstones, timber and small arms, fuel conflict in other parts of the world. All these activities undermine both the rule of law and social order itself. In extreme cases, organised crime can come to dominate the state. 90% of the heroin in Europe comes from poppies grown in Afghanistan – where

și indirect asupra intereselor europene, așa cum se întâmplă și în cazul conflictelor care sunt mai aproape de casă, în special în Orientul Mijlociu. Conflictele violente sau înghețate care, de asemenea, persistă la granițele noastre amenință stabilitatea regională. Ele distrug vieți umane și infrastructuri sociale și fizice; ele amenință minorități, libertăți fundamentale și drepturi ale omului. Conflictul poate duce la extremism, terorism și eșuarea statelor; el furnizează oportunități pentru crima organizată. Insecuritatea regională poate alimenta nevoia de arme de distrugere în masă. Cea mai practică modalitate de a aborda frecvent derutantele noi amenințări va consta uneori în tratarea problemelor mai vechi ale unui conflict regional.

Eșuarea statelor: Proasta guvernare – corupția, abuzul de putere, instituțiile slabe și lipsa răspunderii – și conflictul civil distrug statele din interior. În unele cazuri, acest fapt a adus după sine prăbușirea instituțiilor de stat. Somalia, Liberia și Afganistanul condus de talibani sunt cele mai cunoscute și mai recente exemple. Prăbușirea unui stat poate fi asociată cu amenințări evidente, precum crima organizată și terorismul. Eșuarea statelor este un fenomen alarmant, care subminează guvernarea globală și contribuie la instabilitatea regională.

Crima organizată: Europa este țintă primordială a crimei organizate. Această amenințare internă la adresa securității noastre are o dimensiune externă importantă: traficul transfrontalier de droguri, femei, emigranți ilegali și arme reprezintă o mare parte a activităților bandelor criminale. Aceasta poate avea legături cu terorismul.

Astfel de activități criminale sunt adesea asociate cu statele slabe sau pe cale să eșueze. Veniturile din droguri au alimentat slăbirea structurilor statale în multe dintre țările producătoare de droguri. Veniturile din comerțul cu pietre prețioase, lemn și arme mici întrețin conflicte din alte părți ale lumii. Toate aceste

the drugs trade pays for private armies. Most of it is distributed through Balkan criminal networks which are also responsible for some 200,000 of the 700,000 women victims of the sex trade world wide. A new dimension to organised crime which will merit further attention is the growth in maritime piracy.

Taking these different elements together – terrorism committed to maximum violence, the availability of weapons of mass destruction, organised crime, the weakening of the state system and the privatisation of force – we could be confronted with a very radical threat indeed.

II. STRATEGIC OBJECTIVES

We live in a world that holds brighter prospects but also greater threats than we have known. The future will depend partly on our actions. We need both to think globally and to act locally. To defend its security and to promote its values, the EU has three strategic objectives:

Addressing the Threats

The European Union has been active in tackling the key threats.

- It has responded after 11 September with measures that included the adoption of a European Arrest Warrant, steps to attack terrorist financing and an agreement on mutual legal assistance with the U.S.A. The EU continues to develop cooperation in this area and to improve its defences.

- It has pursued policies against proliferation over many years. The Union has just agreed a further programme of action which foresees steps to strengthen the International Atomic Energy Agency,

activități subminează atât statul de drept, cât și ordinea socială însăși. În cazuri extreme, crima organizată poate ajunge să domine statul. 90% din heroina din Europa provine din culturile de mac din Afganistan – unde comerțul cu droguri poate cumpăra armate private. Cea mai mare parte este distribuită prin rețelele criminale din Balcani, care sunt responsabile și pentru 200 000 din cele 700 000 de femei victime ale comerțului cu sex de pe glob. O nouă dimensiune a crimei organizate care va necesita atenția noastră în continuare este reprezentată de creșterea pirateriei maritime.

Punând împreună toate aceste elemente diferite – terorismul de maximă violență, disponibilitatea armelor de distrugere în masă, crima organizată, slăbirea sistemului de stat și privatizarea forței –, putem spune că, într-adevăr, ne expunem unei amenințări foarte radicale.

II. OBIECTIVE STRATEGICE

Trăim într-o lume care oferă perspective foarte promițătoare, dar care aduce, de asemenea, și amenințări mai importante decât cele pe care le-am cunoscut până în prezent. Viitorul va depinde parțial și de acțiunile noastre. Trebuie să gândim global și să acționăm local. Pentru a-și apăra securitatea și a-și promova valorile, Uniunea Europeană are trei obiective strategice:

Confruntarea cu amenințările

Uniunea Europeană este angajată activ în lupta împotriva amenințărilor cheie.

- După 11 septembrie, a răspuns cu măsuri care au inclus adoptarea Mandatului European de Arestare, inițiative îndreptate împotriva finanțării terorismului și un acord de asistență legală mutuală cu S.U.A. UE continuă să dezvolte cooperarea în acest domeniu și să-și îmbunătățească apărarea.

- Timp de mulți ani a urmat politici îndreptate împotriva proliferării. Recent,

measures to tighten export controls and to deal with illegal shipments and illicit procurement. The EU is committed to achieving universal adherence to multilateral treaty regimes, as well as to strengthening the treaties and their verification provisions.

- The European Union and Member States have intervened to help deal with regional conflicts and to put failed states back on their feet, including in the Balkans, Afghanistan, and in the DRC. Restoring good government to the Balkans, fostering democracy and enabling the authorities there to tackle organised crime is one of the most effective ways of dealing with organised crime within the EU.

In an era of globalisation, distant threats may be as much a concern as those that are near at hand. Nuclear activities in North Korea, nuclear risks in South Asia, and proliferation in the Middle East are all of concern to Europe.

Terrorists and criminals are now able to operate world-wide; their activities in central or southeast Asia may be a threat to European countries or their citizens. Meanwhile, global communication increases awareness in Europe of regional conflicts or humanitarian tragedies anywhere in the world.

Our traditional concept of self-defence – up to and including the Cold War – was based on the threat of invasion.

Uniunea a aprobat un program de acțiune care prevede măsurile ce trebuie adoptate pentru întărirea Agenției Internaționale pentru Energie Atomică, măsuri menite a întări controlul exporturilor și a face față încărcăturilor ilegale și dotărilor ilicite. UE este angajată în obținerea unei adeziuni universale la regimurile de tratate multilaterale, precum și în consolidarea tratatelor și dispozițiilor acestora privind verificările.

- Uniunea Europeană și statele membre au intervenit pentru a contribui la rezolvarea conflictelor regionale și pentru a reabilita statele eșuate, inclusiv în Balcani, Afganistan și Republica Democrată Congo. Reînstituirea bunei guvernări în Balcani, promovarea democrației și autorizarea autorităților din zonă de a lupta împotriva crimei organizate reprezintă una dintre cele mai eficiente

modalități de a combate crima organizată în cadrul UE.

Într-o eră a globalizării, amenințările distante pot cauza la fel de multe preocupări precum cele apropiate. Activitățile nucleare din Coreea de Nord, riscurile nucleare din Asia de Sud și proliferarea în Orientul

Mijlociu reprezintă la fel de multe surse de incertitudine pentru Europa.

Teroriștii și criminalii sunt acum capabili să opereze în orice punct al globului: activitățile lor din Asia Centrală sau de Sud-Est pot reprezenta o amenințare pentru țările europene și pentru cetățenii acestora. Între timp, Europa este din ce în ce mai conștientă de conflictele regionale sau de tragediile umanitare din toată lumea.

Conceptul nostru tradițional de auto-apărare – până la războiul rece și chiar

* Într-o eră a globalizării, amenințările distante pot cauza la fel de multe preocupări precum cele apropiate. Prima linie de apărare se va situa frecvent în străinătate. Noile amenințări sunt dinamice ... Nu e niciodată prea devreme să prevenim conflictele și amenințările.

With the new threats, the first line of defence will often be abroad. The new threats are dynamic. The risks of proliferation grow over time; left alone, terrorist networks will become ever more dangerous. State failure and organised crime spread if they are neglected – as we have seen in West Africa. This implies that we should be ready to act before a crisis occurs. Conflict prevention and threat prevention cannot start too early.

In contrast to the massive visible threat in the Cold War, none of the new threats is purely military; nor can any be tackled by purely military means. Each requires a mixture of instruments. Proliferation may be contained through export controls and attacked through political, economic and other pressures while the underlying political causes are also tackled. Dealing with terrorism may require a mixture of intelligence, police, judicial, military and other means. In failed states, military instruments may be needed to restore order, humanitarian means to tackle the immediate crisis. Regional conflicts need political solutions but military assets and effective policing may be needed in the post conflict phase. Economic instruments serve reconstruction, and civilian crisis management helps restore civil government. The European Union is particularly well equipped to respond to such multi-faceted situations.

Building Security in our Neighbourhood

Even in an era of globalisation, geography is still important. It is in the European interest that countries on our borders are well-governed. Neighbours who are engaged in violent conflict, weak states where organised crime flourishes, dysfunctional societies or exploding

și în timpul acestuia – s-a bazat pe pericolul unei invazii. Odată cu noile amenințări, prima linie de apărare se va situa frecvent în străinătate. Noile amenințări sunt dinamice. Riscurile proliferării sporesc în timp; lăsate în pace, rețelele teroriste vor deveni și mai periculoase. Dacă remediarea lor va fi neglijată, eșuarea statelor și crima organizată se vor răspândi – așa cum putem vedea că se întâmplă în Africa de Vest. Aceasta înseamnă că ar trebui să fim capabili să acționăm înainte ca o criză să se producă. Nu e niciodată prea devreme să prevenim conflictele și amenințările.

În contrast cu amenințarea vizibilă masivă din *războiul rece*, niciuna dintre noile amenințări nu este pur militară; astfel, nici nu poate fi combătută doar prin mijloace militare. Fiecărei amenințări trebuie să-i opunem un complex de instrumente. Proliferarea poate fi limitată prin controlul exporturilor și atacată prin presiuni politice, economice etc., în același timp cu lupta împotriva cauzelor politice pe care aceasta se bazează. Combaterea terorismului poate necesita o combinație de mijloace de intelligence, polițienești, juridice, militare etc. În statele eșuate, este nevoie de instrumente militare pentru a restaura ordinea, de mijloace umanitare pentru a lupta împotriva crizei imediate. Conflictele regionale au nevoie de soluții politice, dar faza postconflict poate necesita mijloace militare și o poliție eficace. Instrumentele economice deservesc reconstrucția, iar managementul civil al crizei contribuie la reinstaurarea guvernării civile. Uniunea Europeană este foarte bine echipată în special pentru a veni în întâmpinarea unor astfel de situații cu aspecte multiple.

Construirea securității în vecinătatea noastră

Chiar și într-o eră a globalizării, geografia este la fel de importantă. Este în interesul Europei ca țările situate la frontierele sale să fie bine guvernate. Vecinii care sunt angajați în conflicte violente, statele eșuate, în care

population growth on its borders all pose problems for Europe.

The integration of acceding states increases our security but also brings the EU closer to troubled areas. Our task is to promote a ring of well governed countries to the East of the European Union and on the borders of the Mediterranean with whom we can enjoy close and cooperative relations.

The importance of this is best illustrated in the Balkans. Through our concerted efforts with the US, Russia, NATO and other international partners, the stability of the region is no longer threatened by the outbreak of major conflict. The credibility of our foreign policy depends on the consolidation of our achievements there. The European perspective offers both a strategic objective and an incentive for reform.

It is not in our interest that enlargement should create new dividing lines in Europe. We need to extend the benefits of economic and political cooperation to our neighbours in the East while tackling political problems there. We should now take a stronger and more active interest in the problems of the Southern Caucasus, which will in due course also be a neighbouring region.

Resolution of the Arab/Israeli conflict is a strategic priority for Europe. Without this, there will be little chance of dealing with other problems in the Middle East. The European Union must remain engaged and ready to commit resources to the problem until it is solved. The two state solution – which Europe

se dezvoltă criminalitatea organizată, societățile cu disfuncții sau cu o creștere demografică explozivă la frontierele Europei reprezintă pentru aceasta tot atâtea probleme.

Integrarea statelor care vor să adere crește securitatea noastră, dar va avea ca efect și apropierea Uniunii Europene de zonele turbulente. Sarcina noastră este de a promova, la est de Uniunea Europeană și la frontierele bazinului mediteranean, un ansamblu de țări bine guvernate, cu care am putea avea relații strânse, bazate pe cooperare.

Balkanii sunt regiunea care ilustrează cel mai bine importanța acestui factor. Grație eforturilor noastre concertate cu Statele Unite, Rusia, NATO și cu alți parteneri internaționali, stabilitatea regiunii nu mai este amenințată de izbucnirea unui conflict major. Credibilitatea politicii noastre externe în această regiune va depinde de consolidarea realizărilor noastre. Perspectiva europeană reprezintă atât un obiectiv strategic, cât și o provocare pentru reforme.

Nu este în interesul nostru ca această extindere să creeze noi linii de împărțire în Europa. Avem nevoie să extindem avantajele cooperării economice și politice cu vecinii noștri din Vest abordând problemele politice ale țărilor respective. Ar trebui să arătăm un interes mai mare și mai activ problemelor din Caucazul de Sud, care, la momentul oportun, va constitui o regiune învecinată.

Rezolvarea conflictului israelo-arab reprezintă o prioritate strategică pentru Europa. Fără o astfel de rezolvare, ar fi puține șanse de a rezolva celelalte probleme ale Orientului Mijlociu. Uniunea Europeană trebuie să rămână angajată și disponibilă să-și consacre resursele pentru această

* Extinderea nu ar trebui să creeze noi linii de împărțire în Europa. Rezolvarea conflictului israelo-arab reprezintă o prioritate strategică pentru Europa.

has long supported – is now widely accepted. Implementing it will require a united and cooperative effort by the European Union, the United States, the United Nations and Russia, and the countries of the region, but above all by the Israelis and the Palestinians themselves.

The Mediterranean area generally continues to undergo serious problems of economic stagnation, social unrest and unresolved conflicts. The European Union's interests require a continued engagement with Mediterranean partners, through more effective economic, security and cultural cooperation in the framework of the Barcelona Process. A broader engagement with the Arab World should also be considered.

An International Order on Effective Multilateralism

In a world of global threats, global markets and global media, our security and prosperity increasingly depend on an effective multilateral system. The development of a stronger international society, well functioning international institutions and a rule-based international order is our objective.

We are committed to upholding and developing International Law. The fundamental framework for international relations is the United Nations Charter. The United Nations Security Council has the primary responsibility

problemă, până când ea va fi rezolvată. Soluția bazată pe coexistența celor două state – pe care Europa a sprijinit-o timp îndelungat – este pe deplin acceptată. Aplicarea sa va necesita eforturi conjugate și concertate din partea Uniunii Europene, a Statelor Unite, a Națiunilor Unite și a Rusiei, a țărilor din regiune, precum și, mai ales, din partea israelienilor și a palestinienilor.

În linii generale, zona mediteraneană se confruntă cu grave probleme de stagnare economică, tensiuni sociale și conflicte nerezolvate. Interesele Uniunii Europene cer un angajament continuu cu privire la partenerii mediteraneeni grație unei cooperări mai eficace în domeniile economic, al securității și cultural, în cadrul Procesului de la Barcelona. Un angajament mai solid cu lumea arabă ar trebui, de asemenea, luat în considerație.

O ordine internațională fondată pe un multilateralism eficace

Într-o lume în care amenințările, piețele și media au căpătat o dimensiune globală, securitatea și prosperitatea noastră depind din ce în ce mai mult de existența unui sistem multilateral eficace. Obiectivele noastre le reprezintă construirea unei societăți internaționale mai puternice, a unor instituții internaționale care funcționează bine și a unei ordini internaționale bazate pe un ansamblu de reguli.

Ne angajăm să apărăm și să dezvoltăm dreptul internațional. Relațiile internaționale au ca bază Carta Națiunilor Unite. Responsabilitatea principală pentru menținerea păcii

Our security and prosperity increasingly depend on an effective multilateral system. We are committed to upholding and developing International Law. The fundamental framework for international relations is the United Nations Charter.

* Securitatea și prosperitatea noastră depind din ce în ce mai mult de un sistem multilateral eficace. Ne angajăm să apărăm și să dezvoltăm dreptul internațional. Relațiile internaționale au ca fundament Carta Națiunilor Unite.

for the maintenance of international peace and security. Strengthening the United Nations, equipping it to fulfil its responsibilities and to act effectively, is a European priority.

We want international organisations, regimes and treaties to be effective in confronting threats to international peace and security, and must therefore be ready to act when their rules are broken.

Key institutions in the international system, such as the World Trade Organisation (WTO) and the International Financial Institutions, have extended their membership. China has joined the WTO and Russia is negotiating its entry. It should be an objective for us to widen the membership of such bodies while maintaining their high standards.

One of the core elements of the international system is the transatlantic relationship. This is not only in our bilateral interest but strengthens the international community as a whole. NATO is an important expression of this relationship.

Regional organisations also strengthen global governance. For the European Union, the strength and effectiveness of the OSCE and the Council of Europe has a particular significance. Other regional organisations such as ASEAN, MERCOSUR and the African Union make an important contribution to a more orderly world.

It is a condition of a rule-based international order that law evolves in response to developments such as proliferation, terrorism and global warming. We have an interest in further developing existing institutions such as the World Trade Organisation and in supporting new ones such as the International Criminal Court.

și a securității la nivel internațional îi revine Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite. Una dintre prioritățile Europei este consolidarea Organizației Națiunilor Unite, dotând-o cu mijloacele necesare pentru ca să poată să-și asume responsabilitățile și să ducă o acțiune eficace.

Noi vrem ca organizațiile internaționale, regimurile și tratatele să-și exercite rolul în fața amenințărilor la adresa păcii și a securității internaționale. Trebuie așadar să fim pregătiți să acționăm dacă regulile lor nu sunt respectate.

Instituțiile cheie ale sistemului internațional, precum Organizația Mondială a Comerțului (OMC) și instituțiile financiare internaționale (IFI) au câștigat noi membri. China a acces în OMC, iar Rusia negociază actualmente accesul sa. Unul dintre obiectivele noastre va trebui să fie favorizarea unui număr tot mai mare de adesiuni la aceste instituții, menținând nivelul ridicat de exigență.

Relațiile transatlantice constituie unul dintre elementele esențiale ale sistemului internațional, nu numai cu privire la interesele noastre bilaterale, ci și pentru că ele consolidează comunitatea internațională, în ansamblul ei. NATO este o expresie importantă a acestei relații.

Organizațiile regionale își consolidează și guvernarea globală. Pentru Uniunea Europeană, forța și eficacitatea OSCE și a Consiliului Europei au o importanță specială. Alte organizații regionale, precum ASEAN, MERCOSUR și Uniunea Africană contribuie în mod semnificativ la crearea unei lumi mai echilibrate.

Una dintre condițiile unei ordini internaționale bazate pe reguli este că dreptul evoluează în funcție de fapte noi, precum proliferarea, terorismul și încălzirea globală. Este în interesul nostru să continuăm dezvoltarea instituțiilor existente, precum Organizația Mondială a Comerțului, și să susținem altele, noi, cum ar fi Curtea Penală Internațională. Propria noastră

Our own experience in Europe demonstrates that security can be increased through confidence building and arms control regimes. Such instruments can also make an important contribution to security and stability in our neighbourhood and beyond.

The quality of international society depends on the quality of the governments that are its foundation. The best protection for our security is a world of well-governed democratic states. Spreading good governance, supporting social and political reform, dealing with corruption and abuse of power, establishing the rule of law and protecting human rights are the best means of strengthening the international order.

Trade and development policies can be powerful tools for promoting reform. As the world's largest provider of official assistance and its largest trading entity, the European Union and its Member States are well placed to pursue these goals.

Contributing to better governance through assistance programmes, conditionality and targeted trade measures remains an important feature in our policy that we should further reinforce. A world seen as offering justice and opportunity for everyone will be more secure for the European Union and its citizens.

A number of countries have placed themselves outside the bounds of international society. Some have sought isolation; others persistently violate international norms. It is desirable that such countries should rejoin the international community, and the EU should be ready to provide assistance. Those who are unwilling to do so should understand that there is a price to be paid, including in their relationship with the European Union.

experiență în Europa arată că securitatea poate fi consolidată prin măsuri de încredere și aplicarea sistemelor de control al armamentelor. Aceste instrumente pot să contribuie în mod semnificativ și la securitatea și stabilitatea vecinătății noastre și dincolo de ea.

Calitatea societății internaționale depinde de calitatea guvernelor. Cea mai bună protecție pentru securitatea noastră este o lume alcătuită din state democratice bine guvernate. În acest sens, cele mai bune mijloace de consolidare a ordinii internaționale ar trebui să fie propagarea unei bune guvernări, susținerea reformelor sociale și politice, lupta împotriva corupției și abuzurilor de putere, instaurarea statului de drept și protejarea drepturilor omului.

Politicele comerciale și politicile de dezvoltare pot constitui instrumente puternice de promovare a reformelor. În calitate de cei mai importanți contribuitori în termeni de ajutor public și principală entitate comercială la nivel global, Uniunea Europeană și statele membre sunt bine plasate pentru a îndeplini aceste obiective.

Contribuția la o mai bună guvernare prin programe de ajutor, prin condiționalitate și prin măsuri comerciale cu țintă, rămâne unul dintre aspectele importante ale politicii noastre, pe care trebuie să le consolidăm. O lume pe care o estimăm că oferă tuturor dreptate și fiecăruia șansa sa va fi mai sigură pentru Uniunea Europeană și pentru cetățenii săi.

Un anumit număr de țări s-au plasat în afara societății internaționale. Unele au ales izolarea; altele persistă în a viola normele internaționale. Este de dorit ca aceste țări să se realăture comunității internaționale, iar UE ar trebui să fie gata să furnizeze asistență acestui scop. Cei care refuză să o facă ar trebui să înțeleagă că există un preț de plătit, mai ales în relațiile lor cu Uniunea Europeană.

III. POLICY IMPLICATIONS FOR EUROPE

The European Union has made progress towards a coherent foreign policy and effective crisis management. We have instruments in place that can be used effectively, as we have demonstrated in the Balkans and beyond. But if we are to make a contribution that matches our potential, we need to be more active, more coherent and more capable. And we need to work with others.

More active in pursuing our strategic objectives. This applies to the full spectrum of instruments for crisis management and conflict prevention at our disposal, including political, diplomatic, military and civilian, trade and development activities. Active policies are needed to counter the new dynamic threats. We need to develop a strategic culture that fosters early, rapid, and when necessary, robust intervention.

As a Union of 25 members, spending more than 160 billion Euros on defence, we should be able to sustain several operations simultaneously. We could add particular value by developing operations involving both military and civilian capabilities.

The EU should support the United Nations as it responds to threats to international peace and security. The EU is committed to reinforcing its cooperation with the UN to assist countries emerging from conflicts, and to enhancing its support for the UN in short-term crisis management situations.

* Trebuie să dezvoltăm o cultură strategică proprie pentru a favoriza intervențiile timpurii, rapide și, dacă este necesar, robuste.

III. IMPLICAȚII POLITICE PENTRU EUROPA

Politica externă a Uniunii Europene a câștigat în coerență; managementul crizelor a devenit mai eficace. Noi am apelat la instrumente performante, așa cum am demonstrat-o în Balcani și dincolo de ei. Totuși, dacă vrem ca aportul nostru să fie la înălțimea potențialului nostru, trebuie să fim mai activi și mai coerenți și să ne dezvoltăm capacitățile. Trebuie, de asemenea, să lucrăm cu ceilalți.

Mai activi în urmărirea obiectivelor strategice. Acest lucru este valabil pentru ansamblul instrumentelor în materie de gestionare a crizelor și de prevenire a conflictelor de care dispunem, inclusiv în acțiunile în plan politic, diplomatic, militar și civil, comercial și în cel al dezvoltării. Pentru a face față dinamismului noilor amenințări avem nevoie de politici active. Trebuie să dezvoltăm o cultură strategică aptă să favorizeze intervențiile timpurii, rapide și, dacă este necesar, robuste.

În timp ce Uniunea, reprezentată de cei 25 de membri, consacră mai mult de 160 de miliarde de euro pentru apărare, ar trebui să fim în măsură să susținem simultan mai multe operații. Am putea să aducem o valoare adăugată specială concepând operații care fac apel la capacități atât militare, cât și civile.

UE va trebui să susțină acțiunea Națiunilor Unite în răspunsul la amenințările la adresa păcii și securității internaționale. UE este determinată să consolideze cooperarea sa cu Națiunile Unite pentru ca să sprijine țările ieșite dintr-un conflict și să furnizeze o susținere acerbă Națiunilor Unite în domeniul gestionării crizelor pe termen scurt.

We need to be able to act before countries around us deteriorate, when signs of proliferation are detected, and before humanitarian emergencies arise. Preventive engagement can avoid more serious problems in the future. A European Union which takes greater responsibility and which is more active will be one which carries greater political weight.

More Capable. A more capable Europe is within our grasp, though it will take time to realise our full potential. Actions underway – notably the establishment of a defence agency – take us in the right direction.

To transform our militaries into more flexible, mobile forces, and to enable them to address the new threats, more resources for defence and more effective use of resources are necessary.

Systematic use of pooled and shared assets would reduce duplications, overheads and, in the medium-term, increase capabilities.

In almost every major intervention, military efficiency has been followed by civilian chaos. We need greater capacity to bring all necessary civilian resources to bear in crisis and post crisis situations.

Stronger diplomatic capability: we need a system that combines the resources of Member States with those of EU institutions. Dealing with problems that are more distant and more foreign requires better understanding and communication.

Common threat assessments are the best basis for common actions. This requires improved sharing of intelligence among Member States and with partners.

As we increase capabilities in the different areas, we should think in terms of a wider spectrum of missions. This might include

Trebuie să fim capabili să acționăm înainte ca situația din țara vecină să se deterioreze, în timp ce sunt detectate semnele de proliferare și înainte de situațiile de urgență umanitară. Un angajament preventiv poate permite evitarea, în viitor, a problemelor mai grave. O Uniune Europeană care își asumă responsabilități crescute și care este mai activă va fi o Uniune care va avea mai multă pondere politică.

Mai capabilă. O Europă mai capabilă se află în puterea noastră de înțelegere, chiar dacă am avea nevoie de timp pentru a concretiza pe deplin potențialul nostru. Acțiunile în curs – mai ales crearea unei agenții de apărare – merg în direcția cea bună.

Pentru a transforma armatele noastre în forțe mai flexibile și mobile și pentru a le permite să facă față noilor amenințări, sunt necesare mai multe resurse pentru apărare și o mai bună utilizare a mijloacelor.

Recurgerea sistematică la mijloacele puse în comun și împărțite permite reducerea dublei utilizări și a cheltuielilor generale și, pe termen mediu, întărirea capacităților.

În cvasitotalitatea intervențiilor majore, eficacitatea militară este urmată de un haos civil. Trebuie să consolidăm capacitățile care vizează mobilizarea tuturor mijloacelor civile necesare în situații de criză și postcriză.

O capacitate diplomatică mai puternică: avem nevoie de un sistem care combină resursele statelor membre cu cele ale instituțiilor UE. A trata problemele care au o origine mai îndepărtată și străină necesită o mai bună înțelegere și o mai bună comunicare.

O evaluare comună la adresa amenințării reprezintă cel mai bun punct de plecare al unei acțiuni comune. Acest lucru implică o mai bună diseminare a informațiilor între statele membre și cu partenerii.

Pe măsură ce noi ne îmbunătățim capacitățile în diferite domenii de interes,

joint disarmament operations, support for third countries in combating terrorism and security sector reform. The last of these would be part of broader institution building.

The EU-NATO permanent arrangements, in particular Berlin Plus, enhance the operational capability of the EU and provide the framework for the strategic partnership between the two organisations in crisis management. This reflects our common determination to tackle the challenges of the new century.

More Coherent. The point of the Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy is that we are stronger when we act together. Over recent years we have created a number of different instruments, each of which has its own structure and rationale.

The challenge now is to bring together the different instruments and capabilities: European assistance programmes and the European Development Fund, military and civilian capabilities from Member States and other instruments. All of these can have an impact on our security and on that of third countries. Security is the first condition for development.

Diplomatic efforts, development, trade and environmental policies, should follow the same agenda. In a crisis there is no substitute for unity of command.

Better co-ordination between external action and Justice and Home Affairs policies is crucial in the fight both against terrorism and organised crime.

Greater coherence is needed not only among EU instruments but also embracing the external activities of the individual member states.

trebuie să reflectăm la întreaga gamă de misiuni. Această gamă ar putea să includă operații de dezarmare de tip joint, sprijinul țărilor terțe în lupta împotriva terorismului și în reformele în materie de securitate. Acest din urmă aspect ar trebui să se înscrie într-un cadru mai larg de dezvoltare instituțională.

Aranjamentele permanente UE/NATO, în special aranjamentele "Berlin +", consolidează capacitatea operațională a UE și stabilesc cadrul în care se înscrie parteneriatul strategic între cele două organizații în domeniul gestionării crizelor. Ele reflectă hotărârea noastră comună de a face față provocărilor noului secol.

Mai coerenți. Rațiunea de a fi a Politicii Externe și de Securitate Comună și a Politicii Europene de Securitate și de Apărare este că, acționând împreună, noi suntem mai puternici. În anii din urmă, noi am creat un anumit număr de instrumente diferite, fiecare dintre acestea cu structura și motivația proprii.

Astăzi, miza o reprezintă regrouparea diferitelor instrumente și mijloace: programele de sprijin european și Fondul european de dezvoltare, capacitățile militare și civile ale statelor membre și alte instrumente. Toate acestea pot avea un impact asupra securității noastre și asupra țărilor interesate. Securitatea este prima condiție a dezvoltării.

Eforturile diplomatice, politicile în materie de dezvoltare, de comerț și mediu înconjurător ar trebui să aibă același scop. Într-o situație de criză, nimic nu înlocuiește unitatea comenzii.

În lupta împotriva terorismului și a criminalității organizate este important să coordonezi cât mai bine acțiunea externă cu politicile duse în domeniul justiției și al afacerilor interne.

O coerență crescută nu trebuie să existe doar între instrumentele UE, ci ea trebuie să înglobeze activitățile exterioare ale diferitelor state membre.

Coherent policies are also needed regionally, especially in dealing with conflict. Problems are rarely solved on a single country basis, or without regional support, as in different ways experience in both the Balkans and West Africa shows.

Working with partners. *Acting together, the European Union and the United States can be a formidable force for good in the world.**

There are few if any problems we can deal with on our own. The threats described above are common threats, shared with all our closest partners. International cooperation is a necessity. We need to pursue our objectives both through multilateral cooperation in international organisations and through partnerships with key actors.

The transatlantic relationship is irreplaceable. Acting together, the European Union and the United States can be a formidable force for good in the world. Our aim should be an effective and balanced partnership with the USA. This is an additional reason for the EU to build up further its capabilities and increase its coherence.

We should continue to work for closer relations with Russia, a major factor in our security and prosperity. Respect for common values will reinforce progress towards a strategic partnership.

Our history, geography and cultural ties give us links with every part of the world: our neighbours in the Middle East, our partners in Africa, in Latin America, and in Asia. These relationships are an important asset to build on. In particular we should look to develop strategic partnerships, with Japan, China,

Politicile coerente sunt necesare deopotrivă la nivel regional, mai ales atunci când e vorba de a face față unui conflict. Problemele sunt destul de rar rezolvate de către o singură țară sau fără o susținere regională, după cum arată experiențele din Balcani și din Africa de Vest.

Cooperarea cu partenerii noștri. Sunt destul de puține probleme pe care le putem rezolva singuri. Amenințările evocate aici sunt amenințări comune, pe care noi le împărtășim cu partenerii noștri cei mai apropiați. Cooperarea internațională este o necesitate. Trebuie să ne urmăm obiectivele la fel de bine ca și cooperarea multilaterală în cadrul organizațiilor internaționale, precum și în parteneriatele cu actorii cheie.

Relația transatlantică este de neînlocuit. Acționând împreună, Uniunea Europeană și Statele Unite pot constitui o formidabilă forță în serviciul binelui în lume. Obiectivul nostru ar trebui să fie un parteneriat eficace și echilibrat cu Statele Unite. Este un motiv în plus pentru ca UE să-și consolideze permanent capacitățile și coerența.

Trebui să continuăm să deschidem relații mai strânse cu Rusia, element major al securității și prosperității noastre. Respectul față de valorile comune va consolida progresul spre un parteneriat strategic.

Istoria noastră, geografia noastră și relațiile noastre culturale ne pun în relație cu fiecare regiune din lume: vecinii noștri din Orientul Mijlociu, partenerii noștri din Africa, din America Latină și din Asia. Aceste relații sunt un atu care trebuie exploatat. Ar trebui, în particular, să căutăm să stabilim parteneriate strategice cu Japonia,

* Acționând împreună, Uniunea Europeană și Statele Unite pot constitui o formidabilă forță în slujba binelui în lume.

Canada and India as well as with all those who share our goals and values, and are prepared to act in their support.

Conclusion

This is a world of new dangers but also of new opportunities. The European Union has the potential to make a major contribution, both in dealing with the threats and in helping realise the opportunities. An active and capable European Union would make an impact on a global scale. In doing so, it would contribute to an effective multilateral system leading to a fairer, safer and more united world.

China, Canada și India, ca și cu toți cei care împărtășesc obiectivele și valorile noastre și sunt gata să le susțină.

Concluzie

Această lume prezintă noi pericole, dar oferă deopotrivă și noi oportunități. Uniunea Europeană are potențialul pentru a contribui semnificativ atât în lupta împotriva amenințărilor, cât și pentru a se folosi de oportunitățile prezente. O Uniune Europeană dinamică și înzestrată cu capacități suficiente va avea pondere pe scena mondială. Ea va contribui, de asemenea, la un sistem multilateral eficient, deschizând drumul spre o lume mai justă, mai sigură și mai unită.

Traducere:

Iulia NĂSTASIE

Alina PAPOI

UNIVERS PUBLICISTIC

Morfoza avioanelor de transport • Lupta se mută pe Net • Costuri și capacități pentru avioanele teleghidate de supraveghere • Sistem de vizualizare pe timp de noapte – pe caschetă • Elicoptere pentru forțele navale • Lupta teleghidată (stații de armament operate de la distanță) • Ghidul complet pentru războiul în junglă (Supliment)

Armées d'aujourd'hui, Franța, nr. 329,

aprilie 2008

Omagiu ultimului militar din Primul Război Mondial (Lazare Ponticelli – 1897-2008) • Brevete de parașutiști pentru rezerviști • O femeie subofițer și arbitru de fotbal • Lansarea submarinului nuclear francez *Le Terrible* • Apărarea relansează politica de reconversie • EUFOR își continuă desfășurarea în Ciad • Delegația pentru afaceri strategice • Informațiile militare (Dosar) • "Istorialul" Charles de Gaulle din cadrul Muzeului Armatei Franceze

ASMZ (Allgemeine Schweizerische

Militärzeitschrift), Elveția, nr. 3, martie 2008

Politica de securitate a Elveției tinde spre o armată orientată spre amenințări • Seminar pentru tinerii ofițeri: "Armata elvețiană – un caz special ?" • Circuitul înarmării – de la planificare la scoaterea din înzestrare • Apărarea teritoriului – o misiune fundamentală a armatei • Apărarea teritoriului

înseamnă promovarea păcii • Etica, o componentă a culturii operaționale a armatei • Armata elvețiană în faza de consolidare • Serviciul de stat major și ofițerul de stat major – trecut și actualitate • Activități ale serviciilor de informații în operațiunile de apărare a teritoriului (Part. 1) • Conflicte legate de mediu și de resurse: relevanță și soluții • Omul, ca resursă

ASMZ (Allgemeine Schweizerische

Militärzeitschrift), Elveția, nr. 4, aprilie 2008

Războiul rece – tragedia celei de a doua etape • Modernizarea aparatului de zbor F/A-18 și mai multă protecție pentru infanterie • Apărarea modernă a teritoriului • Activități ale serviciilor de informații în operațiunile de apărare a teritoriului (Part. 2) • Cât de actuală este pregătirea militară de comandă ? • Transformarea forțelor armate în Europa – și Elveția ?

Défense nationale, Franța, nr. 1, ianuarie 2008

Apărarea, cetățenii și Franța • Securitate și guvernare • Liberalism și datorie militară • Industria este viitorul nostru • O Europă activă și liniștitoare • Terorism și mass-media: o relație infernală • Lupta UE contra terorismului: o politică eficientă ? • Independența energetică a UE: miza Mării Negre • Informații de securitate, o provocare pentru domeniul informațiilor de interes militar • *Abordarea operațiunilor din perspectiva efectelor (EBAO):* modă sau metodă ? • Avantajele și dezavantajele conceptului EBAO și dezvoltarea conceptului în Franța • Statele sub-continentale: o viziune retrospectivă • Militarii și politica în Iran • Unicitatea conflictului armat • Un mai bun control al Parlamentului asupra problemelor

de securitate și apărare • Marina comercială și marina națională: o cooperare de actualitate • Proiectul Uniunii mediteraneene: cadru global de securitate

Défense nationale, Franța, nr. 2, februarie 2008
Președinția slovenă a UE • Noile provocări ale Politicii Europene de Securitate și Apărare • Încotro se îndreaptă Strategia Europeană de Apărare? • O agendă europeană a politicii externe • Cum să fie relansată Strategia Europeană de Apărare • Tratatul de la Lisabona • Tratatul de la Lisabona și apărarea europeană • Comentarii cu privire la Tratatul de la Lisabona • Evoluția doctrinei militare a UE • Politica Europeană de Securitate și Apărare în cel de-al doilea semestru al anului 2007 • Europa – și Politica sa Europeană de Securitate și Apărare – sau NATO? • Europa în contextul mondializării • Un nou punct de plecare pentru a înțelege "galaxia" europeană • Douăzeci de întrebări cu privire la Cartea Albă a securității și apărării (2008) • Serviciile: modernitatea și credibilitatea unui model organizațional militar • Riscurile și performanțele contractelor din domeniul armamentului • Bugetul Apărării pentru anul 2008

Defence Science Journal, India, vol. 58, nr. 1, ianuarie 2008

Modelarea numerică pentru camera de ardere cu lichid a statoractorului • Sisteme de control al zborului cu corectarea traiectoriei la o rachetă de artilerie folosind un motor pulsoreactor • Analiza folosind metoda elementului finit pentru ruperea țevilor metalice • Estimarea încărcăturii explozibile pentru podul de grinzi mediu folosind metoda inversă • Îmbunătățirea performanțelor sistemului de răcire pentru podul mobil de tanc T72 • Evaluarea plastifiantilor energetici pentru combustibilul solid de artilerie • Aplicații de logică fuzzy în filtrarea și fuziunea în domeniul urmăririi țintelor • Fuziunea informațiilor de zgomot înregistrate pe peliculă cu ajutorul senzorilor multipli

Defence Science Journal, India, vol. 58, nr. 2, martie 2008

Elastoplasticitatea euleriană finită fără alungire • Comportamentul la deformarea inelastică al polipropilenei în zone cu deformări mari de întindere și după preîncărcarea ciclică • Modelul constitutiv Maxwell de îmbătrânire pentru betoane

• Perforarea plăcilor compozite stratificate la impactul cu elemente având forme diferite ale capului • Plăci perforate prin sistemul de micșorare pasivă • Performanțele balistice ale prafului din coajă de nucă de cocos/Materialul Twaron împotriva proiectilelor de perforare a materialelor neblindate • Influența fenomenului de inhibare a polimerizării asupra performanțelor balistice ale plăcilor ceramice cu alumina • Rezistența dinamică la tasare a oțelului moale la sarcina de șoc • Spargerea prin casare a rocilor cristaline eterogene

Ejercito, Spania, nr. 802, ianuarie-februarie 2008
Război rece și război contra terorismului: Schimbare sistemică în relațiile internaționale • Analiza stabilității geopolitice prin metoda verigilor de stabilitate • Comandamentul genistic. Documentar • Cartierul general al Comandamentului de geniu: Drumurile. Construcția orizontală; Scafandrii în comandamentul de geniu; Specialități; Geniștii față în față cu mobilitatea și protecția; Geniștii în sprijinul ajutorului umanitar; Viitorul trupelor de geniu • Patru ani de strategie europeană de securitate • Factorii situaționali în conflictul asimetric • UNIFIL – prezent, trecut și viitor. Viziunea strategică, operațională și tactică

Europäische Sicherheit, Germania, nr. 1, ianuarie 2008

Începutul unui "nou Parteneriat" între Africa și UE? • Bilanț și perspective pentru armata germană și politica germană de securitate – pe ce putem construi? • Acțiunea actorilor internaționali în Bosnia-Herțegovina • Provocări majore pentru NATO și în 2008 • După München și Hamburg, Berlinul – cel de al treilea punct industrial al aeronauticii și aviației • Armata germană în media. Cum este informat cetățeanul? • Spionajul economic • Infanteria forțelor terestre • Comanda de pe mare. O nouă capacitate pentru forțele armate • Centrul de instrucție al trupelor de cercetare ale forțelor terestre • Managementul informațiilor și cunoașterii din perspectiva forțelor aeriene • Operațiunile militare în zone urbane • Comunicarea prin satelit în armata germană • LEK GmbH – O firmă germană în asociația europeană MBDA • Sistemele GPS și de navigație pentru armata germană

Europäische Sicherheit, Germania, nr. 2, februarie 2008

Operațiuni cu grad ridicat de risc în Afganistan • Tratatul de la Lisabona. Considerații cu privire

la politica de securitate în tratatul de reformă al Uniunii Europene • Ideea fundamentală a transformării rămâne la fel de justă • Forțele armate europene "judecate din interior". Europeanizarea procesului de instrucție pe elicoptere • "Imaginează-ți, e război! Și nimănui nu-i pasă de asta!" • Kenya: o țară cheie în pragul dezastrului • 2008 – Alegeri – decizii – crize în Germania • Capacitățile militare esențiale privind tehnica de apărare. Concept și transformare. Securitatea peste tot în lume • Transformarea forțelor militare într-un instrument relevant prin formarea unor abilități speciale • Artileria în "Noile forțe terestre" • Marina modernă – rachete dirijate pentru apărarea aeriană cu baza de lansare de nave maritime • Introducerea sistemului de comunicare radio TETRAPOL Bw în dotarea forțelor armate germane • Instruirea tuturor forțelor armate – baza comună a specializării în domeniul organizațiilor militare • Aviația militară în operații • Efectele introducerii unui sistem de comandă digital asupra procesului de comandă. Part. 1 • Politica externă americană și dreptul internațional • Geniștii forțelor terestre. Part. 1

Europäische Sicherheit, Germania, nr. 3,

martie 2008

Kosovo – un stat nou • A 44-a Conferință pe probleme de politică de securitate de la München: Cine pune punct dezordinii mondiale? De la München spre București și mai departe; Discursul președintelui Republicii Serbia; Interesele de politică externă și de securitate ale Turciei; Alianța atlantică: la București și după; Extras din alocuțiunea lui Hervé Morin, ministrul francez al apărării; Alocuțiunea secretarului general al NATO, Jaap de Hoop Scheffer; Discursul ministrului polonez de externe, Radosław Sikorski; De la cooperare la confruntare? Viitorul controlului înarmărilor. Discursul ministrului german de externe, Frank-Walter Steinmeier; Provocări la adresa stabilității europene. Discursul președintelui Georgiei, Micheil Saakashvili; Evoluția viitoare a Afganistanului. Ministrul american al apărării, Robert Gates; Încotro se îndreaptă Rusia? Un nou impuls spre o ordine de securitate la nivelul întregii Europe; Discursul ministrului de externe al Japoniei, Masahiko Koumura • Dinamismul înarmărilor nucleare în Orientul Apropiat • A310 MRTT – noua capacitate de alimentare a avioanelor în aer • Trupele de tancuri ale forțelor terestre • Echiparea cu cele mai moderne rachete dirijate pentru PUMA • CH-53 – coloana vertebrală a capacității de transport aerian a trupelor terestre pentru forțele armate • Sistemul de rachete dirijate

MILAN în armata franceză • Apărarea împotriva rachetelor balistice – o misiune de viitor a forțelor navale europene • Protecția civilă împotriva armelor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN)

Foreign Affairs, SUA, vol. 87, nr. 2,

martie-aprilie 2007

America cea optimistă: lupta împotriva terorismului și a dezastrelor naturale • Motivele pentru care Coreea de Nord nu se va schimba • Noi și ei: puterea trainică a naționalismului etnic • Democrația în repliere: renașterea statelor acaparatoare • Revoluție fără sens în Venezuela • Topirea calotei glaciare arctice • Consens la Copenhaga: modelul economic și social danez • China și India se orientează spre Africa • Diplomația în era credinței: libertatea religioasă și securitatea națională • Transformarea națiunilor: Organizația Mondială a Comerțului impulsionează economiile și deschide societățile

Jane's International Defense Review,

Marea Britanie, vol. 41, februarie 2008

Muniție cu explozie puternică și pagube colaterale scăzute • Date tehnico-tactice ale sistemului modular de arme Trackfire • Proiecte hibride pentru aviația americană de transport strategic • Noua clasă de vehicule blindate cu protecție antimină • Forțele maritime sunt interesate de concepte de nave adaptabile diferitelor roluri • Forțele aeriene ale statelor din Asia de Sud-Est se confruntă cu diferite provocări • Cartea Albă a apărării Norvegiei va antrena revigorarea industriei de apărare și restructurarea forțelor armate • Forțele armate europene stabilesc cadrul tehnic, juridic, militar pentru transparența comunicațiilor radio software

Jane's International Defense Review,

Marea Britanie, vol. 41, martie 2008

Conceptul de supraviețuire pentru blindatele ușoare și medii • Programul britanic de cercetare a efectelor maritime de suprafață caută soluții pentru desfășurarea liniei frontului • Sisteme computerizate pentru controlul focului mortierelor • Ambii și planuri de dezvoltare pentru rachetele balistice • Elicopterele de altitudine medie Puma/Cougar se adaptează la cerințele secolului 21 • Instrucția și tehnologia pentru forțele americane în războiul urban

Jane's International Defense Review,

Marea Britanie, vol. 41, aprilie 2008

NATO urmărește interoperabilitatea dintre sistemele de apărare împotriva rachetelor balistice și sistemele

de urmărire radar • Eșecul asimilării învățămintelor operațiunilor din Irak ar putea lăsa forțele din Orientul Mijlociu pradă amenințărilor • Bazându-se pe experiența din Irak, SUA au dezvoltat o rețea de comunicații digitizată care permite un management avansat în luptă • Program al marinei militare americane de sprijinire a focului cu muniție cu rază mare de acțiune • Apărare integrată: sistemele defensive pentru ajutor aeropurtat includ capacități de avertizare și de ripostă • Noi echipamente de luptă pentru tancul principal de luptă Leopard 2 MBT • Radarele navale de supraveghere echilibrează costul cu capacitatea

Military Power Revue, Elveția, nr. 1, aprilie 2008
Recalibrarea rolului Americii în securitatea globală
• Posibile răspunsuri la provocările strategice contemporane (Part. 2) • Misiunile militare văzute din punctul de vedere al eticii militare • Rolul forțelor aeriene în noul mediu de securitate politică
• "WESERÜBUNG" Norvegia 1940: O operațiune comună

Military Technology, Germania, vol. 32, nr. 3, 2008
Alianța pe marginea prăpastiei • Acordul de la Winograd în schimbare: ultimul apel de trezire al Israelului • Dificultatea programului viitorului sistem cu efecte rapide • Liberalii afgani • Aviația militară chiliană • Rolul crucial al aviației în războiul neconvențional • Aviația civilă pentru cerințe militare • O Europă în schimbare și un Orient Mijlociu în schimbare • Viitorul războiului urban. Punctul de vedere al NATO • Vehicule speciale pentru forțe speciale (part. 1) • Nave maritime pentru sprijinul flotei. Programe și cerințe • Piața sistemelor de arme ghidate antitanc pentru infanterie • Războiul cibernetic • Tehnologie americană pentru "soldatul viitorului" 2008 • Vehicule blindate ușoare și medii din Marea Britanie

Vă rog, gândiți-vă de două ori ! • Compatibilizarea strategiilor de apărare cu amenințările perceptibile • Salvarea administrației Hamas din Gaza nu este în interesul Israelului • De ce India a preferat relații militare cu Israelul, nu cu Rusia • Pakistanul după alegeri – învățăminte pentru SUA și Occident

• Occidentul și lumea musulmană: dezamorsarea tensiunii existente în vremea noastră • Programe și evoluții la nivel mondial pentru navele de patrulare în larg • Situația artileriei antiaeriene a SUA. Călătoria noastră în viitor • Evaluarea pieței sistemelor antiaeriene cu baza la sol. Sunt doar avantajele lumii a treia ? • Industria românească de apărare are un nivel tehnologic și competitiv superior • Rolul Slovaciei în NATO și în UE • Forțe armate moderne și interoperabile în Republica Slovacă • Industria de apărare slovacă • Dezvoltarea și reechiparea forțelor armate canadiene • Războiul electronic "aeropurtat" • Apărarea împotriva rachetelor balistice • Supliment 2008: Vehicule blindate ușoare și medii

Military Technology, Germania, vol. 32, nr. 5, 2008
Declarația summitului de la București. Puncte de vedere • Introducerea apărării NATO împotriva rachetelor balistice • Întrebări și răspunsuri despre SUA și problemele apărării globale • Eșecul american din nou în atenția lumii • Reducerea bugetului apărării la Londra • Credibilitatea NATO pusă la îndoială • Aviația militară germană la expoziția de la Berlin, 2008 • Asigurarea optimă a resurselor bugetare pentru aviația militară germană • Aviația militară germană – partener al forțelor aeriene europene și ale altor state prietene • Modernizarea forțelor armate bulgare • Un nou început pentru managementul metodelor de camuflare • Proiectarea navelor de război stealth • Integrarea și implicațiile strategice ale conceptului de mobilitate asigurată • Programe de apărare extinsă la compania Rheinmetall Defence • MILSATCOM – comunicații prin satelit pentru luptători • Elicoptere militare rusești. Tehnologii și piețe • Securitate totală pe mare. Cum să comunici în siguranță în cadrul forțelor navale • Vizualizarea unor seturi uriașe de date militare • Sisteme nano-electromecanice: viitoarea revoluție în miniaturizare • Procesarea modernă a imaginii pentru avertizare situațională sporită • Viitoarea revoluție în domeniul materialelor. Material ce poate fi programat • Prioritățile securității naționale a Canadei • Modernizarea apărării Indiei

NIDS Security Reports, Japonia, nr. 8,
decembrie 2007

Unități specializate în cooperarea internațională pentru pace. Concept și activitate practică • Structura europeană de securitate în tranziție • Opoziție politică față de forțele de autoapărare, dintr-o perspectivă

legală • Războiul din Coreea și porturile japoneze ca baze de sprijin pentru forțele ONU

ÖMZ (Österreichische Militärische Zeitschrift), Austria, nr. 1, ianuarie-februarie 2008
Situția strategică la început de an • Propaganda de război în Primul Război Mondial • Activitatea de controlling în forțele armate austriece. Metode de management economic, sisteme și instrumente de management în cadrul Ministerului Federal al Apărării Naționale în contextul măsurilor de reformă administrativă luate de guvernul federal • Direcțiile politicii externe a Azerbaidjanului în 2006 • Comunicarea eficientă în timpul conflictelor • Transformarea armatei germane și rolul Centrului pentru probleme de transformare

Revue militaire suisse, Elveția, nr. 2,
martie-aprilie 2008

Spațiul, timpul și forțele: să înțelegem acțiunea militară și teatrul de luptă • Discursul politico-religios în Statele Unite, oglinda unei culturi • Exercițiul "Guibert 07" • Despre definiția terorismului • Armele de distrugere în masă și revenirea la investiții • Bioterrorismul: amenințare reală sau paranoia? • Al-Qaeda-ismul • Batalionul de explorare și de artilerie din Bundeswehr • Expoziția de tehnică militară DEMOEX • Retragerea lansatoarelor de mine montate pe tancuri • Apărarea cibernetică a Elveției • Forțele japoneze de autoapărare după 11 septembrie 2001 • India, un actor important

Catastrofe naturale, catastrofe umane • Când va înceta să mai existe armata de mase în Elveția? • Armata elvețiană și perspectivele sale • Ideologie, mit, naționalism și devianță • Despre vulnerabilitatea societăților moderne • Managementul crizelor civile și militare • Costurile securității • Revoluții pașnice: idealul democratic în slujba ingerinței • Patrula ghețarilor • Echipamente de salvare la DEMOEX • Renunțarea la coerciție și la violență și strategiile de influență • HIV/SIDA – o criză demografică și de guvernare • Copiii soldați • Războiul jucăriilor mari • Al-Qaeda în Irak: consecințele regionale ale unei retrageri americane

Rivista aeronautica, Italia, nr. 1,
ianuarie-februarie 2008

Africa subsahariană – o urgență continuă • În Albania cu delegația experților italieni • SUA și avionul de bombardament al viitorului • Ochi noi pentru Tornado cu sistemul de recunoaștere aeriană RecceLite

Rivista militare, Italia, nr. 1,
ianuarie-februarie 2008

Marea Neagră – răscruce a discordiei • Darfur: masacrul fără sfârșit • NATO Training Mission – Irak – prima misiune a NATO consacrată sprijinirii altor armate în domeniul instructiv/formativ • Principiul *Force Protection* privind protecția militarilor • Nahr Al-Bared – salvarea unei armate • Componenta antiaeriană. Actualitate și perspective • Proiectul "Infanteria viitorului" • Afganistan. Operațiunea Unified Venture • Militarii de azi • Evoluția forțelor italiene de infanterie în Primul Război Mondial

Signal, SUA, vol. 62, nr. 5, ianuarie 2008
Rețelele și sistemele de telecomunicații • Noile tehnologii – o provocare pentru achizițiile în armată • Securitatea națională stabilește fundamentele pentru achiziții • Războiul cibernetic • Operațiunile au sporit importanța echipamentelor spațiale • Forțele aeriene și atacurile din ciber spațiu • Capacitățile de procesare și de analiză distributivă în sprijinul luptătorilor • Liderii forțelor armate americane discută despre interoperabilitate

Signal, SUA, vol. 62, nr. 6, februarie 2008
Comandamentul pentru ciber spațiu al forțelor aeriene formează ciberluptătorii viitorului • Centrele de modelare, utile în prevenirea dezastrelor • Securitatea națională beneficiază de pe urma lecțiilor militare • Identificarea valurilor energetice devine mai rapidă și mai precisă • Senzori și baze de date pentru securitatea porturilor • Bun venit în lumea largă a lui Web 2.0 • Irak și Afganistan – modele pentru noile simulatoare ale armatei americane • Simulările în sprijinul trupelor și al civililor • Simulările aeriene • Sistemele de instruire modelează apărarea națională • Noi capacități de management al dezastrelor

Signal, SUA, vol. 62, nr. 7, martie 2008
Natura în schimbare a apărării antirachetă • Rachetele balistice amenință să surclaseze măsurile de apărare ale SUA • Japonia are un scut antirachetă

• Sistemele de apărare cu laser – o perspectivă luminoasă • O forță info-centrică învață să împartă resursele • Armata SUA folosește roboți pe câmpul de luptă • Robotică: Centrul Național pentru Robotică • Forțele armate analizează relația dintre factorul uman și roboții independenți • Mașinărie mică – putere mare: robotul VIPeR • Web 2.0 în stil militar • Armata folosește sisteme avansate pentru a înțelege modul de percepție al soldaților • Polonia își modernizează forțele punând accentul pe sateliți

Signal, SUA, vol. 62, nr. 8, aprilie 2008

Amenințările viitoare și serviciile americane de informații • O nouă tehnologie radio în acțiune • Armata elimină inamicii în orice punct al rețelei: Sistemul de Detectare a Intruziunilor • Ceasurile atomice de mici dimensiuni schițează noi orizonturi • Tehnologiile informaționale ale armatei se schimbă din mers • Războiul asimetric impune reorganizarea comunității serviciilor de informații • A guverna într-o lume Web 2.0 • Organizațiile colaborează pentru capturarea și împărțirea trăsăturilor de identitate ale adversarilor

Truppendienst, Austria, nr. 1(301), februarie 2008
Procedura Uniunii Europene de management al crizelor • Blackwater – o consecință a externalizării serviciilor • Mareșalul Radetzky – “Nu doar pentru aura celebrității” • Fanfara militară din Stiria • Avioanele de luptă Eurofighter “Typhoon” (Part. 2) – teste și începutul producției de serie • Unitățile forțelor armate austriece • Brigada a 3-a de infanterie moto – Înainte ! • Forțele operative de rezervă – forțe de reacție în crizele din Balcani • “VIRIBUS UNITIS 2007” – primul exercițiu austriac în domeniul controlului dezastrelor • Scenariul KLOSTER (Part. 3) • Exercițiile

NATO “Cooperative Longbow” și “Cooperative Lancer” din 2007 (Part. 1)

• Cooperarea civil-militară CIMIC în Congo • Psihologul militar în cadrul brigăzii – ghid și consilier • Decizie asupra vieții sau morții: Ministerul elvețian al apărării poate decide doborârea unui avion terorist

Truppendienst, Austria, nr. 2(302), aprilie 2008
Protecția mediului prin exerciții militare • Revoluția de la 1848 – divizarea sau menținerea Imperiului Habsburgilor • Forțele armate române: o armată incisivă • Rusia își recâștigă puterea • Fanfara militară din Tirol • Verucile: spațiile închise predispuși la boli • Operațiunile UE: relațiile publice sunt necesare • Avionul de luptă Eurofighter “Typhoon” (Part. 3): producție, export și exploatare • Brigada a 4-a de infanterie auto • Planificarea personalului în cadrul brigăzii a 4-a de infanterie auto • Task Force 18 – drumul către pregătirea completă de luptă • Evaluarea și reacția în cazul conceptului privind capacitățile operative • Modelul “Artillery Error Budget” (Part. 1) • “Nu se trage în punctul de control” – cum să reacționăm dacă aceasta se întâmplă • Exercițiile NATO “Cooperative Longbow” și “Cooperative Lancer” din 2007 (Part. 2) • EURO 08 – forțele armate austriece vor asigura sprijin și protecție • Psihologul brigăzii a 4-a de infanterie auto • Ofensiva mijloacelor și metodelor de cercetare

World Policy Journal, SUA, vol. 24, nr. 4,

iarna 2007-2008

Sfârșitul globalizării liberale • Violență și alegeri: Se va prăbuși Kenya? • Drepturile omului, politicile comerciale și alegerile americane din 2008 • Utilizarea valutei ca armă • Spania repune în discuție războiul civil • Arta nu “atât de neagră” a diplomației publice • Sion-ul și arabii. Jaffa ca metaforă.

Selecție și traducere:

Ioana MANAFU, Octavian MIHALCEA,
Delia PETRACHE, Mihai POPESCU,
Cătălina ROJIȘTEANU
Biblioteca Militară Națională

APARIȚII EDITORIALE

Semnalăm apariția, la *Editura Militară*, a lucrării ***România în Europa și în lume. 1990-2007***, „concepută ca o schiță a politicii externe a României de după decembrie 1989”. Întru creionarea acestui demers, autorii – **Mihai V. ZODIAN, Vladimir ZODIAN, Florina Cristina MATEI, Bogdan NEGRUTZI și Adrian PANDEA** – au recurs la prezentarea contextului politic românesc în perioada menționată, subliniind modalitățile prin care conducerea politică s-a raportat la interesul național, la principalele obiective, orientări și acțiuni.

Succint, lucrarea abordează aspecte privind sistemul relațiilor internaționale; securitatea internațională în epoca post-război rece; transformarea și lărgirea NATO; aderarea României la Alianță; summiturile NATO de la Istanbul și Riga; extinderea Uniunii Europene; Parteneriatul Strategic SUA-România; bazele SUA din România și securitatea euroatlantică; relații transatlantice; Orientul Mijlociu și războiul din Irak; problematica Europei de Sud-Est; contribuția României la stabilizarea regiunii și la integrarea acesteia în NATO și în UE; securitate, tensiuni și cooperare în zona lărgită a Mării Negre; relația României cu organizațiile internaționale.

În acest sens, autorii „s-au străduit să reconstituie – operând o selecție în noianul de evenimente de multe ori cu aparență contradictorie – principalele proiecte, etape și activități care au materializat politica externă românească în epoca de după războiul rece. Studiile grupate se concentrează asupra modalităților prin care conducerea politică de la București s-a raportat la scopuri și obiective fundamentale din punctul de vedere al interesului național în această lume în continuă și rapidă schimbare. La capătul lecturii, cititorul va putea să identifice cu destulă acuratețe felul în care România a răspuns provocărilor externe majore din anii 1990-2007”.

Despre viitorul războiului și cel al operațiilor militare, generalul de brigadă (r.) dr. Gheorghe Văduva spunea că „este pluridimensional, haotic și incert”. Pornind de la acest considerent, în ***Operațiile militare ale viitorului***, lucrare apărută la *Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”*, **Marian STANCU** ne introduce într-o analiză a operațiilor

militare din principalele conflicte armate din ultimele decenii, precum războiul din Malvine, operațiile "Allied Forces", "Enduring Freedom", "Iraqi Freedom". În acest sens, autorul remarcă faptul că *"aceste conflicte militare fac parte din conflictualitatea socială și ele se cer privite și analizate în raport cu principalele caracteristici ale societății și cu tendințele care se manifestă în dinamica acesteia"*.

În capitolele doi și trei sunt prezentate fizionomia și tipurile operațiilor militare ale viitorului, autorul trecând în revistă aspecte relative la revoluția în afacerile militare, cerințele operațiilor viitorului, operațiile militare specifice războiului bazat pe rețea, a celor informaționale, a celor specifice conflictelor asimetrice, a celor de stabilitate și sprijin.

Lucrarea a fost nominalizată pentru Premiul "Locotenent-colonel Mircea Tomescu" al revistei *Gândirea Militară Românească*.

Tehnologia și acțiunile militare în era informațională analizează o serie de aspecte relative la influența dezvoltării tehnologiei informației și comunicațiilor asupra organismului militar. Autorul – **locotenent-colonel Stelian PANTAZI** – structurează lucrarea în trei capitole, acestea abordând fizionomia spațiului de luptă modern și caracterizarea acțiunilor militare specifice erei informaționale, precum și comanda și controlul acțiunilor militare cu utilizarea sistemelor tehnice integrate de tipul C4I2.

Astfel, sunt definite configurația spațiului de luptă în era informațională, conceptele operaționale specifice erei informaționale, componentele războiului informațional, sistemul de comandă și control al mării unități operative întrunite, managementul informațiilor în spațiul de luptă modern. Autorul subliniază faptul că orice armată modernă are ca principal obiectiv al strategiilor sale de dezvoltare *"câștigarea bătăliei informaționale"*, iar baza câștigării acestei bătălii constă în aplicarea efectivă și eficientă a tehnologiei informaționale în spațiul de luptă, respectiv *"digitalizarea acestuia și a acțiunilor militare moderne"*.

Lucrarea, apărută la Editura Universității Naționale de Apărare "Carol I", a fost nominalizată pentru Premiul "Locotenent-colonel Mircea Tomescu" al revistei *Gândirea Militară Românească*.

În Colecția *Gândirea Militară Românească*, sub egida Editurii Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, semnalăm apariția lucrării ***Geopolitică și geostrategie în Regiunea Extinsă a Mării Negre***, *"deopotrivă utilă, valoroasă epistemologic și incitantă documentar"* (prof. univ. dr. Costică Țenu).

Lucrarea este structurată pe trei capitole, din cuprinsul temelor abordate oprindu-ne asupra următoarelor: *Marea Neagră – zonă de dispută istorică a marilor puteri; Regiunea Extinsă a Mării Negre în contextul procesual al globalizării; riscuri și manifestări în Regiunea Extinsă a Mării Negre; interese manifeste în Regiunea Extinsă a Mării Negre; România și interesele sale în Regiunea Extinsă a Mării Negre; strategia de securitate a României; determinări ale stării de securitate; rolul României în afirmarea unui climat de stabilitate și securitate în Regiunea Extinsă a Mării Negre; mutații geopolitice și geostrategice post-război rece în Regiunea Extinsă a Mării Negre.*

Autorul – **Sorin VICOL** – subliniază și contribuția României la impunerea și conservarea unui climat de securitate în regiune prin activități specifice desfășurate de către Grupul Naval de Cooperare în Marea Neagră – BLACKSEAFOR. În acest sens, țara noastră participă la exerciții maritime comune, la organizarea și desfășurarea de operații de căutare-salvare, de asistență umanitară și de luptă antimină, precum și la acțiuni întreprinse pentru asigurarea protecției mediului înconjurător.

Christophe MIDAN este locotenent-colonel în Armata Franceză, absolvent al Colegiului Național de Apărare (București), titular al unei licențe obținute la Institut National des Langues et Civilisations Orientales, al unui master de relații internaționale în cadrul Universității Paris I Sorbonne asupra legăturilor franco-române și al unui doctorat la aceeași universitate.

Lucrarea Domniei Sale – **Carol al II-lea și teroarea istoriei. 1930-1940**, apărută la Editura Militară, cu sprijinul Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică, prezintă, ca urmare a volumului mare al lucrării, doar o sinteză a primeia dintre cele patru părți ale lucrării de doctorat întreprinse între anii 1998 și 2005 sub îndrumarea prof. Bernard Michel de la Paris I Sorbonne. Autorul face o analiză a politicii externe și a celei de apărare în timpul regelui Carol al II-lea, a misiunilor interne și externe ale forțelor armate, a procesului de militarizare progresivă a societății, precum și un studiu asupra echipamentelor, infrastructurilor, organizării de forțe, a tacticii și strategiei. În cele aproape o mie de pagini, autorul reușește să ne captiveze atât prin anvergura teoretică a acestei lucrări, prin ineditul ideilor exprimate, al faptelor relatate, rezultat al studierii arhivelor ambelor țări, cât și prin originalitatea, stilul și afectivitatea izvorâte doar din sufletul și mintea unui apropiat și prieten al României, implicit al Armatei României. Tocmai de aceea, ne considerăm în măsură să afirmăm că “franco-românul” **Christophe Midan face parte din comunitatea istoricilor români !**

Vă invit să lecturați cartea domnului Midan, căruia îi mulțumim, pe această cale, încă o dată pentru amabilitate și colaborare ! Nu în ultimul rând, îi mulțumim soției autorului, doamna *Daniela Codruța Midan*, cea care a realizat versiunea în limba română a lucrării !

Remarcăm apariția nr. 3/2007 al *Revistei Academiei Forțelor Terestre* de la Sibiu, ediție bilingvă, în paginile căreia sunt tratate teme din domeniile științei militare, management, administrație publică și științe sociale, științe tehnice: *"Regiunea Caspică – între interese economice și strategice"*; *"Dezechilibru și controverse: Statele Unite ale Americii – Europa"*; *"Fapte și evenimente politico-militare ce au condus la masacrul de la Srebrenica"*; *"Dimensiuni calitative ale managementului carierei ofițerilor din Armata României"*; *"Rationalization of Command and Control System on Tactical Level by Applying the Operational Research Methods"*; *"Leadershipul ca element dinamic al puterii de luptă"*; *"Stilul didactic – element de personalizare a activității educatorului"*; *"Particularități ale comportamentului antisocial. Agresiunea psihologică"*; *"Analiza cost-beneficiu – metodă pentru managementul resurselor umane inteligente"*; *"Corelația știință – artă în modernism"*; *"Stadiile de îndeplinire de către România a criteriilor de convergență reală"*; *"Problematic Polarities of (Post) Modern Knowledge within the Global Organization"*.

Selecție și argumente editoriale:
Alina PAPOI

Revista de Științe Militare

EDITOR

Secția de Știință Militară

a

Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL

PREȘEDINȚI DE ONOARE

general (r.) dr. senator Mihail POPESCU

general (r.) prof. univ. dr. Eugen BĂDĂLAN

general (r.) conf. univ. dr. Constantin DEGERATU

PREȘEDINTE EXECUTIV

general prof. univ. dr. Mircea MUREȘAN

VICEPREȘEDINTE

general-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

MEMBRI

amiral prof. univ. dr. Gheorghe MARIN

chestor general prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU

general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Florian RÂPAN

general de brigadă (r.) prof. univ. dr. Viorel BUȚA

contraamiral de flotilă dr. Cornel MIHAI

dr. Costinel PETRACHE

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor-șef

dr. Costinel PETRACHE

cpetrache@mapn.ro

Redactor-șef adjunct

Alina PAPOI

alinagmr@yahoo.com

Secretar general de redacție

colonel (r.) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

Redactori

Iulia NĂSTASIE

Adelaida-Mihaela RADU

ADRESA REDACȚIEI

București, Splaiul Independenței, nr. 54, Sector 5

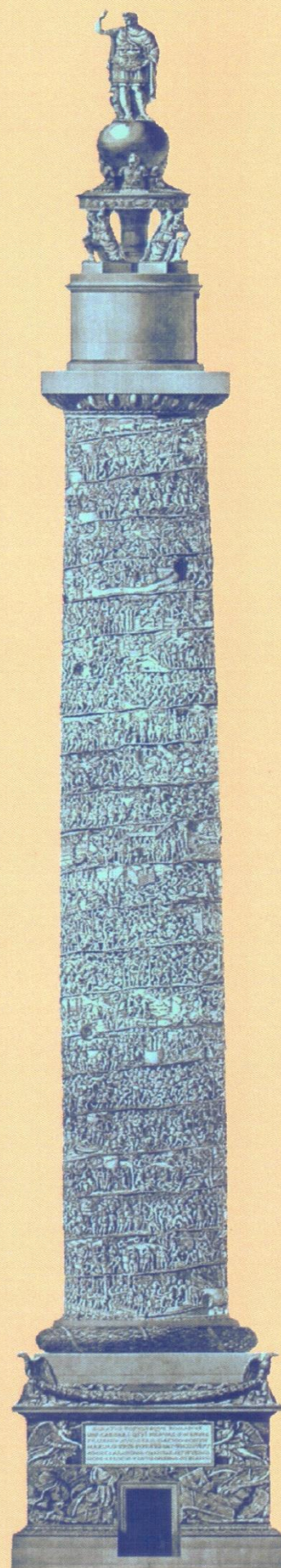
Telefoane: 0722.229.400; 0722.380.091

website: <http://www.aos.ro>

Revista de Științe Militare apare semestrial.

ISSN 1582-7410

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR

Pentru o mai bună procesare a articolelor, dorim respectarea următoarelor reguli de tehnoredactare:

1. Textul. Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele cu diacritice – ș, ț, ă, î și Ș, Ț, Ă, Î – înlocuiesc alte caractere – [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul, folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. Ecuatiile. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor (la limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. Figurile. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau în AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. Imaginile. Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF, aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. Numerotarea. Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Vă mulțumim !

Redacția

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

Coperta I: Ferdinand I, Regele României (1914-1927) – reproducere a picturii
artistului Valentin Tănase, directorul Studioului de Arte Plastice al Armatei

Coperta II: Columna lui Traian. Sursă: Muzeul Militar Național, prin amabilitatea
domnului Neculai Moghior, șeful Secției Documentare

Coperta IV: Grup de ofițeri-generalii și colonei, alături de generalul Prezan (cca 1925).
Sursă: Muzeul Militar Național, prin amabilitatea doamnei Valeria Bălescu

Design is produced by Costinel PETRACHE, PhD
Layout: Adelaida-Mihaela RADU